

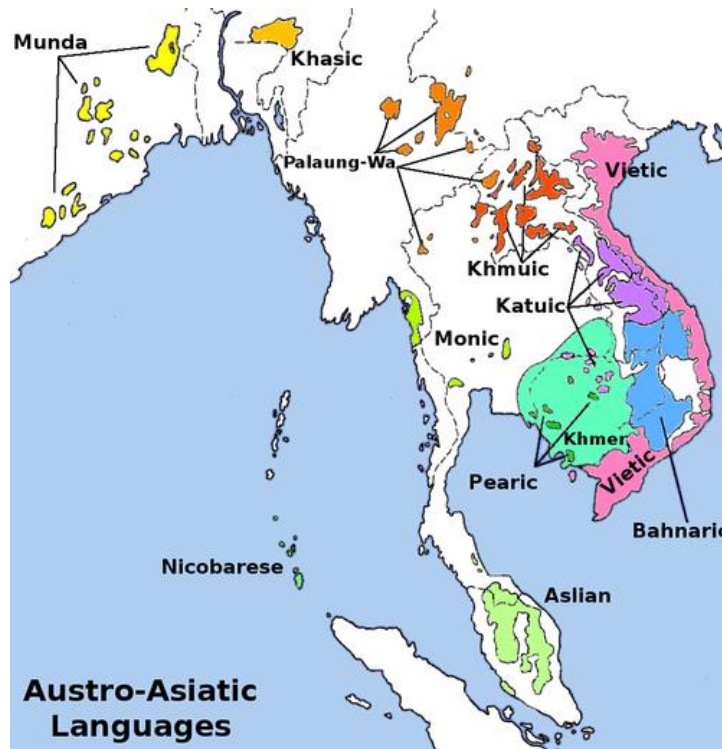
นานาภาษาในประเทศจีนตอนใต้ ภาคที่ 1

ภาษาตระกูลมอญ - เขมร

และรายการคำศัพท์

plɑŋŋ t' ʔa:ŋ vaʔ

濮人

รองศาสตราจารย์ ดร. เมฆม สอดส่องกฤษ
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

พ.ศ. 2558

สืบเนื่องจากปก ภาพแสดงเขตการแพร่กระจายของภาษากลุ่มออสโตรเอเชียติก

ภาพนี้คัดลอกมาจาก <https://th.wikipedia.org>

ผู้ถือลิขสิทธิ์ของผลงานนี้ อนุญาตให้นำผลงานนี้ไปใช้ได้ ในทุกวัตถุประสงค์

โดยไม่จำกัดเงื่อนไขด้านการทำซ้ำ การนำไปใช้เพื่อการค้า และการดัดแปลงแก้ไขผลงานนี้

ชื่อไฟล์ Se asia lang map.png

สร้างขึ้นเมื่อ 21 ธันวาคม 2007

อัปโหลดโดย Rursus

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

เมฆม สอดส่องกฤษ. (2558) **นานาภาษาในประเทศไทยตอนใต้ ภาคที่ 1 ภาษาตระกูลมอญ - เขมรและรายการคำศัพท์**. อุบลราชธานี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. 261 หน้า.

1. ภาษาตระกูลมอญ - เขมร. 2. ภาษาในประเทศไทย. 3. ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์

ISBN : 978-974-523-344-7

บรรณาธิการ : ดร.ทรงภพ ขุนมธุรส

ออกแบบปก : บดิน พันธุ์เพ็ง

พิมพ์ครั้งที่ 1 สิงหาคม 2558 จำนวน 500 เล่ม พ.ศ. 2558

หนังสือเล่มนี้ได้รับการสนับสนุนและงบประมาณสนับสนุนการพิมพ์จาก :

1. กองทุนวิจัยคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พ.ศ. 2557
2. ศูนย์วิจัยสังคมมนุษยภาคลุ่มน้ำโขง คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
3. สำนักงานส่งเสริมบริหารงานวิจัย บริการวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
4. งบประมาณแผ่นดิน ประจำปี 2558 เรื่อง การจัดทำพจนานุกรมภาษามอญ-เขมร ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
5. คณะภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์และเอเชียใต้ มหาวิทยาลัยชาติพันธุ์ มณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

85 ถนนสถลมารค ตำบลเมืองศรีไค อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 34190

คำนำ

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้พัฒนามาจากงานวิจัยที่ได้สังเคราะห์เอกสารภาษาจีน แล้วนำเสนอข้อมูลทางชาติพันธุ์วรรณา การพรรณนาลักษณะทางภาษา และการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบทางภาษาศาสตร์ของชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลมอญ - เขมร ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยศึกษาจากผลงานและพรรณนาของนักวิชาการจีน มีวัตถุประสงค์และขอบเขตของเนื้อหา คือ การศึกษาภาษาตระกูลมอญ - เขมร ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 3 กลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ เตออ่าง บู้หล่าง และหว่า ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

กลุ่มชาติพันธุ์บู้หล่าง มีถิ่นฐานอยู่ในเขตปกครองตนเองชาวไตสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 91,882 คน มีรายงานการตั้งถิ่นฐานของชาวบู้หล่างในประเทศไทยที่บ้านห้วยน้ำขุ่น จังหวัดเชียงราย

กลุ่มชาติพันธุ์เตออ่าง มีถิ่นฐานกระจายในเขตปกครองตนเองชาวไตและชาวจิงโโพ ในเขตปกครองมณฑลยูนนาน การตั้งถิ่นฐานส่วนใหญ่มีอยู่ร่วมกับกลุ่มชาติพันธุ์ไต จิงโโพ หว่า มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 17,935 คน มีรายงานว่าในประเทศไทยมีชนกลุ่มนี้อาศัยอยู่บริเวณดอยอ่างขาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มชาติพันธุ์หว่า มีถิ่นฐานครอบคลุมพื้นที่ช่วงทิศใต้ของเทือกเขาสูงที่ติดต่อกับแม่น้ำหลานชาง ในมณฑลยูนนาน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 396,610 คน มีรายงานในประเทศไทยมีชนกลุ่มนี้อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

นักวิชาการจีนอาศัยเกณฑ์วงศ์คำศัพท์และการตั้งถิ่นฐาน จัดภาษาทั้งสามไว้ในสายตระกูลภาษาที่เรียกชื่อว่า สายตระกูลภาษาเอเชียใต้ (南亚语系 Nányǎ Yǔxì) ตระกูลภาษามอญ-เขมร(孟高棉语族 Mèng Gāomián Yǔzú) โดยที่ภาษาบู้หล่างและภาษาเตออ่างจัดอยู่ในแขนงเดียวกัน คือ แขนงภาษาหว่า- เตออ่าง ส่วนภาษาหว่าจัดแยกออกไปเป็นแขนงต่างหากเรียกชื่อว่าแขนงภาษาหว่า

จากการเปรียบเทียบพบลักษณะเด่นในเรื่องระบบเสียง กล่าวคือ ภาษาหว่ามีการเปรียบเทียบของสระเสียงใสกับสระเสียงขุ่น แต่ภาษาอื่นไม่มี ภาษาบู้หล่างมีระบบเสียงวรรณยุกต์ แต่ภาษาอื่นไม่มี

ลักษณะร่วมสำคัญที่พบ คือ ระบบคำสรรพนาม โดยพบว่าทั้งสามภาษามีวิธีการคงรูปโครงสร้างคำเดิม แล้วเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นเพื่อแบ่งแยกบุรุษ และแปรเสียงสระเพื่อแบ่งพจน์ แบ่งเป็นสามพจน์ คือ เอกพจน์ ทวิพจน์ และพหูพจน์

ลักษณะร่วมอีกประการหนึ่ง ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของภาษาตระกูลมอญ - เขมร ก็คือ การเติมหน่วยคำเติม เพื่อให้รากคำเดิมทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ต่างๆ กัน จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ภาษาทั้งสามมีการเติม Affixation สามประเภท คือ หน่วยคำเติมหน้า หน่วยคำเติมท้าย และหน่วยคำเติมกรอบ

ปัญหาที่พบจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ คำศัพท์ส่วนหนึ่งที่นักวิชาการจีนเก็บข้อมูลมาจากผู้บอกภาษาและเข้าใจว่าเป็นคำในภาษามอญ - เขมรนั้น ความจริงแล้วเป็นคำยืมจากภาษาตระกูลไทมากกว่า เหตุการณ์เช่นนี้ส่งผลให้ผลงานการศึกษาภาษาของชนกลุ่มน้อยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนในประเด็นต่างๆ เช่น การวิเคราะห์ระบบเสียง การวิเคราะห์วิธีการสร้างคำ ยังมีความคลาดเคลื่อน

ดังนั้นผู้ที่ศึกษาภาษาตระกูลมอญ - เขมร ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนหรือในพื้นที่อื่นๆ ก็ตาม จำเป็นต้องมีความรู้ภาษาอื่นในตระกูลนั้นๆ ด้วย รวมถึงภาษาตระกูลอื่นที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกัน เพื่อประโยชน์ในการเทียบเคียง เช่นนี้เมื่อได้ยืมคำศัพท์จากผู้บอกภาษา ก็จะสามารถเชื่อมโยงในเชิงเปรียบเทียบความคล้ายคลึงกับภาษาในตระกูลเดียวกันและเชื่อมโยงกับภาษาตระกูลอื่นได้ จะทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าคำที่ได้ยืมนั้นเป็นคำของภาษานั้นจริงหรือเป็นคำยืมส่งผลต่อผลการวิเคราะห์ที่ถูกต้องแม่นยำมากขึ้น

ตอนท้ายของหนังสือเล่มนี้ เป็นรายการคำศัพท์ภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนสามภาษา ซึ่งผู้เขียนได้รวบรวมและแปลมาจากรายการคำศัพท์ท้ายเล่มของหนังสือชุดปริทรรศน์ภาษาชนกลุ่มน้อย ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน 3 เรื่อง ได้แก่ ปริทรรศน์ภาษาปู้หล่าง ผลงานของ หลี่ต้าหว่ง เนี่ยซีจินและชีวเอ้อเฟิง (Lǐ Dàoyǒng, Niè Xīzhēn, Qiū Èfēng:1986) ปริทรรศน์ภาษาเต้ออ่าง ผลงานของเงินเซียงมู่ หวางจิ้งหลิวและล่ายหย่งเหลียง (Chén Xiāngmù, Wáng Jìngliú, Lài Yǒngliáng:1986) และปริทรรศน์ภาษาหว่า ผลงานของโจวจื่อจื่อและเหยียนฉีเซียง (Zhōu Zhízhì, Yán Qíxiāng: 1984)

ขอประกาศเกียรติคุณผู้สนับสนุนการทำงานในครั้งนี้ ดังนี้

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี สนับสนุนงบประมาณการวิจัย
เรื่อง การศึกษาภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

สำนักงานส่งเสริมบริหารงานวิจัย บริการวิชาการ และทำนุบำรุง
ศิลปวัฒนธรรม และงบประมาณแผ่นดินสนับสนุนงบประมาณสำหรับการดำเนิน
โครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เรื่อง การจัดทำพจนานุกรมภาษาตระกูล
มอญ - เขมร ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ศูนย์วิจัยสังคมอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง สนับสนุนงบประมาณการพิมพ์

คณบดีคณะภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์และเอเชียใต้ มหาวิทยาลัย
ชาติพันธุ์ มณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวก
ความสะดวกการเก็บข้อมูล

เมื่อครั้งที่ผู้เขียนได้มีโอกาสศึกษาที่สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อ
พัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ศาสตราจารย์ ดร. คุณหญิงสุริยา รัตนกุล เป็นครู
คนแรกที่สอนให้ผู้เขียนได้รู้จักกับวิชาภาษาศาสตร์ ผู้เขียนได้มีโอกาสศึกษาภาษา
ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในหนังสือเรื่อง "นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์" จากคำสอน
ของผู้เขียนหนังสือเล่มนี้เอง ทั้งยังได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจประเมินคุณภาพใน
การศึกษาครั้งนี้อีกด้วย รวมไปถึงคณาจารย์ในสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อ
พัฒนาชนบททุกท่านที่เป็นแบบอย่างให้ผู้เขียนได้ดำเนินรอยตามศึกษาภาษาของ
ชนกลุ่มน้อยต่างๆ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

เมฆม สอดส่องกฤษ

สิงหาคม พ.ศ. 2558

สารบัญ

คำนำ		A
บทที่ 1	บทนำ	1
บทที่ 2	บทบทวนวรรณกรรมและวิธีการศึกษา	5
บทที่ 3	ภาษาตระกูลมอญ-เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน	11
	3.1 ภาษาปู้หล่าง	12
	3.2 ภาษาเต้อ่าง	27
	3.3 ภาษาหว่า	43
บทที่ 4	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของภาษาตระกูลมอญ - เขมร ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน	65
บทที่ 5	บทสรุป	97
บรรณานุกรม		103
ภาคผนวก	ภาคผนวก 1 รายการคำศัพท์ภาษาปู้หล่าง	108
	ภาคผนวก 2 รายการคำศัพท์ภาษาเต้อ่าง	147
	ภาคผนวก 3 รายการคำศัพท์ภาษาหว่า	180
ดัชนีค้นคำ		218

ในประเทศจีนมีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการมีทั้งหมด 56 กลุ่ม ในจำนวนนี้มีอยู่ 3 กลุ่มที่พูดภาษาตระกูลมอญ - เขมร ได้แก่ บู้หล่าง (Blang) เต่ออ่าง (De'ang) และหว่า (Va) โดยที่ ทั้งสามกลุ่มนี้มีถิ่นฐานอยู่บริเวณมณฑลยูนนานเป็นหลัก

จากการสำรวจพบว่า ผลงานการเขียนเกี่ยวกับภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศจีนของไทยขณะนี้ มีข้อมูลอยู่บ้าง และยังมีการศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นเครือญาติกับคนที่พูดภาษาตระกูลมอญ - เขมร ที่อยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งอพยพมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยด้วย แต่เป็นการศึกษาปัญหาเพียงบางจุดและในบางภาษาเท่านั้น ได้แก่ การจัดทำระบบเสียงของภาษาว่า* ระบบเสียงภาษาดาระอั้ง* และการศึกษาไวยากรณ์ภาษาปลั่ง*(เรียกชื่อตามเอกสารภาษาไทยที่อ้างอิง)

เนื่องจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับภาษาทั้งสามล้วนเขียนเป็นภาษาจีน ทำให้ผู้วิจัยชาวไทยที่ไม่รู้ภาษาจีนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ เท่าที่ผ่านมาจึงต้องอาศัยข้อมูลจากนักวิชาการตะวันตกและนักวิชาการไทยบางส่วน แต่ยังคงขาดข้อมูลจากนักวิชาการฝ่ายจีนผู้ซึ่งอาศัยใกล้ชิดและเป็นพลเมืองของประเทศเดียวกันกับกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้

หนังสือเล่มนี้นำเสนอข้อมูลเชิงชาติพันธุ์วรรณา และข้อมูลทางภาษาศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลมอญ- เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อให้ผู้สนใจได้ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัยต่อไป

ความนำ

สืบเนื่องมาจาก เมื่อปี พ.ศ. 2555 ผู้วิจัยได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เรื่อง “สารานุกรมชนกลุ่มน้อยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน” (เมฆม สอดส่องกฤษ : 2555) พบว่า ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับการรับรองจากรัฐบาลจีนอย่างเป็นทางการ 56 กลุ่ม ในจำนวนนี้มีอยู่ 3 กลุ่มที่พูดภาษาตระกูลมอญ - เขมร ได้แก่ บู้หล่าง (Blang) เต่ออ่าง (De'ang) และหว่า (Va) กลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสามนี้กระจายตัวอยู่ในบริเวณประเทศจีนตอนใต้ มีถิ่นฐานอยู่บริเวณมณฑลยูนนานเป็นหลัก มีข้อมูลสังเขปดังนี้

1. **กลุ่มชาติพันธุ์บู้หล่าง¹ (Blang)** พูดภาษาที่จัดอยู่ในตระกูลภาษาใหญ่ Austro-Asiatic ตระกูลภาษามอญ - เขมร มีถิ่นฐานหลักในบริเวณเขตปกครองตนเองชาวไตสิบสองปันนา และมีเครือญาติชาติพันธุ์เดียวกันนี้ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยด้วย ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์นี้อาศัยอยู่ในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และหนังสือภาษาจีนเล่มสำคัญ² ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาษาบู้หล่าง คือ หนังสือชื่อ “ปริทรรศน์ภาษาบู้หล่าง” 《布朗语简志 Bùlǎngyǔ Jiǎnzhi》ของผู้แต่งชื่อหลี่ต้าหวง เนี่ยซีเจิน และฉิวเอ้อเฟิง (Lǐ Dàoyǒng, Niè Xīzhēn, Qiū Èfēng : 1986)

2. **กลุ่มชาติพันธุ์เต่ออ่าง (De'ang)** พูดภาษาที่จัดอยู่ในตระกูลภาษาใหญ่ Austro-Asiatic ตระกูลภาษามอญ - เขมร มีถิ่นฐานหลักอยู่บริเวณเขตปกครองตนเองชาวไตชาวจิงโป เมืองเต่อหง มณฑลยูนนาน กลุ่มชาติพันธุ์นี้มีบางส่วนได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยบริเวณดอยอ่างขาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งรู้จักกันทั่วไปในชื่อของกลุ่ม “ดาระอั้ง” และหนังสือภาษาจีนเล่มสำคัญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาษาเต่ออ่าง คือ หนังสือชื่อ “ปริทรรศน์ภาษาเต่ออ่าง” 《德昂语简志 Dé'ángyǔ Jiǎnzhi》ของผู้แต่งชื่อ เจินเซียงมู่ หวางจิงหลิว และล่ายหย่งเหลียง (Chén Xiàngmù, Wáng Jìngliú, Lài Yǒngliáng : 1986)

3. **กลุ่มชาติพันธุ์หว่า³ (Va)** หรือ ว้า มีถิ่นฐานหลักอยู่ในเขตมณฑลยูนนาน ครอบคลุมบริเวณพื้นที่ช่วงทิศใต้ของเทือกเขาหมู่ไปจนติดต่อกับแม่น้ำหลานชาง⁴ “หว่า” นับเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เก่าแก่มากกลุ่มหนึ่งในมณฑลยูนนาน จากบันทึกทางประวัติศาสตร์จีน สามารถสืบค้นขึ้นไปได้ถึง

¹ นักวิชาการไทยรู้จักชนกลุ่มนี้ในชื่อ “ปลั่ง” เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้สังเคราะห์งานเขียนของจีน จึงจะเรียกชื่อตามที่ภาษาจีนเรียกคือ “บู้หล่าง” ขอให้เข้าใจว่าเป็นชื่อเดียวกันกับ “ปลั่ง” ยกเว้นข้อความที่อ้างมาจะเรียกตามเอกสารเดิม

² หนังสือที่จะกล่าวถึง 3 เล่มต่อไปนี้เป็นหนังสือภาษาจีนในโครงการ “สรรนิพนธ์รวมชุดประเด็นชนกลุ่มน้อย 5 ประการ ของคณะกรรมการชนกลุ่มน้อยแห่งชาติ” 《国家民委民族问题五种丛书 Guójiā mínwèi mínzú wèntí wǔzhǒng cóngshū》 โครงการย่อยเรื่อง “ชุมนุมปริทรรศน์ภาษาชนกลุ่มน้อยของสาธารณรัฐประชาชนจีน” (中国少数民族语言简志丛书 Zhōngguó shǎoshù mínzú yǔyán jiǎnzhi cóngshū) นับเป็นโครงการบูรณาการความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศที่ยิ่งใหญ่ที่สุด เริ่มต้นดำเนินการตั้งแต่ปี ค.ศ. 1953 ในส่วนของ “ปริทรรศน์ภาษาของชนกลุ่มน้อย” เริ่มดำเนินการในปี ค.ศ. 1956 โครงการย่อยอื่นๆ ได้แก่ 《中国少数民族 Zhōngguó shǎoshù mínzú》 “ชนกลุ่มน้อยของจีน” 《中国少数民族简史丛书 Zhōngguó shǎoshù mínzú jiǎnshǐ cóngshū》 “ปริทรรศน์ประวัติศาสตร์ชนกลุ่มน้อยของจีน” 《中国少数民族自治地方概况丛书 Zhōngguó shǎoshù mínzú zìzhì dìfāng gàikuàng cóngshū》 “บันทึกเขตปกครองตนเองชนกลุ่มน้อยของจีน” และ 《中国少数民族社会历史调查资料丛刊 Zhōngguó shǎoshù mínzú shèhuì lìshǐ diàochá zīliào cóngkān》 “บันทึกข้อมูลการสำรวจประวัติศาสตร์ทางสังคมของชนกลุ่มน้อยของจีน”

³ ภาษาจีนเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์นี้ว่า 瓦 仡 ออกเสียงว่า “หว่า” นักวิชาการไทยรู้จักชื่อกลุ่มชาติพันธุ์นี้ว่า “ว้า” เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้สังเคราะห์งานเขียนของจีน จึงจะเรียกชื่อภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์นี้ตามภาษาจีนว่า “หว่า” ยกเว้นข้อความที่อ้างมาจะเรียกตามเอกสารเดิม

⁴ แม่น้ำสายนี้ คนไทยรู้จักในชื่อแม่น้ำล้านช้าง ซึ่งเป็นต้นน้ำของแม่น้ำโขงที่อยู่ในประเทศจีน

109 ปีก่อนคริสตกาล นอกจากในบริเวณตะวันตกเฉียงใต้ของมณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนแล้ว กลุ่มชาติพันธุ์หว่ายังตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณตอนเหนือของรัฐฉาน ตอนบนของแม่น้ำสาละวิน และทางตะวันออกของรัฐฉานแถบเชียงตุง และหนังสือภาษาจีนเล่มสำคัญที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาษาหว่า คือ หนังสือชื่อ “ปริทรรศน์ภาษาหว่า” 《佤语简志 Wǎyǔ Jiǎnzhì》 ของผู้แต่งชื่อ โจ้วจื่อจื่อ,เหยียนฉีเซียง (Zhōu Zhízhi, Yán Qíxiāng : 1984)

ชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษามอญ - เขมรทั้งสามกลุ่มข้างต้นนี้ มีเครือญาติที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณชายแดนของประเทศใกล้เคียง เช่น สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมถึงภาคเหนือของราชอาณาจักรไทยด้วย

ประเด็นปัญหา

จากข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับชาติพันธุ์วรรณนาของทั้งสามกลุ่มชาติพันธุ์ข้างต้น ในหนังสือเรื่อง “สารานุกรมชนกลุ่มน้อยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน” (เมซหม สอดส่องกฤษ : 2555) ผู้เขียนได้เรียบเรียงโดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ เทศกาลสำคัญของทุกกลุ่มชาติพันธุ์อย่างครบถ้วน แต่ข้อมูลทางภาษาและภาษาศาสตร์เป็นข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับการจัดแบ่งตระกูลภาษาเท่านั้น ยังไม่มีรายละเอียดสำหรับการศึกษาทางภาษาศาสตร์

จากการสำรวจพบว่า ผลงานการเขียนเกี่ยวกับภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนของไทยนั้น ขณะนี้มีการศึกษาภาษาของทั้งสามกลุ่มชาติพันธุ์บ้าง แต่ยังไม่พบว่าขาดแคลนข้อมูลอยู่มาก

นอกจากนี้ผลงานการศึกษาวิจัยภาษาตระกูลมอญ - เขมรที่อยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนของไทย ยังสำรวจไม่พบ แต่มีการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นเครือญาติกับคนที่พูดภาษาตระกูลมอญ - เขมรที่อยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยบ้าง แต่ก็เป็นการศึกษาปัญหาเพียงบางจุดในบางภาษาเท่านั้น เช่น การจัดทำระบบเสียงของภาษาว่า ระบบเสียงภาษาดารอั้ง และการศึกษาทางไวยากรณ์ภาษาปลั่ง ซึ่งจะเห็นว่ายังไม่มีข้อมูลการศึกษาทางภาษาในระดับคำ ระดับไวยากรณ์ และข้อมูลภาษาด้านอื่น ๆ ของภาษาทั้งสามอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ นอกจากนี้งานวิจัยที่สำรวจมาได้ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยระดับมหำบัณฑิต

เหตุที่การศึกษาภาษาตระกูลมอญ - เขมร ที่อยู่ในประเทศไทยทั้งสามกลุ่มนี้ยังมีน้อยและไม่สมบูรณ์นั้น มีสาเหตุหลักมาจากผู้วิจัยไม่มีข้อมูลสนับสนุนเพียงพอในการศึกษา เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้มีบรรพบุรุษและต้นตอภาษาอยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษาทั้งสามล้วนเขียนเป็นภาษาจีน ผู้วิจัยชาวไทยที่ไม่รู้ภาษาจีนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ ดังนั้นเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้จะนำเสนอข้อมูลในเชิงชาติพันธุ์วรรณนา และข้อมูลทางภาษาศาสตร์ของชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยจะเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นผลงานและทรรศนะของนักวิชาการจีน นำเสนอการวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์ ได้แก่ แนวคิดการจัดแบ่งตระกูลภาษา ระบบเสียง การสร้างคำ วงคำศัพท์ ระบบไวยากรณ์ ภาษาถิ่น

ของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสามในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วย เพื่อให้ผู้สนใจได้ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัยต่อไป

ข้อตกลง

เนื่องจากเอกสารที่ใช้อ้างอิงส่วนใหญ่เป็นภาษาจีน เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้อ่านสามารถสืบค้นข้อมูลต่อไปได้สะดวก การทำรายการอ้างอิงในส่วนที่เป็นเอกสารภาษาจีนจะใช้รูปแบบดังนี้

1.การอ้างอิงในตัวบท

ชื่อผู้เขียนภาษาไทย (ชื่อผู้เขียนอักษรพินอิน : ปีที่พิมพ์)

ตัวอย่าง โจวจื่อจื่อ,เหยียนฉีเซียง (Zhōu Zhízhì, Yán Qíxiāng :1984)

2.รายการบรรณานุกรม

รายการบรรณานุกรมภาษาจีน .รายการบรรณานุกรมอักษรพินอิน (คำแปลภาษาไทย)

ตัวอย่าง

陈相木, 王敬骝, 赖永良。(1986)《德昂语简志》北京: 民族出版社。Chén Xiāngmù, Wáng Jìngliú, Lài Yǒngliáng. (1986) “Dé’áng yǔ jiǎn zhì” Běijīng: Mínzú chūbǎn shè. (เงินเชียงมู่ หวางจิ่งหลิวและล่าหย่งเหลียง. (1986) **ปริทรรศน์ภาษาเต้อ้าง**.ปักกิ่ง : สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.

คำศัพท์เฉพาะ

สระ ตามหลักทางภาษาศาสตร์จีน ส่วนที่อยู่ถัดจากพยัญชนะต้นนับเป็นเสียงสระทั้งหมด เช่น คำว่า tian เสียง /t/ เป็นพยัญชนะต้น เสียงสระทั้งหมดของคำนี้คือ /ian/ ในสระทั้งหมดของคำนี้ แบ่งเสียงสระได้ดังนี้

เสียง /i/ เป็นหัวสระ(韵头 yùntóu)

เสียง /a/ เป็นท้องสระ (韵腹 yùn fù)

เสียง /n/ เป็นหางสระ (韵尾 yùnwěi)

เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบแนวคิดการวิเคราะห์ตามแนวทางภาษาศาสตร์จีน จึงจะเรียกตามที่นักวิชาการจีนใช้

บทบทวนวรรณกรรม และวิธีการศึกษา

ผลงานการศึกษาวิจัยภาษาตระกูลมอญ – เขมรที่อยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนของไทย พบเพียงการศึกษาเชิงสำรวจเบื้องต้นในบางพื้นที่และบางภาษาเท่านั้น

แต่มีการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นเครือญาติกับคนที่พูดภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในราชอาณาจักรไทย แต่ก็ยังคงเป็นการศึกษาปัญหาเพียงบางจุด และในบางภาษาเท่านั้น อาทิ ชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ การจัดกลุ่มภาษา การจัดทำระบบเสียง การศึกษาทางไวยากรณ์ รวมถึงประเด็นคำศัพท์บางส่วน

2.1 บทบาททวนวรรณกรรม

จากการสำรวจผลงานการศึกษาเกี่ยวกับภาษาตระกูลมอญ - เขมรที่เขียนเป็นภาษาไทย ภาษาจีน และภาษาอังกฤษ พบว่า มีการศึกษาภาษาปู้หล่าง ภาษาเต้อ่าง และภาษาหว่า ที่อยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน บางส่วนที่อยู่ในประเทศไทย และบางส่วนที่อพยพไปอยู่ในถิ่นอื่นๆ โดยมีการศึกษาในหลากหลายแง่มุม สรุปได้ดังนี้

2.1.1 การศึกษาภาษาปู้หล่าง มีผลงานการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ภาษา ระบบเสียง ระบบคำ ไวยากรณ์ การศึกษาในเชิงพรรณนาทางภาษา รวมทั้งพจนานุกรมของชาวปู้หล่างทั้งที่อยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศไทย และประเทศอื่นๆ ใกล้เคียง เช่น งานวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตของ **มัชฌิมาวรรณ สุวรรณวัฒน์ (2546)** เรื่อง การใช้ภาษาและทัศนคติทางภาษาของกลุ่มคนปลั่งบ้าน ห้วยน้ำขุ่นจังหวัดเชียงราย, งานวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตของ **สุชาติา เจียพงษ์ (2546)** เรื่อง ไวยากรณ์ภาษาปลั่ง บ้านห้วยน้ำขุ่น จังหวัดเชียงราย, ผลงานบทความวิชาการของ **Schmidt, Pater Wilhelm (1904)** เรื่อง Grundzüge einer Lautlehre der Khasi-Sprache in ihren Beziehungen zu derjenigen der Mon-Khmer-Sprachen. Mit einem Anhang: die Palaung-Wa-, und Riang-Sprachen des mittleren Salwin. ผลงานของ **Milne, Leslie** มีสองเรื่องคือ ปี ค.ศ. 1921 เป็นผลงานหนังสือชื่อ An Elementary Palaung Grammar และปี ค.ศ. 1931 เป็นผลงานพจนานุกรมชื่อ A dictionary of English-Palaung and Palaung-English. บทความวิชาการของ **Shorto, Harry L (1960)** เรื่อง Word and syllable patterns in Palaung. ผลงานของ **Mitani, Yasuyuki** มีสามเรื่อง ได้แก่ เรื่อง An elementary Paluang grammar. (1921) เรื่อง Paluang dialect : A preliminary comparison. (1977) และเรื่อง Vowel Correspondences between Riang and Palaung. (1979) งานหนังสือภาษาจีนของ **หลี่ต้าอ๋อง เนี่ยซีเจินและชีวเอ้อเฟิง (Li Dàoyǒng, Niè Xīzhēn, Qiū Èfēng: 1986)** เรื่อง ปรีทรรศน์ภาษาปู้หล่าง งานวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตของ **Pajatra Dissawarotham (1986)** เรื่อง The Phonology of Plang as spoken in Banhuaynamkhan Chiengrai Province. งานวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตของ **Paulsen, Debbie Lynn (1989)** เรื่อง A Phonological Reconstruction of Proto-Plang. บทความในหนังสือรวมบทความวิชาการของ **Diffloth, Gérard (1991)** เรื่อง Palaungic vowels in Mon-Khmer perspective. บทความของ **Proschan, Frank (1996)** เรื่อง A Survey of Khmuic and Palaungic Languages in Laos and Vietnam. งานวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตของ **Suchada Giaphong (2004)** Plang Grammar as spoken in Huay Namkhun Village, Chiang Rai Province. ผลงานของ **Rattanapitak, A. (2009)** เรื่อง Paluang Worslist. ผลงานของ **Ostapirat, W. (2009)** เรื่อง Some phonological criteria for Paluang sub-grouping. และผลงานของ **Buakaw, S. (2012)** เรื่อง A Phonological study of Paluang dialect spoken in Thailand and Myanmar, with focuses on vowels and final nasals.

2.1.2 การศึกษาภาษาเต้อ่าง มีผลงานการศึกษาเกี่ยวกับระบบเสียง การศึกษาในเชิงพรรณนาทางภาษา การจัดทำพจนานุกรมของชาวเต้อ่างทั้งที่อยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศไทย และประเทศอื่นๆ ใกล้เคียง นอกจากนี้ยังมีการศึกษาประเด็นทางสังคมอีกด้วย ได้แก่

บทความของ สุกุณี ญัฐพลวัฒน์ (2545) เรื่อง ดาระอั้ง : คนชายขอบสองแผ่นดิน, งานวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตของ เบญจวรรณ กลีโสภา (2546) เรื่อง การศึกษาระบบเสียงและการจัดกลุ่มทางเชื้อสายของภาษาดาระอั้ง (ปะหล่อง) บ้านนอแลอำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่, งานวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตของวาสนา ละอองปลิว (2546) เรื่อง ความเป็นชายขอบและการสร้างพื้นที่ทางสังคมของคนพลัดถิ่น : กรณีศึกษาชาวดาระอั้งในอำเภอเชียงดาว, ผลงานหนังสือภาษาจีนของ เจินเซียงมู่ หวางจิ้งหลิวและล่ายหย่งเหลียง (Chén Xiàngmù, Wáng Jìngliú, Lài Yǒngliáng:1986) เรื่อง ปรีทรรศภาษาเต้อ่าง หนังสือเล่มนี้มีฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ คือ Chén, X - M. et. al. (1986) ชื่อ Da-angyu jianzhi บทความวิชาการของ Svantesson, Jan -Olof. (1988) ชื่อ Ta - ang (Gold Palaung), Pale. ผลงานพจนานุกรมของ Janzen, Margarete (1991) ชื่อว่า Pale - English Dictionary. (language also known as Ta'ang) และผลงานของ Deepadung, S. (2010) เรื่อง Dara-ang : Language, culture and ethnic identity maintenance at the Thai - Myanmar border.

2.1.3 การศึกษาภาษาหว่า มีผลงานการศึกษาด้านระบบเสียง การพรรณนาภาษา การสืบสร้างระบบเสียง และพจนานุกรม ได้แก่ งานวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตของวัฒนา ตันติวุฒิปกรณ์ (2541) เรื่อง การศึกษาระบบเสียงภาษาหว่า บ้านสันติสุข หมู่ 19 ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย นอกจากนี้มีผลงานของนักวิชาการชาวจีนสองท่านที่ทำงานเกี่ยวกับภาษาหว่า คือ โจวจื่อจื่อ, เหยียนฉีเซียง นักวิชาการชาวจีนสองท่านนี้ มีผลงานที่เป็นภาษาจีนกับภาษาอังกฤษ ส่วนที่เป็นภาษาจีนใช้ชื่อว่า 周值志 Zhōu Zhízhì, 颜其香 Yán Qíxiāng ส่วนที่เป็นภาษาอังกฤษใช้ชื่อว่า Zhou Zhizhi and Yan Qixiang ผลงานที่สำคัญ ได้แก่ ปี ค.ศ. 1983 บทความเรื่อง Approaching the Consonantism of Ancient Wa from Phonological Correspondences Among the Dialects of Contemporary Wa. ปี ค.ศ. 1984 เรื่องปรีทรรศภาษาหว่า 《佤语简志 Wǎyǔ Jiǎnzhì》 และปี ค.ศ. 2002 เป็นงานด้านพจนานุกรมภาษาหว่าและภาษาจีนเรื่อง A Concise Dictionary of Wa and Chinese และยังมีบทความของชาวตะวันตกชื่อ Watkins, Justin (2002) เรื่อง The Phonetics of Wa. ด้วย

2.1.4 การศึกษากลุ่มภาษา Austro-Asiatic และภาษากลุ่มมอญ - เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีผลงานการศึกษาเกี่ยวกับภาษาต่างๆ ที่จัดอยู่ในตระกูลภาษา **Austro-Asiatic** และกลุ่มภาษามอญ - เขมรในแง่มุมต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ หนังสือของ สุริยา รัตนกุล.(2531) เรื่อง นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ ภาคที่ 1 : ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกและภาษาตระกูลจีน - ทิเบต, บทความวิชาการของ Shorto, Harry L. (1963) เรื่อง The Structural pattern of northern Mon - Khmer languages, บทความของ Luce, Gordon H. (1965) เรื่อง Danaw, a dying Austroasiatic language และผลงานหนังสือภาษาจีนของนักวิชาการจีนชื่อเหยียนฉีเซียง, โจวจื่อจื่อ (Yán Qíxiāng, Zhōu Zhízhì:1995) เรื่อง ภาษากลุ่มมอญ - เขมรกับภาษาสายตระกูลออสโตรเอเชียติกในสาธารณรัฐประชาชนจีน 《中国孟高棉语族语言与南亚语系 Zhōngguó Mèng Gāomián Yǔzú yǔyán yǔ Nányà Yǔxì》

2.1.5 การศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณา มีผลงานการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในสาธารณรัฐประชาชนจีนทั้ง 55 กลุ่ม โดยมีการศึกษาเฉพาะพื้นที่ และมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบกลุ่มชาติพันธุ์ในสาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศอื่น มีการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ และมีการศึกษาเชิงสำรวจกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการจัดทำฐานข้อมูลภาษาต่างๆ ได้แก่ ผลงานวิจัยของ **สุมิตร ปิติพัฒน์.** (2541) เรื่อง การศึกษาชนกลุ่มน้อยในประเทศจีนตอนใต้, ผลงานสารานุกรมของ **เมฆม สอดส่องกฤษ.** (2555) เรื่อง สารานุกรมชนกลุ่มน้อยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน, ผลงานหนังสือของ **Davies, Henry Rudolph.** (1909) เรื่อง Yün-nan: the link between India and the Yangtze. และเอกสารสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ท ของ **Gordon, Raymond G., Jr. (ed.)** (2005) เรื่อง Ethnologue : Languages of the World. และบทความวิชาการภาษาจีนของนักวิชาการจีนเรื่อง มองการอพยพย้ายถิ่นยุคก่อนฉินของชาวผู่จากการศึกษาทางโบราณคดี ผลงานของ **หวางซ่างหมิง.** (Huáng Shàngmíng:2008) ผลงานของ **Deepadung, S.** จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ (2009) Ethnicity and the Dara-ang (Paluang) in Thailand. และ (2011) Name and sub-groups of the Paluang: A preliminary field survey in Yunnan and Kengdung.

2.1.6 การศึกษาในระดับคำ พบการศึกษาระบบคำสรรพนามของภาษาตระกูลออสโตร - เอเชียติก ได้แก่ ผลงานของ **Watson,S.K.** (1964) เรื่อง Personal pronouns in Pacoh ผลงานของ **Pinnow,H.J.** (1965) เรื่อง Personal pronouns in the Austroasiatic languages : A historical study. ผลงานของ **Blood, H. and E. Blood.** (1966) เรื่อง The pronoun system of Uon Njun Mmong Rolom. ผลงานของ **Wallace,J.M.** (1966) เรื่อง Katu Personal pronoun. และผลงานของ **Deepadung, S.** (2013) เรื่อง Personal Pronouns in Palaung Dialects.

จากการสำรวจผลงานที่ผ่านมาข้างต้น จะเห็นว่าผลงานที่ศึกษาเกี่ยวกับภาษาตระกูลมอญ - เขมรในสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น มีการศึกษาภาษาของทั้งสามกลุ่มชาติพันธุ์อยู่บ้าง แต่นับว่ายังขาดแคลนข้อมูลอยู่มาก ในขณะที่ผลงานการศึกษาวิชาภาษาตระกูลมอญ - เขมรที่อยู่ในสาธารณรัฐประชาชนจีนของไทยนั้น พบเพียงการศึกษาเชิงสำรวจเบื้องต้นเพียงบางพื้นที่และบางภาษาเท่านั้น แต่มีการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นเครือญาติกับคนที่พูดภาษาตระกูลมอญ - เขมรที่อยู่ในสาธารณรัฐประชาชนจีนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในราชอาณาจักรไทยอยู่บ้าง แต่ก็ยังคงเป็นการศึกษาปัญหาเพียงบางจุดและในบางภาษาเท่านั้น เช่น ชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ การจัดกลุ่มภาษา การจัดทำระบบเสียง การศึกษาทางไวยากรณ์ รวมถึงประเด็นคำศัพท์บางส่วนเท่านั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าข้อมูลทางภาษาทั้งสามกลุ่มชาติพันธุ์ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ในหลายด้าน และส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยระดับมหาบัณฑิต

สำหรับการศึกษาเชิงพรรณนาหรือเปรียบเทียบในระดับคำ พบว่า มีผลงานการศึกษเกี่ยวกับบุรุษสรรพนามของภาษาที่อยู่ในตระกูลภาษาใหญ่ออสโตรเอเชียติกจำนวนหนึ่ง ได้แก่ บุรุษสรรพนามในภาษา Pacoh ภาษา Uon Njun Mmong Rolom ภาษา Katu และภาษาถิ่น Palaung แต่การศึกษาเกี่ยวกับระบบคำสรรพนามของภาษาตระกูลมอญ - เขมรที่อยู่ในสาธารณรัฐประชาชนจีนทั้งที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาไทยนั้น ยังสำรวจไม่พบ จะมีกล่าวถึงอยู่บ้างก็เป็นเพียงเนื้อหาส่วนหนึ่งในผลงานที่เขียนเกี่ยวกับเรื่องการสร้างคำ และงานเขียนเกี่ยวกับไวยากรณ์

เพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ยังไม่มียานเขียนที่เปรียบเทียบระบบคำของภาษาทั้งสามกลุ่มชาติพันธุ์ให้เห็นอย่างชัดเจน

นอกจากนี้ยังมีผลงานบทความ หนังสือ พจนานุกรมเกี่ยวกับภาษาปู่หล่าง เต่ออ่าง หว่า และภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติกอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้กล่าวไว้ในบทความทวนวรรณกรรม แต่ได้ให้รายชื่อไว้ในบรรณานุกรมแล้ว

เหตุที่การศึกษาภาษามอญ - เขมรในประเทศไทยทั้งสามกลุ่มนี้ยังมีน้อยและไม่สมบูรณ์นั้น สาเหตุหลักมาจากผู้วิจัยไม่มีข้อมูลสนับสนุนเพียงพอในการศึกษา เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้มีบรรพบุรุษและต้นตอภาษาอยู่ในสาธารณรัฐประชาชนจีน เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษาทั้งสามล้วนเขียนเป็นภาษาจีน ผู้วิจัยชาวไทยที่ไม่รู้ภาษาจีนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ การทำงานวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยในเชิงชาติพันธุ์วรรณา และเน้นงานทางภาษาศาสตร์ของชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลมอญ - เขมรในสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยจะเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นผลงานและทรรศนะของนักวิชาการจีน โดยนำเสนอการวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์อย่างละเอียด ได้แก่ แนวคิดการจัดแบ่งตระกูลภาษา ระบบเสียง การสร้างคำ วงคำศัพท์ ระบบไวยากรณ์ ภาษาถิ่น และรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ได้แก่ การตั้งถิ่นฐาน ระบบเศรษฐกิจสังคม ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสามในสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วย เพื่อให้ผู้สนใจได้ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัยต่อไป

2.2 วิธีการศึกษา

2.2.1 ข้อมูลทางชาติพันธุ์วรรณา

ในส่วนของข้อมูลเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ และเทศกาลสำคัญ เป็นงานที่ผู้เขียนได้เขียนไว้ในหนังสือ “สารานุกรมชนกลุ่มน้อยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน” ดังที่กล่าวถึงข้างต้น¹

2.2.2 ข้อมูลทางภาษา

ผู้เขียนได้ดำเนินการศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบทความวิชาการและหนังสือที่เป็นผลงานการเขียนของนักวิชาการจีน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามแนวทางภาษาศาสตร์แล้วเรียบเรียงเนื้อหาเชิงพรรณนาภาษาตามลำดับชั้นทางภาษา Language hierarchy นอกจากนี้เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าประเด็นการจัดแบ่งตระกูลภาษาของนักวิชาการฝ่ายจีนกับนักวิชาการตะวันตกยังมีสาระบางประเด็นที่เป็นข้อขัดแย้งกันอยู่ จึงได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดแบ่งตระกูลภาษาที่เป็นทรรศนะของนักวิชาการจีนไว้ด้วย และจากการศึกษาข้อมูลก็ยังพบอีกว่า ภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนทั้งสามภาษานั้นมีภาษาถิ่นที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากในประเทศไทยก็มีกลุ่มชนที่อพยพมาจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนพูดภาษานี้ด้วยเช่นกัน จึงได้นำเสนอไว้ด้วยเพื่อให้เป็นข้อมูลในการศึกษาความสัมพันธ์ของภาษาถิ่นใน

¹ ผู้เขียนมีเจตนาที่จะอำนวยความสะดวกให้กับผู้อ่าน เพื่อที่จะได้ไม่ต้องสืบค้นหนังสืออีกเล่มหนึ่ง จึงได้นำข้อมูลส่วนนี้มารวมไว้ด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อให้ข้อมูลมีความครบถ้วน เบ็ดเสร็จในเล่มเดียวกันนี้

ประเทศไทยกับภาษาแม่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วย โดยแบ่งหัวข้อการพรรณนาภาษา โดยเรียงลำดับจาก ภาษาปู่หล่าง ภาษาเต้อ๋อง และภาษาหว่า ซึ่งแต่ละภาษาจะมีหัวข้อที่ต้องพรรณนา ดังนี้

1. การจัดแบ่งตระกูลภาษา
2. ระบบเสียง แบ่งเป็น พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์
3. วงคำศัพท์และระบบไวยากรณ์
4. ภาษาถิ่น
5. ตัวอักษร

2.2.3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของภาษา

ผู้เขียนนำข้อมูลในข้อ 2.2.2 มาเปรียบเทียบเพื่อวิเคราะห์หาลักษณะร่วม และลักษณะเปรียบเทียบ เพื่อนำไปสู่การชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของภาษา โดยกำหนดหัวข้อการเปรียบเทียบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ของการจัดแบ่งตระกูลภาษา
2. ความสัมพันธ์ของระบบเสียง แบ่งเป็น พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์
3. ความสัมพันธ์ของวงคำศัพท์และระบบไวยากรณ์

ภาษาตระกูลมอญ - เขมร ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

เนื้อหาในบทนี้ นำเสนอในเชิงพรรณนาภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนสามภาษา ได้แก่ ภาษาปู้หล่าง ภาษาเต้อ่าง และภาษาหว่า โดยแต่ละภาษาจะพรรณนาข้อมูลสองส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับชาติพันธุ์วรรณนา จากนั้นเป็นข้อมูลทางภาษา โดยเรียงลำดับตามลำดับชั้นทางภาษา ดังนี้ 1. การจัดแบ่งตระกูลภาษา 2. ระบบเสียง แบ่งเป็น พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ 3. วงคำศัพท์และระบบไวยากรณ์ 4. ภาษาถิ่น และ 5. ตัวอักษร

ทั้งนี้เพื่อความสะดวกและชัดเจนในการจัดกลุ่มข้อมูลตลอดทั้งหนังสือเล่มนี้ จะใช้อักษรย่อชื่อภาษาดังนี้

อักษรย่อ **B** หมายถึง ภาษาปู้หล่าง

อักษรย่อ **D** หมายถึง ภาษาเต้อ่าง

อักษรย่อ **W** หมายถึง ภาษาหว่า

3.1 ภาษาปู่หล่าง

คัดลอก: tupian.baik.com

รูปที่ B 1 ชาวปู่หล่างที่มณฑลยูนนาน

คัดลอก : <http://www.scsnsyjh.com>

รูปที่ B 2 ภาพชาวปู่หล่างที่มณฑลยูนนาน

ข้อมูลภาษาปู่หล่างแบ่งเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่ B. 1 ข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับชาติพันธุ์วรรณนา และ ส่วนที่ B. 2 ข้อมูลทางภาษา ดังนี้

ส่วนที่ B. 1 ข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับชาติพันธุ์วรรณนา มีรายละเอียดข้อมูลห้าประเด็น ดังนี้

- B. 1.1 ถิ่นที่อยู่
- B. 1.2 ประวัติศาสตร์
- B. 1.3 ระบบเศรษฐกิจสังคม
- B. 1.4 ชีวิตความเป็นอยู่
- B. 1.5 ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม

B. 1.1 ถิ่นที่อยู่

กลุ่มชาติพันธุ์ปู่หล่าง ภาษาจีนออกเสียงว่า ปู่หล่าง (布朗 Bùlǎng) อาศัยอยู่บริเวณตำบลเหมิงไห่ (勐海 Měngǎi) ตำบลจิ่งหง (景洪 Jǐnghóng) ของเขตปกครองตนเองชาวไต (傣族自治州 Dǎi Zú zìzhìzhōu) สิบสองปันนา (西双版纳 Xī shuāngbǎnnà) ในมณฑลยูนนาน และบริเวณตำบลชวงเจียง (双江 Shuāngjiāng) ตำบลหย่งเต๋อ (永德 Yǒngdé) ตำบลหยุน (云县 Yúnxian) ตำบลเก็งหม่า (耿马 Gěngmǎ) ของเมืองหลินซาง (临沧 Línkāng) และบางส่วนของอาศัยอยู่บริเวณตำบลหลานซาง (澜沧 Lánkāng) ตำบลโม่เจียง (墨江 Mòjiāng) ของเมืองซือเหม่า (思茅 Sīmáo) จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี ค.ศ. 2000 พบว่ากลุ่มชาติพันธุ์ปู่หล่างมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 91,882 คน

B. 1.2 ประวัติศาสตร์

ชาวปู้หล่างเรียกตัวเองว่า /plɑŋ331/ แต่ชาวปู้หล่างในพื้นที่ต่างก็มีชื่อเรียกตัวเองหลายชื่อ เช่น ปู้หล่าง (布朗 Bùlǎng) บัง (帮 Bāng) อาหว่า (阿瓦 Āwǎ) อาราหว่า (阿尔瓦 Ā'ěr wǎ) อีหว่า (伊瓦 Yīwǎ) หว่า (佉 Wǎ) เวงกง (翁拱 Wēngǒng) เป็นต้น ส่วนชาวอื่นเรียกชนกลุ่มนี้ว่า “ผู่หม่าน” (濮满, 蒲满 Púmǎn)¹ ส่วนชาวไตเรียกว่า มอญ หรือ เม็ง (孟 Mèng) ตามบันทึกประวัติศาสตร์ ชาวปู้หล่างมีถิ่นที่อยู่อาศัยที่เมืองหย่งชาง (永昌 Yǒngchāng) มาแต่โบราณกาลแล้ว ชาวปู้หล่างมีจำนวนประชากรมาก พื้นที่อยู่อาศัยกินบริเวณกว้าง และที่สำคัญคือ บริเวณตลอดสายลุ่มแม่น้ำหลานชาง (澜沧 Lánkāng) และบริเวณลุ่มแม่น้ำนู่ (怒江 Nùjiāng) มีข้อสันนิษฐานว่าชาวผู่ (濮人 Púrén) ที่ชาวอื่น พูดถึงในบันทึกประวัติศาสตร์น่าจะเป็นบรรพบุรุษของชาวปู้หล่าง ซึ่งก่อสร้างเมืองอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของซีอัน ในบริเวณมณฑลยูนนาน ได้แก่ อำเภออี้โจว² (益州 Yìzhōu) ป่าซาน (保山 Bǎoshān) ปู้เว่ย (不韦 Bùwéi) เป็นต้น จนถึงยุคซีจิ้น (西晋 Xījìn) ชาวผู่จากเมืองหย่งชางได้อพยพลงไปทางใต้ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เมืองเจิ้นคัง (镇康 Zhèn kāng) เฟิงชิ่ง (凤庆 Fèng qìng) หลินชาง (临沧 Líncāng) หลังจากสมัยสุยและถัง มีบันทึกพงศาวดารที่กล่าวถึงชาวผู่ แต่ใช้อักษรแตกต่างกันไป เช่น ผู่เหริน (濮人, 蒲人 Púrén) พูจื่อ (扑子 Pūzi) พูจื่อ (朴子 Pūzi) พู (扑 Pū) ผู่หม่าน (蒲满 Púmǎn) เป็นต้น ในยุคนี้การตั้งถิ่นฐานของชาวปู้หล่างกระจุกกระจายกินบริเวณกว้างมาก จนถึงสมัยถังและซ่ง ชาว “ผู่” ถูกปกครองโดยเมืองน่านเจ้า (南诏 Nánzhào) และต้าหลี่ (大理 Dàlǐ) และมาถึงสมัยหมิงได้มีการก่อตั้งจังหวัดชุ่นหนิง (顺宁 Shùnníng) ทางใต้แต่งตั้งให้ชาวผู่ดูแลหัวเมืองถู่จื่อ (土知 Tǔzhī) ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ชาวผู่ที่เดิมอาศัยอยู่บริเวณเมืองน่านเจ้าในมณฑลยูนนาน ได้พัฒนาเรื่อยมา ซึ่งปัจจุบันรู้จักกันในชื่อ “ชาวปู้หล่าง” นั่นเอง

¹ เกี่ยวกับคำว่า หมาน หรือ หมาน และ ผู่ หรือ พู มีข้อที่ต้องอธิบายสองประเด็นดังนี้ 1. คำว่า “หมาน” (蛮 mán) เป็นคำที่ภาษาจีนใช้เรียกชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ในสมัยโบราณ 2. นักวิชาการทางประวัติศาสตร์ชนกลุ่มน้อยของจีนในงานเขียนของ หวงชางหมิง (黄尚明 Huáng Shàngmíng: 2008) ตั้งข้อสันนิษฐานว่าชาวผู่ (濮人 Púrén) ที่ชาวอื่นพูดถึงในบันทึกประวัติศาสตร์ น่าจะเป็นบรรพบุรุษของชาวปู้หล่าง ซึ่งได้ก่อสร้างเมืองอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของซีอัน ในบริเวณมณฑลยูนนาน ได้แก่ อำเภออี้โจว (益州 Yìzhōu) ป่าซาน (保山 Bǎoshān) ปู้เว่ย (不韦 Bùwéi) เป็นต้น จนถึงยุคซีจิ้น (西晋 Xījìn) ชาวผู่จากเมืองหย่งชางได้อพยพลงไปทางใต้ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เมืองเจิ้นคัง (镇康 Zhèn kāng) เฟิงชิ่ง (凤庆 Fèng qìng) หลินชาง (临沧 Líncāng) หลังจากสมัยสุยและถัง มีบันทึกพงศาวดารที่กล่าวถึงชาวผู่ แต่ใช้อักษรแตกต่างกันไป เช่น ผู่เหริน (濮人, 蒲人 Púrén) พูจื่อ (扑子 Pūzi) พูจื่อ (朴子 Pūzi) พู (扑 Pū) ผู่หม่าน (蒲满 Púmǎn) เป็นต้น ในยุคนี้การตั้งถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวผู่หรือหมานกระจุกกระจายกินบริเวณกว้างมาก จนถึงสมัยถังและซ่ง ชาว “ผู่” ถูกปกครองโดยเมืองน่านเจ้า (南诏 Nánzhào) และต้าหลี่ (大理 Dàlǐ) ถึงสมัยหมิงมีการก่อตั้งจังหวัดชุ่นหนิง (顺宁 Shùnníng) ทางใต้แต่งตั้งให้ชาวผู่ดูแลหัวเมืองถู่จื่อ (土知 Tǔzhī) ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ชาวผู่ที่เดิมอาศัยอยู่บริเวณเมืองน่านเจ้าในมณฑลยูนนาน ได้พัฒนาเรื่อยมา ซึ่งปัจจุบันรู้จักกันในชื่อ “ชาวปู้หล่าง” ชนกลุ่มนี้เป็นหนึ่งในสามกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษากลุ่มมอญ - เขมร และมีความใกล้ชิดกับชาวเต๋ออย่าง ดังจะเห็นว่าชื่อเรียกของชนกลุ่มมอญ - เขมรที่มีถิ่นฐานอยู่ตอนใต้ของจีน ได้แก่ ชาวปู้หล่าง เต๋ออย่าง และหว่า ต่างก็มีคำว่า “หมาน” “ผู่ หรือ พู” รวมอยู่ด้วย แสดงให้เห็นว่าทั้งสามกลุ่มชาติพันธุ์นี้มีความใกล้ชิดกันมาแต่โบราณ **หมายเหตุ** เชิงอรรถนี้มีเนื้อหาซ้ำกับข้อ B.1.2 แต่จัดทำเป็นอรรถาธิบายไว้ใช้อธิบายคำเรียกชื่อชาวมอญ - เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนทั้งสามกลุ่มที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ เมื่ออ่านไปถึงเรื่องชื่อเรียกของชาวเต๋ออย่างและชาวหว่าขอให้ระลึกขึ้นได้ว่า ชื่อเรียก พู ผู่ หมาน มีคำอธิบายอยู่ตรงนี้

² อี้โจว เป็นชื่อเมืองในยุคโบราณของจีน ตามหลักฐานประวัติศาสตร์ของประวัติศาสตร์การปกครองของจีน เมืองนี้มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่เป็นบริเวณของมณฑลยูนนานในปัจจุบัน ในสมัยซีอันยังไม่มีมณฑลยูนนาน การแบ่งเขตการปกครองของราชวงศ์ซีอันตะวันตก (ซีอัน) ได้แบ่งเขตการปกครองออกเป็น กลุ่ม (群 qún) อำเภอ (县 xiàn) ซึ่งในยุคนั้น อี้โจว มีฐานะเป็น กลุ่ม (益州群 Yìzhōu qún) ยูนนานมีฐานะเป็นอำเภอ (云南县 Yúnnán xiàn) แต่ในปัจจุบันในมณฑลยูนนานไม่มีอำเภออี้โจว หรือเมืองอี้โจวแล้ว

B. 1.3 ระบบเศรษฐกิจสังคม

ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีนชาวบู๋หล่างมีถิ่นที่อยู่อาศัยไม่แน่นอนชัดเจน แต่สามารถแบ่งคร่าวๆ ได้สองบริเวณ คือ ชาวบู๋หล่างเหมิงห่าย (勐海 Měngǎi) ในสิบสองปันนา และบริเวณพื้นที่เมืองซีต้ง (西定 Xīdìng) ต่อไปยังเขตเมืองปาต้า (巴达 Bādá) ชาวบู๋หล่างในเขตเมืองหลินชาง (临沧 Línkāng) และเมืองซือเหมา (思茅 Sīmáo) ได้รับอิทธิพลจากชาวยุโรปและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นที่เจริญกว่า ทำให้สังคมบู๋หล่างในบริเวณดังกล่าวนี้พัฒนาไปมากกว่าบริเวณอื่น และเข้าสู่ระบบสังคมแบบศักดินาเจ้าของที่ดินในที่สุด

ชาวบู๋หล่างที่สิบสองปันนามีระบบการปกครองคล้ายกับระบอบสังคมนิยมในปัจจุบัน คณะผู้บริหารหมู่บ้านมาจากกลุ่มคนต่างสายเลือด การผลิตเครื่องมือ สร้างบ้านเรือน สร้างคอกสัตว์ ซึ่งจัดเป็นงานส่วนตัวภายในครอบครัว แต่การครอบครองที่ดินมีการจัดแบ่งเป็นสามระบบ คือ ที่ดินที่เป็นสมบัติของครอบครัวบรรพบุรุษ ที่ดินที่เป็นสมบัติของสาธารณะ และที่ดินเป็นของส่วนตัว ที่ดินที่เป็นสมบัติของครอบครัว คือ สมบัติที่เป็นมรดกสืบทอดมาแต่บรรพบุรุษของตน ภาษาบู๋หล่างเรียกว่า “เจียกุน” (戛滚 Jiágǔn) หมายถึง สมบัติที่สร้างขึ้นรวบรวมขึ้นจากบรรพบุรุษ ได้แก่ ที่ดินที่อยู่รอบๆ บริเวณครอบครัวของตน ไม่ว่าจะปลูกป่าไม้ ทุ่งหญ้า ถือเป็นสมบัติรวมของตระกูล โดยในฤดูเก็บเกี่ยวของแต่ละปี ผู้อาวุโสที่สุดในตระกูลจะทำหน้าที่แบ่งให้สมาชิกในครอบครัว โดยถือเอาการตั้งครอบครัวใหม่เป็นเกณฑ์การแบ่ง ผลผลิตที่ได้จะเป็นของตนเอง การครอบครองที่ดินในลักษณะนี้เป็นเพียง การถือกรรมสิทธิ์ใช้ที่ดินเท่านั้น ไม่สามารถซื้อขายกันได้ ส่วนที่ดินในบริเวณหมู่บ้านของชาวบู๋หล่างที่อยู่ห่างไกลจากหมู่บ้านหรือจากครอบครัว ผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินนี้คือกรรมการประจำเผ่า สมาชิกกรรมการประจำเผ่ามีสิทธิ์ใช้ที่ดินดังกล่าว

ต่อมาระบบการถือครองที่ดินของชาวบู๋หล่างพัฒนาไปอีกขั้น คือ สามารถถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเองได้ ที่ดินที่เป็นที่นา ที่อยู่อาศัย สวนชา สามารถซื้อขายเปลี่ยนมือถือผู้ครองกรรมสิทธิ์ได้ ทำให้ผู้ที่มีฐานะร่ำรวยสามารถครอบครองที่ดินได้ การเลือกหัวหน้าหมู่บ้านและคณะกรรมการจะคัดเลือกจากผู้ที่มียานาจทางเศรษฐกิจเหนือกว่าและมีกำลังการผลิตมากกว่า ซึ่งในขณะนั้นคือชาวไตเป็นกลุ่มคนที่ยิ่งใหญ่กว่าชาวบู๋หล่างมาก ชาวไตจึงมีอำนาจในการควบคุมการเก็บภาษี และเกณฑ์แรงงาน แต่ผลผลิตการเกษตรของชาวบู๋หล่างในขณะนั้นต่ำมาก ผู้ที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่าจึงมีสิทธิ์บีบบังคับซื้อขายผลผลิต จำนวนผลผลิต และสินเชื่อนำราคาที่ต่ำมาก ทำให้ชาวบู๋หล่างตกอยู่ในสภาพแร้นแค้น ยากจนไม่มีทางเลือกเอาปากได้เลย ซ้ำร้ายกว่านั้นเจ้าหน้าที่ในรัฐบาลกว๋อหมินตั้งร่วมกับผู้นำหมู่บ้าน ผู้มีฐานะระดับสูงกดขี่ข่มขู่ ขูดรีดภาษีซ้ำซ้อน ยิ่งทำให้สภาพชีวิตและสังคมของชาวบู๋หล่างตกต่ำแย่แ่กว่าเดิมอีก พืชหลักที่ชาวบู๋หล่างผลิต ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด พืชตระกูลถั่ว ชา และสำลี

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลมีนโยบายเปลี่ยนแปลงระบบการถือครองที่ดินแบบเดิมที่มีเจ้าของหลักเป็นผู้ดูแลเก็บภาษี ขูดรีดประชาชน โดยจัดให้ชาวบู๋หล่างกลับไปใช้ระบบการถือครองที่ดินแบบเดิมที่เคยมีมา คือ การมีกรรมสิทธิ์ในการใช้ที่ดิน ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1956 เป็นต้นมา ภายใต้ความช่วยเหลือและการปรับเปลี่ยนเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินของรัฐบาล ทำให้เศรษฐกิจของ

ชาวจีนพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาระบบชลประทานหมู่บ้าน การพัฒนาระบบการผลิต ทำให้ผลผลิตของชาวจีนกลายเป็นสินค้าส่งออกที่มีชื่อของจีน นั่นก็คือ “ชาผู่เอ๋อร์” (普洱茶 Pǔ'ěr chá) ระบบการค้าขายในสังคมชาวจีนพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มีการก่อตั้งบริษัทการค้า ส่งผลให้เกิดร้านค้าขึ้นในชุมชนชาวจีนมากมาย ผลผลิตของชาวจีนมีการพัฒนาให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย มีการก่อตั้งระบบการสาธารณสุข การศึกษา ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนดีขึ้น และทัดเทียมกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น

B. 1.4 ชีวิตความเป็นอยู่

การแต่งกายของชาวจีนที่อาศัยอยู่กระจัดกระจายนั้นมีความแตกต่างกันบ้าง แต่ลักษณะเด่นคล้ายๆ กัน คือ การสวมเสื้อคล้ายเชิ้ตแขนสั้นไม่มีปกและสวมกางเกงขากว้างสีดำ ใช้ผ้าดำพันศีรษะ นอกจากนี้ยังนิยมสักลวดลายตามร่างกาย ส่วนการแต่งกายของสตรีคล้ายคลึงกับชาวไต คือ สวมเสื้อแขนกระบอกไม่มีปก นุ่งผ้าถุงสีแดง สีดำหรือสีเขียวเกล้าผมแล้วพันผ้ารอบศีรษะ ส่วนชาวจีนที่อาศัยอยู่ที่เมืองจิ่งตง (景东 Jǐngdōng) ส่วนใหญ่แต่งกายเหมือนชาวจีน

อาหารหลักของชาวจีน คือ ข้าวผสมกับข้าวโพด และอาหารจำพวกถั่วต่างๆ นอกจากนี้ชาวจีนยังรู้จักวิธีผลิตเหล้าหมักจากข้าว สตรีชาวจีนชอบเคี้ยวหมาก เพราะจะทำให้ฟันกลายเป็นสีดำจะถือว่าสวยงามมาก ชาวจีนก่อสร้างบ้านเรือนด้วยไม้ไผ่ แบ่งเป็นชั้นบนกับชั้นล่าง ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัยและชั้นล่างเป็นคอกเลี้ยงสัตว์

คัดลอก <http://image.sciencenet.cn>

รูปที่ B 3 สภาพบ้านเรือนของชาวจีน

คัดลอก <http://www.redchina.tv>

รูปที่ B 4 การแต่งกายของชายหญิงชาวจีน

เมื่อความเป็นอยู่ดีขึ้น ชาวจีนสามารถพัฒนาความคิดในเรื่องวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ไม่ว่าจะเป็นศิลปะ วรรณกรรม ชาวจีนมีวรรณกรรมที่เป็นกลอนมูปาฐะ ถ่ายทอดเรื่องราวอันงดงามสืบทอดต่อกันมาหลายชั่วอายุคน แต่อย่างไรก็ตาม ด้วยเหตุที่เคยตกอยู่ภายใต้การครอบงำของกลุ่มชนที่ใหญ่กว่าอย่างชาวไต วัฒนธรรมการร้องรำจึงได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมของชาวไตไม่น้อย เครื่องดนตรีประจำเผ่า คือ พิณสามสาย ชาวจีนที่มีภูมิสำเนาแถบภูเขาที่มีความสามารถในการเต้นรำได้อย่างสนุกสนาน การเต้นรำที่ถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวจีน คือ การรำมีด (刀舞 Dāowǔ) การเต้นรำแสดงถึงความเข้มแข็งมีพลังหนุ่มสาวชาว

บู้หล่างชอบเต้นรำแบบล้อมกันเป็นวงเรียกว่า รำวง (圆圈舞 Yuánquān wǔ) การระบำรำร้องของชาวบู้หล่างจะจัดขึ้นในงานเทศกาลหรือพิธีสำคัญๆ เช่น งานแต่งงาน งานขึ้นปีใหม่ เป็นต้น

B. 1.5 ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม

การแต่งงานของชาวบู้หล่างจะแต่งงานกับคนต่างสายตระกูลกัน และผู้ชายต้องมีภรรยาเพียงคนเดียว หนุ่มสาวชาวบู้หล่างสามารถพบรักกระทั่งแต่งงานได้อย่างอิสระ แต่ก็มีบ้างที่บิดามารดาเป็นผู้จัดการหาคู่ครองให้อย่างเสร็จสรรพ

ชาวบู้หล่างภูเขายังคงยึดถือสายตระกูลตามสายแม่อยู่ การตั้งชื่อของลูกยึดสายสกุลตามแม่มากแรกเกิดครบสามเดือนจะทำพิธีตั้งชื่อ เพศชายกำหนดให้มีคำว่า /ʔai4/ (ภาษาจีนใช้อักษร 岩 Yán) ไว้หน้า ส่วนเพศหญิงให้มีคำว่า /ʔi2/ (ภาษาจีนใช้อักษร 伊 Yī) ไว้หน้า¹ พยางค์ต่อมาตั้งเป็นชื่อลูก จากนั้นใช้คำที่เป็นชื่อของแม่ต่อท้ายไว้หลังชื่อใหม่ของลูก

งานศพของชาวบู้หล่างทุกถิ่นฐานคล้ายคลึงกัน เมื่อมีคนตายจะนิมนต์พระภิกษุมาสวดเพื่อส่งวิญญาณ พอครบสามวันจึงเคลื่อนศพไปฝังยังสุสานที่แบ่งแยกเป็นส่วนตัวของแต่ละสายตระกูล ส่วนผู้ที่เสียชีวิตโดยวิธีไม่ปกติ เช่น อุบัติเหตุ ถูกฆาตกรรม จะทำพิธีโดยการเผาศพแทนการฝังในสุสาน

ชาวบู้หล่างในอดีตนับถือศาสนาพุทธนิกายหินยาน บุชาผีบรรพบุรุษ มีพิธีสำคัญทางศาสนา เช่น เทศกาลออกพรรษา เทศกาลเข้าพรรษา เทศกาลตักบาตร และเทศกาลก่อกองทราย เป็นต้น

ส่วนที่ B. 2 ข้อมูลทางภาษา

หัวข้อนี้เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์บู้หล่าง มีหัวข้อย่อยดังนี้

- B. 2.1 การจัดแบ่งตระกูลภาษา
- B. 2.2 ระบบเสียง แบ่งเป็น พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์
- B. 2.3 วงคำศัพท์และระบบไวยากรณ์
- B. 2.4 ภาษาถิ่น
- B. 2.5 ตัวอักษร

B. 2.1 การจัดแบ่งตระกูลภาษา

ภาษาที่ชาวบู้หล่างพูด ชื่อว่า ภาษาบู้หล่าง ภาษาจีนเรียกภาษาของชาวบู้หล่างว่า บู้หล่าง (布朗语 Bùlǎngyǔ) ตามทรรศนะของนักวิชาการจีน หลี่ต้าหว่ง เนี่ยซีเจิน และ ชิวเอ้อเฟิง (Lǐ Dàoyǒng, Niè Xīzhēn, Qiū Èfēng: 1986) ในหนังสือชื่อ “ปริทรรศน์ภาษาบู้หล่าง” 《布朗语简志 Bùlǎngyǔ Jiǎnzhi》 ได้จัดภาษาบู้หล่างเป็นภาษาในสายตระกูลภาษาเอเชียใต้² (南亚语系 Nányà

¹ เกี่ยวกับคำเรียกนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า ภาษาบู้หล่างน่าจะได้รับอิทธิพลมาจากภาษาไต คือคำว่า ไ้อ์ (หรืออ้าย) เป็นคำนำหน้าเรียกเพศชาย และ อี้ เป็นคำนำหน้าเรียกเพศหญิง

² สายตระกูลภาษาเอเชียใต้ (南亚语系 Nányà Yǔxì) คือภาษาตระกูล Austro-Asiatic ตำนานภาษาจีนบางเล่มเรียกทับศัพท์แบบทับเสียงว่า 澳斯特罗-亚细亚语系 Ào sī tè luó - Yà xì yà yǔxì

Yǔxì) ตระกูลภาษามอญ - เขมร (孟高棉语族 Mèng Gāomián yǔzú) แขนงภาษาปู้หล่าง (布朗语支 Bùlǎng Yǔzhī) แต่บางทฤษฎีก็จัดไว้เป็นแขนงภาษาหว่า - เต่ออ่าง (佤德昂语支 Wǎ Dé' áng yǔzhī) จากการสำรวจสำมะโนประชากรครั้งที่ 5 ในปี ค.ศ. 2000 ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่า มีผู้พูดภาษานี้ราว 91,882 คน มีสำเนียงภาษาถิ่นสองถิ่น คือ ภาษาถิ่นปู้หล่าง (布朗方言 Bùlǎng fāngyán) กับภาษาถิ่นอาระวา¹

มุมมองของนักวิชาการไทย ในหนังสือชื่อ นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ ภาคที่ 1 : ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกและภาษาตระกูลจีน - ทิเบต (สุริยา : 2531) ให้ข้อมูลการจัดแบ่งตระกูลภาษาปู้หล่างว่า “ภาษาปลั่งหรือภาษาบลัง หรือภาษาปลั่ง เป็นภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก กลุ่มมอญ - เขมร สาขาปะหล่อง มีผู้พูดทั้งสิ้น 37,200 คน พบในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน 24,000 คน (พ.ศ. 2533) และทางตะวันตกเฉียงใต้ของมณฑลยูนนาน ในสิบสองปันนา บางส่วนอยู่ร่วมกับชาวว่า ผู้พูดภาษานี้มักใช้ภาษาไทย ภาษาว่าหรือภาษาจีนได้ด้วย และยังพบในพม่า 12,000 คน (พ.ศ. 2537) ทางตะวันออกของรัฐฉาน พบในประเทศไทย 1,200 คน ในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และในกรุงเทพฯ ซึ่งมีอัตราการรู้หนังสือต่ำ อพยพมาจากสิบสองปันนาโดยเข้าไปอยู่ในพม่าระยะหนึ่ง แล้วจึงเข้ามาประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2517 โดยมีสำเนียงท้องถิ่นอย่างน้อย 7 สำเนียง คือ กอนตอย จงมอย สะแตง แพมยอง กอนมาก บังโลซิ และกอนกาง”

B. 2.2 ระบบเสียง

ในหนังสือชื่อ ปริทรรศน์ภาษาปู้หล่าง ของ หลี่ต้าหวยง เนี่ยซีเจิน และชีวเอ้อเฟิง ((Lǐ Dàoyǒng, Niè Xīzhēn, Qiū Èfēng: อ่างแล้ว) และบทความเรื่อง ภาษาปู้หล่าง 《布朗语 Bùlǎng yǔ》ของผู้เขียนสองคน ซึ่งเป็นคนเดียวกันกับที่เขียนหนังสือเรื่อง “ปริทรรศน์ภาษาปู้หล่าง” คือ เนี่ยซีเจิน และชีวเอ้อเฟิง (Niè Xīzhēn, Qiū Èfēng : 2556 <http://www.chinabaike.com>) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบเสียงภาษาปู้หล่าง ดังนี้

B. 2.2.1 พยัญชนะ ภาษาปู้หล่างในประเทศจีนมีเสียงพยัญชนะ 35 เสียง ได้แก่

p	ph	np	nph	m	m̥	f	v		
t	th	nt	nth	n	n̥	s		l	l̥
tc	tch	ntc	ntch	ŋ	ŋ̥	ʒ			
k	kh	nk	nkh	ŋ	ŋ̥				
	qh		nqh			x			
ʔ						h			

¹ คำนี้เป็นคำเรียกตามเสียงอ่านภาษาจีนเขียนว่า 阿尔佤方言 Ā'ěr wǎ fāngyán ส่วนในเอกสารภาษาอังกฤษเขียนว่า A'erwa หรือ Awa

พยัญชนะควบกล้ำ (ภาษาจีนเรียกว่า 复辅音声母 Fù Fǔyīn Shēngmǔ) มี 8 เสียง ได้แก่

pl	phl	npl	nphl	kl	khl	nkl	nkhl

B. 2.2.2 สระ ภาษาบู้หล่างมีเสียงสระจำนวนมาก แบ่งได้เป็น

สระเดี่ยว 9 เสียง ได้แก่ i e ε a o u ɤ w

สระประสม 16 เสียง ได้แก่ ie ia iu ei ei ai au ɤu oi ui ua (wa) xi wui iau uai

ทางสระ นักวิชาการจีนได้จัดระบบเสียงสระในภาษาบู้หล่างที่เป็นการประสมของสระเดี่ยว และสระประสมกับเสียงพยัญชนะท้ายไว้เป็นกลุ่มเสียงสระประสม มีทั้งหมด 120 เสียง ได้แก่ ip ep at ot ɔk uk ɤm wum en an aŋ ɔŋ ih ɔh ε[?] a[?] ul ɤl e_l เป็นต้น¹

สระพยัญชนะท้าย -l และ -_l ไม่ปรากฏในภาษาบู้หล่างถิ่นอาระวา

B. 2.2.3 วรรณยุกต์ ภาษาบู้หล่างเป็นภาษาที่มีเสียงวรรณยุกต์ มีทั้งหมด 4 เสียง คือ 35 (เสียงที่ 1 ใช้สัญลักษณ์ 1), 33 (เสียงที่ 2 ใช้สัญลักษณ์ 1), 331 (เสียงที่ 3 ใช้สัญลักษณ์ 1), 21 (เสียงที่ 4 ใช้สัญลักษณ์ 1)

ระดับวรรณยุกต์	หมายเลขเสียง / สัญลักษณ์	ตัวอย่างคำ	ความหมาย
35	1 / 1	kaŋ1	ออกอ้วน
33	2 / 1	kaŋ2	ยุ่ง
331	3 / 1	kaŋ3	หนู
21	4 / 1	kaŋ4	ตั้ง

¹ วิธีการจัดเสียงสระแบบนี้ เป็นวิธีทางระบบเสียงภาษาจีน ในภาษาจีนมีพยัญชนะท้ายสองเสียงคือ n และ ng แต่นักวิชาการจีนไม่ได้จัดว่าเป็นเสียงพยัญชนะท้าย หากแต่จัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของสระประสม โดยจัดว่าเป็นสระประสมนาสิกหน้า (前鼻音 qiánbíyīn) กับสระประสมนาสิกหลัง (后鼻音 hòubíyīn)

B. 2.3 ระบบคำและระบบไวยากรณ์

B. 2.3.1 ระบบคำ

B. 2.3.1.1 พยางค์และคำ คำศัพท์ในภาษาปู้หล่างเป็นคำหนึ่งพยางค์ และสองพยางค์เป็นหลัก คำศัพท์สองพยางค์ขึ้นไปมีน้อยมาก คำศัพท์สองพยางค์ส่วนใหญ่เป็นคำที่เกิดจากการสร้างคำโดยการเติม prefix

ตัวอย่างคำหนึ่งพยางค์		ตัวอย่างคำสองพยางค์	
kɯh1	“ลม”	kaʔ4 tak1	“ลิน”
ŋam	“เลือด”	kaʔ4 aŋ	“กระตูก”
tiu3	“เดิน”	kaʔ4 tu ʔ1	“ถ้ำ”
pun1	“สี่”	kaʔ4 tah1	“พลิก”
moi2	“วัว”	aʔ4 laʔ2	“ขยัน”

B. 2.3.1.2 คำประสม เกิดมาจากคำพยางค์เดี่ยวประสมกัน โดยมีวิธีการประสมหลายแบบ เช่น แบบประกบคำ(ไม่เกิดความหมายใหม่) แบบประกอบคำ(เกิดความหมายใหม่) แบบคำหลักคำรอง แบบกริยากรรม แบบเสริมความ และแบบประธานกริยา จะเห็นได้ว่าลักษณะการวิเคราะห์การประกอบคำแบบนี้เป็นวิธีการศึกษาระบบไวยากรณ์ตามโครงสร้างภาษาจีน ตัวอย่างคำเช่น

ประกบคำ	ประกอบคำ	คำหลักคำรอง	กริยากรรม	เสริมความ	ประธานกริยา
tʃʔ1 wŋ1 พี่ น้อง “พี่น้อง”	lik2 soʔ1 หมู หมา “สัตว์เลี้ยง”	pua1 lik2 เนื้อ หมู “เนื้อหมู”	sum2 tʃn2 เสีย ทุน “ขาดทุน”	tʃhɔp2 pun2 จับ ได้ “จับได้”	ʒuk1 ʔual1 หู ดัง “หูหนวก”
maʔ2 kɯiŋ1 แม่ พ่อ “พ่อแม่”	taʔ1 ʒaʔ2 ปู่ ย่า “บรรพบุรุษ”	qhaʔ1 lot2 ทาง รถ “ถนน”	top2 xɛik2 ตอบ คำพูด “ตอบรับ”	ʒuʔ1 khɛm4 เห็น ชัดเจน “เห็นชัด”	ntoŋ1 suʔ1 หัว ปวด “ปวดหัว”
ɛik2 lih2 เข้า ออก “เข้าออก”	ŋom1 mɔʔ2 ดี เลว “ดีร้าย”	khiap2 hak1 รองเท้า หนึ่ง “รองเท้าหนึ่ง”	ŋɔn2 ntoŋ1 ห่อ หัว “คลุมหัว”	laʔ1 kaʔ4 kah1 พูด เข้าใจ “อธิบาย”	un1 taʔ2 แม่น้ำ ไหล “แม่น้ำ”
tiʔ1 tɕuŋ2 ตื่น มือ “มือตื่น”	iŋ1 huik1 กลับ ถึง “กลับมา”	khɔk4 sim1 กรง นก “กรงนก”	tʃhɔp2 ti1 จับ มือ “จับมือ”	khɛʔ1 luʔ2 ทำ เสีย “ทำลาย”	kaʔ4 tʃɔ2 ʔuʔ1 ห้อง ไหล “ห้องเสีย”

B. 2.3.1.3 การสร้างคำ

(1) มีการเติม prefix / n / เพื่อเปลี่ยนหน้าที่ของคำ ดังนี้

- prefix /n/ นำหน้าคำกริยา เพื่อให้คำกริยานั้นเปลี่ยนเป็นคำนาม

ตัวอย่างเช่น

คำกริยา		คำนาม	
phii1	“กวาด”	nphii1	“ไม้กวาด”
trng3	“ซึ้ง”	ntrng3	“ตาซึ้ง”
tɕum3	“สวม”	ntɕum3	“หมวก”
kum3	“หนุน”	nkum3	“หมอน”

- prefix /n/ นำหน้าคำกริยาที่ถูกทำให้เกิด เปลี่ยนความหมาย

เป็นคำกริยาเกิดเอง ตัวอย่างเช่น

คำกริยาทำให้เกิด		คำกริยาเกิดเอง	
kah1	“แก้”	nkah1	“คลาย”
toh1	“เปิด”	ntoh1	“บาน”
puik1	“ถอด”	npuik1	“หลุด”
pah1	“หว่าน”	npah1	“กระจาย”

- prefix /n/ นำหน้าคำกริยาเพื่อเปลี่ยนจากคำกริยาเป็นคำ

ลักษณนาม ตัวอย่างเช่น

คำกริยา		คำลักษณนาม	
tum2	“กอง” (ขนาดเล็ก)	ntum2	“กอง” (ขนาดเล็ก)
kwng1	“กอง” (ขนาดใหญ่)	nkwng1	“กอง” (ขนาดใหญ่)
klom1	“หาบ ”	nklom1	“หาบ”
tom2	“แทง”	ntom2	“แทง”

(2) มีการเติม prefix / n / เพื่อเปลี่ยนคำกริยาเกิดเองปกติ เป็นคำกริยาที่ถูกทำให้

เกิด ตัวอย่างเช่น

คำกริยา		ความหมายใหม่	
lat1	กลัว	nlat	หลอก (ทำให้กลัว)
liel1	หมุน	nliel1	เหวี่ยง (ทำให้หมุน)
krɔ̌2	รัก	nkrɔ̌2	จیب (ทำให้รัก)

(3) มีการเติม prefix / kaŋ4 / เพื่อแปรความหมายจากการทำกริยานั้นคนเดียว

เป็น “ทำกริยานั้นร่วมกันหรือต่างก็ทำกริยานั้นเหมือนกัน” คล้ายกับที่ภาษาไทยเติมคำว่า “กัน” ไว้หลังคำกริยา ตัวอย่างเช่น

คำกริยา		ความหมายใหม่	
nok2	“มอง”	kaʔ4 nok2	“มองกัน”
mok2	“พิน”	kaʔ4 mok2	“พินกัน”
lxh1	“ดี”	kaʔ4 lxh1	“ดีกัน”
tɕoh2	“ช่วย”	kaʔ4 tɕoh2	“ช่วยกัน”

B. 2.3.1.4 คำยืม ก่อนการปฏิวัติวัฒนธรรม (ก่อนปี ค.ศ. 1949) ด้วยเหตุที่ชาวปู้หล่างอาศัยอยู่ร่วมกันและใกล้ชิดกับกลุ่มชาติพันธุ์ไต จึงทำให้ภาษาปู้หล่างมีการยืมคำศัพท์จากภาษาไตมาใช้เป็นจำนวนมาก แต่ภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม อารยธรรมของชาวจีนประกอบกับการควบคุมดูแลของรัฐบาลจีนแทรกซึมเข้าสู่ชนบททุกแห่งหนและทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ภาษาของชนกลุ่มน้อยต่างๆ ก็รับเอาคำศัพท์จากทางการไปใช้เป็นจำนวนมาก และในยุคหลังปฏิวัติวัฒนธรรมเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ภาษาปู้หล่างก็ได้รับเอาคำศัพท์ภาษาจีนเข้ามาใช้เพิ่มมากขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างคำยืมจากภาษาไต		ตัวอย่างคำยืมจากภาษาจีน		คำภาษาจีน
naʔ4	“นา”	tɕeŋ4 fu4	“รัฐบาล”	政府 zhèngfǔ
phaʔ4 tiet2	“ประเทศ”	tɕoŋ2 koʔ4	“ประเทศจีน”	中国 Zhōngguó
fɛi3	“ไฟ”	so4 siau4	“โรงเรียน”	学校 xuéxiào
kaʔ4 saŋ1	“ช่าง”	koŋ2 tɕo4	“ทำงาน”	工作 gōngzuò
mɔxn2 pi1	“หมื่นปี”	vui4 seŋ2	“สุขอนามัย”	卫生 wèishēng

B. 2.3.1.5 ตัวอย่างคำศัพท์ภาษาปู้หล่าง (ดูรายการคำศัพท์ในภาคผนวก 1)

ตัวอย่างคำศัพท์ภาษาปู้หล่าง					
คำนาม	ความหมาย	คำกริยา	ความหมาย	คำคุณศัพท์	ความหมาย
paŋ1	ม้านั่ง	tiu3	เดิน	hɔn1	ใหญ่
tɕak1	ม้า	tui3	ซื้อ	kaʔ4	แดง
kuh1	ลม	tɔk2	กิน	ŋai2	ไกล
lik2	หมู	lxh1	ดี	koi2	ช้า
qhak1	ควาย	laʔ1	พูด	soŋ1	ขม
คำบุพบท	ความหมาย	คำวิเศษณ์	ความหมาย	คำเชื่อม	ความหมาย
kuh1	จาก	un2	ไม่	tam2	และ
tɕuʔ4	ต่อ	khein4	ค่อนข้าง	koʔ4	หรือ
kap2	กับ	tɕat2	มาก	taŋ4	จึง
lxʔ1	กว่า	taŋ4	ล้วน ทั้ง	mɔŋ1	ถ้า
taŋ4 tɛ2	ตั้งแต่	kɔm4	เพิ่งจะ	ŋɛi2	แต่

คำบอกตัวเลข	ความหมาย	คำลักษณนาม	ความหมาย	คำอุทาน	ความหมาย
kaʔ4 tiʔ4	หนึ่ง	ntɕial2	พวง	ʔa4 loʔ2	แสดงความตื่นเต้น
laʔ4 al1	สอง	tuʔ4	ตัว (ใช้กับสัตว์)	ʔa4 zaʔ4	แสดงความตกใจ
puan1	ห้า	laʔ4	แผ่น	ʔa4 zoi4	แสดงความเสียใจ
liel2	หก	klah2	เม็ด	ʔa4 ɿʔ2	แสดงความโกรธ
kul1	สิบ	pok2	ครั้ง		

B. 2.3.2 ระบบไวยากรณ์ ลักษณะเด่นทางไวยากรณ์ของภาษาปู่หล่าง มีดังนี้

B. 2.3.2.1 การเรียงลำดับทางไวยากรณ์ คือ การนำคำที่ทำหน้าที่เป็นคำแท้และคำไม่แท้มาเรียงต่อๆ กัน โดยมีโครงสร้างหลักๆ คือ ประธาน - กริยา - กรรม

ประธาน	กริยา	กรรม	ความหมาย
miʔ2 “เธอ”	kut2 “ตัด”	khiʔ1 “พิน”	เธอตัดพิน
ɛʔ1 “พวกเรา”	mai1 “เขียน”	tu2 “ตัวอักษร”	พวกเราเขียนหนังสือ
kwiŋ1 “พ่อ”	puk2 “ขุด”	mah2 “ที่”	พ่อขุดดิน

B. 2.3.2.2 ระบบคำสรรพนาม มีสรรพนามเอกพจน์ สรรพนามทวิพจน์ และสรรพนามพหูพจน์ ในแนวนอนของกลุ่มคำสรรพนามทวิพจน์และพหูพจน์ ใช้วิธีการคงรูปคำเดิม แล้วเปลี่ยนเฉพาะเสียงสระที่แตกต่างกันเพื่อแสดงความแตกต่างของพจน์ ในแนวตั้งของกลุ่มคำ สรรพนามทวิพจน์และพหูพจน์ ใช้วิธีการคงรูปคำเดิม แล้วเปลี่ยนเฉพาะพยัญชนะต้น เพื่อเปลี่ยนบุรุษดังต่อไปนี้

	เอกพจน์ (1 คน)	ทวิพจน์ (2 คน)	พหูพจน์ (หลายคน)
บุรุษที่ 1	uʔ1 “ฉัน”	aʔ1 “เราสอง”	ɛʔ1 “พวกเรา”
บุรุษที่ 2	miʔ2 “เธอ”	paʔ2 “เธอทั้งสอง”	peʔ2 “พวกเธอ”
บุรุษที่ 3	xn1 “เขา”	kaʔ2 “เขาทั้งสอง”	keʔ2 “พวกเขา”

B. 2.3.2.3 รูปแบบคำบ่งชี้ คำบ่งชี้ในภาษาปู่หล่างแบ่งเป็นคำบ่งชี้คน สัตว์ และสิ่งของ กับคำบ่งชี้เรื่อง ตำแหน่งของคำบ่งชี้ในภาษาปู่หล่างวางไว้หลังคำที่ต้องการบ่งชี้

	ระยะใกล้	ระยะไกล	ตัวอย่างประโยค
บ่งชี้คน สิ่งของ	en2	ɔn2	paʔ4 en2 “คนนี่” pap2 ɔn2 “หนังสือนั่น”
บ่งชี้เรื่อง	niʔ1	noʔ1	pɿn4 noʔ1 “อย่างนั้น”

B. 2.3.2.4 รูปแบบคำแสดงความเป็นเจ้าของ โครงสร้างคือ / สิ่งที่ถูกเป็นเจ้าของ + jaʔ1 “ของ” + เจ้าของ / หรืออาจใช้การละคำแสดงความเป็นเจ้าของก็ได้ เป็น / สิ่งที่ถูกเป็นเจ้าของ + เจ้าของ / ตัวอย่างเช่น

qhak1 ɔn2 pin1 jaʔ1 ɯʔ1 ควาย นั้น เป็น ของ ฉัน	“ควายตัวนั้นเป็นของฉัน”
mah1 eʔ1 ที่ พวกเรา	“ที่ดินพวกเรา” (ที่ดินของพวกเรา)

B. 2.3.2.5 รูปประโยคเปรียบเทียบ โครงสร้างของประโยคเปรียบเทียบคือ /A + คุณศัพท์ + ʔɯʔ1 (กว่า) B/ ตัวอย่างประโยค

miʔ2 loŋ1 ʔɯʔ1 ɯʔ1 เธอ สูง กว่า ฉัน	“เธอสูงกว่าฉัน”
ɯʔ1 hɔm1 ʔɯʔ1 ɔŋ2 ฉัน ใหญ่ กว่า น้อง	“ฉันโตกว่าน้อง”

B. 2.3.2.6 รูปแบบคำลักษณนาม มีสองรูปแบบ คือ / จำนวน+ลักษณนาม + นาม/ และ /นาม + จำนวน + ลักษณนาม / ตัวอย่างเช่น

tiʔ4 tuʔ2 eh หนึ่ง ตัว นก	eh tiʔ4 tuʔ2 นก หนึ่ง ตัว	“นกหนึ่งตัว”
pun1 phian2 puan1 สี่ ชัน เนื้อ	puan1 pun1 phian2 เนื้อ สี่ ชัน	“เนื้อสี่ชัน”

จากการเปรียบเทียบกับภาษาอื่นๆ ในตระกูลมอญ - เขมร จะใช้รูปแบบลักษณนามเป็น /นาม+จำนวน+ลักษณนาม/ ส่วนรูปแบบ /จำนวน+ลักษณนาม+นาม/ เหมือนกับรูปแบบของภาษาจีน

B. 2.3.2.7 คำวิเศษณ์ ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายคำคุณศัพท์และคำกริยาวางไว้ข้างหน้าคำที่ถูกขยาย

วิเศษณ์ + คุณศัพท์		วิเศษณ์ + กริยา	
tɕat2 laŋ1 มาก ยาว	“ยาวมาก”	kɯʔ2 hɯʔ1 บอย ไป	“ไปบอย”
khɛin4 loŋ1 ค่อนข้าง สูง	“ค่อนข้างสูง”	kɔm4 khɛʔ1 เพิ่ง ทำ	“เพิ่งทำ”

B. 2.3.2.8 การขยายคำนาม ส่วนที่ทำหน้าที่ขยายคำนาม วางไว้หลังคำนามที่ถูกขยาย ตัวอย่างเช่น

คำนาม + ส่วนขยาย	
phx ₁ ka ₁ 4 qhak ₁ ดอกไม้ แดง	“ดอกไม้แดง”
pap ₂ tchu ₁ 1 หนังสือ ใหม่	“หนังสือใหม่”

B.2.3.2.9 คำแสดงคำถาม วางไว้ท้ายสุดของประโยค ตัวอย่างเช่น

en ₂ pin ₁ phx ₁ ka ₁ 4 ɲa ₁ 2 นี่ เป็น ดอกไม้ อะไร	“นี่เป็นดอกอะไร”
mi ₁ 2 hɰ ₁ 1 mu ₁ 4 เธอ ไป ไหน	“เธอไปไหน”
mi ₁ 2 hɰ ₁ 1 num ₁ เธอ ไป ไหม	“เธอไปไหม”
mi ₁ 2 pin ₁ nɰk ₂ เธอ เป็น ใคร	“เธอเป็นใคร”

B. 2.4 ภาษาถิ่น ดังที่ได้กล่าวข้างต้นแล้วว่า ภาษานู้หล่างแบ่งออกเป็นสองสำเนียงภาษาถิ่นใหญ่ๆ ในหัวข้อนี้จะอธิบายเนื้อหาเกี่ยวกับภาษาถิ่นดังนี้

B. 2.4.1 ภาษาถิ่นของภาษานู้หล่าง

B. 2.4.1.1 ภาษาถิ่นนู้หล่าง เรียกตัวเองว่า /plaŋV/ หรือ /paŋV/ มีผู้พูดราว 25,000 คน กระจายตัวอยู่บริเวณเขตปกครองตนเองชาวไตสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน (云南西双版纳傣族自治州 Yúnnán Xīshuāngbǎnnà Dǎi Zú Zìzhìzhōu) ในเขตพื้นที่ตำบลนู้หล่างซาน (布朗山 Bùlǎng shān) ซีต้ง (西定 Xīdìng) ปาดำ (八达 Bādá) ตาลั่ว (打洛 Dǎluò) อำเภอมิ่งหย่า (勐海 Měngǎi) รวมไปถึงพื้นที่ของตำบลต้าเหมิงนง (大勐弄 Dàměngnòng) ของอำเภोजิ่งหวงด้วย มีผู้พูดมากกว่าภาษาถิ่นอาระวา

B. 2.4.1.2 ภาษาถิ่นอาระวา ชาวนู้หล่างที่พูดภาษาถิ่นนี้มีชื่อเรียกตัวเองหลายชื่อ เช่น a₁va₁ / a₁va₁ / i₁va₁ / va₁ มีผู้พูดราว 25,000 คน กระจายตัวอยู่บริเวณอำเภอหลานซาง (澜沧 Lánkāng) ชวงเจียง (双江 Shuāngjiāng) และเจิ้นคาง (镇康 Zhènkāng) ซึ่งเป็นพื้นที่ของเขตมณฑลยูนนานเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ยังมีชาวนู้หล่างที่อาศัยอยู่ในเขตซือเหมา (思茅 Sīmáo) โมเจียง (墨江 Mòjiāng) เจียงเจิง (江城 Jiāngchéng) ซึ่งเป็นอำเภอในเขตปกครองตนเองสิบสองปันนา ปัจจุบันไม่พูดภาษาของตนเองแล้ว แต่พูดภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ใกล้เคียง คือ ภาษาไต บางแห่งใช้ภาษาจีนเป็นหลักใน

การติดต่อสื่อสารกัน แต่ยังเรียกตัวเองว่าเป็นชาวหว่า (佯 wǎ) อาหว่า (阿佯 āwǎ) เป็นเหริน (本人 bēn rén “คนพื้นที่”) ผู้หม่าน (濮满 púmǎn)

B. 2.4.2 ลักษณะเด่นของภาษาถิ่น ภาษาถิ่นของภาษาปู้หล่างทั้งสองภาษา สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

B. 2.4.2.1 ภาษาถิ่นปู้หล่างมีเสียงพยัญชนะ 35 เสียง แต่ภาษาถิ่นอาระวา มี 42 เสียง ในจำนวนนี้ เสียง /np,nt,nk,ntɕ/ ของภาษาถิ่นปู้หล่างเป็นเสียงปฏิภาคกับเสียง /b,d,g,dz/ ในภาษาถิ่นอาระวา

ภาษาถิ่นอาระวา	ภาษาถิ่นปู้หล่าง	ความหมาย
bɔŋ1	npɔŋ1	บันได
diʔ3	nteʔ2	ไถล
gɔŋ2	nkɔŋ3	ภูเขา
dʒuŋ2	ntɕuŋ3	สร้าง

B.2.4.2.2. คู่เสียง /ŋ - mh, ŋ - nh, ɱ - ɱh, ŋ - ŋh, ɿ - ɿh, ɹ - ɹh/ ในภาษาถิ่นอาระวา เปรียบต่างกัน แต่ในภาษาถิ่นปู้หล่างไม่เปรียบเทียบกัน เสียง / ŋ, ŋ, ɱ / ในภาษาถิ่นอาระวา เป็นเสียงปฏิภาคกับเสียง /m,n, ŋ/ ในภาษาถิ่นปู้หล่าง เสียง /mh,nh, ɱh,lh, ŋh/ ในภาษาถิ่นอาระวา เป็นเสียงปฏิภาคกับเสียง / ŋ, ŋ, ɱ, ɿ, ɱh / ในภาษาปู้หล่าง ตัวอย่างเช่น

ภาษาถิ่นอาระวา	ภาษาถิ่นปู้หล่าง	ความหมาย
ŋɔʔ2	kaʔ4 muʔ2	หิน
ŋak2	kaʔ4 nak2	เอ็น
ŋai2	kaʔ4 ŋai3	ไถล
nhai1	ŋai2	เกลียด
ɱhɔm1	ɱɔm2	กองข้าว
lhaʔ1	ɿaʔ1	ใบไม้

B. 2.4.2.3 ภาษาถิ่นปู้หล่างมีเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 8 เสียง คือ /pl,phl,npl, nphl,kl, khl, nkl,nkhl/ แต่ภาษาถิ่นอาระวามีเสียงพยัญชนะควบกล้ำ 16 เสียง คือ /pl,phl,bl,bhl, kl,khl, gl, ghl,pl,phl, bl,bhl, kl,khl, gl,ghl,pl,phl, bl,bhl, kl,khl, gl,ghl, / นอกจากนี้ เสียง / pɿ, kɿ, bɿ/ ในภาษาถิ่นอาระวาเป็นเสียงปฏิภาคกับเสียง /ph,qh,ŋ-x/ ในภาษาถิ่นปู้หล่างด้วย ตัวอย่างเช่น

ภาษาถิ่นอาระวา	ภาษาถิ่นปู้หล่าง	ความหมาย
pɿuik1	phɿik1	ปีก
kɿaʔ1	qhaʔ1	ถนน
bɿuŋ2	ŋxɔŋ3	ม้า

B. 2.4.2.4 ภาษาถิ่นอาระวาและภาษาถิ่นปู้หล่างมีเสียงพยัญชนะท้าย 10 เสียง แต่ในจำนวนนี้ เสียงพยัญชนะท้าย /-l/ ในภาษาถิ่นปู้หล่าง เป็นเสียงปฏิภาคกับเสียง /-lh/ ในภาษาถิ่นอาระวา ตัวอย่างเช่น

ภาษาถิ่นอาระวา	ภาษาถิ่นปู้หล่าง	ความหมาย
palh1	pał	ชูด
mahl1	mał	จมูก
galh1	gał	พลิก ล้ม

B. 2.4.2.5 ในภาษาถิ่นอาระวา เสียง /h/ และ เสียง /x/ เปรียบต่างกัน ในภาษาถิ่นปู้หล่างเสียง /h/ กับเสียง /ɸ/ เปรียบต่างกัน แต่ในขณะที่เสียง/x/ในภาษาถิ่นอาระวา เป็นเสียงปฏิภาคกับเสียง /ɸ/ ในภาษาถิ่นปู้หล่าง

ภาษาถิ่นอาระวา	ภาษาถิ่นปู้หล่าง	ความหมาย
.Iip2	xip2	หญ้า
.Ioan2	xuan2	ร้อน
.Iian2	xɛn	เรียน

B. 2.4.2.6 ความแตกต่างของเสียงวรรณยุกต์ ภาษาถิ่นปู้หล่างมีวรรณยุกต์ 4 เสียง ภาษาถิ่นอาระวามีวรรณยุกต์ 3 เสียง ความแตกต่างและการเป็นคู่ปฏิภาคกันระหว่างภาษาถิ่นทั้งสอง แสดงในตารางต่อไปนี้

ชื่อเรียกเสียง	ภาษาถิ่นอาระวา	ภาษาถิ่นปู้หล่าง	ความหมาย
	วรรณยุกต์ /ตัวอย่างคำ/	วรรณยุกต์ /ตัวอย่างคำ/	
เสียง 1	55 /mhai1/	35 /m̩i?1/	ไข่ไก่
เสียง 2	11 /lik2/	33 /lik2/	หมู
เสียง 3	331,21 (13) /kaŋ3/	331 /kaŋ3/	หนู
เสียง 4	/pɛ?2/	21 /pɛ?4/	แกะ

ข้างต้นเป็นลักษณะความแตกต่างของภาษาปู้หล่างทั้งสองถิ่น จากข้อมูลจะเห็นว่าภาษาถิ่นทั้งสองมีความแตกต่างกันในเรื่องระบบเสียงและคำศัพท์เล็กน้อย แต่โดยภาพรวมแล้วไม่ต่างกันมากนัก ยังคงสื่อสารกันรู้เรื่อง

B. 2.5 ตัวอักษร ชาวปู้หล่างไม่มีตัวอักษรเป็นของตนเอง มีชาวปู้หล่างส่วนน้อยที่มีโอกาสเรียนตัวอักษรของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ก็คือ อักษรธรรมของของชาวไต และอักษรจีน

3.2 ภาษาเต๋ออ้าง

คัดลอก <http://i2.sinaimg.cn>

รูปที่ D 1 ชายชาวเต๋ออ้าง

คัดลอก <http://culture.yunnan.cn>

รูปที่ D 2 หญิงชาวเต๋ออ้าง

ส่วนที่ D. 1 ข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับชาติพันธุ์วรรณนา

มีรายละเอียดข้อมูล 5 ประเด็น ดังนี้

- D. 1.1 ถิ่นที่อยู่
- D. 1.2 ประวัติศาสตร์
- D. 1.3 ระบบเศรษฐกิจสังคม
- D. 1.4 ชีวิตความเป็นอยู่
- D. 1.5 ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม

D. 1.1 ถิ่นที่อยู่

Dé' áng ชาวเต๋ออ้างออกเสียงว่า /t' ʔa:ŋ/) ตามคำเรียกร้องและความเห็นชอบของเจ้าของกลุ่มชาติพันธุ์เอง ตั้งถิ่นฐานอย่างกระจัดกระจายในมณฑลยูนนาน(云南 Yúnnán) ในเขตปกครองตนเองชาวไต (傣族 Dǎi Zú) ชาวจิ่งโพ (景颇族 Jǐngpō Zú) เมืองเต๋อหง (德宏 Déhóng) และในตำบลต่างๆหลายตำบลของเมืองเต๋อหง เช่น เจิ้นคาง (镇康 Zhènkāng) เก็งหมา (耿马 Gěngmǎ) หย่งเต๋อ(永德 Yǒngdé) ป่าวซาน (保山 Bǎoshān) หลานซาง (澜沧 Láncāng) ลู่ซี(路西 Lùxī) รวมบริเวณที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์นี้กระจายครอบคลุมพื้นที่กว่าสามหมื่นตารางกิโลเมตร นับเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีการตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายมาก การตั้งถิ่นฐานส่วนใหญ่มักอยู่ร่วมกับชาวจิ่งโพ (景颇 Jǐngpō Zú) ชาวหว่า (佤 Wǎ Zú) และชาวฮั่น (汉 Hàn Zú) จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี ค.ศ. 2000 ชาวเต๋ออ้างมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 17,935 คน

ในประเทศไทยมีชนกลุ่มนี้อาศัยอยู่ โดยได้อพยพหนีภัยสงครามจากประเทศพม่าเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2511 มารวมกันอยู่ที่ชายแดนไทย - พม่า บริเวณดอยอ่างขาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันหมู่บ้านชาวปะหล่อง อยู่ในพื้นที่อำเภอฝาง อำเภอเชียงดาว อำเภอแม่อาย จำนวน 10 หมู่บ้าน กลุ่มที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทยนี้เรียกชื่อตัวเองว่า ตะอัง - ระอัง - ตะอัง (Da - ang , Ra - ang , Ta - ang) ชาวไทใหญ่เรียกชื่อว่า “ปะหล่อง” ชาวไทใหญ่บางกลุ่มเรียกว่า คนลอย (Kunloi แปลว่า คนดอย) ชาวพม่าเรียกชื่อว่า ปะลวง (Palaung)

ข้อมูลจากงานวิจัยของ สุกุณี ณัฐพุลวัฒน์ (สุกุกุณี : 2545) เรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์นี้ว่า “ดาระอัง” และมีข้อมูลเกี่ยวกับชาวเต้อ่างว่า “ในประเทศไทยมีชาวดาระอังอาศัยอยู่ใน 9 หมู่บ้าน ใน 3 เขตอำเภอของจังหวัดเชียงใหม่ คือ อำเภอแม่อาย อำเภอฝาง และอำเภอเชียงดาว ในเขตอำเภอแม่อาย พบ 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านห้วยหวายนอก หมู่บ้านห้วยทรายขาว ในเขตอำเภอฝาง พบ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านห้วยจะนะ หมู่บ้านห้วยหมากเหลี่ยม หมู่บ้านนอแล ในเขตอำเภอเชียงดาว พบ 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านแม่จอน หมู่บ้านห้วยปง หมู่บ้านปางแดงนอก และหมู่บ้านไทยพัฒนา ปางแดง (ปางแดงใน) มีการระบุตัวเลขประมาณประชากรชาวดาระอังที่อาศัยอยู่ในพม่า มีจำนวน 300,000 - 400,000 คน อาศัยอยู่บนดอยสูงในเมืองลูซี เจินกาง¹ ในเขตปกครองตนเองยูนนาน รวมกับชาวฮั่น ลีซู่ ว้า ไตและ จิงโป ราว 12,000 คน และอาศัยอยู่ในเมืองไทยราว 5,000 - 7,000 คน”

D. 1.2 ประวัติศาสตร์

ในอดีตกลุ่มชาติพันธุ์เต้อ่างเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดในบริเวณเมืองหย่งชาง (永昌 Yǒngchāng) ชาวเต้อ่างกระจายกันอยู่เป็นบริเวณกว้างมาก และในแต่ละท้องถิ่นก็มีชื่อเรียกตนเองแตกต่างกันไป เช่น หู่อ๋าง (汝昂 Rǔ' áng) เลี้ยเปี้ย (列别 Lièbié) หู่หม่าย (汝买 Rǔmǎi) หู่โป (汝波 Rǔbō) ในอดีตตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น จีน มีบันทึกถึงชาวผู่เหริน (濮人 Pú rén) และชาวหมางหมาน² (茫蛮 Mángmán) ชาวพูจื่อหมาน (扑子蛮 Pūzīmán) ชาววังจิวจื่อหมาน (望莛子蛮 Wàngjūzīmán) ชื่อกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ล้วนเป็นชนกลุ่มเดียวกันแต่เพียงมีชื่อเรียกต่างกัน ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวเต้อ่าง ว้า และชาวปู้หล่างในปัจจุบัน ชาวเต้อ่างถูกรวมเข้าอยู่ในการปกครองของเมืองน่านเจ้า (南诏 Nánzhào) ต้าหลี่ (大理 Dàlì) ดำเนินมาตลอดช่วงระยะเวลาของสมัยราชวงศ์ฮั่น จีน และถึง จนถึงสมัยราชวงศ์หยวน ชาวเต้อ่างตกเป็นประชาชนในอาณัติของกลุ่มชาติพันธุ์ไต

¹ ชื่อเมืองลูซี และ เจินกางนี้ เรียกตามที่ตั้งอิงมาจากงานของ สุกุกุณี ณัฐพุลวัฒน์ ภาษาจีนคือเมืองลูซี 路西(Lùxī) และเมืองเจินกาง (镇康 Zhènkāng) ตามลำดับ

² เกี่ยวกับคำว่า หมาน หรือ หม่าน และ ผู่ หรือ พู ดูเชิงอรรถของหัวข้อ B 1.2

D. 1.3 ระบบเศรษฐกิจสังคมนิยม

ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวเต๋ออาศัยอยู่ในปกครองของกลุ่มชาติพันธุ์ไต้หวันหน้าเผ่าจะสืบช่วงต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ หัวหน้าเผ่าปกครองชุมชนเต๋ออย่างทั้งในชุมชนของตนและบริเวณใกล้เคียง และในทุกๆ หมู่บ้านมีผู้ใหญ่บ้านปกครองดูแลภายใต้อำนาจสูงสุดของหัวหน้า เผ่าใหญ่อีกชั้นหนึ่ง ชนชาวเต๋อต้องส่งบรรณาการให้กับผู้ใหญ่บ้าน แล้วผู้ใหญ่บ้านส่งต่อให้กับหัวหน้าเผ่า ชาวเต๋ออีกกลุ่มหนึ่งที่เป็นชุมชนในการปกครองของชาวจิงโฝยังต้องส่งเครื่องบรรณาการ และส่งเงินภาษีให้กับหัวหน้าผู้ปกครองชุมชนอีกด้วย นอกจากนี้ในยุคกว๋อหมินตั๋งยังเก็บภาษีจากชนกลุ่มน้อยซ้ำอีก ซึ่งเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนอย่างมาก

ช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ชาวเต๋ออย่างยังคงรักษาขนบธรรมเนียมเกี่ยวกับการสืบตระกูลสายตรงจากเพศชายและอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ในครอบครัวหนึ่งๆ มีญาติร่วมเชื้อสายอยู่รวมกันมากกว่าสามรุ่นเป็นอย่างน้อย ทุกคนในครอบครัวร่วมกันทำมาหากินและใช้สอยในครอบครัวใหญ่ แต่หลังจากเกิดระบบสังคมนิยมที่ประชาชนมีสิทธิครอบครองกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของตนเองเกิดขึ้น ระบบเศรษฐกิจภายนอกที่เจริญขึ้น สินค้า และค่าครองชีพต่างๆ สูงขึ้น ชาวเต๋ออย่างเริ่มแยกครอบครัวออกจากครอบครัวใหญ่มาตั้งเป็นครอบครัวเดี่ยวของตัวเอง

ช่วงสมัยอัน การเกษตรของชาวเต๋ออย่างรุ่งเรืองมาก บรรพบุรุษของชาวเต๋ออย่างบุกเบิกการทำไร่ไถนาในพื้นที่ราบของเมืองเต๋อหง ปลุกข้าวเป็นพืชหลัก มีการใช้เครื่องมือการเกษตรที่ทำด้วยเหล็กจำพวกจอบ เสียม คราด ไถ มาตั้งแต่ยุคหนึ่งแล้ว จึงนับเป็นการใช้เครื่องมือการเกษตรที่ทำด้วยเหล็กในยุคต้นๆ ของจีนเลยก็ว่าได้ ต่อมาชาวเต๋ออย่างถูกรุกรานจากชนกลุ่มอื่น จึงถอยร่นลงใต้ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณภูเขา และยังมีอดีตอาชีพเดิมที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษคือการทำนา แต่เนื่องจากพื้นที่ที่อยู่แห่งใหม่เป็นแบบภูเขาสูง ด้วยภูมิปัญญาของชาวเต๋ออย่าง จึงได้ขุดดินบนภูเขาให้เป็นขั้นบันไดเพื่อทำเป็นแปลงนา มีการใช้เครื่องมือการเกษตรที่ดีกว่า รู้จักการใช้ปุ๋ย นับเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเทคนิคการทำนาที่ก้าวหน้ากว่าชนกลุ่มอื่นในบริเวณเดียวกัน นอกจากปลูกข้าวแล้ว ชาวเต๋ออย่างยังมีความชำนาญในการปลูกพืชเศรษฐกิจหลายอย่าง เช่น ไบซา ฝ้าย เป็นต้น นอกจากนี้จะเป็นผู้ปลูกชาฝีมือดีแล้ว ยังมีวิธีการชงชาและดื่มชาที่พิเศษกว่าบุคคลอื่น จนได้รับการขนานนามว่าเป็นเกษตรกรผู้ปลูกชาที่เก่าแก่ที่สุดของประเทศอีกด้วย

ต่อมาในยุคแรกๆ ของการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน รัฐบาลได้เข้ามาดูแลและกระจายนโยบายชนกลุ่มน้อยแก่ชาวเต๋ออย่าง และได้ให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการพัฒนาผลผลิตทางการเกษตร ในปี ค.ศ. 1956 รัฐบาลควบคุมดูแลและเปลี่ยนแปลงระบบสังคมนิยมสภาพความเป็นอยู่ และการปกครองในสังคมของชาวเต๋ออย่าง แต่ข้อจำกัดของชาวเต๋ออย่าง คือ การตั้งชุมชนระจัดกระจายไม่อยู่รวมกัน ดังนั้นการปรับเปลี่ยนในแต่ละชุมชนจึงต้องใช้วิธีที่แตกต่างกัน เช่น ชาวเต๋ออย่างที่เมืองป่าวซาน (保山 Bǎoshān) หลินซาง (临沧 Línkāng) เนื่องจากชาวเต๋ออย่างทั้งสองเมืองมีความใกล้ชิดกับชาวไตมานาน ทำให้ระบบสังคมนิยมเศรษฐกิจตกอยู่ภายใต้อำนาจของชาวไต ดังนั้นจึงใช้วิธีเดียวกันกับชาวไต และสามารถตกลงกันได้ด้วยความสงบ ส่วนชาวเต๋ออย่างที่เมืองเต๋อหง และตำบลหวานตึง (畹町 Wǎndīng) อยู่ในการปกครองของชาวจิงโฝและชาวไต จึงใช้วิธีเปลี่ยนระบบสังคมนิยม

ตามรัฐบาลได้โดยตรง หลังจากนั้นการพัฒนาด้านระบบสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชนชาวเต๋ออ่างก็ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลให้พัฒนารุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ในบริเวณที่มีชาวเต๋ออ่างอาศัยอยู่เป็นกลุ่มก้อน เป็นชุมชน รัฐบาลได้ตั้งให้ชาวเต๋ออ่างเป็นหัวหน้าปกครองดูแลตนเอง นอกจากนี้ยังส่งผู้ที่เป็นผู้นำชุมชนในระดับสูงไปเป็นสมาชิกสภาประชาชนด้วย ลูกหลานชาวเต๋ออ่างก็ได้มีโอกาสเข้าศึกษาในโรงเรียนของรัฐ มีการก่อตั้งโรงเรียน โรงพยาบาลเพื่อให้ชาวเต๋ออ่างได้รับความรู้ และสุขภาพอนามัยที่ดี

D. 1.4 ชีวิตความเป็นอยู่

ชาวเต๋ออ่างกินข้าวเป็นอาหารหลัก รวมถึงข้าวโพดและถั่วต่างๆ แต่ชาวเต๋ออ่างในบางท้องที่รับประทานข้าวโพดเป็นอาหารหลัก ชอบดื่มชา ชาวเต๋ออ่างใช้น้ำชาเป็นของรับแขกอันสูงส่งที่ขาดไม่ได้ และยังมีใบยาสูบพันธุ์ดีที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ นอกจากนี้การเคี้ยวหมากให้ฟันดำของชาวเต๋ออ่างเป็นที่นิยมมาก เพราะเชื่อว่าฟันที่มีสีดำเป็นฟันที่สวยงามและแข็งแรง

เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของชาวเต๋ออ่างก็มีเอกลักษณ์โดดเด่น สะท้อนความงามในอุดมคติของชาวเต๋ออ่างได้อย่างชัดเจน เอกลักษณ์ที่บ่งบอกว่าเป็นชุดของหญิงชาวเต๋ออ่างก็คือ “เถาว์ลัยพันเอว” และมีตำนานเล่าว่า

“หญิงสาวชาวเต๋ออ่างในสมัยก่อนโบยบินอยู่เต็มท้องฟ้า หนุ่มชาวเต๋ออ่างใช้เถาว์ลัยสานเป็นห่วงคล้องเอวเอาไว้ เมื่อเห็นสาวชาวเต๋ออ่างคนไหนต้องตาบินผ่านมา ก็จะเอาห่วงเถาว์ลัยนี้คล้องจับเอามาเป็นคู่ครอง”

จากนั้นมาจึงกลายเป็นวัฒนธรรมการแต่งกายของสาวชาวเต๋ออ่างในที่สุด หญิงชาวเต๋ออ่างเมื่อโตเป็นสาวจะใช้เถาว์ลัยพันรอบเอว 5 ถึง 6 รอบ บางรายพันเป็นสิบบอกก็มี ยังมีเถาว์ลัยพันมากเท่าใด ก็จะยิ่งเปรียบเสมือนเป็นสาวงามที่มีค่ามากเท่านั้น เป็นที่ต้องตาต้องใจและเป็นที่ยกย่องของชายหนุ่ม เถาว์ลัยที่ใช้พันเอวนั้นบางเป็นสีตามธรรมชาติ บางย้อมเป็นสีแดง ดำ เหลือง เขียว บางครั้งยังมีการแกะสลักลวดลายลงบนเถาว์ลัย ประดับด้วยเงินและเครื่องประดับต่างๆ เพิ่มความงดงามเป็นเอกลักษณ์และทรงคุณค่ามากขึ้นด้วย ส่วนผ้าถุงของหญิงชาวเต๋ออ่างยาวตั้งแต่อกถึงตาตุ่ม ลวดลายบนผืนผ้าถุงเป็นลายขวาง หลากหลายสีสันทัน หญิงสาวชาวเต๋ออ่างไม่ไว้ผมยาว บางรายโกนหัวและพันด้วยผ้า แต่หลังจากแต่งงานแล้วจะไว้ผมยาวและพันหัวด้วยผ้าสีดำ และลักษณะเด่นอีกอย่างของชุดแต่งกายชาวเต๋ออ่างคือ การแขวนลูกบอลไหมพรมหรือขนสัตว์หลากสี เช่น แดง เขียว เหลือง ไว้ที่ชายเสื้อ ผ้าที่ใช้โพกหัว ต่างหู กระเป๋าสะพาย ทั้งชายและหญิงจะประดับประดาด้วยลูกบอลไหมพรมที่ว๊านี้ และที่โดดเด่นที่สุดก็คือ หนุ่มๆ ชาวเต๋ออ่างจะคล้องคอด้วยลูกบอลไหม

พรมที่ร้อยเป็นพวงยาวสำหรับชุดที่ใช้ในงานสำคัญๆ อีกด้วย แต่ชุดของหญิงเต๋ออย่างจะคล้องลูกบอลไหมพรมนี้ไว้รอบปกเสื้อ ใส่เครื่องประดับเงินจำพวกสร้อยคอ ต่างหู กำไล ส่วนชายชาวเต๋ออย่างนิยมสักลายบนร่างกาย ส่วนใหญ่มักสักลายไว้ที่ขา แขน และอก ลวดลายที่นิยม ได้แก่ ลายเสือ ลายกวาง ลายนก และลายพืชพันธุ์ดอกไม้ต่างๆ

บ้านเรือนของชาวเต๋ออย่างสร้างด้วยไม้ไผ่ ใต้ถุนสูง ในบริเวณบ้านมีรั้วรอบเป็นหนึ่งหลังคาเรือน ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย ทำอาหาร เก็บข้าวของเครื่องใช้ และเก็บตุ๋นเสียบียงอาหาร ส่วนชั้นล่างเป็นคอกสัตว์ ข้างบ้านสร้างกระท่อมเล็กไว้เก็บฟืน และเป็นครกกระเดื่องตำข้าว ชาวเต๋ออย่างที่เมืองเจิ้นคาง (镇康 Zhènkāng) สร้างบ้านหลังใหญ่มีครอบครัวเล็กๆ อาศัยอยู่ร่วมกันสองถึงสามครอบครัว มีทางเดินเป็นระเบียงเชื่อมต่อกันระหว่างเรือนเล็กแต่ละเรือน แต่ปัจจุบันบ้านเรือนของชาวเต๋ออย่างจะสร้างเป็นตึกสูงและอาศัยอยู่ร่วมกันหนึ่งครอบครัวต่อหนึ่งห้องเหมือนอย่างชาวจีน

D. 1.5 ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม

ด้านศิลปวัฒนธรรมของชาวเต๋ออย่างมีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ โดยเฉพาะผ้าปักที่มีลวดลายงดงามไปจนถึงการแกะสลักภาพฝาผนังแบบนูนสูง นูนต่ำ งานก่อสร้าง งานเครื่องปั้นดินเผา ในอดีตชาวเต๋ออย่างนับเป็นกลุ่มชนที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาแขนงนี้ที่เจริญรุ่งเรืองมากที่สุดกลุ่มหนึ่ง ปัจจุบันสิ่งปลูกสร้างที่พบในบริเวณที่มีหรือเคยมีชาวเต๋ออย่างอาศัยอยู่ ได้แก่ ภาพสลักที่วัดพุทธลู่อี้ (潞西佛寺 Lùxī fósi) ตำหนักราชินีเต๋ออย่าง (德昂女王宫殿 Dé' áng nǚwáng gōngdiàn) ที่ตำบลหลงชวาน (陇川 Lǒngchuān) สะพานโบราณ ถนนโบราณ เมืองโบราณเต๋ออย่าง เครื่องปั้นดินเผาที่มีเนื้อละเอียดมันวาวลวดลายชัดเจน ถือเป็นร่องรอยศิลปะ อันงดงามของชาวเต๋ออย่างที่มีให้เห็นอยู่ทั่วไป นอกจากนี้เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่ปักร้อยภาพงดงามตามจินตนาการของชาวเต๋ออย่าง เช่น ภาพนกคู่ มือคู่ เสือคู่ และดอกไม้ต่างๆ ก็เป็นภาพสะท้อนเอกลักษณ์อันงดงามของชาวเต๋ออย่างที่สืบทอดต่อกันมานานหลายชั่วอายุคน

ด้านวรรณกรรม ชาวเต๋ออย่างมีการสืบทอดศิลปะ ภาษา และวรรณคดีของกลุ่มชาติพันธุ์แบบมุขปาฐะ ไม่ว่าจะเป็นนิทานพื้นบ้าน ตำนาน เพลง กลอน สุภาษิต คำพังเพย เช่น นิทานเรื่อง 《兔子制土司》 Tùzi zhì tǔsī “กระต่ายตั้งหัวหน้า” เรื่อง 《芦笙哀歌》 Lúshēng āigē “ขลุ่ยน้ำเต้าครวญเพลง” เรื่อง 《彩虹》 Cǎihóng “สายรุ้ง” นอกจากนี้ตำนานและนวนิยายที่สำคัญๆ ของชาวไตและชาวจีน เช่น เรื่อง 《西游记》 Xī yóu jì “จาริกตะวันตก (ไซอิ๋ว)” เรื่อง 《三国演义》 Sānguó yǎnyì “สามก๊ก” ก็เป็นตำนานที่ชาวเต๋ออย่างเล่าสืบทอดกันมาด้วยภาษาเต๋ออย่างจนถึงปัจจุบัน ชาวเต๋ออย่างมีเครื่องดนตรีที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ ซึ่งบางอย่างก็ได้รับอิทธิพลมาจากชาวจีน เช่น กลอง โหม่ง ขลุ่ยน้ำเต้า ปี่ และพิณสามสาย เครื่องดนตรีเหล่านี้ใช้บรรเลงประกอบการเต้นรำในเทศกาลสนุกสนานรื่นเริงและงานพิธีสำคัญๆ ของชนเผ่า

ระบบครอบครัวของชาวเต๋ออย่างคือยึดถือการมีสามีภรรยาเพียงคนเดียว และไม่แต่งงานกับคนที่ใช้นามสกุลเดียวกัน และไม่นิยมแต่งงานกับคนนอกชนเผ่า หนุ่มสาวสามารถพบรักกันได้โดยอิสระ สาวชาวเต๋ออย่างมีสิทธิในการเลือกคู่ครองด้วยตนเอง แต่ท้ายที่สุดต้องได้รับความเห็นชอบจาก

บิดามารดาในการอนุญาตให้แต่งงานหรือไม่ให้แต่งงานกับใคร เมื่อตกลงแต่งงานกัน ฝ่ายชายต้องมอบสินสอดให้กับฝ่ายหญิง หากคู่สามีภรรยาอยู่กินกันไปแล้วเกิดการหย่าร้าง หากฝ่ายชายเป็นผู้ขอหย่า เพียงแค่มอบข้าวสารไม่กี่กิโลกรัม เงินเล็กน้อย และเชิญหัวหน้าเผ่ามาทำพิธีขอขมาต่อผีบรรพบุรุษและเทพที่เคารพ ก็เป็นสัญญาณบอกฝ่ายหญิงว่าให้ออกจากบ้าน กลับไปบ้านเดิมได้ หากฝ่ายหญิงเป็นผู้ขอหย่าจะต้องชดใช้ค่าสินสอดที่ฝ่ายชายมอบให้ในวันแต่งงาน แต่หลังจากการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ประชาชนทุกคนอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน ธรรมเนียมการหย่าของชาวเต๋ออย่างจึงไม่เคร่งครัดเหมือนแต่ก่อน

พิธีศพของชาวเต๋ออย่างใช้วิธีฝังศพ ในแต่ละหมู่บ้านมีสุสานประจำเผ่า แต่ผู้ที่เสียชีวิตด้วยอาการเจ็บป่วยเรื้อรังยาวนาน และหญิงที่เสียชีวิตจากการคลอดบุตรจะประกอบพิธีศพด้วยการเผา

ความเชื่อและการนับถือศาสนา ในอดีตชาวเต๋ออย่างนับถือศาสนาพุทธนิกายหินยาน ในแต่ละชุมชนมีวัดพุทธประดิษฐานพระพุทธรูป และมีพระภิกษุประจำวัด พระภิกษุทุกรูปเรียนรู้ภาษาไตเพื่ออ่านคัมภีร์และบทสวด พิธีสำคัญๆ ล้วนเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ชาวเต๋ออย่างจะหมั่นเวียนกันนำข้าวปลาอาหารไปถวายพระภิกษุ แต่ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาของชาวเต๋ออย่างในแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกันเสียทีเดียว อาจเป็นพุทธแต่ต่างนิกายกัน บางที่สามารถเลี้ยงหมูเลี้ยงไก่เพื่อฆ่าเป็นอาหาร แต่บางที่ ซึ่งนับถือต่างนิกายกลับห้ามฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ห้ามล่าสัตว์ป่า แม้แต่ในงานพิธีสำคัญๆ ก็ไม่อนุญาตให้ฆ่าสัตว์ นอกจากนับถือศาสนาพุทธแล้วนี้ชาวเต๋ออย่างยังนับถือผีและวิญญาณตามที่บรรพบุรุษนับถือมาแต่เดิม

เทศกาลสำคัญของชาวเต๋ออย่างคือเทศกาลสงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา ซึ่งเทศกาลต่างๆ ล้วนสะท้อนถึงความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือศาสนาอย่างชัดเจน

ส่วนที่ D.2 ข้อมูลทางภาษา

หัวข้อนี้เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์เต๋ออย่าง มีหัวข้อย่อยดังนี้

- D.2.1 การจัดแบ่งตระกูลภาษา
- D.2.2 ระบบเสียง แบ่งเป็น พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์
- D.2.3 วงคำศัพท์และระบบไวยากรณ์
- D.2.4 ภาษาถิ่น
- D.2.5 ตัวอักษร

D.2.1 การจัดแบ่งตระกูลภาษา

ภาษาที่ชาวเต๋ออย่างพูด คือ ภาษาเต๋ออย่าง ภาษาจีนเขียนว่า 德昂语 Dé' áng yǔ ข้อมูลจากนักวิชาการชาวจีนในหนังสือภาษาจีนชื่อ “ปริทรรศน์ภาษาเต๋ออย่าง” 《德昂语简志 Dé' áng yǔ Jiǎnzhì》 ของผู้เขียนสามคน ชื่อ เจินเซียงมู่ หวางจิ่งหลิวและล่าหย่งเหลียง (Chén Xiàngmù, Wáng Jìngliú, Lài Yǒngliáng:1986) ให้ข้อมูลว่า นักภาษาศาสตร์จีนจัดภาษาเต๋ออย่างอยู่ในตระกูลภาษาที่เรียกว่า 南亚语系 Nányà Yǔxì แปลว่า “ตระกูลภาษาเอเชียใต้” (南亚语系 Nányà Yǔxì) สาขามอญ-เขมร (孟高棉语族 Mèng Gāomian yǔZú) แขนงภาษาหว่า -เต๋ออย่าง(佤德昂语支

Wǎ Dé' áng yǔzhī) ภาษาที่ใกล้ชิดที่พูดอยู่ในพื้นที่ประเทศจีนได้แก่ ภาษาหว่าและภาษาบู๋หล่าง เนื่องจากชาวเต๋ออ้างอาศัยอยู่ใกล้ชิดกับชาวไตมาตลอด จึงยืมคำจากภาษาไตมาใช้เป็นจำนวนมาก แม้กระทั่งชุมชนชาวเต๋ออ้างที่อยู่ใกล้ชิดหรือแวดล้อมกับชาวไตบางกลุ่ม ปัจจุบันพูดและเขียนภาษาไตแทนภาษาของตนไปแล้วก็มี เดิมทีนักภาษาศาสตร์จีนคิดว่าภาษาเต๋ออ้างมีความใกล้ชิดกับภาษาไต แต่หลังจากการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบพบว่า ภาษาไตกับภาษาเต๋ออ้างมีทั้งข้อเปรียบเทียบต่างกันอยู่ในขณะที่ภาษาเต๋ออ้างมีลักษณะร่วมทางภาษาใกล้ชิดกับภาษาหว่าและภาษาบู๋หล่างมากกว่า จึงได้แยกออกมาจากภาษาไต นอกจากนี้ ชาวเต๋ออ้างบางส่วนที่อยู่ใกล้ชิดกับชาวจิงโผ ก็สามารถพูดภาษาของชาวจิงโผได้ด้วย

D.2.2 ระบบเสียง

เนื้อหาของระบบเสียงภาษาเต๋ออ้างในหนังสือ “ปริทรรศน์ภาษาเต๋ออ้าง” เล่มดังกล่าวข้างต้น ได้วิเคราะห์ระบบเสียงภาษาเต๋ออ้างที่อำเภอหลู่ซี (潞西 Lùxī) เรียกชื่อว่าภาษาถิ่นบู๋เหลย (布雷 Bùléi) ซึ่งเป็นจุดศูนย์รวมที่มีชาวเต๋ออ้างอาศัยอยู่มากที่สุด มีข้อมูลดังนี้

D.2.2.1 พยัญชนะ มีพยัญชนะ 44 เสียง แบ่งเป็น พยัญชนะเดี่ยว 31 เสียง พยัญชนะควบกล้ำ 13 เสียง และพยัญชนะที่เกิดเป็นพยัญชนะท้าย 9 เสียง คือ /m,n,ŋ,p,t,k,ʔ,h,r/ ดังนี้

p	ph	b	m	m̩		f	v				
t	th	d	n	n̩	ʔn			l	l̩	r	r̩
						s					
tɕ	tɕh	dʒ	ŋ	ŋ̩		ç	j				
k	kh	g	ŋ	ŋ̩							
ʔ						h					
pl	phl	bl									
kl	khl	gl									
pr	phr	br									
kr	KHR	gr									

ข้อกำหนด :

- เสียง p , t , pl จะออกเสียงโดยมีเสียง ʔ นำหน้า แต่เนื่องจากไม่พบข้อเปรียบเทียบต่างกับเสียง p , t , pl จึงไม่บันทึกไว้ในระบบเสียง
- เสียงก้อง b ,d, dz,g เวลาออกเสียงจะมีลมก้องในลำคอ เป็นเสียง /ɦ/ ตามท้าย เมื่อบันทึกอย่างละเอียดจะเป็น [bɦ,dɦ, dzɦ,gɦ]

3.เสียง k,kh,g ท้ายเสียงเหล่านี้จะมีเสียงก้องเสียดแทรก เมื่อบันทึกอย่างละเอียดจะเป็น [ky,khy,gy]

4.เสียง r ออกเสียงจริงคือ [ɾ]

D.2.2.2 สระ มีเสียงสระเดี่ยว 10 เสียง ได้แก่ /i,u, ʉ ,ε, a, ɔ, ɤ,e,o, u/ สระประสม 19 เสียง ได้แก่ /ia,iu,io,ai,a:i, ɔi, ɔ:i, ɔi,ui, xi,iai,au,a:u,oi, ʉi, iu,ɤu,iau,uai/

D.2.2.3 วรรณยุกต์ ภาษาเต๋ออ้าง ไม่มีระบบเสียงวรรณยุกต์แบ่งแยกความหมายของคำ แต่พบมีการใช้ทำนองเสียงเพื่อแสดงคำถาม โดยการยกเสียงพยางค์สุดท้ายให้สูงขึ้น เช่น

di	ดิ	di	↗	
เขา	ไม	มา		“เขาไม่มาหรือ”
mɔi	มอ	hɔ:m	↗	
คุณ	ก็	กิน		“คุณก็กินหรือ”

D.2.3 ระบบคำศัพท์และระบบไวยากรณ์

D.2.3.1 ระบบคำศัพท์

D.2.3.1.1 พยางค์และคำ ลักษณะเด่นของภาษาเต๋ออ้าง คือ

(1) คำโดดหนึ่งพยางค์ เป็นคำหนึ่งพยางค์ มีความหมายในตัวเอง และปรากฏได้โดยลำพัง ตัวอย่างเช่น

คำภาษาเต๋ออ้าง	ความหมาย	คำภาษาเต๋ออ้าง	ความหมาย
plɛŋ	ท้องฟ้า	dʒɤŋ	ดิน
kiŋ	หัว	bɔ:ŋ	ตัด

ในหนังสือ “ปริทรรศน์ภาษาเต๋ออ้าง” มีตัวอย่างคำโดดภาษาเต๋ออ้างหนึ่งพยางค์อีกหลายคำ แต่ผู้เขียนเห็นว่าเป็นคำยืมจากภาษาตระกูลไท (อักษรตัวหนา) ไม่ใช่ภาษาเต๋ออ้าง และยังมีบางคำเป็นคำที่มีความสัมพันธ์กับทั้งภาษาตระกูลไทและภาษาจีนอีกด้วย (อักษรตัวเอียง) ตัวอย่างเช่น

คำภาษาเต๋ออ้าง	ความหมาย	จีน	คำอ่านภาษาจีน
thai	ไถ	犁	lí
kɔ:ʔ	เกาะ (น.)	弯	wān
tʃa:m	ชิม	尝	cháng
kha:m	รำ (รำข้าว) ภาษาไตและภาษาไทยถิ่นอีสาน / ham /	糠	kāng ¹

¹ เสียงพยัญชนะต้น /r,h,k,kh/ นี้เป็นเสียงปฏิกิริยาที่สำคัญในภาษาตระกูลไท และเป็นเสียงที่ภาษาไทยสืบทอดสัมพันธ์กันกับภาษาจีน ผู้สนใจสามารถหาอ่านรายละเอียดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของเสียงดังกล่าวนี้ได้ ในบทความชื่อ “เสียงปฏิกิริยา /r/,/k/,/kh/ และเสียงปฏิกิริยาอื่นๆ: หลักฐานความสัมพันธ์ของภาษาจีนกับภาษาไทยในฐานะภาษาร่วมตระกูล” (เมฆฉ:2552)

(2) คำโดดสองพยางค์ มีลักษณะเด่น ดังนี้

- คำโดดสองพยางค์ปกติ เป็นคำโดดสองพยางค์ที่มีความหมายในตัวเอง สามารถปรากฏได้โดยลำพัง ไม่สามารถแยกพยางค์ที่มีความหมายได้อีก ตัวอย่างเช่น

คำภาษาเต๋ออั้ง	ความหมาย	คำภาษาเต๋ออั้ง	ความหมาย
pui taŋ	หึ่งห้อย	paŋ pa	ผีเสื้อ
dzo taŋ	จักจั่น	mɛ phrɛ	ชื้อตันไม้ชนิดหนึ่ง

- คำพยัญชนะต้นคู่ เป็นคำโดดสองพยางค์ที่มีความหมายในตัวเอง สามารถปรากฏได้โดยลำพัง ไม่สามารถแยกพยางค์ที่มีความหมายได้อีก มีลักษณะคือ พยัญชนะต้นของพยางค์ที่หนึ่งและพยางค์ที่สองเหมือนกัน แต่สระและพยัญชนะท้ายอาจเหมือนหรือต่างกันได้ ตัวอย่างเช่น

คำภาษาเต๋ออั้ง	ความหมาย	คำภาษาเต๋ออั้ง	ความหมาย
boŋ bot	ชิงช้า	loʔ la:ʔ	ขยับเขยื้อน
voŋ vaŋ	ท้องฟ้า	hoʔ heʔ	โคลงเคลง

- คำสระคู่ เป็นคำโดดสองพยางค์ที่มีความหมายในตัวเอง สามารถปรากฏได้โดยลำพัง ไม่สามารถแยกพยางค์ย่อยที่มีความหมายได้อีก มีลักษณะคือ สระของพยางค์ที่หนึ่งและพยางค์ที่สองเหมือนกัน พยัญชนะท้ายเหมือนกัน แต่พยัญชนะต้นอาจเหมือนหรือต่างกันได้ ตัวอย่างเช่น

คำภาษาเต๋ออั้ง	ความหมาย	คำภาษาเต๋ออั้ง	ความหมาย
ʔɔk lɔk	จอกแหน	tɕɔk khɔk	แปลก
ka la	แขวน	sɔk rɔk	ตะกตะ

- คำซ้ำ เป็นคำโดดสองพยางค์ที่มีความหมายในตัวเอง สามารถปรากฏได้โดยลำพัง ไม่สามารถแยกพยางค์ย่อยที่มีความหมายได้อีก มีลักษณะคือ พยางค์หน้ากับพยางค์หลังมีพยัญชนะต้น สระ และพยัญชนะท้ายเหมือนกัน

คำภาษาเต๋ออั้ง	ความหมาย	คำภาษาเต๋ออั้ง	ความหมาย
raŋ raŋ	ตะขาบ	kru kru	ห่าน
moʔmoʔ	หาว	rau rau	อ่อนแอ

D.2.3.1.2 การสร้างคำ

(1) การเติม affixation

- มีการเติม prefix /a'/ เพื่อเปลี่ยนประเภทของคำกริยาเป็นคำนาม

ตัวอย่างเช่น

คำ	ความหมาย	คำ	ความหมาย
bɛt	เกี่ยว (ตกลา)	a' bɛt	เบ็ด
ŋwɔi	นั่ง	a' ŋwɔi	มานั่ง
tɛ:ʔ	วัด (กริยา)	a' tɛ:ʔ	ไม้บรรทัด
gɪp	หนีบ	a' gɪp	ที่คียบ,กรรไกร

- มีการเติม prefix /k' / เพื่อบอกความหมายด้านเดียว กับ

ความหมายด้านคู่ ตัวอย่างเช่น

ทำคนเดียว	ความหมาย	ทำทั้งสองฝ่าย	ความหมาย
sɔn	คิด	k' sɔn	คิดถึงกัน
klaʔ	พิน	k' klaʔ	พินกัน
duh	ชน	k' duh	ชนกัน
pɛt	ทิ้ง	k' pɛt	แยกกัน

- มีการเติม prefix /k' / หรือ /m' / เพื่อเปลี่ยนคำกริยาทำ

ให้เกิด เป็นกริยาเกิดเอง ตัวอย่างเช่น

กริยาทำให้เกิด	ความหมาย	กริยาเกิดเอง	ความหมาย
liaʔ	ลอก	k' liaʔ	ลอก
biaʔ	ฉีก	k' biaʔ	ขาด
pɔh	เปิด	k' pɔh	อ้า
puiʔ	ถอด	m'puiʔ	หลุด

(2) คำประสม ใช้คำโดดพยางค์เดียวหรือสองพยางค์ประกอบกันขึ้นเป็นคำ

ประสม ส่วนมากเป็นการประสมคำแบบขยายความ โครงสร้างของคำ คือ /คำหลัก+คำที่ทำหน้าที่ขยาย/ ตัวอย่างคำเช่น

คำภาษาเต๋ออ้าง	ความหมาย	คำภาษาเต๋ออ้าง	ความหมาย
ʔUm muh น้ำ เหมื่อ	เหมื่อ	ŋar brai ไฟ ป่า	ไฟป่า
ʔUm da: ŋ น้ำ ใหญ่	ทะเล	kiŋ bi หัว หมุน	เวียนหัว

ŋa:l ʔap ตา มีด	ตาบอด	sw:ʔ ŋa:m เกลือ หวาน	น้ำตาลทรายขาว
veʔ kɾh ห้อง ป่อง	ตั้งห้อง	plaŋ de:p หญ้า ถัก	หญ้าที่สานเป็นตับ ใช้มุงหลังคา

D.2.3.1.3 คำยืม ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนก่อนการปฏิวัติวัฒนธรรม (ก่อนปี ค.ศ. 1949) ด้วยเหตุที่ชาวเต๋ออ้างอยู่อาศัยร่วมกันและใกล้ชิดกับชาวไต ภาษาเต๋ออ้างยืมคำศัพท์จากภาษาของชาวไตมาใช้เป็นจำนวนมาก แต่ภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม อิทธิพลอารยธรรมของชาวจีน ประกอบกับการควบคุมดูแลของรัฐบาลจีนแทรกซึมเข้าสู่ชนบททุกแห่งและทุกกลุ่มชาติพันธุ์ ภาษาของชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ก็รับเอาคำศัพท์จากทางการไปใช้เป็นจำนวนมาก ในยุคหลังปฏิวัติวัฒนธรรมมาจนถึงปัจจุบัน ภาษาเต๋ออ้างก็ได้รับเอาคำศัพท์ภาษาจีนเข้ามาใช้เพิ่มมากขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คำยืมจากภาษาไต		คำยืมจากภาษาจีน		คำภาษาจีน
/lʊ:n/	เดือน	/təuŋ ɬo/	ร.ร.มัธยม	中学 zhōngxué
/mʊn/	หมื่น	/jin haŋ/	ธนาคาร	银行 yínháng
/phra/	พระ	/kuŋ təaŋ /	โรงงาน	工厂 gōngchǎng
/pi/	ปี	/khɾn tin/	ยืนยัน	肯定 kěndìng

D.2.3.1.4 ตัวอย่างคำศัพท์ภาษาเต๋ออ้าง (ดูรายการคำศัพท์ในภาคผนวก 2)

ตัวอย่างคำศัพท์ภาษาเต๋ออ้าง					
คำนาม	ความหมาย	คำกริยา	ความหมาย	คำคุณศัพท์	ความหมาย
ple:ŋ	ฟ้า	hw:m	กิน	diat	เล็ก
kiŋ	หัว	me:n	ดู	du:r	ยาว
dzɿŋ	ตีน	bi	หมุน	dzu:r	สูง
but	มีด	ha:u	ไป	dɿt	เตี้ย
ŋa:i	ตา (eye)	grai	พูด	blo:ʔ	ขาว
คำบุพบท	ความหมาย	คำวิเศษณ์	ความหมาย	คำเชื่อม	ความหมาย
ɟɿʔ	จาก	tuuk	กำลัง	ka:i	และ
to	ต่อ	ŋa dɿ	เพิ่งจะ	khɿʔ	ถ้า
doʔ	กว่า	keʔ	ก็	tɕhɿʔ	จึง
ɿɿh	โดย	ŋam	ยัง	khe	ถ้า
gɔp	เพื่อ	kɔn	จะ	gɔp	เพราะว่า

คำบอกตัวเลข	ความหมาย	คำลักษณนาม	ความหมาย	คำอุทาน	ความหมาย
ใu	หนึ่ง	lu?	อัน (ใช้กับสิ่งของ)	ha ha	แสดงว่าสุขใจ
ใa	สอง	pla: ?	เล่ม (ใช้กับมิด)	a' ɪx'?	แสดงว่าเสียใจ
phan	ห้า	pap	เล่ม (ใช้กับหนังสือ)	a:h	แสดงว่าโกรธ
to:r	หก	tu	ก้อน (ใช้กับสัตว์)	ใว	แสดงว่าตกใจ
kx:r	สิบ	luh	ครั้ง (ใช้กับการกระทำ)	ใxi	ตะโกนเรียก

D.2.3.2 ระบบไวยากรณ์ ลักษณะเด่นทางไวยากรณ์ของภาษาเต๋ออย่าง มีดังนี้

D.2.3.2.1 การเรียงลำดับทางไวยากรณ์ โครงสร้างประโยคหลัก คือ S+V+O

ประธาน	กริยา	กรรม	ความหมาย
di	ŋah	ใiar	“เขา”ฉันกินข้าว”ฆ่าไก่”
เขา	ฆ่า	ไก่	
ใo	hw:m	pw:m	
ฉัน	กิน	ข้าว	

D.2.3.2.2 ระบบคำสรรพนาม มีสามระดับคือ สรรพนามเอกพจน์ สรรพนามทวิพจน์

และสรรพนามพหูพจน์ ในแนวนอนของกลุ่มคำสรรพนามทวิพจน์และพหูพจน์ ใช้วิธีการคงรูปคำเดิม แล้วเปลี่ยนเฉพาะเสียงสระที่แตกต่างกันเพื่อแสดงความแตกต่างของพจน์ /a กับ x/ ในแนวตั้งของกลุ่มคำสรรพนามทวิพจน์และพหูพจน์ ใช้วิธีการคงรูปคำเดิม แล้วเปลี่ยนเฉพาะพยัญชนะต้น /j, p, k/ เพื่อเปลี่ยนบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3¹ ดังต่อไปนี้

	สรรพนามเอกพจน์ คนเดียว	สรรพนามทวิพจน์ สองคน	สรรพนามพหูพจน์ หลายคน
บุรุษที่ 1	ใo	ja:i	jxi
บุรุษที่ 2	mɔi	pa:i	pxi
บุรุษที่ 3	di	ka:i	kxi

¹ ลักษณะของระบบคำสรรพนามแบบนี้ พบในภาษาบูหล่าง ซึ่งเป็นภาษากลุ่มมอญ-เขมรในประเทศจีนอีกภาษาหนึ่งที่มีความใกล้ชิดกับภาษาเต๋ออย่าง แต่คำที่ใช้เป็นคนละคำกัน จะอธิบายรายละเอียดในบทที่ 4 ข้อ 4.2

D.2.3.2.3 โครงสร้างของคำบอกตัวเลขและลักษณนาม คือ /นาม + เลข + ลักษณนาม เช่น

kra: ʔ	ta	tU	
ควาย	แปด	ตัว	“ควายแปดตัว”
ʔum	ʔU	lɔ:	
น้ำ	หนึ่ง	ถ้วย	“น้ำหนึ่งถ้วย”
a'ka:u	ʔU	niam	
ข้าวสาร	หนึ่ง	กำ	“ข้าวสารหนึ่งกำ”

D.2.3.2.4 คำแสดงความเป็นเจ้าของ วางไว้หน้าเจ้าของ หรืออาจจะคำแสดงความเป็นเจ้าของก็ได้ เช่น

ʔɛn	ʔo	
ของ	ฉัน	“ของฉัน”
giaŋ	mɔi	
บ้าน	เธอ	“บ้านเธอ”

D.2.3.2.5 คำแสดงคำถาม เช่น /ʔi'se / “ใคร” /mɔ / “ไหน” /d:aŋ/ “กี่”

ʔi'se	mɔi	muh	
ใคร	คุณ	เป็น	“คุณเป็นใคร”
laʔ	mɔ	di	gɔi
ไหน	ที่	เขา	อยู่
			“เขาอยู่ที่ไหน”
ʔi	d:aŋ	kau	
คน	กี่	คน	“คนกี่คน”

D.2.3.2.6 ส่วนขยาย วางต่อท้ายคำที่ถูกขยาย

doŋ	ɔ ʔɔh	
ยาว	มาก	“ยาวมาก”
vah	ɔ ʔɔh	
กว้าง	มาก	“กว้างมาก”

D.2.3.2.7 โครงสร้างประโยคเปรียบเทียบ คือ A + คุณศัพท์ + กว่า + B

ʔo	dʒa:r	doʔ	mɔi	
ฉัน	สูง	กว่า	เธอ	“ฉันสูงกว่าเธอ”
bah	ŋɔi	doʔ	bɔt	
เหล้า	แพง	กว่า	บุหรี	“เหล้าแพงกว่าบุหรี”

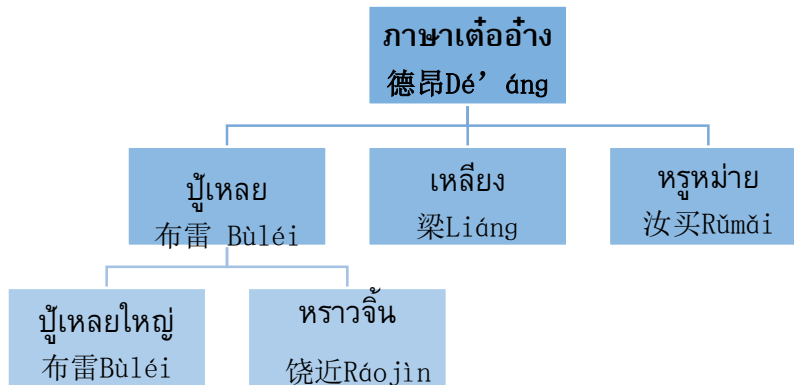
D.2.3.2.8 เต็มคำว่า /hoiʔ/ “แล้ว” ไว้หน้าคุณศัพท์ บอกความหมายถึงการเปลี่ยนสภาพไปแล้ว เช่น

hoiʔ	ʔap	
แล้ว	ดำ	“ดำแล้ว”
hoiʔ	da: ŋ	
แล้ว	ใหญ่	“ใหญ่แล้ว”

D.2.3.2.9 คำบ่งชี้ วางไว้หลังคำที่ถูกบ่งชี้

mɔ:ʔ	ʔu	tu	ŋʔŋ	
ว้าว	หนึ่ง	ตัว	นี้	“ว้าวตัวนี้”
to	to:i	muh	lu ɬi	
ฝั่ง	นั้น	คือ	ลูซี่	“ฝั่งนั้นคือลูซี่”

D.2.4 ภาษาถิ่น ภายในภาษาเต๋ออ้างมีความแตกต่างของภาษาถิ่น ส่วนใหญ่เป็นความแตกต่างในเรื่องระบบเสียงและวงคำศัพท์ แต่ระบบไวยากรณ์ไม่แตกต่างกัน ดังนั้นนักภาษาศาสตร์จึงแบ่งภาษาถิ่นเต๋ออ้างโดยใช้เกณฑ์ระบบเสียงเป็นหลัก สามารถแบ่งภาษาถิ่นเต๋ออ้างออกเป็นสามถิ่น ดังแผนภูมิต่อไปนี้

มีสำเนียงภาษาถิ่นอีกแห่งหนึ่งชื่อว่า ถิ่นหฺร่าวจิ้น เรียกอีกชื่อว่า ถิ่นปู่เหลยใหญ่ (大布雷 dà Bùléi) แต่ระบบเสียงและคำมีความใกล้ชิดกับถิ่นปู่เหลย จึงจัดไว้ร่วมกับภาษาถิ่นปู่เหลย

การจัดภาษาถิ่นเต๋ออ้างโดยแบ่งตามพื้นที่อยู่อาศัยทำได้ยากมาก เนื่องจากภาษาเต๋ออ้างที่อยู่หมู่บ้านหรือพื้นที่ใกล้ชิดติดกันกัน แต่ระบบเสียงและคำศัพท์ต่างกันมากบางแห่งไม่สามารถสื่อสารเข้าใจกันได้ ในขณะที่ชาวเต๋ออ้างที่อยู่ห่างไกลกันมาก แต่ระบบเสียงและคำศัพท์กลับเหมือนกัน จึงไม่นิยมใช้เกณฑ์พื้นที่ในการจัดแบ่งภาษาถิ่นเต๋ออ้าง

จากแผนภูมิข้างต้น มีรายละเอียดดังนี้

D.2.4.1 ภาษาเต๋ออ้างถิ่นปู้เหลย พูดอยู่ที่อำเภอลูซี (路西 Lùxī) เป็นภาษาถิ่นที่มีผู้พูดอยู่รวมตัวกันมากที่สุด มีจำนวนประชากรที่พูดภาษาถิ่นนี้คิดเป็น 50% ของชาวเต๋ออ้างทั้งหมด ระบบเสียงของภาษาถิ่นปู้เหลย คือระบบเสียงหลักที่ใช้อธิบายภาษาเต๋ออ้างในหนังสือเล่มนี้ (ดูข้อ D.2.2)

D.2.4.2 ภาษาเต๋ออ้างถิ่นเหลียง พูดอยู่ที่เมืองเจิ้นคาง (镇康 Zhènkāng) และป่าวซาน (保山 Bǎoshān) เป็นภาษาถิ่นที่มีผู้พูดตั้งถิ่นฐานกระจายมากที่สุด มีจำนวนผู้พูดรองลงมาจากสำเนียงปู้เหลย คิดเป็น 30 % ของชาวเต๋ออ้างทั้งหมด ลักษณะของภาษาเต๋ออ้างถิ่นเหลียง เป็นดังนี้

D.2.4.2.1 พยัญชนะ ภาษาเต๋ออ้างถิ่นเหลียงมีเสียงพยัญชนะ 49 เสียง แบ่งเป็นพยัญชนะเดี่ยว 31 เสียง และพยัญชนะควบกล้ำ 18 เสียง พยัญชนะท้ายมี 8 เสียง คือ /m,n, ŋ,p,t,k, ʔ,h/ ดังนี้

p	ph	b	m	m̥	f	v		
t	th	d	n	n̥	s		l	l̥
tc	tch	dz	ŋ	ŋ̥	ɛ	j		
k	kh	g	ŋ	ŋ̥	x	ɣ		
ʔ					h			
pl	phl	bl		kl	khl	gl		
pr	phr	br		kr	chr	gr		
pj	phj	bj		kv	khv	gv		

D.2.4.2.2 สระ มีเสียงสระเดี่ยว 9 เสียง (แบ่งเป็นสระสั้นยาว รวม 18 เสียง) และสระประสม 22 เสียง

สระเดี่ยว : /i,e,ɛ,a,o,u,ɤ,ɯ/

สระประสม : /ia:ia,ie,ie,ua:ua,a:i,ai,ɔ:i,o:i,u:i,ɤ:i,ɯ:i,i:u,e:u,ɛ:u,a:u, au, a: ɯ, au,ia:u,ua:i/

D.2.4.3 ภาษาเต๋ออ้างถิ่นหุหม่าย พูดอยู่ที่ตำบลหลงชว่น (陇川 Lǒngchuān) และรุ่ยลี่ (瑞丽 Ruìlì) มีผู้พูดรวมตัวกันในบริเวณดังกล่าว แต่ก็มีส่วนเล็กน้อยที่กระจายห่างกันออกไป มีจำนวนผู้พูดคิดเป็น 20% ของชาวเต๋ออ้างทั้งหมด ลักษณะของภาษาเต๋ออ้างถิ่นหุหม่าย ดังนี้

D.2.4.3.1 พยัญชนะ ภาษาเต๋ออ้างถิ่นหุหม่าย มีเสียงพยัญชนะ 43 เสียง แบ่งเป็นพยัญชนะเดี่ยว 31 เสียง และพยัญชนะควบกล้ำ 12 เสียง พยัญชนะท้ายมี 8 เสียง คือ /m,n,ŋ,p,t,k,ʔ,h/ ดังนี้

p	ph	b	m	m̩	f	v		
t	th	d	n	n̩	s		l	l̩
tc	teh	dz	ŋ	ŋ̩	ɛ	j		
k	kh	g	ŋ	ŋ̩	x	ʏ		
ʔ					h			
pl	phl	bl		pj	phj	bj		
kl	khl	gl		kj	khj	gj		

D.2.4.3.2 สระ มีเสียงสระเดี่ยว 9 เสียง (แบ่งเป็นสระสั้นยาว รวม 18 เสียง) และสระประสม 17 เสียง

สระเดี่ยว : /i,e,ɛ,a,ɔ,u,ɤ,ɯ/

สระประสม : /a:i,ai,a:u,au,aɯ,ia,iu,iɤ,u,iau,iu, ɛu,eu, ɤi,iɔ,oi,ui,ei/

D.2.4.2.3 วรรณยุกต์ ภาษาเต๋ออ้างถิ่นหุหม่ายเป็นถิ่นเดียวในจำนวนสามถิ่นที่เริ่มมีการพัฒนาระบบเสียงวรรณยุกต์ แต่เนื่องจากอยู่ในช่วงพัฒนาระบบเสียงวรรณยุกต์ จึงยังมีคำไม่มากที่ใช้วรรณยุกต์แยกความแตกต่างของความหมาย จากข้อมูลที่มีพบว่า มีวรรณยุกต์อยู่สองเสียงคือ /51/ กับ /55/ ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

คำภาษาเต๋ออ้าง	ความหมาย	คำภาษาเต๋ออ้าง	ความหมาย
a.m55	คำเรียกลูกสาวคนที่ 3	am55	อดกลั้น
a.m51	แปลก	am51	เนา

จากการเปรียบเทียบภาษาเต๋ออ้างทั้งสามถิ่น สามารถสรุปความสัมพันธ์และข้อแตกต่างของระบบเสียงของภาษาถิ่นเต๋ออ้างดังตารางต่อไปนี้

ข้อเปรียบเทียบ	จำนวนเสียงพยัญชนะต้น		จำนวนเสียงสระ		จำนวนเสียงพยัญชนะท้าย	วรรณยุกต์
	ต้นเดี่ยว	ควบกล้ำ	สระเดี่ยว	สระประสม		
ถิ่นบูเหลย	31	13	10 มี /ʊ/	19	9 มี /r/	ไม่มี
ถิ่นเหลียง	31	18	9 ไม่มี /ʊ/	22	8 ไม่มี /r/	ไม่มี
ถิ่นหุหม่าย	31	12	9 ไม่มี /ʊ/	17	8 ไม่มี /r/	มี

D.2.5 ตัวอักษร ชาวเต๋ออ้างไม่มีตัวอักษรเป็นของตนเอง แต่เดิมชุมชนที่อยู่ใกล้ชิดกับชาวไตอ่านและเขียนอักษรไตได้ ปัจจุบันใช้อักษรจีน

3.3 ภาษาหว่า

รูปที่ W 1 ภาพชาวหว่า

คัดลอก : <http://images.china.cn/attachement/jpg/site1000/20090827/000802e406ec0c0076431f.jpg>

ส่วนที่ W.1 ข้อมูลสังเขปเกี่ยวกับชาติพันธุ์วรรณนา

ในส่วนนี้มีข้อมูลเกี่ยวกับชาติพันธุ์วรรณนาแบ่งเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

W.1.1 ถิ่นที่อยู่

W.1.2 ประวัติศาสตร์

W.1.3 ระบบเศรษฐกิจสังคม

W.1.4 ชีวิตความเป็นอยู่

W.1.5 ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม

W.1.1 ถิ่นที่อยู่

นับจากอดีตเป็นต้นมา ชาวหว่ามีชื่อเรียกหลายชื่อขึ้นอยู่กับว่าใครเรียก อาจเป็นชื่อที่ชาวฮั่นเรียก ซึ่งก็แตกต่างกันไปในแต่ละยุคสมัยและช่วงเวลา หรือแม้แต่ชื่อที่ชาวหว่าเรียกตนเองก็แตกต่างกันไปตามแต่ละท้องที่ ในหัวข้อนี้จึงจะอธิบายเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานและชื่อเรียกของชาวหว่าไปด้วยกัน

ชาวหว่าในประเทศจีนมีถิ่นฐานอยู่ในมณฑลยูนนาน ที่อำเภอซีเหมิง (西盟 Xīméng) ซางหยวน (沧源 Cāngyuán) เมิ่งเหลียน (孟连 Mènglián) นอกจากนี้ยังมีกระจายอยู่ตามอำเภออื่นๆ อีก เช่น เกิงหม่า (耿马 Gěngmǎ) หลานซาง (澜沧 Láncāng) ซวงเจียง (双江 Shuāng jiāng) เจิ้นคาง (镇

康 Zhènkāng) หย่งเต๋อ (永德 Yǒngdé) ชางหนิง (昌宁 Chāngníng) เหมิงไห่ (勐海 Měngǎi) เป็นต้น บริเวณดังกล่าวครอบคลุมพื้นที่ช่วงทิศใต้ของเทือกเขาหนู่ (怒山 Nùshān) ที่ติดต่อกับแม่น้ำหลานชาง¹ (澜沧江 Lánkāng jiāng) ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวหว่า จึงเรียกชื่อบริเวณหุบเขาแห่งนี้ว่า “หุบเขา อ่าหว่า” (阿佤山区 Ā wǎ shānqū) จากการสำรวจจำนวนประชากรครั้งที่ 5 ของจีนในปี 2000 ชาวหว่า มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 396,610 คน

ในอดีตที่ผ่านมา ช่วงเวลาของการรวมประเทศจีนในสมัยฮั่นและจิ้น (汉晋 Hàn Jìn) ทางภาคจีนเรียกชื่อชนกลุ่มที่พูดภาษากลุ่มมอญ-เขมรว่า “ผู่” (濮 Pú) ชนกลุ่มนี้ส่วนมากมีถิ่นพำนักบริเวณที่ราบลุ่มกว้างใหญ่แถบลุ่มแม่น้ำหลานชาง (澜沧江 Lánkāng jiāng) ตลอดแนวไปจนถึงทางตะวันตกของแม่น้ำ ตั้งบ้านเรือนอาศัยปะปนกับชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ หลายกลุ่ม เช่น ชาวไต (傣 Dǎi) ชาวจ้วง (壮 Zhuàng) เป็นต้น ในสมัยถังและซ่ง กลุ่มชนที่อาศัยอยู่บริเวณตะวันตกของแม่น้ำหลานชางมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น วังหมาน (望蛮 Wàng Mán) ผู่จื่อหมาน (朴子蛮 Pǔzǐ Mán) ชื่อโขวผู่ (赤口濮 Chìkǒupú แปลว่า “ชาวผู่ปากแดง”) เฮยเฟินผู่ (黑焚濮 Hēifénpú แปลว่า “ชาวผู่ดำไหม้”) ล้วนเป็นกลุ่มชนที่พูดภาษาสาขาหว่า - เป็งหลง (佤崩龙语支 Wǎ Bēnglóng yǔzhī) ทั้งสิ้น

ในสมัยหยวน ชนกลุ่มผู่หมาน² แบ่งออกเป็นสองกลุ่มย่อย คือ เซิงผู่ (生蒲 Shēngpú หมายถึง ผู่ดิบ บางครั้งก็เรียกว่าเหยผู่ 野蒲 Yěpú หมายถึง ผู่ป่า) อีกกลุ่มหนึ่งคือ สู่ผู่ (熟蒲 Shúpú หมายถึง ผู่สุก) ชาวเซิงผู่ที่อาศัยอยู่บริเวณเมืองเจิ้นคางและก่อนไปทางตะวันตกมีความใกล้ชิดติดทางสายเลือดกับชาวหว่ามากที่สุด สามารถนับได้ว่าเป็นบรรพบุรุษของชาวหว่า

ในพงศาวดารจีนโบราณเคยใช้อักษรจีนจดบันทึกชื่อเรียกชาวหว่าหลายชื่อ เช่น วัง (望 wàng) วังจวีจื่อ (望苴子 wàng jūzǐ) วังไวยวี (望外喻 wàngwàiyù) กู่ชื่อ (古刺gǔcì) ฮาชื่อ (哈刺hācì) กาลา (嘎喇gālá) ฮาหว่า (哈瓦hāwǎ) เป็นต้น

ส่วนชื่อที่ชาวหว่าเรียกตัวเองก็มีหลายชื่อแตกต่างกันไปตามถิ่นที่อยู่ ชาวหว่าที่อำเภอชางหยวน (沧源 Cāngyuán) หลานชาง (澜沧 Lánkāng) เก็งหม่า (耿马 Gěngmǎ) และชวงเจียง (双江 Shuāngjiāng) เรียกตัวเองว่า /pa rauk/ หรือ /pa ɣauk/ ชาวหว่าที่อำเภอซีเหมิง (西盟 Xīméng) และเมิ่งเหลียน (孟连 Mènglián) เรียกตัวเองว่า /ʔa vxʔ, rx viaʔ, vɔ, ʔa vx loi/ ส่วนชาวหว่าที่อำเภอเจิ้นคาง (镇康 Zhènkāng) และหย่งเต๋อ (永德 Yǒngdé) เรียกตัวเองว่า /vaʔ/

ภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม ชาวฮั่นเรียกชาวหว่าที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ แตกต่างกันไปหลายชื่อ ชาวหว่าที่เรียกตัวเองว่า /pa rauk/ หรือ /pa ɣauk/ ชาวฮั่นเรียกว่า เลี้ยวฮาหว่า³ (小卡瓦

¹ แม่น้ำนี้ภาษาจีนเรียกชื่อว่า ซ่า เออร์ เวิน (萨尔温江 Sà' ěrwēn jiāng, Saraween) มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาถางกู่ลา บนที่ราบสูงทิเบต (唐古拉山 Tánggǔlā shān, Tanggula Mountains หรือ Dang La) ต้นแม่น้ำสายนี้เรียกชื่อว่า เฮยสูยเหอ (黑水河 Hēishuǐ hé, หมายความว่า แม่น้ำดำ) ชาวทิเบตเรียกชื่อเป็นภาษาทิเบตว่า ซาลาควี่ (卡拉曲 Kālāqǔ) ไหลผ่านเขตปกครองตนเองทิเบต มณฑลเสฉวนเข้าสู่พื้นที่ตำบลอำเภอและ เมืองต่าง ๆ ของมณฑลยูนนาน เช่น กังซาน (贡山 Gòngshān) ฟู่กั๋ง (福贡 Fúgòng) หลู่สูย (泸水 Lúshuǐ) ปาวซาน (保山 Bǎoshān) เต๋อหง (德宏 Déhóng) ไหลเข้าสู่ประเทศพม่า แล้วไหลลงสู่มหาสมุทรอินเดีย

² สมัยถังและซ่งเรียกชื่อชาวหว่าว่า ผู่จื่อหมาน (朴子蛮 Pǔzǐ Mán) ในสมัยหยวนเรียกชื่อว่า ผู่หมาน (蒲蛮 Púmán) เกี่ยวกับคำว่า หมาน หรือ หม่าน และ ผู่ หรือ ฟู่ ดูเชิงอรรถหัวข้อ B.1.2

³ เกี่ยวกับชื่อเรียกที่เป็นภาษาจีนนี้ หากมีคำแปล ผู้เขียนจะเขียนคำแปลไว้ในวงเล็บต่อท้ายชื่อเรียกภาษาจีนนั้นๆ หากไม่ได้เขียนคำแปลไว้ หมายถึงว่าเป็นคำเรียกที่ใช้อักษรจีนจดบันทึกแบบแทนเสียงเท่านั้น ไม่มีความหมายใดๆ

Xiǎo Kǎwǎ แปลว่า “ชาวข่าหว่าเล็ก”) ข่าหว่า (卡瓦 Kǎwǎ) ล่าเจีย (腊家 Làjiā) และสุซ่า (熟卡 Shúkǎ แปลว่า “ข่าสุก”) ชาวหว่าที่เรียกตัวเองว่า /?a vxʔ, rx viaʔ, vɔ, ?a vx loi/ ชาวฮั่นเรียกว่า ต้าข่าหว่า (大卡瓦 Dàkǎwǎ แปลว่า ชาวข่าหว่าใหญ่) เซิงซ่า (生卡 Shēngkǎ แปลว่า “ข่าดิบ”) ส่วนชาวหว่าที่เรียกตัวเองว่า /vaʔ/ ชาวฮั่นเรียกว่า เป็นเหริน (本人 Běnrén แปลว่า “คนพื้นที่”)

ในช่วงเริ่มต้นของการปฏิวัติวัฒนธรรม เคยมีคำเรียกชาวหว่าว่า ชาวข่าหว่า (佤族 Kǎwǎzú) แต่เนื่องจากชาวหว่าให้ความเห็นว่า คำว่า ข่า¹ (佤 Kǎ) มีความหมายเชิงดูถูกเหยียดหยาม จึงเสนอต่อรัฐบาลเปลี่ยนชื่อเป็น หว่า (佤 Wǎ) และใช้ชื่อนี้อย่างเป็นทางการนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962 เป็นต้นมา

W.1.2 ประวัติศาสตร์

“หว่า” เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เก่าแก่มากกลุ่มหนึ่งในมณฑลยูนนาน เมื่อ 109 ปีก่อนคริสตกาล (สมัยฮั่นอยู่ตั้งถึงสมัยหยวน) จักรพรรดิฮั่นอู่ตี้ (汉武帝 Hàn Wǔdì) ขยายอาณาเขตไปถึงบริเวณที่เป็นหุบเขากังซานในเขตประเทศเกาหลีสี่ฝั่งตะวันออกในปัจจุบัน กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เช่น ชาวหว่า (佤 Wǎ) ชาวบูหล่าง (布朗 Bùlǎng) และชาวเต้อ่าง (德昂 Dé’áng) เป็นต้น ตกอยู่ในการปกครองดูแลของราชสำนักฮั่นนับแต่นั้นมา คริสต์ศักราช 69 (ราชวงศ์ตงฮั่น ปีหยงผิง ที่ 12) ก่อตั้งแคว้นหยงซาง (永昌 Yǒngchāng) มีเมืองในปกครองคือเมืองหลินซาง (临沧 Línkāng) ชื่อเหมา (思茅 Sīmáo) และสิบสองปันนา (西双版纳 Xīshuāngbǎnnà) ซึ่งครอบคลุมดินแดนของเขตปกครองตนเองชาวหว่าในปัจจุบันถึงสองแห่ง ในช่วงการครอบครองของราชสำนักเว่ยจิน (魏晋 Wèijìn) และหนานเป่ย์ (南北朝 Nánběicháo) ราชสำนักฝิงจงหยวน (中原王朝 Zhōngyuán Wángcháo) คือบริเวณที่ราบภาคกลาง หมายถึงเขตทิศใต้ของแม่น้ำหวงเหอ รวมพื้นที่ส่วนใหญ่ของมณฑลเหอหนาน ตะวันออกของมณฑลซานตง รวมไปถึงภาคใต้ของมณฑลเหอเป่ย์และसानซีในปัจจุบัน) ได้ขยายอาณาเขตออกไป และได้ก่อตั้งแคว้นหยงซาง (永昌 Yǒngchāng) ขึ้นเป็นดินแดนในการปกครอง

ในสมัยถัง (唐代 Tángdài) บรรพบุรุษของชาวหว่าตกอยู่ในการปกครองของแคว้นน่านเจ้า (南诏 Nánzhào) ในสมัยซ่ง (宋代 Sòngdài) ชาวหว่าที่อาศัยอยู่ในแต่ละพื้นที่ถูกแบ่งพื้นที่ปกครองต่างๆกัน ชาวหว่าเหนืออยู่ในการปกครองของจังหวัดหยงซาง (永昌 Yǒngchāng) แคว้นต้าหลี่ (大理 Dàlǐ) ส่วนชาวหว่าที่อยู่ในการปกครองของราชสำนักต่างๆก่อนหน้านั้นถูกจัดให้อยู่ในเขตปกครองของกองกำลังเจิ้นคาง (镇康 Zhènkāng) และเมิ่งต้ง (孟顶 Mèngdǐng) ซึ่งจัดอยู่ในบริเวณจังหวัดซิงเซิ่ง (兴盛 Xīngshèng) ของมณฑลยูนนาน จนถึงสมัยหมิง (明朝 Míngcháo) มีการแต่งตั้งเจ้าแคว้นเมิ่งเหลียน (孟连 Mènglián) ให้ดูแลปกครองพื้นที่ในกลุ่มชนชาวหว่าซึ่งราชสำนักหมิงได้ก่อตั้งให้เป็นเขตการปกครองของราชสำนัก โดยแบ่งการปกครองออกเป็นสองส่วน ได้แก่ จังหวัดในการปกครองของราชสำนักเมืองเจิ้นคาง (镇康 Zhènkāng) และจังหวัดในการปกครองของราชสำนักเมืองเมิ่งต้ง (孟定 Mèngdìng) จากนั้นได้ยกให้เมืองเมิ่งต้งเป็นเมืองลูกขุนเก็งหมา (耿马 Gěngmǎ) แต่บางครั้งก็

¹ เนื่องจากชาวหว่าอาศัยอยู่ใกล้ชิดกับชาวไต คำว่า ข่า ในภาษาไต หมายถึงข้าทาสรับใช้ ชาวหว่าจึงเห็นว่าตนเองไม่ใช่ข้าทาสของคนใด หรือของกลุ่มชาติพันธุ์ใด จึงไม่ยอมรับชื่อที่ทางการเรียกว่า ข่า และขอเปลี่ยนชื่อกับทางการว่า หว่า

เรียกชื่อเดิมว่าเมืองตั้ง จากนั้นเรื่อยมาจนถึงสมัยซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการจัดแบ่งเขตการปกครองหลายครั้ง จนถึงรัชสมัยของพระเจ้ากวางซวี ปีที่ 30 (ตรงกับปี 1887) ได้มีการก่อตั้งแคว้นที่มีอาณาเขตขยายไปถึงเมืองลี่ทิง (隶厅 Lìtīng) มีอำนาจปกครองเมืองใหญ่น้อยต่างๆ เช่น เมืองเหลียน (孟连 Mènglián) ซีเหมิง (西盟 Xīméng) หลานซาง (澜沧 Láncāng) ซางหยวน (沧源 Cāngyuán) เป็นต้น จนถึงยุคสาธารณรัฐประชาชนจีน เมืองซางหยวน (沧源 Cāngyuán) เก็งหม่า (耿马 Gěngmǎ) ตั้งเป็นตำบล ส่วนเจิ้นคาง (镇康 Zhènkāng) ซวงเจียง (双江 Shuāngjiāng) หลานซาง (澜沧 Láncāng) รวมเอาเมืองเก่าเมืองเหลียนและซีเหมิงเข้าด้วยกันก่อตั้งให้เป็นอำเภอ

ในสมัยหยวนและหมิง ชาวฮั่นอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณเมืองเตียนซี (滇西 Diānxī) จำนวนมาก ในขณะที่เดียวกันชาวไตก็มีอำนาจแข็งแกร่งขึ้น โดยมีศูนย์กลางอำนาจอยู่ที่สิบสองปันนา (西双版纳 Xīshuāngbǎnnà) และเต๋อหง (德宏 Déhóng) การอพยพเข้ามาของชาวไตและชาวฮั่น ด้านหนึ่งทำให้ชาวฮว่าอพยพถอยร่นไปรวมตัวกันอยู่ที่หุบเขาอาหว่า (阿瓦山区 Āwǎ shānqū) ในอีกด้านหนึ่งก็ทำให้ชาวฮว่าเริ่มมีปฏิสัมพันธ์และอยู่ร่วมปะปนกับชนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในบันทึกในสมัยหมิงและชิง มีคำเรียกกลุ่มชนที่อาศัยอยู่บริเวณลุ่มน้ำหลานซาง (澜沧江 Láncāng jiāng) และแม่น้ำนู่ (怒江 Nù jiāng) หลายชื่อ โดยชื่อที่ใช้เรียกชาวฮว่า ได้แก่ กาลา (嘎喇 Gāla) กู่ลา (古喇 Gǔla) ลาลา (喇喇 Lāla) ฮาหว่า (哈瓦 Hāwǎ) ซาลาหว่า (卡喇瓦 Kǎlāwǎ) ฮาลาหว่า (哈喇瓦 Hālāwǎ) และซาหว่า (卡瓦 Kǎwǎ) เป็นต้น บันทึกทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชาวฮว่าในช่วงก่อนสมัยถึงไม่ชัดเจนนัก เนื่องจากนับตั้งแต่สมัยซีฮั่นมาจนถึงสมัยถึง กลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณเตียนซี (滇西 Diānxī) มีภาษาและชาติพันธุ์ใกล้ชิดกับชาวฮว่ามาก เช่น ชนกลุ่มปะหล่อง (崩龙 Bēnglóng) และ บู้หล่าง (布朗 Bùlǎng) ชาวฮว่าจึงมักถูกเรียกชื่อรวมกันและถูกเหมารวมว่าเป็นชนกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มชนดังกล่าว

W.1.3 ระบบเศรษฐกิจสังคม

ด้านเศรษฐกิจและสังคม เอกสารบันทึกทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยถึงลงมาพบว่า อาชีพหลักของชาวฮว่าคือการล่าสัตว์ เก็บของป่า เลี้ยงสัตว์ บางพื้นที่เริ่มรู้จักทำการเพาะปลูกพืชเพื่อใช้เป็นอาหารแล้ว ตั้งแต่สมัยหมิงและชิงเป็นต้นมาเศรษฐกิจและสังคมของชาวฮว่าพัฒนาขึ้นจากเดิมมาก ระบบเศรษฐกิจและรายได้หลักของชาวฮว่าที่แต่เดิมได้มาจากการเก็บของป่าและล่าสัตว์ เปลี่ยนมาเป็นการเพาะปลูกพืชการเกษตร และปรับเปลี่ยนระบบที่ดินทำกินจากเดิมที่ทุกคนมีสิทธิทำกินในที่ดินเท่าเทียมกัน มาเป็นการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินร่วมกันเป็นกลุ่มชน แต่ด้วยเหตุที่วิทยาการด้านการเพาะปลูกยังล้าสมัย ยังไม่มีการใช้แรงงานสัตว์ ยังไม่มีเครื่องมือการเกษตรที่ทันสมัย การพัฒนาระบบเศรษฐกิจสังคมยุคนี้เป็นไปอย่างเชื่องช้า

นับจากศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา สังคมของชาวฮว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ อันเนื่องมาจากการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันเกิดขึ้นในสังคมชาวฮว่าและกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในขณะเดียวกันการพัฒนาของสังคมที่ไม่เท่าเทียมกันก็ชัดเจนขึ้น ยุคก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวฮว่าที่เมืองเจิ้นคาง (镇康 Zhènkāng) หย่งเต๋อ (永德 Yǒngdé) เถิงชง (腾冲

Téngchōng) ชางหนิง (昌宁 Chāngníng) จิ่งตง (景东 Jǐngdōng) ได้รับอิทธิพลทางสังคมจากชาวฮั่น ทำให้ระบบเศรษฐกิจสังคมของชาวหว่าเริ่มปรับเข้าสู่ระบบศักดินา ส่วนชาวหว่าที่อาศัยอยู่ตอนกลางของหุบเขาอาหว่า (阿佤山 Āwǎ shān) ได้แก่ เมืองซีเหมิง (西盟 Xīméng) และชางหยวน (沧源 Cāngyuán) ยังคงรักษาระบบสังคมแบบดั้งเดิมอยู่ แต่มีบางส่วนเริ่มปรับเข้าสู่การมีระดับชนชั้นทางสังคมบ้างแล้ว ชาวหว่าที่ซีเหมิงปลูกข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลัก การเพาะปลูกใช้วิธีการหักร้างถางพงที่ดินทำกินและหว่านเมล็ดข้าวลงบนทุ่งนาแล้วปล่อยให้งอกเองตามธรรมชาติ ผลผลิตที่ได้ของแต่ละครัวเรือนไม่เท่ากัน ทำให้เริ่มมีความแตกต่างของชนชั้นคนรวยคนจนเกิดขึ้น คนจนเริ่มรับจ้างทำงานให้กับชนชั้นคนรวย เกิดระบบทาสขึ้นในสังคม

หลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวหว่าได้รับชีวิตใหม่ โดยรัฐบาลได้ก่อตั้งเขตปกครองตนเองชาวหว่าขึ้นหลายแห่ง ดังนี้

1. ปี ค.ศ. 1954 ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองชาวหว่า ไต ล่าหู่ขึ้นที่อำเภอเมิ่งเหลียน (孟连傣族佤族自治县 Mènglián Dǎi Zú Lāhù Zú Wǎ Zú zìzhìxiàn)
2. ต่อมาในปี ค.ศ. 1955 ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองชาวไต - หว่าขึ้นที่อำเภอเก็งหม่า (耿马傣族佤族自治县 Gěngmǎ Dǎi Zú Wǎ Zú zìzhìxiàn)
3. ในปี ค.ศ. 1964 ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองชาวหว่าอำเภอชางหยวน (沧源佤族自治县 Cāngyuán Wǎ Zú zìzhìxiàn)
4. ปี ค.ศ. 1965 ก่อตั้งอำเภอปกครองตนเองชาวหว่าขึ้นที่อำเภอซีเหมิง (西盟佤族自治县 Xīméng Wǎ Zú zìzhìxiàn)

ภายหลังจากก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน และการได้มีสิทธิในการปกครองตนเองของชาวหว่า เป็นต้นมา กิจการด้านการก่อสร้าง ตลอดจนการอาชีพของชาวหว่าพัฒนาขึ้นมาก มีการพัฒนาที่ดินภูเขาให้เป็นพื้นที่เพาะปลูก การสร้างระบบน้ำ การพัฒนาวิทยาการทางการเกษตรที่ทันสมัยทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณมากขึ้นเป็นทวีคูณ เริ่มมีการสร้างระบบไฟฟ้า พัฒนาโรงงานผลิตอาหาร โรงงานผลิตเหล็กและโรงงานอุตสาหกรรมน้อยใหญ่มากมาย มีการพัฒนาระบบการจราจร การค้า การศึกษา สาธารณสุข เพื่อความอยู่ดีมีสุขของชนชาวหว่า เดิมทีชาวหว่าไม่รู้หนังสือ ปัจจุบันมีการก่อสร้างโรงเรียนประถมศึกษาหลายร้อยแห่ง เฉพาะที่อำเภอชางหยวน (沧源 Cāngyuán) มีมากถึง 200 แห่ง ลูกหลานชาวหว่าได้รับการศึกษาจนถึงระดับมหาวิทยาลัย เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ

W.1.4 ชีวิตความเป็นอยู่

บ้านเรือนของชาวหว่าสร้างด้วยไม้ไผ่ ด้านหลังฝังเข้ากับเชิงเขาหรือหน้าผา ชุมชนชาวหว่าที่หมู่บ้านซีเหมิง (西盟 Xīméng) มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่าร้อยปีแล้ว บ้านเรือนของชาวหว่าบางแห่งเปลี่ยนมาสร้างด้วยอิฐและปูนเพื่อความคงทนแข็งแรง โดยสร้างเป็นเรือนชั้นเดียว หากเป็นบ้าน ไม้ไผ่จะสร้างเป็นสองชั้น ชั้นล่างเป็นคอกสัตว์ ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัย ภายในบ้านเป็นห้องโถง

โล่ง วางสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็น แต่ละครัวเรือนจะมีสิ่งที่ขาดไม่ได้เลยคือเตาไฟเพื่อให้ความอบอุ่นกับทุกคนแล้วสัตว์เลี้ยง และอีกอย่างที่ขาดไม่ได้คือแท่นบูชาเทพเจ้า ก่อนที่จะมีกระทะเหล็กผัดแพร์เข้ามาสู่ชุมชน ชาวหว่า เดิมทีชาวหว่าใช้กระบอกลูกไม้ไผ่หุงข้าว เวลากินข้าวแม่บ้านจะแบ่งข้าวให้เท่าๆกันตามจำนวนคน และแบ่งให้เสร็จในครั้งเดียว นอกจากนี้ชาวหว่านิยมเคี้ยวหมาก และชอบดื่มสุรามากเป็นพิเศษ ถึงขั้นที่มีภาษิตว่า 无酒不成礼, 说话不算数 Wú jiǔ bù chéng lǐ, shuō huà bú suànshù “ขาดสุราไร้พิธี ลั่นวจีมิถือสัตย์” เหล้าของชาวหว่าหมักด้วยข้าวแดงในกระบอกลูกไม้ไผ่เมื่อเหล้าหมักได้ที่แล้วจะใช้ไม้ไผ่หลอดเล็กเป็นหลอดสำหรับดูดเหล้าดื่ม แยกที่ไปเยือนชุมชนชาวหว่า จึงยากที่จะปฏิเสธการ เชื้อเชิญของชาวหว่าให้ร่วมดื่มตำสุรารสเลิศ นอกจากนี้ชาวหว่ายังชอบดื่มชา ชาของชาวหว่ารสชาติเข้มข้นมาก นอกจากนี้หนุ่มสาวชาวหว่าชอบกินอาหารรสเผ็ด ในเทศกาลรื่นเริงการได้กินอาหารรสเผ็ดถือเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานอย่างหนึ่งที่จะขาดเสียมิได้เลย

W.1.5 ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรม

นับตั้งแต่ปี 1965 เป็นต้นมา นักโบราณคดีสำรวจพบภาพเขียนฝาผนังอายุมากกว่า 3000 ปี จำนวนมากที่เมืองซางหยวน แม้จะยังพิสูจน์ไม่ได้ว่าเป็นฝีมือการวาดของบรรพบุรุษชาวหว่า แต่การสื่อความหมายในภาพมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประวัติความเป็นมาของชาวหว่ามาก ภาพเขียนฝาผนังมีทั้งหมด 10 กลุ่ม รวมกันอยู่ตามแนวลุ่มน้ำเฉิง (勐省 Měngshěng) มีภาพหนึ่งวาดบรรยายเกี่ยวกับชุมชนโบราณ ซึ่งมีความสอดคล้องคล้ายคลึงกับชุมชนชาวหว่าที่หุบเขาอาหว่า (阿瓦山 Ā wǎ shān) ไม่ผิดเพี้ยน จึงเป็นที่น่าเชื่อได้ว่าเป็นภาพเขียนของบรรพบุรุษชาวหว่าซึ่งตั้งถิ่นฐานในบริเวณดังกล่าวมาตั้งแต่บรรพกาลนั่นเอง

ด้านศิลปวัฒนธรรม ชาวหว่ามีวรรณกรรมมุขปาฐะที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมามากมายและมีรูปแบบหลากหลาย ที่น่าสนใจก็คือเรื่องราวที่เกี่ยวกับการกำเนิดพิภพ การเกิดและการดำรงอยู่ของสรรพสิ่ง การประกอบพิธีการแต่งงาน พิธีศพ และการประกอบอาชีพต่างๆ นับเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีวรรณกรรมโดดเด่นมากที่สุดกลุ่มหนึ่ง วรรณกรรมประเภทนิทานปรัมปรา และตำนานพื้นบ้านมีเทพนิยาย นิทาน เพลงกลอน ปรีศนาคำทาย สุภาษิตคำพังเพย โดยมากเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับสัตว์ ความสัมพันธ์ของสัตว์กับมนุษย์ มีการใช้กลวิธีการเปรียบเทียบแบบบุคลาธิษฐานเพื่อใช้เป็นคำสอนที่มีความลึกซึ้งกินใจเป็นอย่างมาก

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ชาวหว่าในอดีตผู้ชายสวมเสื้อสีดำตัวสั้นและกางเกงขากว้างหญิงสวมเสื้อคอกลม ผ้าถุงปักลายขวาง ประดับประดาด้วยเครื่องประดับที่ทำด้วยเงินหรือไม้ไผ่ลาดลายด้วยสีธรรมชาติ เครื่องประดับของชาวหว่า เช่น สร้อย กำไล สร้อยรัดเอว สร้อยข้อทำเป็นต้น แต่ด้วยกระแสการพัฒนาของสังคมรอบนอก ชาวหว่าเริ่มแต่งกายตามอย่างสมัยนิยม หรือตามอย่าง ชาวฮั่น ยังมีการแต่งกายแบบดั้งเดิมหลงเหลือให้เห็นในชุมชนชาวหว่าที่อยู่ในชนบท หรือหุบเขาห่างไกล ผ้าที่นำมาตัดเย็บเสื้อผ้าชาวหว่าทอขึ้นมาเองจากจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ปอ ผ้าย เมื่อทอเป็นผ้าแล้วยังมีการปักลวดลายเพิ่มความสวยงามอีกด้วย ลวดลายที่นิยมได้แก่ ลายนกประเภทต่างๆ หรือสัตว์สวยงามที่มีอยู่ในธรรมชาติทั่วไป

การแต่งงานของชาวหว่ายึดถือการแต่งงานแบบมีสามีภรรยาคนเดียว และอยู่อาศัยกันเป็นครอบครัวเล็ก การสืบทอดมรดกจะให้กับลูกชายคนเล็กเป็นผู้รับมรดก ส่วนลูกสาวไม่มีสิทธิ์รับมรดกใดๆจากพ่อแม่ การตั้งชื่อของชาวหว่านิยมใช้คำในชื่อพ่อมาตั้งเป็นชื่อลูก เป็นโคลงกันไปด้วยเหตุนี้สามารถสืบสาวขึ้นไปถึงบรรพบุรุษของตนเองได้ไม่ยาก ปัจจุบันชาวหว่าสามารถสืบสาวไปถึงบรรพบุรุษรุ่นแรกที่สุดชื่อ “ซือก้ง” (司岗 Sīgǎng) มีความหมายว่า “น้ำเต้า หรือ ถ้ำหิน” อันเป็นสัญลักษณ์การบูชาเพศแม่ในสมัยโบราณ เพราะถือว่าแม่เป็นผู้ให้กำเนิด หนุ่มสาวชาวหว่าสามารถเกี่ยวพาราสี พุดจาร์กไคร่กันโดยอิสระ ส่วนมากจะรวมตัวกันในงานเทศกาลเพื่อร้องเพลงโต้ตอบกันใช้หมาก และ ดอกหญ้าเป็นสัญลักษณ์ในการบอกรักกัน แต่การแต่งงานต้องได้รับความเห็นชอบจากพ่อแม่ ฝ่ายชายมอบสินสอดเป็นวัวสองสามตัว เรียกว่าเป็น “ค่าแม่นม” และ “ค่าลูกสาว” ในอดีตชาวหว่านิยมแต่งงานในเครือญาติ คือ ลูกบ้านป่า (พี่สาวน้องสาวพ่อ) แต่งงานกับลูกบ้านลุ่ม (พี่ชายน้องชายแม่) แต่ปัจจุบันไม่เป็นที่นิยมแล้ว

การประกอบพิธีศพ ชาวหว่าประกอบพิธีศพที่เรียกว่า “ป่าวจ้าง” (薄葬 Bázàng) ชาวหว่าเชื่อว่าคนเราเกิดมาไม่มีอะไร ตอนตายไปก็ไม่มีอะไรเช่นกัน จึงไม่มีพิธีกรรมใดๆ ชาวหว่าจะห่อศพคนตายด้วยผ้าขาว หรือบางทีก็ไม่ใส่เสื้อผ้าหรือพันผ้าให้ศพ แต่จะฝังศพด้วยร่างเปลือยเปล่าที่สุสานรวมของชุมชน บางพื้นที่ยังคงรักษาพิธีศพแบบดั้งเดิมคือ เมื่อมีคนตายจะนำไปฝังไว้ที่กอไผ่ หรือบริเวณใกล้เคียงกับกอไผ่

ด้านความเชื่อ ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ชาวหว่านับถือบูชาสรรพเทพตามธรรมชาติ เพราะเชื่อว่าภูเขา แม่น้ำ ต้นไม้ใหญ่ และทุกสรรพสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ล้วนมีวิญญาณและเทพซึ่งให้ทั้งคุณและโทษต่อมนุษย์สิ่งสถิตอยู่ เทพเจ้าที่ชาวหว่านับถือสูงสุดชื่อว่า “มู้อี้จี” (木依吉 Mùyījī) เพราะเชื่อว่าเป็นผู้สร้างโลก เทพเจ้าองค์นี้มีลูกอยู่ 5 องค์ คือเทพเบิกนภา เทพฟ้าพาด เทพพสุธาภิรมย์ เทพฟ้าร้อง และเทพบรรพบุรุษของชาวหว่า มีชาวหว่าบางท้องถิ่นนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน บ้างนับถือพุทธนิกายหินยาน บ้างนับถือศาสนาพระเยซู

ส่วนที่ W.2 ข้อมูลทางภาษา

หัวข้อนี้เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์หว่า มีหัวข้อย่อยดังนี้

W.2.1 การจัดแบ่งตระกูลภาษา

W.2.2 ระบบเสียง แบ่งเป็น พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์

W.2.3 วงคำศัพท์และระบบไวยากรณ์

W.2.4 ภาษาถิ่น

W.2.5 ตัวอักษร

W.2.1 การจัดแบ่งตระกูลภาษา

ภาษาที่ชาวหว่าพูด ชื่อว่า ภาษาหว่า นักวิชาการจีนจัดภาษาหว่าอยู่ในตระกูลภาษาใหญ่ที่ชื่อว่า สายตระกูลภาษาเอเชียใต้ (南亚语系 Nányà Yǔxì) ตระกูลภาษามอญ-เขมร(孟高棉语族

Mèng Gāomián yǔZú) แขนงภาษาหว่า (佤语支 Wǎ yǔzhī) มีสามสำเนียงภาษาคือ 1. ภาษาถิ่นปาร์ก (ภาษาจีนเขียนว่า 巴饶克 Bārǎokè) 2. ภาษาถิ่นอาหว่า (ภาษาจีนเขียนว่า 阿瓦 Ā wǎ) และ 3. ภาษาถิ่นหว่า (ภาษาจีนเขียนว่า 瓦 Wǎ) ในประเทศจีนมีภาษาที่ใกล้เคียงกับภาษาหว่า เรียกชื่อเป็นภาษาจีนว่า ภาษาปู้หล่าง(ปลั่ง) และภาษาเต้ออ่าง (ตาระอั้ง)

W.2.2 ระบบเสียง

ในหนังสือชื่อ หนังสือชื่อ “ปริทรรศน์ภาษาหว่า” 《佤语简志 Wǎyǔ Jiǎnzhì》 ของผู้แต่งชื่อ โจวจื่อจื่อ,เหยียนฉีเซียง (Zhōu Zhízhì, Yán Qíxiāng:1984) มีข้อมูลภาษาหว่า แบ่งเป็นพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ดังนี้

W.2.2.1 พยัญชนะ ภาษาหว่าในประเทศจีนมีเสียงพยัญชนะเดี่ยว 38 เสียง และพยัญชนะควบกล้ำ 16 เสียง ได้แก่

p	ph	b	bh	m	mh	f*	v	vh
ts*	tsh*					s		
t	th	d	dh	n	nh		l	lh
							r	rh
tɕ	tɕh	dʒ	dʒh	ŋ	ŋh		ʒ	ʒh
k	kh	g	gh	ŋ	ŋh			
ʔ						h		
pl	phl	bl	bhl		kl	khl	gl	ghl
pr	phr	br	bhr		kr	chr	gr	ghr

ข้อกำหนด

- (1) สัญลักษณ์ /h/ คือเสียงพ่นลม ส่วนสัญลักษณ์ /h/ ที่อยู่ท้ายพยัญชนะเสียงขุ่น ออกเสียงเป็นเสียง [ɦ]
- (2) พยัญชนะ / f,ts,tsh/ เป็นเสียงพยัญชนะของคำยืมจากภาษาไตและภาษาจีน ในภาษาหว่าไม่มีคำที่ใช้เสียงพยัญชนะนี้ (ดูรายละเอียดในหัวข้อ W.2.3.1.4 เรื่อง คำยืม)
- (3) พยัญชนะ /r,rh/ มีการสั่นเบา การออกเสียงจะออกเสียงเป็น [r ,rh]
- (4) พยัญชนะ /h/ เมื่อออกเสียงเป็นพยัญชนะต้น จะออกเสียงเป็น [ɦ]
- (5) เสียงพยัญชนะ b,bh,d,dh,g,gh, dʒ, dʒh เวลาออกเสียงจะมีพยัญชนะนาสิกฐานกรณ์เดียวกันนำหน้า คือ [mb,mbh,nd,ndh, ŋg, ŋgh, ndʒ, ndʒh]

W.2.2.2 สระ

W.2.2.2.1 สระเดี่ยว ภาษาหว่าในประเทศจีนมีเสียงสระเดี่ยว 9 เสียง มีการเปรียบเทียบสระเสียงใสกับสระเสียงขุ่น รวมเป็น 18 เสียง คือ

สระใส	i	e	ɛ	a	ɔ	o	u	ʉ	ɯ
สระขุ่น	<u>i</u>	<u>e</u>	<u>ɛ</u>	<u>a</u>	<u>ɔ</u>	<u>o</u>	<u>u</u>	<u>ʉ</u>	<u>ɯ</u>

ข้อกำหนด สระ / i , i / ที่เกิดตามหลังพยัญชนะ / ts, tsh/ ออกเสียงเป็น [ɿ , ɿ] ตามลำดับ ซึ่งก็คือเสียงพยัญชนะและในภาษาจีนนั่นเอง

W.2.2.2.2 สระประสม ภาษาหว่ามีสระประสมสองเสียง 28 เสียง และสระประสมสามเสียง 4 เสียง ดังนี้

สระประสมสองเสียง	ie	<u>i</u> e	ia	<u>i</u> a	io	<u>i</u> o	iu	<u>i</u> u
	ɛa	<u>ɛ</u> a	ai	<u>a</u> i	au	<u>a</u> u	au	<u>a</u> u
	ɔi	<u>ɔ</u> i	oi	<u>o</u> i	ui	<u>u</u> i	ua	<u>u</u> a
	ʉi	<u>ʉ</u> i	ui	<u>u</u> i				
สระประสมสามเสียง	iau	<u>i</u> au	uai	<u>u</u> ai				

ข้อกำหนด เสียงสระ/uai/ เมื่อมีพยัญชนะท้าย /-k/ จะออกเสียงเป็น [uei]

W.2.2.3 วรรณยุกต์ ภาษาหว่าแบ่งเป็น 6 ภาษาถิ่น คือ ภาษาถิ่นปาร์ก ภาษาถิ่นอาหว่า และภาษาถิ่นหว่า ในภาษาถิ่นปาร์กและภาษาถิ่นอาหว่าไม่มีการเปรียบเทียบต่างของเสียงวรรณยุกต์ แต่ในภาษาถิ่นหว่ามีการเปรียบเทียบต่างเสียงวรรณยุกต์ จะอธิบายในหัวข้อภาษาถิ่นต่อไป

W.2.2.4 โครงสร้างพยางค์ โครงสร้างพยางค์ในภาษาหว่า คือ /+C ±C +V ±V ±V ±C/ โครงสร้างที่ย่อยที่สุดคือ /CV/ และมากที่สุดคือ /CCVVVC/ (+ หมายถึงบังคับปรากฏ ± หมายถึงไม่บังคับปรากฏ)

W.2.3 วงคำศัพท์และระบบไวยากรณ์

W.2.3.1 ระบบคำ คำในภาษาหว่าแบ่งได้เป็นคำโดดและคำประสม ดังนี้

W.2.3.1.1 คำโดด แบ่งได้เป็นสามประเภท คือ คำโดดหนึ่งพยางค์ คำโดดสองพยางค์ และคำโดดพยางค์คู่

(1) คำโดดหนึ่งพยางค์ เป็นคำพยางค์เดี่ยวที่มีความหมายในตัวเอง

สามารถเกิดและแสดงความหมายโดยลำพังได้ ตัวอย่างเช่น

คำภาษาหว่า	ความหมาย	คำภาษาหว่า	ความหมาย
pui	คน	krak	นา
kawŋ	ควาย	teʔ	ดิน

(2) คำโดดสองพยางค์ คือคำที่มีสองพยางค์ แต่พยางค์ทั้งสองไม่สามารถ

แยกกันออกแล้วมีความหมายในตัวเองได้ ตัวอย่างเช่น

คำภาษาหว่า	ความหมาย	คำภาษาหว่า	ความหมาย
tɕaŋ kruh	สูงใหญ่	?ak tɕhoʔ	แมลงสาบ
tɕaŋ klat	ลื่นล้น	?u ?ɔʔ	ดื้อ

*คำสองพยางค์ในตัวอย่างข้างต้น ไม่สามารถแยกออกเป็นคำพยางค์เดี่ยวที่มีความหมายได้ ตัวอย่างคำว่า /tɕaŋ kruh/ ที่แปลว่า “สูงใหญ่” ไม่ใช่คำประสมระหว่างคำว่า “สูง” กับคำว่า “ใหญ่” แต่ทั้งสองพยางค์นี้เป็นคำหนึ่งคำที่แปลว่า “สูงใหญ่” หรือตัวอย่างคำว่า /tɕaŋ klat/ ที่แปลว่า “ลื่นล้น” ไม่ใช่คำประสมระหว่างคำว่า “ลื่น” กับคำว่า “ล้น” แต่ทั้งสองพยางค์นี้เป็นคำหนึ่งคำที่แปลว่า “ลื่นล้น”

(3) คำโดดพยางค์คู่ มีคำสองพยางค์ในภาษาหว่าประเภทหนึ่งที่น่าสนใจ

คือ คำพยางค์คู่ หมายถึง คำโดดสองพยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน ลักษณะคล้ายกับคำซ้อนเสียง พยางค์ที่หนึ่งและพยางค์ที่สองไม่สามารถแบ่งแยกหรือปรากฏแบบมีความหมายด้วยตัวเองตามลำพังได้ ตัวอย่างเช่น

คำภาษาหว่า	ความหมาย	คำภาษาหว่า	ความหมาย
paŋ pen	โตะ	laŋ lia	กลิ้ง
kaŋ koi	กระต่าย	kaŋ keŋ	เปีย

W.2.3.1.2 คำประสม เกิดจากการนำคำโดดพยางค์เดี่ยวมาประสมกันขึ้นเป็นคำใหม่ แบ่งได้สามแบบคือ คำประสมแบบประกบ คำประสมแบบประกอบ และคำประสมแบบขยายความ

(1) คำประสมแบบประกบ คือ คำที่เกิดจากการนำคำโดดสองคำมาประกบ

กัน คำประสมที่เกิดขึ้นนี้ คำโดดทั้งสองคำต่างฝ่ายต่างแสดงความหมายของตัวเอง ไม่ได้มีคำใดแสดงความหมายน้อยกว่าหรือมากกว่าคำใด ไม่มีคำใดเป็นส่วนขยายของคำอื่น ตัวอย่างเช่น

คำภาษาหว่า	ความหมาย	คำภาษาหว่า	ความหมาย
meʔ (เมีย) mionɣ (ผัว)	“ผัวเมีย”	krai (พูด) lau (คุย)	“เล่า”
sin (ทรัพย์) ɣau (สมบัติ)	“ทรัพย์สมบัติ”	hauk (ขึ้น) huan (พุ่ง)	รุ่งเรือง

(2) คำประสมแบบประกอบ คือคำที่เกิดจากการนำคำโดดสองคำมาประกอบกัน คำประสมที่เกิดขึ้นใหม่นี้ คำโดดทั้งสองคำทำหน้าที่เสริมความหมายซึ่งกันและกัน ตัวอย่างเช่น

คำภาษาหว่า	ความหมาย	คำภาษาหว่า	ความหมาย
sauw (ใส่) rianɣ (แรง)	ขยัน	tuih (ดี) saih (ฟ้า)	ฟ้าผ่า
muit (คุ่น) ɣai (หน้า)	คุ่นหน้า	tuih (ดี) loʔ (คำ)	โจมตี

(3) คำประสมแบบขยายความ คือคำที่เกิดจากการนำคำโดดสองคำมาประกอบกัน คำที่อยู่หน้าเป็นคำหลัก คำที่ตามมาทำหน้าที่เป็นส่วนขยายความหมาย ตัวอย่างเช่น

คำภาษาหว่า	ความหมาย	คำภาษาหว่า	ความหมาย
ɲieʔ (บ้าน) bɔɣɣ (อิฐ)	บ้านอิฐ	neʔ (เนื้อ) lik(หมู)	เนื้อหมู
rom (น้ำ) lauh (เหมื่อ)	เหมื่อ	tauw (ผัก) paing (ขาว)	ผักกาดขาว

W.2.3.1.3 การสร้างคำ ภาษาหว่ามีวิธีการสร้างคำจากรากศัพท์เดิม โดยใช้วิธีการเติม Affixation และการแปรรูปคำเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย หรือหน้าที่ของคำ ดังนี้

(1) การเติม affixation มีการเติมหน่วยเติมหน้า และหน่วยเติมท้ายเพื่อการเปลี่ยนความหมายของคำ หรือการเปลี่ยนหน้าที่ทางไวยากรณ์

* หน่วยเติมหน้า /k/ วางไว้หน้าคำที่มีพยัญชนะต้น // ทำหน้าที่เปลี่ยนจากคำนามเป็นคำกริยา ตัวอย่างเช่น

คำภาษาหว่า	ความหมาย	เติมหน่วยเติมหน้า	ความหมาย
lianɣ	หินที่ใช้บดหรือลับมีด	klianɣ	บด,ลับ(ก.)
liŋ	ก๊อผ้า	kliŋ	ทอ (ก.)

* หน่วยเติมหน้า /g หรือ gh/ วางไว้หน้าคำที่มีพยัญชนะต้น // หรือ lh/ ทำหน้าที่บอกปริมาณที่มากขึ้น หนาแน่นขึ้น เข้มข้นขึ้น ตัวอย่างเช่น

คำภาษาหว่า	ความหมาย	เติมหน่วยเติมหน้า	ความหมาย
laŋ	ยาว	glaŋ	ยาวเหลือเกิน
lhauŋ	สูง	glhauŋ	สูงเหลือเกิน

* หน่วยเติมหน้า /tɕau,kɔn/ มีลักษณะเป็นหน่วยพยางค์ เติมหน้ารากศัพท์ที่เป็นคำกริยาเพื่อเปลี่ยนให้คำกริยานั้นเป็นคำนาม หรือเป็นผู้ที่กระทำ หรือสิ่งที่ใช้กระทำกริยานั้น หรือไม่ก็ทำหน้าที่เปลี่ยนจากคำนามที่เป็นเอกพจน์ให้เป็นพหูพจน์ ซึ่งส่วนเติมเต็มดังกล่าวนี้ไม่สามารถปรากฏและมีความหมายด้วยตัวเองตามลำพังได้ ตัวอย่างเช่น

รากศัพท์	ความหมาย	เติมหน่วยเติมหน้า	ความหมายใหม่
tɕau	สั่ง	tɕau tɕau	ผู้สั่ง
liɑŋ	เลี้ยงสัตว์	tɕau liɑŋ	คนเลี้ยงสัตว์
tɔk	ตี เคาะ	kɔn tɔk	ไม้ตี
pui	คน	kɔn pui	ผู้คน

* หน่วยเติมหน้า /kɔk/ มีลักษณะเป็นหน่วยพยางค์ เติมหน้ารากศัพท์ทำให้รากคำนั้นมีความหมายห่างไกล แยกออก หรือมีระดับมากขึ้นจากความหมายเดิม ซึ่งส่วนเติมเต็มดังกล่าวนี้ไม่สามารถปรากฏและมีความหมายด้วยตัวเองตามลำพังได้ ตัวอย่างเช่น

รากศัพท์	ความหมาย	เติมหน่วยเติมหน้า	ความหมายใหม่
buan	เพ่งมอง	kɔk buan	ชะง่อมอง
tiaŋ	หึ่ง	kɔk tiaŋ	ขว้าง
zɔ	ร้อง	kɔk zɔ	ตะโกน

* หน่วยเติมหน้า /pu,du,tɕu,su/ มีลักษณะเป็นหน่วยพยางค์ เติมหน้ารากศัพท์ทำให้รากศัพท์คำนั้นสื่อความหมายว่ามีความถี่มากขึ้น มีการกระทำกริยานั้นซ้ำๆ กันมากขึ้น ซึ่งส่วนเติมเต็มดังกล่าวนี้ไม่สามารถปรากฏและมีความหมายด้วยตัวเองตามลำพังได้ ตัวอย่างเช่น

รากศัพท์	ความหมาย	เติมหน่วยเติมหน้า	ความหมายใหม่
paik	จับ	pu paik	สาว (กริยา)
dik	เหยียบ	du dik	ย่า
tɕa	ชิง แย่ง	tɕu tɕa	ยื้อแย่ง
siah	เล็ก	su siah	ละเอียดย

* หน่วยเติมท้าย มีลักษณะเป็นหน่วยพยางค์ เติมท้ายรากศัพท์เดิมเพื่อเสริมน้ำเสียง พยางค์ที่เติมท้ายนี้พยัญชนะต้นเป็นเสียงเดียวกันกับคำเดิม การเติมหน่วยเติมท้ายนี้ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย จะมีหรือไม่มีก็ได้ ลักษณะคล้ายกับคำซ้อนเพื่อเสียงในภาษาไทย และส่วนที่เติมท้ายนี้ไม่สามารถปรากฏและมีความหมายด้วยตัวเองตามลำพังได้ ตัวอย่างเช่น

รากศัพท์	ความหมาย	เติมหน่วยเติมท้าย	ความหมายใหม่ คล้ายกับคำซ้อนภาษาไทยว่า ¹
preʔ	อาหาร	preʔ pruum	(อาหารการกิน)
rhom	หัวใจ	rhom rhi	(หัวใจหัวใจ)
dauʔ	แปลก	dauʔ den	(แปลกประหลาด)
lhak	ฉลาด	lhak lhiau	(ฉลาดเฉลียว)

(2) การแปรรูปคำ

* การแปรรูปคำของระบบคำสรรพนาม ในแนวนอน สรรพนามบุรุษที่ 1 และบุรุษที่ 2 ใช้วิธีการเปลี่ยนเสียงสระ /a/ เป็น /e/ สรรพนามบุรุษที่ 3 ใช้วิธีการเปลี่ยนเสียงจากสระ /e/ เป็น /i/ เพื่อเปลี่ยนพจน์ของคำสรรพนามจากสรรพนามทวิพจน์เป็นสรรพนามพหูพจน์ แต่เสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายยังคงเดิม ในแนวตั้งจะเห็นว่าสรรพนามในพจน์เดียวกันของกลุ่มสรรพนามทวิพจน์และสรรพนามพหูพจน์ ใช้วิธีการเปลี่ยนพยัญชนะต้น /ʔ,p/ เพื่อแยกสรรพนามบุรุษที่ 1 และบุรุษที่ 2 โดยที่เสียงสระและพยัญชนะท้ายยังคงเดิม ดังนี้

	สรรพนามเอกพจน์ คนเดียว	สรรพนามทวิพจน์ สองคน	สรรพนามพหูพจน์ หลายคน
บุรุษที่ 1	ʔaʔ	ʔaʔ	ʔeʔ
บุรุษที่ 2	maiʔ	paʔ	peʔ
บุรุษที่ 3	moh	keʔ	kiʔ

* การแปรรูปคำของระบบคำบ่งชี้ มีการเปลี่ยนรูปสระ /i/ เป็น /a/ เพื่อเปลี่ยนความหมายของการบ่งชี้จากระยะใกล้เป็นระยะไกล แต่รูปคำ คือ เสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย /ʔ_n/ ยังคงเสียงเดิม นอกจากนี้ ในรากศัพท์คำบ่งชี้ระยะเดียวกัน ทั้งระยะใกล้และระยะไกล ยังมีการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นเป็น /ʔ,t,n/ เพื่อระบุสิ่งที่บ่งชี้เป็นตำแหน่ง สถานที่ และเรื่องราว/รูปแบบอีกด้วย ดังนี้

¹ เป็นเพียงการเทียบความหมายเท่านั้น ไม่ใช่คำแปล

คำภาษาหว้า	บ่งชี้ระยะใกล้	คำภาษาหว้า	บ่งชี้ระยะไกล
ʔin	นี่	ʔan	นั่น
tjɪn	ที่นี้	tan	ที่นั่น
nɪn	อย่างนี้ / แบบนี้	nan	อย่างนั้น / แบบนั้น

* การแปรรูปคำเพื่อเปลี่ยนคำกริยาเป็นคำนาม มีสองวิธีคือ (1) การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นเสียงไม่ก้องเป็นพยัญชนะต้นเสียงก้อง และ (2) การเปลี่ยนเสียงพยัญชนะเสียงใสเป็นพยัญชนะเสียงขุ่น ตัวอย่างเช่น

คำภาษาหว้า	ความหมายเดิม	เปลี่ยนเสียง ก้อง(ขุ่น)-ไม่ก้อง(ใส)	ความหมายใหม่
pɪh	กวาด	bɪh	ไม้กวาด
top	ครอบ / ปิด	dop	ฝา
liŋ	ล้อ	liŋ	หมุน
pak	ฉีก	pak	ผ้า

* การแปรรูปคำเพื่อเปลี่ยนคำกริยาเป็นคำลักษณนาม ใช้วิธีการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นจากเสียงไม่ก้องเป็นเสียงก้อง เพื่อเปลี่ยนคำกริยาเป็นคำลักษณนาม ส่วนประกอบรูปคำส่วนอื่นๆ ไม่เปลี่ยนแปลง ตัวอย่างเช่น

คำภาษาหว้า	ความหมายเดิม	เปลี่ยนเป็น คำลักษณนาม	ความหมายใหม่
pin	จับ	bin	กำ (cl.)
pwiɪh	แบก	bwiɪh	หลัง (cl. ใช้สำหรับการแบก ตะกร้าหรือสิ่งของบนหลัง)
tɕiɛh	ร้อย (ก.)	dziɛh	พวง (cl.)

* การแปรรูปคำเพื่อเปลี่ยนคำกริยาเป็นคำคุณศัพท์ ใช้วิธีการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นจากเสียงไม่ก้องเป็นเสียงก้อง เพื่อเปลี่ยนคำกริยาเป็นคำคุณศัพท์ ส่วนประกอบรูปคำ ส่วนอื่นๆ ไม่เปลี่ยนแปลง ตัวอย่างเช่น

คำภาษาหว้า	ความหมายเดิม	เปลี่ยนเป็น คำคุณศัพท์	ความหมายใหม่
tɕuŋ	ยืน	dzuŋ	ตั้งตรง
toɪh	เจาะ	doh	ทะลุ / โล่ง

* การแปรรูปคำเพื่อเปลี่ยนคำคุณศัพท์เป็นคำนาม ใช้วิธีการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นจากเสียงไม่ก้องเป็นเสียงก้อง เพื่อเปลี่ยนคำคุณศัพท์เป็นคำนาม ส่วนประกอบรูปคำส่วนอื่นๆ ไม่เปลี่ยนแปลง ตัวอย่างเช่น

คำภาษาหว่า	ความหมายเดิม	เปลี่ยนเป็นคำนาม	ความหมายใหม่
pit	เหนียว แน่น	bit	กาว
pu	หนา	bu	ความหนา

* การแปรรูปคำเพื่อเปลี่ยนคำกริยาเกิดเองเป็นกริยาทำให้เกิด ใช้วิธีการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นจากเสียงไม่ก้องเป็นเสียงก้อง เพื่อเปลี่ยนคำกริยาทำให้เกิด เป็นคำกริยาเกิดเอง ส่วนประกอบรูปคำส่วนอื่นๆ ไม่เปลี่ยนแปลง ตัวอย่างเช่น

คำภาษาหว่า	ความหมายเดิม คำกริยาทำให้เกิด	เปลี่ยนเป็น คำกริยาเกิดเอง	ความหมายใหม่
p <u>au</u> h	เปิด	b <u>au</u> h	อ้า
k <u>a</u> h	แก้	g <u>a</u> h	คลาย / แยก

W.2.3.1.4 คำยืม ในอดีตชาวหว่าอยู่ใกล้ชิดกันกับชาวไต จึงมีการยืมคำศัพท์จากภาษาไตมาใช้ ภายหลังยุคปฏิวัติวัฒนธรรมก็มีคำศัพท์ภาษาจีนหลังไหลเข้าสู่ภาษาของชาวหว่า เป็นจำนวนมาก อิทธิพลของภาษาไตและภาษาจีนมีผลต่อระบบเสียงของภาษาหว่า อธิบายได้ดังนี้

(1) ระบบเสียงภาษาหว่าในอดีต ไม่มีเสียง /f/ ด้วยเหตุที่ชาวหว่าอาศัยอยู่ใกล้ชิดกับชาวไต มีการยืมคำศัพท์ภาษาไตมาใช้เป็นจำนวนมาก คำยืมมาจากภาษาไตที่มีเสียงพยัญชนะต้น /f/ ภาษาหว่าจะออกเสียงเป็น /ph/ คำที่ยืมมาจากภาษาจีนที่เป็นพยัญชนะ /f/ ภาษาหว่าก็ออกเสียงเป็น /ph/ เช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น

คำภาษาหว่า	คำยืมภาษาไต	คำยืมภาษาจีน	ความหมาย
fuun / phuun	ฝืน	-	ฝ่าฝืน / กบฏ
fug / phug	ฝูง	-	
fa / pha	-	乏 fá	เมื่อย เหนื่อย
fa / pha	-	发 fā	ฟุ้ง

(2) ภายหลังยุคปฏิวัติวัฒนธรรม อิทธิพลของภาษาฮั่นขยายเข้าสู่ชุมชนกลุ่มน้อย ทุกกลุ่ม ในขณะที่ระบบเสียงภาษาหว่าในอดีต ไม่มีเสียง /ts, tsh/ เมื่อยืมคำศัพท์ภาษาจีนที่มีเสียงดังกล่าวมาใช้ ภาษาหว่าจะออกเสียงเป็น /tɕ, tɕh/ ตัวอย่างเช่น

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีน	ความหมาย
tɕhɿ	词 cí	คำศัพท์
tɕɿ	自 zì	ตนเอง

เหตุที่คำศัพท์ที่ยืมมาจากภาษาไตมีใช้ในภาษาหว่ามาเป็นเวลานาน ประกอบกับภาษาจีนก็มีเสียงพยัญชนะต้น /f/ เช่นกัน นอกจากนี้ชาวหว่าในปัจจุบันได้เรียนหนังสือภายใต้การปกครองของรัฐบาลจีน คำที่ยืมมาจากภาษาจีนที่มีเสียงพยัญชนะต้น /ts,tsh/ ชาวหว่าในปัจจุบันสามารถออกเสียงได้แล้ว นักวิชาการจีนจึงจัดเสียงทั้งสามเสียงเข้าเป็นระบบเสียงภาษาหว่าด้วย

W.2.3.1.5 ตัวอย่างคำศัพท์ภาษาหว่า (ดูรายการคำศัพท์ในภาคผนวก 3)

ตัวอย่างคำศัพท์ภาษาหว่า					
คำนาม	ความหมาย	คำกริยา	ความหมาย	คำคุณศัพท์	ความหมาย
khau?	ต้นไม้	ɕuh	ทำ	mhɔm	ดี
tai?	มือ	?ih	กิน	bhɔŋ	หอม
mɔi	วัว	hu	เดิน	sɔŋ	ขม
man	ผ้า	krai?	พูด	ŋai	ไกล
siam	กลุ่มชาติพันธุ์ไต	ɕau?	ดู	koi	ซ้ำ
คำบุพบท	ความหมาย	คำช่วยกริยา	ความหมาย	คำเชื่อม	ความหมาย
mai	กับ	pɔŋ	เพิ่งจะ	ke?	และ
son	เพื่อ	dɔk	ก็	mai	กับ
kah	มีหลายความหมาย เช่น ไปยัง, จน, ถึง	bau?	อีก	dauh	หรือ
		kɔn	ยัง	sin	ถ้า
		tuu	อาจจะ	kum	จึง
คำบอกตัวเลข	ความหมาย	คำลักษณนาม	ความหมาย	คำอุทาน	ความหมาย
ti?	หนึ่ง	kau?	อัน (ใช้กับสิ่งของ)	?ɔ	แสดงว่าเข้าใจ / ยอมรับ)
kau	สิบ	mu	ตัว (ใช้กับสัตว์)	ɕoh	แสดงอาการตกใจ
mai	ร้อย	phun	ตัว (ใช้กับเสื้อผ้า)	?ɕi	แสดงว่าประหลาดใจ
phan	ห้า	khɔp	ก้อน (ใช้กับสิ่งของ)	?aih	แสดงว่าสงสัย
liah	หก	bɔk	ครั้ง (ใช้กับการกระทำ)	?a vɛ?	แสดงว่าเจ็บ

W.2.3.2 ระบบไวยากรณ์ ลักษณะเด่นทางไวยากรณ์ภาษาหว่ามีดังนี้

W.2.3.2.1 โครงสร้างไวยากรณ์หลัก คือ [S + V + O] ดังตัวอย่าง

S	V	O	คำแปล
ใจใ? (ฉัน)	moh (เป็น)	pa rauk (หว่า)	ฉันเป็นหว่า
mai? (เธอ)	gauu (สอน)	ใจใ? (ฉัน)	เธอสอนฉัน
kon (ลูก)	khoik (ล้าง)	ฎai (หน้า)	ลูกล้างหน้า

W.2.3.2.2 โครงสร้างตัวเลขและคำลักษณนาม ภาษาหว่ามีการใช้คำลักษณนาม แบ่งได้สองประเภทคือคำลักษณนามที่ใช้กับคำนามและคำลักษณนามที่ใช้กับคำกริยา โดยมีโครงสร้างคือ [n.(v.) + number + classifier] ดังตัวอย่าง

n.(v.)	num.	cl.	คำแปล
khau? (ต้นไม้)	ti? (หนึ่ง)	go	ต้นไม้หนึ่งต้น
mwi (วัว)	ra (สอง)	mu	วัวสองตัว
hu (ไป)	loi (สาม)	bok	ไปสามรอบ/ครั้ง
gaik (ตุ)	phan (ห้า)	ฎai (ตา)	ตุห้ารอบ/ครั้ง

W.2.3.2.3 โครงสร้างแสดงความเป็นเจ้าของ มีโครงสร้างคือ [สิ่งที่ถูกเป็นเจ้าของ + คำแสดงความเป็นเจ้าของ + ผู้เป็นเจ้าของ] ดังตัวอย่าง

สิ่งที่ถูกเป็นเจ้าของ	คำแสดงความเป็นเจ้าของ (ของ)	เจ้าของ	คำแปล
si_be? (เสื้อผ้า)	tciE	mai? (คุณ)	เสื้อผ้าของคุณ
lai (หนังสือ)	tciE	ใจใ? (ฉัน)	หนังสือของฉัน

W.2.3.2.4 โครงสร้างประโยคเปรียบเทียบ มีโครงสร้างคือ [A + คำคุณศัพท์ + khaiŋ (กว่า) + B] ดังตัวอย่าง

A	คำคุณศัพท์ (เรื่องที่เปรียบเทียบ)	khaiŋ (กว่า)	B	คำแปล
ne (คำเรียกลูกคนที่ 2)	lhuaŋ (สูง)	khaiŋ	moh (คำเรียกลูกคนที่ 4)	ลูกคนที่สอง สูงกว่าลูกคนที่สี่
pa rauk (หว่า)	hauh(เยอะ/มาก)	khaiŋ	mian (ลาหู่)	ชาวหว่า มากกว่าชาวลาหู่

W.2.3.2.5 โครงสร้างการบ่งชี้ โครงสร้างของคำบ่งชี้คือ [นาม+คำบ่งชี้] ดังรายละเอียดต่อไปนี

นาม	คำบ่งชี้	ความหมาย
pui (คน)	ʔan (นั่น)	คนนั้น
man (ผ้า)	nin (แบบนี้)	ผ้าแบบนี้
khauʔ (ต้นไม้)	ʔin (นี้)	ต้นไม้ต้นนี้

W.2.3.2.6 โครงสร้างส่วนขยายความ

(1) ส่วนขยายนาม ส่วนที่ทำหน้าที่ขยายความเพื่อบอกคุณลักษณะ สภาพ คุณภาพ หรือปริมาณของคำนาม จะวางไว้หลังคำนามที่ถูกขยาย รูปแบบคือ [คำนาม + ส่วนขยาย] ดังตัวอย่าง

ส่วนขยาย	คำนาม	ความหมาย
si beʔ (เสื่อ)	khrauʔ (ใหม่)	เสื่อใหม่
tai (ดอกไม้)	paiŋ (ขาว)	ดอกไม้ขาว

(2) ส่วนขยายคุณศัพท์ ส่วนที่ทำหน้าที่ขยายความเพื่อบอกสภาพ คุณลักษณะ ปริมาณ หรือระดับของคำคุณศัพท์ จะวางไว้หน้าคำคุณศัพท์ที่ถูกขยาย รูปแบบคือ [ส่วนขยาย + คำคุณศัพท์] ดังตัวอย่าง

ส่วนขยาย	คำคุณศัพท์	ความหมาย
ket (มาก)	lhuaŋ (สูง)	สูงมาก
daiŋ (เหลือเกิน)	kluiŋ (อ้วน)	อ้วนเหลือเกิน
luk (จริง)	mhɔm (ดี)	ดีจริง

(3) ส่วนขยายหรือช่วยกริยา ส่วนที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายหรือคำช่วยกริยา เพื่อขยายความ บอกกาล ระดับ หรือบอกความปฏิเสธ วางไว้ตำแหน่งหน้าคำกริยาหลัก รูปแบบคือ [ส่วนขยายกริยา (หรือส่วนช่วยกริยา) + คำกริยา] ดังตัวอย่าง

ส่วนช่วย/ปฏิเสธ	คำกริยา	ความหมาย
ʔaŋ (ไม่) ʔaŋ (ยัง)	ʔit (นอน)	ยังไม่นอน
ʔaŋ (ไม่) pon (ได้/สามารถ)	hu (ไป)	ไปไม่ได้
ʔuik (กำลัง)	ʔih (กิน)	กำลังกิน
tai (ดอก) hɔik (แล้ว)	pruih (บาน)	ดอกไม้บานแล้ว
si ŋaiʔ (อาทิตย์) hɔik (แล้ว)	lih (ออก)	พระอาทิตย์ออกมาแล้ว

W.2.3.2.7 โครงสร้างคำบอกตำแหน่ง คำบอกตำแหน่งของวัตถุ สิ่งของ สถานที่
วางไว้หน้าคำหลัก รูปแบบคือ [คำบอกตำแหน่ง + สถานที่] ดังตัวอย่าง

คำบอกตำแหน่ง	คำบอกสถานที่	ความหมาย
piɑŋ (บน)	phɯm (โต๊ะ)	บนโต๊ะ
daɯŋ (ใน)	ŋeŋ (บ้าน)	ในบ้าน

W.2.4. ภาษาถิ่น

นักวิชาการจีนอาศัยเกณฑ์พื้นที่ของภาษา ประกอบกับลักษณะร่วมและลักษณะเปรียบเทียบต่าง
ทางภาษาแบ่งภาษาหว่าออกเป็นสามภาษาถิ่น มีรายละเอียดดังนี้

W.2.4.1 ภาษาถิ่นปาร์ก (ภาษาจีนเขียนว่า 巴饶克 Bārǎokè) คือภาษาถิ่นของชาวหว่าที่
เรียกตัวเองว่า /pa rauk/ หรือ /pa ɣauwk/ ชาวหว่าที่พูดภาษาถิ่นนี้มีจำนวนมากที่สุด ราว 180,000
คน มีถิ่นฐานอยู่บริเวณอำเภอซางหยวน(沧源 Cāngyuán) เก็งหม่า(耿马 Gěngmǎ) หลานซาง(澜沧
Láncāng) ชวงเจียง(双江 Shuāngjiāng) เนื่องจากภาษาถิ่นนี้เป็นถิ่นที่มีจำนวนคนพูดมากที่สุด
ระบบเสียงที่ปรากฏในหนังสือนี้จึงใช้ระบบเสียงของภาษาถิ่นปาร์กเป็นตัวแทน

W.2.4.2 ภาษาถิ่นอาหว่า (阿瓦 Āwǎ) คือภาษาถิ่นของชาวหว่าที่เรียกตัวเองว่า /ʔa vɰʔ,
ɾɰ viaʔ, vɰ, ʔa vɰ loi/ ประชากรชาวหว่าที่พูดภาษาถิ่นนี้มีจำนวนรองลงมา คือราว 60,000 คน มี
ถิ่นฐานอยู่ที่เขตอำเภอซีเหมิง(西盟 Xīméng) เม็งเหลียน (孟连 Mènglián) และมีบางส่วนของอาศัยอยู่
บริเวณเขตรอยต่อกับอำเภอหลานซาง ระบบเสียงภาษา ถิ่นอาหว่าเป็นดังนี้

W.2.4.2.1 พยัญชนะ ภาษาถิ่นอาหว่า มีเสียงพยัญชนะเดี่ยว 34 เสียง และพยัญชนะ
ควบกล้ำ 19 เสียง ได้แก่

p	ph	b	bh	m	m̥	f	v		
						s			
t	th	d	dh	n	n̥		l	l̥	
							r	rh	
tɕ	tɕh	dʒ	dʒh	ɲ	ɲ̥		ʒ		
k	kh	g	gh	ŋ	ŋ̥				
ʔ						h			
pl	phl	bl	bhl		kl	khl	gl	ghl	
pr	phr	br	bhr		kr	chr	gr	ghr	
tɕr			dʒhr	mr					

ข้อสังเกต ลักษณะเด่นของภาษาถิ่นอาหว่าคือมีเสียงพยัญชนะท้าย พยัญชนะท้ายของภาษาถิ่นอาหว่านอกจากเสียง -ʔ -h -m -n -ŋ -p -t -k ที่มีเหมือนกันกับภาษาถิ่นหว่าแล้ว ยังมีเสียงพยัญชนะท้าย -s¹ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นที่มีเฉพาะในภาษาถิ่นอาหว่า

W.2.4.2.2 สระ ภาษาถิ่นอาหว่า มีเสียงสระเดี่ยว 9 เสียง และเสียงสระประสม 17 เสียง ได้แก่

สระเดี่ยว								
i	e	ɛ	a	ɔ	o	u	ʌ	u
สระประสม								
ประสมกับ i	ia	iɔ	iu	iʌ	iu			
ประสมกับ a	ai	au	au					
ประสมกับ u	ui	ua	uɛ	uʌ				
ประสมกับเสียงอื่นๆ	ei	ɔi	ʌi	ui	ua			

W.2.4.3 ภาษาถิ่นหว่า (瓦 Wǎ) คือภาษาถิ่นของชาวหว่าที่เรียกตัวเองว่า /vaʔ/ ประชากรชาวหว่าที่พูดภาษาถิ่นนี้มีจำนวนน้อยที่สุด คือราว 30,000 คน มีถิ่นฐานอยู่ในเขตอำเภอเจิ้นคาง (镇康 Zhènkāng) และหย่งเต๋อ (永德 Yǒngdé) ระบบเสียงภาษาถิ่นหว่าเป็นดังนี้

W.2.4.3.1 พยัญชนะ ภาษาถิ่นหว่า มีเสียงพยัญชนะเดี่ยว 31 เสียง และพยัญชนะควบกล้ำ 12 เสียง ได้แก่

พยัญชนะต้นเดี่ยว							
p	ph	b		m		f	v
ts	tsh					s	
t	th	d		n			l
							r
tʂ	tʂh					ʂ	ʐ
tʃ	tʃh	dʒ		ŋ		ʃ	ʒ
k	kh	g		ŋ			
ʔ						h	

¹ ในวิทยานิพนธ์ของ วัฒนา ตันตวุฒิปกรณ์.(2541) เรื่อง การศึกษาระบบเสียงภาษาว่า บ้านสันติสุข หมู่ 19 ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. เสนอต่อ มหาวิทยาลัยมหิดล.ก็พบพยัญชนะท้าย -s ในภาษาว่ากลุ่มนี้เช่นกัน

พยัญชนะควบกล้ำ							
pl	phl	bl			kl	khl	gl
pr	phr	br			kr	chr	gr

W.2.4.3.2 สระ ภาษาถิ่นหว่า มีเสียงสระเดี่ยวที่เกิดจากการเปรียบเทียบต่างกันของเสียงชุ่นกับเสียงใส 10 คู่ และเสียงสระที่เป็นคำยืม 1 เสียง และมีเสียงสระประสม 25 เสียง ได้แก่

สระเดี่ยว									
i	e	E	a	๑	o	u	Λ	๕	๓
<u>i</u>	<u>e</u>	<u>E</u>	<u>a</u>	<u>๑</u>	<u>o</u>	<u>u</u>	<u>Λ</u>	<u>๕</u>	<u>๓</u>
สระประสม									
ประสมกับ u	iu	<u>iu</u>	eu	<u>eu</u>	Eu	<u>Eu</u>	au	<u>au</u>	Λu
ประสมกับ i	ai	<u>ai</u>	๑i	<u>๑i</u>	oi	<u>oi</u>	ui	<u>ui</u>	
ประสมกับ a	ua	<u>ua</u>	Λi	<u>Λi</u>	๕i	<u>๕i</u>	๓i	<u>๓i</u>	

ข้อกำหนด

- (1) เสียงพยัญชนะต้น ts, tsh, tʂ, tʂh, ʂ, z, เป็นเสียงคำยืมจากภาษาจีน
- (2) เสียงสระ i เป็นเสียงคำยืมจากภาษาจีนที่ประสมกับพยัญชนะภาษาจีน ts, tsh, tʂ, tʂh, ʂ, z,

W.2.4.3.3 วรรณยุกต์ ภาษาถิ่นหว่ามีการเปรียบเทียบของเสียงวรรณยุกต์สองเสียง แต่เสียงวรรณยุกต์นี้มีปัจจัยสัมพันธ์กับเสียงสระชุ่นและใส และเสียงพยัญชนะท้ายร่วมด้วย ดังนี้

- (1) สระเสียงชุ่นออกเสียงวรรณยุกต์สูง-ตก / ๖/
- (2) สระเสียงชุ่นที่มีพยัญชนะท้าย -p -t -k ออกเสียงวรรณยุกต์กลางระดับ / ๓/
- (3) สระเสียงใสออกเสียงวรรณยุกต์กลาง - ตก / ๖/

W.2.4.4 เปรียบเทียบตัวอย่างคำศัพท์ของภาษาถิ่นทั้งสาม

ภาษาถิ่นปาร์ก	ภาษาถิ่นอาหว่า	ภาษาถิ่นหว่า	คำแปล
pu	pun	pau	บิน
mvi	bvi	mui	วัว
taiv	taiv	taiv	ทอ
kok	khok	khok	แบก

ภาษาถิ่นปาร์ก	ภาษาถิ่นอาหว่า	ภาษาถิ่นหว่า	คำแปล
gau?	kau?	gw?	ข้าวสาร
ŋu	go	ŋau	ไฟ
tɕauŋ	ʃʌŋ	tɕhiɔŋ	ดิน
lɛ?	lɛ?	lɛ?	ฝน
rhaŋ	sʌ raŋ	rhaŋ	พิน (น.)

W.2.5 ตัวอักษร

ชาวหว่าไม่มีตัวอักษรเป็นของตนเอง ก่อนการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ในปี ค.ศ. 1912 มีชัชนารีชาวอังกฤษ ชื่อ M.Vincent Young (ภาษาจีนเรียกชื่อว่า หย่ง เหวินเซิน 永文森 Yǒng Wénsēn) เข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในชุมชนชาวหว่า ได้ประดิษฐ์อักษรภาษาหว่าขึ้น ชื่อว่า อักษรซาลา (撒拉文 Sālāwén¹) เพื่อการแปลพระคัมภีร์ แต่อักษรภาษาหว่าชุดนี้ไม่สามารถถ่ายทอดเสียงภาษาหว่าได้อย่างแท้จริง ประกอบกับพระคัมภีร์ดังกล่าวพิมพ์เป็นจำนวนน้อยมาก อักษรภาษาหว่านี้จึงไม่เป็นที่นิยมใช้

ภายหลังปฏิวัติวัฒนธรรม รัฐบาลจีนได้ดำเนินการเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศหลายอย่าง ที่สำคัญคือมีการก่อตั้งคณะกรรมการชนกลุ่มน้อยแห่งชาติขึ้น ในปี 1957 คณะกรรมการชุดนี้ได้ร่วมกับนักภาษาศาสตร์ของมณฑลยูนนานลงพื้นที่ โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีของชาวหว่า ทำการศึกษาวิจัยภาษาหว่าถิ่นปาร์ก เพราะมีจำนวนผู้พูดมากที่สุดเพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานและตัวแทนในการประดิษฐ์อักษรภาษาหว่าขึ้นโดยใช้อักษรลาติน อักษรนี้ชื่อว่า “อักษรอะอักษรภาษาหว่า” (《卡佯文字方案》 Kǎwǎ wénzì fāng'àn) และได้ประกาศใช้อย่างเป็นทางการในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 1957 จากนั้นทางการได้ฝึกอบรมครูผู้สอน และเผยแพร่ให้ชาวหว่าใช้อักษรนี้อย่างกว้างขวาง จนกระทั่งชาวหว่าได้ใช้เป็นตัวอักษรมาจนปัจจุบัน

¹ คำนี้เป็นภาษาหว่า ออกเสียงว่า /sa la?/ ใช้เป็นคำเรียก บาทหลวง

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของ ภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

บทนี้นำเสนอการวิเคราะห์ แบ่งเป็น 3 ประเด็น คือ

4.1 การเปรียบเทียบภาษาตระกูลมอญ - เขมร
ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยวิเคราะห์
ประเด็นการจัดแบ่งตระกูลภาษา และการเปรียบเทียบ
ระบบเสียง

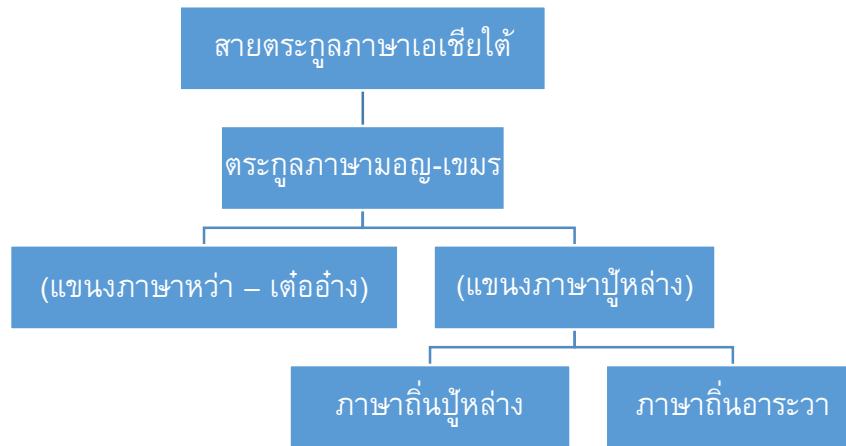
4.2 การวิเคราะห์ลักษณะร่วมของภาษาตระกูล
มอญ - เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
โดยวิเคราะห์ลักษณะร่วมของการแปรรูปคำ การสร้าง
คำ และระบบไวยากรณ์

4.3 การศึกษาความสัมพันธ์ของภาษาตระกูล
มอญ - เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน กับ
ภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศไทย ซึ่งเป็นการ
เปรียบเทียบตัวอย่างคำศัพท์ภาษาตระกูลมอญ -
เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนกับตัวแทน
ภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศไทย

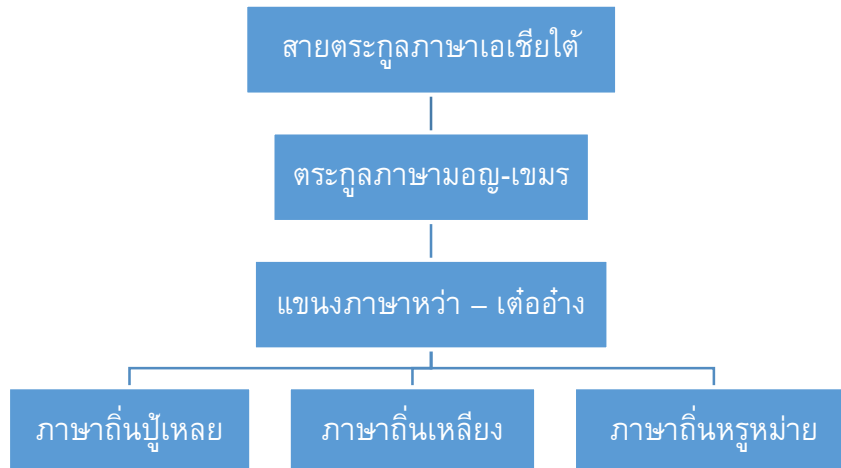
4.1 การเปรียบเทียบภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

4.1.1 การจัดแบ่งตระกูลภาษา

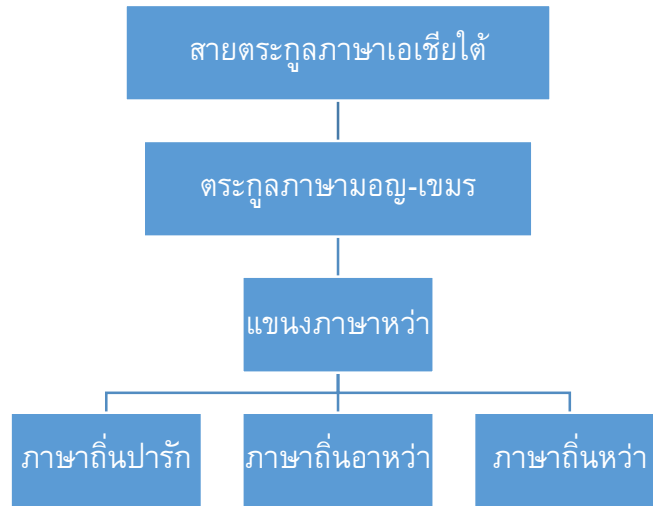
จากข้อมูลในบทที่ 3 ทราบว่า ภาษาที่ชาวปู้หล่างพูด ชื่อว่า /plɑŋ331/ ในภาษาจีนเรียกว่า ปู้หล่าง (布朗语 Bùlǎngyǔ) นักภาษาศาสตร์จีนจัดภาษาปู้หล่างเป็นภาษาในสายตระกูลภาษาเอเชียใต้ (南亚语系 Nányà Yǔxì) ตระกูลภาษามอญ - เขมร (孟高棉语族 Mèng Gāomián yǔZú) แขนงภาษาปู้หล่าง (布朗语支 Bùlǎng Yǔzhī) แต่บางทฤษฎีก็จัดไว้เป็นแขนงภาษาหว่า - เต่ออ๋าง (佤德昂语支 Wǎ Dé' áng yǔzhī) มีสำเนียงภาษาถิ่นสองถิ่น คือ ภาษาถิ่นปู้หล่าง (布朗方言 Bùlǎng fāngyán) กับภาษาถิ่นอาระวา สามารถเขียนเป็นแผนภูมิภาษาดังนี้

จากข้อมูลในบทที่ 3 ทราบว่า ภาษาที่ชาวเต่ออ๋างพูด คือ ภาษาเต่ออ๋าง ภาษาจีนเขียนว่า 德昂语 Dé' áng yǔ นักภาษาศาสตร์จีนจัดภาษาเต่ออ๋างอยู่ในตระกูลภาษาที่เรียกว่า 南亚语系 Nányà Yǔxì แปลว่า “ตระกูลภาษาเอเชียใต้” (南亚语系 Nányà Yǔxì) สาขามอญ - เขมร (孟高棉语族 Mèng Gāomián yǔZú) แขนงภาษาหว่า - เต่ออ๋าง (佤德昂语支 Wǎ Dé' áng yǔzhī) มีสำเนียงภาษาถิ่นสามสำเนียงคือ ถิ่นปู้เหลย (布雷 bùléi) ถิ่นเหลียง (梁 liáng) และถิ่นหู่หม่าย (汝买 rǔmǎi) สามารถเขียนเป็นแผนภูมิภาษาดังนี้

จากข้อมูลในบทที่ 3 ทราบว่า ภาษาที่ชาวหว่าพูด ชื่อว่า ภาษาหว่า นักภาษาศาสตร์จีนจัดภาษาหว่าอยู่ในตระกูลภาษาใหญ่ที่ชื่อว่า สายตระกูลภาษาเอเชียใต้ (南亚语系 Nányà Yǔxì) ตระกูลภาษามอญ - เขมร (孟高棉语族 Mèng Gāomián yǔZú) แขนงภาษาหว่า (佯语支 Wǎ yǔzhī) มีสามสำเนียงภาษาคือ 1. ภาษาถิ่นปาร์ก (ภาษาจีนเขียนว่า 巴饶克 Bārǎokè) 2. ภาษาถิ่นอาหว่า (ภาษาจีนเขียนว่า 阿瓦 Ā wǎ) และ 3. ภาษาถิ่นหว่า (ภาษาจีนเขียนว่า 瓦 Wǎ)

จากแผนภูมิทั้งสามข้างต้นจะเห็นว่า ภาษาของทั้งสามกลุ่มชาติพันธุ์จัดอยู่ในตระกูลภาษาใหญ่ออสโตรเอเชียติก หรือที่นักภาษาศาสตร์จีนเรียกชื่อว่า สายตระกูลภาษาเอเชียใต้ ตระกูลภาษามอญ - เขมร โดยที่ภาษาปู้หล่างจัดอยู่ในแขนงภาษาปู้หล่าง (มีบางกระแสจัดไว้ในแขนงหว่า - เต่ออ่าง) ภาษาเต่ออ่างจัดอยู่ในแขนงภาษาหว่า - เต่ออ่าง และภาษาหว่าจัดอยู่ในแขนงภาษาหว่า ซึ่งเมื่อดูจากแผนภูมิการจัดแบ่งแล้วจะเห็นว่า ภาษาปู้หล่างกับภาษาเต่ออ่างมีความใกล้เคียงกัน ส่วนภาษาหว่าแยกแขนงต่างหากออกไปเป็นแขนงภาษาหว่า

4.1.2 การเปรียบเทียบระบบเสียงพยัญชนะ

4.1.2.1 พยัญชนะเดี่ยว ตารางข้างล่างนี้เป็นการเปรียบเทียบพยัญชนะต้นเดี่ยวของภาษาปู้หล่าง (B) เต่ออ่าง (D) และหว่า (W) ดังนี้

B	D	W	B	D	W	B	D	W	B	D	W	B	D	W	B	D	W	B	D	W	B	D	W	B	D	W	
p	p	p	ph	ph	ph	m	m	m	m̩	m̩	mh		b	b	f	f	f*	v	v	v			vh				
np			nph																								
t	t	t	th	th	th		d	d	n	n	n	n̩	n̩	nh								l	l	l		r	r
nt				nth				dh					ʔn									l̩	l̩	lh		r̩	rh
tç	tç	tç	tçh	tçh	tçh	ŋ̩	ŋ̩	ŋ̩	ŋ̩	ŋ̩	ŋ̩h	ʒ	ç	ʒ		dʒ	dʒ		j								
ntç			ntçh										s	ʒh			dʒh										
k	k	k	kh	kh	kh		g	g	ŋ	ŋ	ŋ																
nk								gh	ŋ	ŋ	ŋh																
			qh	x																							
			nqh																								
ʔ	ʔ	ʔ	h	h	h																						

จากตารางข้างต้นสรุปได้ดังนี้

- เสียงพยัญชนะที่มีร่วมกันในทั้งสามภาษา ได้แก่ /p,ph,m,f,v,t,th,n,l, tç, tçh,ŋ̩,k,kh, ŋ,ʔ,h /
- เสียงพยัญชนะที่มีร่วมกันสองภาษา
 - ภาษาปู้หล่างและภาษาเต่ออ่างมีร่วมกัน ได้แก่ กลุ่มเสียงนาสิก / m̩, n̩, ŋ̩, l̩, ŋ /
 - ภาษาเต่ออ่างและภาษาหว่ามีร่วมกัน ได้แก่ กลุ่มเสียงก้อง /b,d,r,g, dʒ/ แต่ภาษาปู้หล่างไม่พบพยัญชนะเสียงก้องเหมือนกับที่มีในภาษาอื่น
 - ภาษาปู้หล่างและภาษาหว่ามีร่วมกัน ได้แก่ /ʒ/
- นอกจากนั้นเป็นเสียงพยัญชนะที่มีเฉพาะในภาษาใดภาษาหนึ่งเท่านั้น (เสียง f ในภาษาหว่า เป็นเสียงที่ใช้สำหรับคำยืมจากภาษาจีนและภาษาไต)

4.1.2.2 พยัญชนะควบกล้ำ ตารางต่อไปนี้เป็นารเปรียบเทียบพยัญชนะควบกล้ำของภาษาปู้หล่าง (B) เต๋ออ้าง (D) และหว่า (W) ดังนี้

B	D	W	B	D	W	B	D	W	B	D	W	B	D	W
pl	pl	pl	phl	phl	phl		bl	bl	kl	kl	kl	khl	khl	khl
npl			nplh					bhl	nkl	gl		nkhl	ghl	
	pr	pr		phr	phr		br	br		kr	kr		khr	khr
								bhr		gr	gr			ghr

จากตารางข้างต้น สรุปได้ดังนี้

- เสียงพยัญชนะควบกล้ำที่มีร่วมกันสามภาษาได้แก่ /pl,phl,kl,khl/
- เสียงพยัญชนะควบกล้ำที่มีร่วมกันสองภาษา
 - ภาษาเต๋ออ้างและภาษาหว่ามีร่วมกัน ได้แก่ /pl,pr,phr,br,kr,gr,khr/
 - ภาษาเต๋ออ้างและภาษาหว่ามีเสียงพยัญชนะควบกล้ำ /l ,r/ ส่วนภาษาปู้หล่างมีพยัญชนะควบกล้ำ // แต่ไม่มี /r/
- เสียงพยัญชนะควบกล้ำที่ไม่ร่วมกัน
 - มีเฉพาะในภาษาปู้หล่าง ได้แก่ / npl , nplh , nkl, nkhl /
 - มีเฉพาะในภาษาเต๋ออ้าง ได้แก่ / gl, ghl /
 - มีเฉพาะในภาษาหว่า ได้แก่ / bhl, bhr, ghr /

4.1.2.3 หางสระ ตามหลักการทางภาษาศาสตร์จีน นักวิชาการจีนไม่ได้จัดเสียงพยัญชนะที่ปรากฏท้ายคำว่าเป็นเสียงพยัญชนะ แต่จัดว่าเป็น “หางสระ” (韵尾 Yùnwěi) ตารางต่อไปนี้เป็นารเปรียบเทียบเสียงของหางสระในทั้งสามภาษา ดังนี้

B	D	W	B	D	W	B	D	W	B	D	W	B	D	W	B	D	W	B	D	W	B	D	W	B	D	W						
p	p		t	t		k	k	k	m	m		n	n		ŋ	ŋ	ŋ	h	h	h	?	?	?	l			l			r		

จากตารางข้างต้นสรุปได้ดังนี้

- เสียงหางสระที่มีร่วมกันทั้งสามภาษา ได้แก่ /-k,-ŋ,-h,-?/
- เสียงหางสระที่มีร่วมกันในภาษาปู้หล่างกับภาษาเต๋ออ้าง ได้แก่ /-p,-t,-m,-n/
- เสียงหางสระที่มีเฉพาะในภาษาปู้หล่าง ได้แก่ /-l,-l,-r/

4.1.3.4 สระประสมกับเสียงสระ /a/ ตามหลัง

	B	D	W	B	D	W	B	D	W
สระเสียงใส	ia	ia	ia	ua		ua			εa
สระเสียงขุ่น			ia			ua			εa
สระเสียงยาว									

4.1.3.5 สระประสมกับเสียงสระ /u/ ตามหลัง

	B	D	W	B	D	W
สระเสียงใส	au	au	au	ɤu	ɤu	
สระเสียงขุ่น			au			
สระเสียงยาว		a:u				

4.1.3.6 สระประสมสามเสียง

	B	D	W	B	D	W
สระเสียงใส	iau	iau	iau	uai	uai	uai
สระเสียงขุ่น			iau			uai

จากการเปรียบเทียบเสียงสระประสมสองเสียง และสระประสมสามเสียง สรุปได้ดังนี้

1. สระประสมสองเสียงและสามเสียงที่ทุกภาษามีเหมือนกัน ได้แก่ /ia,iu,ai, oi,oi,ui,ɤi,ui,au/ และ /iau , uai/
2. สระประสมสองเสียงที่สองภาษามีเหมือนกัน มีดังนี้
 - ภาษาเต๋ออย่างกับภาษาหว่า คือ /io/
 - ภาษาปู้หล่างกับภาษาหว่า คือ /ua/
 - ภาษาปู้หล่างกับภาษาเต๋ออย่าง คือ /ɤu/
3. สระประสมเสียงขุ่นสองเสียงและสระประสมเสียงขุ่นสามเสียงมีเฉพาะในภาษาหว่า ได้แก่ /ia, iε, iu, io,ai, ɔi ,oi ,ui, ɤi , ui ,ua ,εa ,au/ และ /iau , uai/
4. สระประสมเสียงยาว มีเฉพาะในภาษาเต๋ออย่าง ได้แก่ /a:i, ɔ:i, a:u/
5. สระประสมที่พบในภาษาเดียว ได้แก่
 - ภาษาปู้หล่าง /ie , ei , ei /
 - ภาษาเต๋ออย่าง / iu , ui/
 - ภาษาหว่า / iε , ei ,εa/

4.1.4 การเปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์

ในบทที่ 3 ได้อธิบายเกี่ยวกับระบบเสียงของภาษาทั้งสามไปแล้ว (รายละเอียดในหัวข้อ B. 2.2.3 / D. 2.2.3 / W. 2.2.3) จากการเปรียบเทียบจะเห็นว่า ภาษาปู้หล่างเป็นภาษาที่มีเสียงวรรณยุกต์ทำหน้าที่เปรียบต่างทางความหมาย 4 เสียง โดยภาษาแต่อย่างใดไม่มีการเปรียบต่างของเสียงวรรณยุกต์ มีเพียงการใช้ทำนองเสียงสูงในประโยคคำถามเท่านั้น ส่วนภาษาหว่าแบ่งออกเป็นสามถิ่น คือ ภาษาถิ่นปาร์ก ภาษาถิ่นอาหว่า และภาษาถิ่นหว่า ซึ่งภาษาถิ่นสองลำดับแรกไม่มีการเปรียบต่างของเสียงวรรณยุกต์ ในขณะที่ภาษาถิ่นที่สามคือ ภาษาถิ่นหว่า มีการเปรียบต่างของเสียงวรรณยุกต์สามเสียง แต่เสียงวรรณยุกต์ดังกล่าวยังไม่ได้พัฒนาเป็นวรรณยุกต์ที่สมบูรณ์ กล่าวคือเป็นเสียงวรรณยุกต์ที่ได้รับอิทธิพลจากเสียงสระ และพยัญชนะท้าย

4.1.5 การเปรียบเทียบโครงสร้างพยางค์ โครงสร้างพยางค์ในภาษาทั้งสามเป็นดังนี้

	B	D	W
พยางค์ที่ย่อยที่สุด	+C+V+C*	+C+V	+C+V
ตัวอย่างคำ	/kaʔ¹/ “ปลา”	/ka/ “ปลา”	/kaʔ/ “ปลา”
พยางค์ที่ใหญ่ที่สุด	+C±C±C+V±V±V±C	+C±C±C +V±V±V±C	+C±C+V±V±V±C
ตัวอย่างคำ	/nphlaik/ “ลอก”	/k'ŋjaih/ “หัวเราะ”	/kriauh/ “เสียงนกร้อง”

* ข้อมูลภาษาปู้หล่างตามที่ หลี่ต้าวหย่งเนียซีเจิน และชีวเอ้อเฟิง (Li Dàoyǒng, Niè Xīzhēn, Qiū Èfēng : 1986) วิเคราะห์นั้น พยางค์ที่ย่อยที่สุดคือ /+C+V+C/ โดยที่เสียงพยัญชนะท้ายที่เป็น +C ในทุกๆ คำ คือ เสียง /ʔ/ เมื่อเปรียบเทียบกับภาษาอื่นๆ จะพบว่า ภาษาแต่อย่างใดและภาษาหว่าต่างก็มีโครงสร้างพยางค์ย่อยที่สุดเป็น /+C+V/ ความจริงแล้ว เสียง /ʔ/ ที่อยู่ท้ายพยางค์นั้น อาจตีความได้ว่าเป็นเสียงปิดของเส้นเสียงที่เกิดขึ้นท้ายเสียงสระนั่นเอง ดังนั้นอาจจะวิเคราะห์ได้ว่า พยางค์ที่ย่อยที่สุดในภาษาปู้หล่างก็เป็นเหมือนกับภาษาอื่นๆ คือ /CV/

ส่วนโครงสร้างพยางค์ที่ใหญ่ที่สุดมีสองภาษาเหมือนกัน คือ ภาษาปู้หล่างกับภาษาแต่อย่างใด มีโครงสร้างพยางค์เป็น /+C±C±C+V±V±V±C / แต่ภาษาหว่าต่างออกไป โดยมีโครงสร้างพยางค์เป็น /+C±C+V±V±V±C / สิ่งที่แตกต่างกันก็คือ ภาษาปู้หล่างละภาษาแต่อย่างใดสามารถมีพยัญชนะต้นควบได้สามเสียง ในขณะที่ภาษาหว่า มีพยัญชนะต้นควบได้เพียงสองเสียง

4.2 การวิเคราะห์ลักษณะร่วมของภาษาตระกูลมอญ-เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

จากการเปรียบเทียบภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนในงานวิจัยครั้งนี้ พบว่า ภาษาทั้งสามกลุ่ม มีลักษณะร่วมที่สำคัญ และเป็นลักษณะเด่นของภาษาตระกูลมอญ - เขมร ลักษณะเด่นที่พบแบ่งเป็นประเด็นสำคัญๆ ได้ 2 ประเด็น คือ ลักษณะร่วมระดับคำ และลักษณะร่วมระดับไวยากรณ์ ดังจะได้อธิบายในหัวข้อย่อยต่อไปนี้

4.2.1 ลักษณะร่วมระดับคำ

จากการศึกษาข้อมูลคำศัพท์ในงานวิจัยนี้ พบลักษณะร่วมที่สำคัญและเป็นลักษณะที่ชี้ให้เห็นถึงวิธีการแปรรูปคำที่เด่นชัดและเป็นระบบระเบียบมาก คือ การแปรรูปคำของระบบคำสรรพนาม ดังจะได้อธิบายในหัวข้อต่อไป

4.2.1.1 บุรุษสรรพนาม

จากการศึกษาเปรียบเทียบพบว่า “คำบุรุษสรรพนาม” ทั้งในแต่ละภาษาเองและระหว่างภาษาของภาษาทั้งสามมีความเป็นระบบระเบียบที่ชัดเจน นอกจากการแบ่งคำบุรุษสรรพนามออกเป็นบุรุษที่ 1, บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 แล้ว ยังมีการแบ่งพจน์ของสรรพนามออกเป็นเอกพจน์ ทวิพจน์และพหูพจน์ โดยใช้วิธีการคงรูปคำตั้งต้น แล้วแปรเสียงพยัญชนะต้นเพื่อแยกบุรุษ และแปรเสียงสระเพื่อแยกพจน์ จากการเปรียบเทียบชี้ให้เห็นว่า คำบุรุษสรรพนามภาษาปู้หล่างมีความใกล้เคียงกับภาษาหว่าทั้งระบบ ส่วนภาษาเต้ออ้างมีบางส่วนที่มีความสัมพันธ์ห่างออกไปจากภาษาอื่นเล็กน้อย แต่โดยภาพรวมแล้วทั้งสามภาษามีระบบคำบุรุษสรรพนามที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การศึกษาครั้งนี้นำเสนอแนวคิดของนักวิชาการจีน จึงจะกำหนดใช้คำนิยามอิงตามหลักไวยากรณ์ภาษาจีน ดังนี้

ตามหลักไวยากรณ์จีน เรียกคำสรรพนามว่า 代词 dàicí คำว่า 代 dài ในภาษาจีน แปลว่า “แทน” ดังนั้นคำว่า 代词 แปลตามตัวหนังสือจึงหมายความว่า คำแทน เป็นคำที่ใช้แทนคำนามที่หมายถึงคน สิ่งของ สัตว์ หรือเรื่องราวต่างๆ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ (1) 人称代词 Rénchēng dàicí แปลว่า “คำแทนเรียกคน” ตรงกับภาษาไทยว่า “บุรุษสรรพนาม” (2) 指示代词 zhǐshì dàicí แปลว่า “คำแทนบ่งชี้” ตรงกับภาษาไทยว่า “สรรพนามบ่งชี้” (3) 疑问代词 Yíwèn dàicí แปลว่า “คำแทนคำถาม” ตรงกับภาษาไทยว่า “พจน์สรรพนาม” ในหัวข้อนี้มุ่งนำเสนอเรื่อง “คำเรียกคน” จะเรียกรวมกันว่า “สรรพนาม”

สำหรับการศึกษาเชิงพรรณนาหรือเปรียบเทียบเกี่ยวกับระบบคำสรรพนาม พบว่า มีผลงานที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาส่วนนี้ คือ ผลงานของ Sujaritlak Deepadung (Deepadung, 2013, p.22) ได้ศึกษาเปรียบเทียบคำสรรพนามภาษาปะหล่องถิ่นต่างๆ ที่พูดอยู่ในประเทศจีน พม่า และไทย ซึ่งพบว่าระบบ คำสรรพนามในภาษาปะหล่อง ถิ่นต่างๆ ในสามประเทศมีความสัมพันธ์กัน คือมีการแบ่งระบบพจน์ของคำสรรพนามเป็น เอกพจน์ ทวิพจน์ และพหูพจน์ ส่วนบุรุษแบ่งเป็นบุรุษที่หนึ่ง สองและสาม ซึ่งสอดคล้องกับระบบคำสรรพนามของภาษาในตระกูลมอญ - เขมรด้วย

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับระบบคำสรรพนามของภาษาตระกูลมอญ - เขมรที่อยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ทั้งที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ ภาษาจีนหรือภาษาไทยนั้นยังสำรวจไม่พบ จะมิกกล่าวถึงอยู่บ้างก็เป็นเพียงเนื้อหาส่วนหนึ่งในผลงานที่เขียนเกี่ยวกับเรื่องการสร้างคำ และงานเขียนเกี่ยวกับไวยากรณ์เพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ยังไม่มียานเขียนที่เปรียบเทียบระบบคำสรรพนามของภาษาทั้งสามกลุ่มให้เห็นชัดเจน

จากการศึกษาและเปรียบเทียบข้อมูลระบบคำสรรพนามในภาษาปู้หล่าง ภาษาเต้ออ้าง และภาษาหว่าที่พูดอยู่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่า คำสรรพนามของทั้งสามภาษามีความ

คล้ายคลึงกันในเรื่องของความเป็นระบบระเบียบและวิธีการสร้างคำ สามารถวิเคราะห์ได้สามมิตีก่อคือ 1. มิตินของพจน์ พบว่าทั้งสามภาษามีการใช้วิธีการแปรเสียงสระหรือพยัญชนะเพื่อแยกความแตกต่างของสรรพนามเอกพจน์ ทวิพจน์ และพหูพจน์ 2. มิตินของบุรุษ มีการแปรของเสียงเพื่อแยกความแตกต่างของบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 และ 3. มิตินของรูปคำ ยังพบอีกว่า คำสรรพนามในทั้งสามภาษานั้นจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบแบบแผนที่เด่นชัด ทั้งในแต่ละภาษาเองและระหว่างภาษาด้วย ซึ่งผู้เขียนจะได้อธิบายไปที่ละภาษา แล้วนำข้อมูลทั้งสามภาษามาเปรียบเทียบเป็นข้อสรุป ดังต่อไปนี้

B. ระบบคำสรรพนามในภาษาปู้หล่าง ข้อมูลคำสรรพนามของภาษาปู้หล่างเป็นดังนี้

ตาราง B : ระบบคำสรรพนามในภาษาปู้หล่าง			
	เอกพจน์ (1 คน)	ทวิพจน์ (2 คน)	พหูพจน์ (หลายคน)
บุรุษที่ 1 ¹	wɿ1 “ฉัน” ²	aɿ1 “เราสอง”	ɛɿ1 “พวกเรา”
บุรุษที่ 2	miɿ2 “เธอ”	paɿ2 “เธอทั้งสอง”	pɛɿ2 “พวกเธอ”
บุรุษที่ 3	xaɿ1 “เขา”	kaɿ2 “เขาทั้งสอง”	keɿ2 “พวกเขา”

จากข้อมูลข้างต้นวิเคราะห์และอธิบายได้ดังนี้

มิตินของสรรพนาม

สรรพนามบุรุษที่ 1 (ข้อมูลในตาราง B แนวนอนจากซ้ายไปขวา) มีการแปรเสียงสระ /w - a- ɛ/ เพื่อแยกความแตกต่างของพจน์ เป็น สรรพนามเอกพจน์ สรรพนามทวิพจน์ และสรรพนามพหูพจน์ ตามลำดับ

	เอกพจน์ (1 คน)	ทวิพจน์ (2 คน)	พหูพจน์ (หลายคน)
บุรุษที่ 1	wɿ1 “ฉัน”	aɿ1 “เราสอง”	ɛɿ1 “พวกเรา”

สรรพนามบุรุษที่ 2 (ข้อมูลในตาราง B แนวนอนจากซ้ายไปขวา) มีการแปรเสียงสระ / i - a - ɛ/ เพื่อแยกความแตกต่างของพจน์ เป็นสรรพนามเอกพจน์ สรรพนามทวิพจน์และสรรพนามพหูพจน์ ตามลำดับ ดังนี้

¹ กำหนดเทียบคำสรรพนามโดยการใช้คำว่า “ฉัน” เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 “เธอ” เป็นสรรพนามบุรุษที่ 2 และ “เขา” เป็นสรรพนามบุรุษที่ 3 แต่ความหมายของคำไม่สามารถแปลได้เท่ากับทุกประการ เนื่องจากคำสรรพนามในภาษาไทย มี เพศ อายุ สถานการณ์เป็นต้น เป็นปัจจัยในการเลือกใช้ แต่ในภาษา ปู้หล่าง ภาษาเต้ออ่า และภาษาหว่า เป็นสรรพนามแบบรวมหมู่ คือสรรพนามที่ใช้เรียกโดยแบ่งเฉพาะเป็นบุรุษที่ 1,2,3 และ เอกพจน์ ทวิพจน์ พหูพจน์เท่านั้น ไม่ได้มีปัจจัยเพศ อายุ สถานการณ์เป็นตัวกำหนดเหมือนภาษาไทย

² ข้อมูลคำศัพท์ที่ได้มาจากหนังสือชื่อ ปริทรรศน์ภาษาปู้หล่าง ของ หลี่ต้าหวยง เนี่ยซีเจิน และ ชิวเอ้อเฟิง ไม่ได้ระบุเสียงพยัญชนะต้นของคำสรรพนามที่ขึ้นต้นด้วยเสียงสระ ซึ่งแท้ที่จริงแล้ว เสียงพยัญชนะต้นของคำที่ขึ้นต้นด้วยเสียงสระเหล่านี้คือเสียง glottal stop /ʔ/ จึงวิเคราะห์โครงสร้างคำสรรพนามในภาษาปู้หล่างเป็น /cvc/

	เอกพจน์ (1 คน)	ทวีพจน์ (2 คน)	พหูพจน์ (หลายคน)
บุรุษที่ 2	miʔ2 “เธอ”	paʔ2 “เธอทั้งสอง”	pɛʔ2 “พวกเธอ”

สรรพนามบุรุษที่ 3 (ข้อมูลในตาราง B แนวนอนจากซ้ายไปขวา) มีการแปรเสียงสระ /ɤ - a - ɛ/ เพื่อแยกความแตกต่างของพจน์ เป็นสรรพนามเอกพจน์ สรรพนามทวีพจน์และสรรพนามพหูพจน์ ตามลำดับ ดังนี้

	เอกพจน์ (1 คน)	ทวีพจน์ (2 คน)	พหูพจน์ (หลายคน)
บุรุษที่ 3	ɤn1 “เขา”	kaʔ2 “เขาทั้งสอง”	kɛʔ2 “พวกเขา”

มิติพจน์ของสรรพนาม

สรรพนามเอกพจน์ (ข้อมูลในตาราง B แนวตั้งจากบนลงล่าง) มีการแบ่งสรรพนามเอกพจน์บุรุษที่ 1 และบุรุษที่ 2 ออกจากกันโดยการเปลี่ยนเสียงสระ คือ /u - i - ɤ/ เพื่อแยกบุรุษ ดังนี้

	บุรุษที่ 1	บุรุษที่ 2	บุรุษที่ 3
เอกพจน์ (1 คน)	uʔ1 “ฉัน”	miʔ2 “เธอ”	ɤn1 “เขา”

สรรพนามทวีพจน์ (ข้อมูลในตาราง B แนวตั้งจากบนลงล่าง) มีการแบ่งสรรพนามทวีพจน์บุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 ออกจากกันโดยการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้น /ʔ - p - k/ เพื่อแยกสรรพนามทั้งสามบุรุษตามลำดับ ดังนี้

	บุรุษที่ 1	บุรุษที่ 2	บุรุษที่ 3
ทวีพจน์ (2 คน)	aʔ1 “เราสอง”	paʔ2 “เธอทั้งสอง”	kaʔ2 “เขาทั้งสอง”

สรรพนามพหูพจน์ (ข้อมูลในตาราง B แนวตั้งจากบนลงล่าง) มีการแบ่งสรรพนามพหูพจน์บุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 ออกจากกันโดยการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้น /ʔ - p - k/ เพื่อแยกสรรพนามทั้งสามบุรุษตามลำดับ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสรรพนามทวีพจน์แล้วยังพบอีกว่าเป็นพยัญชนะต้นที่เปลี่ยนนี้ เป็นพยัญชนะเสียงเดียวกันอีกด้วย ดังนี้

	บุรุษที่ 1	บุรุษที่ 2	บุรุษที่ 3
พหูพจน์(หลายคน)	ɛʔ1 “พวกเรา”	pɛʔ2 “พวกเธอ”	kɛʔ2 “พวกเขา”

การวิเคราะห์โครงสร้างพยางค์

สรรพนามบุรุษที่ 1 ทุกพจน์ เป็นคำที่ขึ้นต้นด้วยเสียงสระ (หรือพยัญชนะ /ʔ/) ทุกคำ คือ /u - a - ɛ/

สรรพนามบุรุษที่ 1 ทุกพจน์ เป็นวรรณยุกต์เสียง 1 (35 1) ทุกคำ

สรรพนามบุรุษที่ 2 ทุกพจน์ เป็นวรรณยุกต์เสียง 2 (33 1) ทุกคำ

สรรพนามบุรุษที่ 2 สรรพนามเกือบทุกพจน์ เป็นวรรณยุกต์เสียง 2 ยกเว้นบุรุษที่ 1 เป็นวรรณยุกต์เสียง 1

สรรพนามทวิพจน์และพหูพจน์ บุรุษที่ 2 ใช้พยัญชนะต้นเหมือนกัน คือ /p/ ส่วน บุรุษ ที่ 3 ใช้พยัญชนะต้นเหมือนกัน คือ /k/

โครงสร้างพยางค์ของคำสรรพนาม ทุกคำ คือ /c.v.c/

สรุปสูตรระบบคำสรรพนามในภาษาปู้หล่าง (s = singular, p = plural, d.= dual ,t = tone)

โครงสร้างคำ	c.			v.			c.			t.		
	s.	d.	p.	s.	d.	p.	s.	d.	p.	s.	d.	p.
บุรุษที่ 1	?	?	?	u	a	ε	?	?	?	1	1	1
บุรุษที่ 2	m	p	p	i	a	ε	?	?	?	2	2	2
บุรุษที่ 3	k	k	k	ɣ	a	ε	n	?	?	1	2	2

จากตารางสรุปได้ว่า

1. พยัญชนะต้น

/ʔ/ = S.D.P 1 (สรรพนามเอกพจน์ ทวิพจน์ พหูพจน์ บุรุษที่ 1)

/p/ = S.D.P 2 (สรรพนามเอกพจน์ ทวิพจน์ พหูพจน์ บุรุษที่ 2)

/k/ = S.D.P 3 (สรรพนามเอกพจน์ ทวิพจน์ พหูพจน์ บุรุษที่ 3)

2. สระ

/u, i , ɣ/ = S.1, 2, 3 (สรรพนามเอกพจน์บุรุษที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ)

/a/ = D.1, 2, 3 (สรรพนามทวิพจน์บุรุษที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ)

/ε/ = B.1, 2, 3 (สรรพนามพหูพจน์บุรุษที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ)

3. วรรณยุกต์

/35 1/ = S.D.P 1 (สรรพนามเอกพจน์ ทวิพจน์ พหูพจน์ บุรุษที่ 1)

/33 1/ = S.D.P 2 (สรรพนามเอกพจน์ ทวิพจน์ พหูพจน์ บุรุษที่ 2)

/33 1/ = D.P3 (ยกเว้นเอกพจน์บุรุษที่ 3 เป็น /35 1/)

D. ระบบคำสรรพนามในภาษาเต้อ่าง ข้อมูลคำสรรพนามของภาษาเต้อ่างเป็นดังนี้

ตาราง D : คำสรรพนามในภาษาเต้อ่าง			
	เอกพจน์ (1 คน)	ทวิพจน์ (2 คน)	พหูพจน์ (หลายคน)
บุรุษที่ 1	ʔo “ฉัน”	ja:i “เราสอง”	ɣɔi “พวกเรา”
บุรุษที่ 2	mɔi “เธอ”	pa:i “เธอทั้งสอง”	pɣi “พวกเธอ”
บุรุษที่ 3	di “เขา”	ka:i “เขาทั้งสอง”	kɣi “พวกเขา”

จากข้อมูลข้างต้นวิเคราะห์และอธิบายได้ดังนี้

มิติบุรุษของสรรพนาม

สรรพนามบุรุษที่ 1 (ข้อมูลในตาราง D แนวนอนจากซ้ายไปขวา) มีการแบ่งสรรพนามทวิพจน์ และสรรพนามพหูพจน์ โดยการเปลี่ยนเสียงสระเพื่อแยกความแตกต่างของพจน์ คือ / a:i - xi / ตามลำดับ ส่วนสรรพนามเอกพจน์เป็นคำอื่น ดังนี้

	เอกพจน์ (1 คน)	ทวิพจน์ (2 คน)	พหูพจน์ (หลายคน)
บุรุษที่ 1	ʔo “ฉัน”	ja:i “เราสอง”	jxi “พวกเรา”

สรรพนามบุรุษที่ 2 (ข้อมูลในตาราง D แนวนอนจากซ้ายไปขวา) มีการแบ่งสรรพนามเอกพจน์ สรรพนามทวิพจน์ และสรรพนามพหูพจน์ โดยการเปลี่ยนเสียงสระเพื่อแยกความแตกต่างของพจน์ คือ /o:i - a:i - xi/ ตามลำดับ สรรพนามเอกพจน์ใช้เสียงพยัญชนะต้นอื่น คือ /m/ แต่ก็ยังคงเป็นพยัญชนะฐานกรณ bilabial เหมือนกัน ดังนี้

	เอกพจน์ (1 คน)	ทวิพจน์ (2 คน)	พหูพจน์ (หลายคน)
บุรุษที่ 2	mɔ:i “เธอ”	pa:i “เธอทั้งสอง”	pxi “พวกเรา”

สรรพนามบุรุษที่ 3 (ข้อมูลในตาราง D แนวนอนจากซ้ายไปขวา) มีการแบ่งสรรพนามทวิพจน์ และสรรพนามพหูพจน์ โดยการเปลี่ยนเสียงสระเพื่อแยกความแตกต่างของพจน์ คือ /i - a:i - xi / ตามลำดับ ดังนี้

	เอกพจน์ (1 คน)	ทวิพจน์ (2 คน)	พหูพจน์ (หลายคน)
บุรุษที่ 3	di “เขา”	ka:i “เขาทั้งสอง”	kxi “พวกเขา”

มิติพจน์ของสรรพนาม

สรรพนามเอกพจน์ (ข้อมูลในตาราง D แนวตั้งจากบนลงล่าง) คำสรรพนามเอกพจน์ทั้งสามบุรุษมีโครงสร้างคำไม่เหมือนกัน ดังนี้

	บุรุษที่ 1	บุรุษที่ 2	บุรุษที่ 3
เอกพจน์(1 คน)	ʔo “ฉัน”	mɔ:i “เธอ”	di “เขา”

สรรพนามทวิพจน์ (ข้อมูลในตาราง D แนวตั้งจากบนลงล่าง) การแบ่งบุรุษของสรรพนามทวิพจน์ใช้วิธีการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้น /j -p - k/ เพื่อแยกความแตกต่างของบุรุษที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ แต่สระเหมือนกัน ดังนี้

	บุรุษที่ 1	บุรุษที่ 2	บุรุษที่ 3
ทวิพจน์(2 คน)	ja:i “เราสอง”	pa:i “เธอทั้งสอง”	ka:i “เขาทั้งสอง”

สรรพนามพหูพจน์ (ข้อมูลในตาราง D แนวตั้งจากบนลงล่าง) การแบ่งบุรุษของสรรพนามพหูพจน์ใช้วิธีการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้น /j-p-k/ เพื่อแยกความแตกต่างของบุรุษที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ แต่มีสระเหมือนกัน นอกจากนี้จะเห็นว่า พยัญชนะต้นที่แยกความแตกต่างของบุรุษนี้เป็นเสียงเดียวกันกับที่ใช้สำหรับแยกความแตกต่างของบุรุษในสรรพนามทวิพจน์ด้วย ดังนี้

	บุรุษที่ 1	บุรุษที่ 2	บุรุษที่ 3
พหูพจน์(หลายคน)	jxi “พวกเรา”	pxi “พวกเธอ”	kxi “พวกเขา”

การวิเคราะห์โครงสร้างพยางค์

สรรพนามเอกพจน์ ทุกบุรุษ ไม่เหมือนกัน ส่วนสรรพนามทวิพจน์ และสรรพนามพหูพจน์ทั้งสามบุรุษมีโครงสร้างเหมือนกัน

สรรพนามทวิพจน์และพหูพจน์ ใช้พยัญชนะต้น /j - p - k/ เพื่อแยกความแตกต่างของบุรุษที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ เหมือนกัน

สรรพนามทวิพจน์ ทุกบุรุษ มีสระเหมือนกัน คือ / a:i /

สรรพนามพหูพจน์ ทุกบุรุษ มีสระเหมือนกัน คือ /xi/

โครงสร้างคำของคำสรรพนาม ทุกคำคือ /CV(V) /

สรรพนามทุกบุรุษทุกพจน์ ลงท้ายด้วยสระ /i/ ยกเว้นสรรพนามเอกพจน์บุรุษที่ 1 เพียงคำเดียวที่ใช้คำว่า /?o/

สรุปสูตรระบบคำสรรพนามในภาษาเตอ้อ่าง (s = singular, p = plural, d. = dual)

โครงสร้างคำ	c.			v.			v.		
	s.	d.	p.	s.	d.	p.	s.	d.	p.
พจน์	s.	d.	p.	s.	d.	p.	s.	d.	p.
บุรุษที่ 1	?	j	j	o	a:	ʔ	-	i	i
บุรุษที่ 2	m	p	p	o	a:	ʔ	i	i	i
บุรุษที่ 3	d	k	k	i	a:	ʔ	-	i	i

จากตารางสรุปได้ว่า

1. พยัญชนะต้น

/ʔ,m,d/ = S1, 2, 3 (สรรพนามเอกพจน์บุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3)

/j/ = DP1 (สรรพนามบุรุษที่ 1 ทวิพจน์และพหูพจน์)

/p/ = DP2 (สรรพนามบุรุษที่ 2 ทวิพจน์และพหูพจน์)

/k/ = DP3 (สรรพนามบุรุษที่ 3 ทวิพจน์และพหูพจน์)

2. สระ

/o, ɔ, i/ = S1, 2, 3 (สรรพนามเอกพจน์บุรุษที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ)

/a:i/ = D 1, 2, 3 (สรรพนามทวิพจน์ บุรุษที่ 1, 2, 3)

/x/i/ = P 1, 2, 3 (สรรพนามพหูพจน์ บุรุษที่ 1, 2, 3)

W. ระบบคำสรรพนามในภาษาหว่า ข้อมูลคำสรรพนามของภาษาหว่าเป็นดังนี้

ตาราง W : คำสรรพนามในภาษาหว่า			
	เอกพจน์ (1 คน)	ทวิพจน์ (2 คน)	พหูพจน์ (หลายคน)
บุรุษที่ 1	ʔxʔ “ฉัน”	ʔaʔ “เราสอง”	ʔeʔ “พวกเรา”
บุรุษที่ 2	maiʔ “เธอ”	paʔ “เธอทั้งสอง”	peʔ “พวกเธอ”
บุรุษที่ 3	mɔh “เขา”	keʔ “เขาทั้งสอง”	kiʔ “พวกเขา”

จากข้อมูลข้างต้นวิเคราะห์และอธิบายได้ดังนี้

มิติบุรุษของสรรพนาม

สรรพนามบุรุษที่ 1 (ข้อมูลในตาราง W แนวนอนจากซ้ายไปขวา) มีการแบ่งสรรพนามเอกพจน์ สรรพนามทวิพจน์ และสรรพนามพหูพจน์ครบทั้งสามพจน์ โดยใช้วิธีการเปลี่ยนเสียงสระ เพื่อแยกความแตกต่างของพจน์ คือ /x - a - e / ตามลำดับ ดังนี้

	เอกพจน์ (1 คน)	ทวิพจน์ (2 คน)	พหูพจน์ (หลายคน)
บุรุษที่ 1	ʔxʔ “ฉัน”	ʔaʔ “เราสอง”	ʔeʔ “พวกเรา”

สรรพนามบุรุษที่ 2 (ข้อมูลในตาราง W แนวนอนจากซ้ายไปขวา) มีการแบ่งสรรพนามเอกพจน์ ทวิพจน์และพหูพจน์ โดยใช้วิธีการเปลี่ยนเสียงสระ คือ / ai - a - e / ตามลำดับ พยัญชนะต้นของสรรพนามทวิพจน์และพหูพจน์เป็นเสียงเดียวกันคือ /p/ ส่วนสรรพนามเอกพจน์ เป็นเสียง /m/ ซึ่งเป็นฐานกรณณ์เดียวกัน ดังนี้

	เอกพจน์ (1 คน)	ทวิพจน์ (2 คน)	พหูพจน์ (หลายคน)
บุรุษที่ 2	maiʔ “เธอ”	paʔ “เธอทั้งสอง”	peʔ “พวกเธอ”

สรรพนามบุรุษที่ 3 (ข้อมูลในตาราง W แนวนอนจากซ้ายไปขวา) มีการแบ่งสรรพนามทวิพจน์และสรรพนามพหูพจน์ โดยใช้วิธีการคงรูปคำเดิมคือ /kv.ʔ/ แล้วเปลี่ยนเสียงสระเพื่อแยกความแตกต่างของพจน์ คือ / e - i / ตามลำดับ ส่วนสรรพนามเอกพจน์เป็นคำอื่น ดังนี้

	เอกพจน์ (1 คน)	ทวิพจน์ (2 คน)	พหูพจน์ (หลายคน)
บุรุษที่ 3	mɔh “เขา”	keʔ “เขาทั้งสอง”	kiʔ “พวกเขา”

มิติพจน์ของสรรพนาม

สรรพนามเอกพจน์ (ข้อมูลในตาราง W แนวตั้งจากบนลงล่าง) คำสรรพนามเอกพจน์ บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 มีพยัญชนะต้นเหมือนกัน คือ /m/ ส่วนบุรุษที่ 1 ไม่เหมือนกัน ดังนี้

	บุรุษที่ 1	บุรุษที่ 2	บุรุษที่ 3
เอกพจน์ (1 คน)	ʔʔ? “ฉัน”	maiʔ “เธอ”	mɔh “เขา”

สรรพนามทวิพจน์ (ข้อมูลในตาราง W แนวตั้งจากบนลงล่าง) สรรพนามทั้งสามพจน์มีโครงสร้างคำเหมือนกัน คือ /CVVC/ ใช้วิธีการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นเป็น /ʔ,p,k/ เพื่อแยกเป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 ตามลำดับ โดยที่คำสรรพนามทวิพจน์บุรุษที่ 1 และบุรุษที่ 2 มีรูปสระเหมือนกัน คือ /a/ ส่วนสรรพนามบุรุษที่ 3 มีเสียงสระต่างกับบุรุษอื่นๆ คือ /ɛ/ แต่ก็เป็นสระหน้าปากเหยียดเหมือนกัน ดังนี้

	บุรุษที่ 1	บุรุษที่ 2	บุรุษที่ 3
ทวิพจน์(2 คน)	ʔaʔ “เราสอง”	paʔ “เธอทั้งสอง”	kaʔ “เขาทั้งสอง”

สรรพนามพหูพจน์ (ข้อมูลในตาราง W แนวตั้งจากบนลงล่าง) สรรพนามทั้งสามพจน์มีโครงสร้างคำเหมือนกัน คือ /CVVC/ ใช้วิธีการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นเป็น /ʔ,p,k/ เพื่อแยกเป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 ตามลำดับ โดยที่คำสรรพนามพหูพจน์บุรุษที่ 1 และบุรุษที่ 2 มีรูปสระเหมือนกัน คือ /e/ ส่วนสรรพนามบุรุษที่ 3 มีเสียงสระต่างกับบุรุษอื่นๆ คือ /i/ แต่ก็เป็นสระหน้าปากเหยียดเหมือนกัน วิธีการเปลี่ยนพยัญชนะต้นแบบนี้ เป็นลักษณะเดียวกันกับสรรพนามทวิพจน์ ดังนี้

	บุรุษที่ 1	บุรุษที่ 2	บุรุษที่ 3
พหูพจน์(หลายคน)	ʔeʔ “พวกเรา”	peʔ “พวกเธอ”	kiʔ “พวกเขา”

การวิเคราะห์มิติของโครงสร้างพยางค์

สรรพนามเอกพจน์ ทุกบุรุษ ไม่มีความสัมพันธ์กัน ส่วนสรรพนามทวิพจน์ และสรรพนามพหูพจน์ทั้งสามบุรุษมีความสัมพันธ์กัน

สรรพนามทวิพจน์และพหูพจน์ ใช้พยัญชนะต้น /ʔ- p - k/ เพื่อแยกความแตกต่างของบุรุษที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับเหมือนกัน

สรรพนามทวิพจน์ และพหูพจน์ทุกบุรุษ มีรูปคำเหมือนกัน คือ /CVC/

โครงสร้างของคำสรรพนาม ทุกคำคือ /CVC/ สรรพนามทุกคำลงท้ายด้วยพยัญชนะ glottal stop /ʔ/ ยกเว้นสรรพนามเอกพจน์บุรุษที่ 1 เพียงคำเดียวที่ลงท้ายด้วยพยัญชนะ /h/

สรุปสูตรระบบคำสรรพนามในภาษาหว่า (s = singular, p = plural, d. = dual)

โครงสร้างคำ	c.			v.			c.		
	s.	d.	p.	s.	d.	p.	s.	d.	p.
พจน์									
บุรุษที่ 1	ʔ	ʔ	ʔ	ɣ	a	e	ʔ	ʔ	ʔ
บุรุษที่ 2	m	p	p	ai	a	e	ʔ	ʔ	ʔ
บุรุษที่ 3	m	k	k	ɔ	ɛ	i	h	ʔ	ʔ

จากตารางสรุปได้ว่า

1. พยัญชนะต้น

/ʔ, m, m/ = S1, 2, 3 (สรรพนามเอกพจน์บุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3)

/ʔ/ = DP1 (สรรพนามบุรุษที่ 1 ทวิพจน์และพหูพจน์)

/p/ = DP2 (สรรพนามบุรุษที่ 2 ทวิพจน์และพหูพจน์)

/k/ = DP3 (สรรพนามบุรุษที่ 3 ทวิพจน์และพหูพจน์)

2. สระ

/ɣ, ai, ɔ/ = S1, 2, 3 (สรรพนามเอกพจน์บุรุษที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ)

/ɛ, i/ = DP3 (สรรพนามทวิพจน์และพหูพจน์บุรุษที่ 3)

/a/ = D 1, 2 (สรรพนามทวิพจน์ บุรุษที่ 1 และบุรุษที่ 2)

/e/ = P 1, 2 (สรรพนามพหูพจน์ บุรุษที่ 1 และบุรุษที่ 2)

การเปรียบเทียบคำสรรพนามภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (ต่อไปนี้จะใช้อักษรย่อดังนี้ B = บู้หล่าง D = เต่ออ้าง W = หว่า)

มิติบุรุษของสรรพนาม

ตาราง BDW1 : เปรียบเทียบมิติของบุรุษสรรพนาม					
		เอกพจน์ (1 คน)	ทวิพจน์ (2 คน)	พหูพจน์ (หลาย คน)	ลักษณะร่วม
		ฉัน	เราทั้งสอง	พวกเรา	
บุรุษที่ 1	B	uʔ1	aʔ1	ɛʔ1	B = CVC
	D	ʔo	ja:i	ɣxi	D = CVV
	W	ʔɣʔ	ʔaʔ	ʔeʔ	W = CVC
		เธอ	เธอทั้งสอง	พวกเธอ	
บุรุษที่ 2	B	miʔ2	paʔ2	pɛʔ2	B = CVC
	D	mɔi	pa:i	pɣxi	D = CVV
	W	maiʔ	paʔ	peʔ	W = CVC

		เขา	เขาทั้งสอง	พวกเขา	
บุรุษที่ 3	B	ʔn1	kaʔ2	kɛʔ2	B = CVC
	D	di	ka:i	kʔi	D = CVV
	W	mɔh	kɛʔ	kʔiʔ	W = CVC

สรุปมิติบุรุษของคำสรรพนาม สรรพนามทุกบุรุษของภาษาปู้หล่างและภาษาหว่ามีโครงสร้างคำคือ /CVC/ เหมือนกัน ส่วนภาษาเต้อ่างแตกต่างจากภาษาอื่น คือ /CVV/

มิติพจน์ของคำสรรพนาม (อักษรย่อที่อยู่ในวงเล็บ หมายความว่า ปรากฏไม่ทุกภาษา ส่วนที่ ไม่มีวงเล็บ หมายถึง ปรากฏในทุกภาษา)

ตาราง BDW2 : เปรียบเทียบมิติพจน์ของคำสรรพนาม				
		เอกพจน์ (1 คน)	ทวิพจน์ (2 คน)	พหูพจน์ (หลายคน)
บุรุษที่ 1		ฉัน	เราทั้งสอง	พวกเรา
	B	ɯʔ1	aʔ1	ɛʔ1
	D	ʔo	ja:i	jʔi
	W	ʔʔʔ	ʔaʔ	ʔeʔ
ลักษณะร่วม	BDW	cv(c)	cv(v)(c)	cv(v)(c)
บุรุษที่ 2		เธอ	เธอทั้งสอง	พวกเธอ
	B	miʔ2	paʔ2	pɛʔ2
	D	mɔi	pa:i	pʔi
	W	maiʔ	paʔ	peʔ
ลักษณะร่วม	BDW	cv(v)(c)	cv(v)(c)	cv(v)(c)
บุรุษที่ 3		เขา	เขาทั้งสอง	พวกเขา
	B	ʔn1	kaʔ2	kɛʔ2
	D	di	ka:i	kʔi
	W	mɔh	kɛʔ	kʔiʔ
ลักษณะร่วม	BDW	cv(c)	cv(v)(c)	cv(v)(c)

สรุปมิติพจน์ของคำสรรพนาม สรรพนามทุกพจน์ของทุกภาษามีโครงสร้างคำคือ /CV(V)(C)/ เหมือนกัน ยกเว้นสรรพนามเอกพจน์บุรุษที่ 1 และ 3 มีโครงสร้างคำเป็น /CV(C)/

การวิเคราะห์มิติของโครงสร้างพยางค์

สรรพนามบุรุษที่ 1 บุรุษที่ 2 และบุรุษที่ 3 ของทุกพจน์ ทั้งสามภาษามีความสัมพันธ์กัน ยกเว้นบุรุษที่ 3 เอกพจน์ไม่สัมพันธ์กัน

สรรพนามทุกคำในภาษาปู้หล่างและหว่า เป็นคำพยางค์เดี่ยว และเป็นคำที่ประกอบขึ้นด้วยสระเดี่ยวเกือบทุกคำ มีน้อยมากที่เป็นสระประสม ส่วนคำในภาษาเต้ออ้างเป็นภาษาเดี่ยวที่เป็นสระประสมสองเสียง

สรรพนามบุรุษที่ 2 ทุกพจน์ ทุกภาษาเป็นคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ bilabial โดยใช้เสียง /m/ เป็นสรรพนามเอกพจน์ และเสียง /p/ เป็นสรรพนามทวิพจน์และพหูพจน์

สรรพนามบุรุษที่ 3 ทวิพจน์และพหูพจน์ในทุกภาษาขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ /k/

สรรพนามภาษาปู้หล่างมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาษาหว่า ส่วนสรรพนามภาษาเต้ออ้างมีความสัมพันธ์ต่างออกไปเล็กน้อย เห็นได้จากสรรพนามทุกบุรุษและทุกพจน์ ภาษาปู้หล่างและภาษาหว่ามีรูปคำเป็น /CVC/ เหมือนกัน แต่รูปคำในภาษาเต้ออ้างคือ /CV(V)/

สรรพนามทวิพจน์และพหูพจน์ ทั้งสามภาษาใช้พยัญชนะต้น /p/ เป็นพยัญชนะต้นสำหรับสรรพนามบุรุษที่ 2 และใช้พยัญชนะ /k/ เป็นพยัญชนะต้นสำหรับสรรพนามบุรุษที่ 3

สรุปสูตรคำสรรพนาม ข้อมูลในตารางต่อไปนี้ แต่ละช่องเป็นเสียงพยัญชนะและสระของคำสรรพนามสามภาษา แต่ละช่องมีสามเสียง เป็นเสียงของคำสรรพนามภาษาปู้หล่าง / ภาษาเต้ออ้าง / ภาษาหว่าตามลำดับ เสียงของแต่ละภาษาค้นด้วยเครื่องหมาย “ / ” และเครื่องหมาย “ _ ” หมายความว่า ไม่มีเสียงพยัญชนะหรือสระในภาษานั้นๆ

ตาราง BDW 3 สรุปสูตรคำสรรพนามภาษาปู้หล่าง เต้ออ้าง หว่า									
โครงสร้างคำ	c.			v.			c.		
พจน์	s.	d.	p.	s.	d.	p.	s.	d.	p.
บุรุษที่ 1	ʔ/ʔ/ʔ	ʔj/ʔ	ʔj/ʔ	u/oi/ɤ	a/a:i/a	ɛ/ɤ/i/e	ʔ/-/ʔ	ʔ/-/ʔ	ʔ/-/ʔ
บุรุษที่ 2	m/m/m	p/p/p	p/p/p	i/ɔ/ai	a/a:i/a	ɛ/ɤ/i/e	ʔ/-/ʔ	ʔ/-/ʔ	ʔ/-/ʔ
บุรุษที่ 3	k/d/m	k/k/k	k/k/k	ɤ/i/ɔ	a/a:i/ɛ	ɛ/ɤ/i	n/-/h	ʔ/-/ʔ	ʔ/-/ʔ

หัวข้อนี้ได้อธิบายในเชิงเปรียบเทียบและเปรียบเทียบเชิงร่วมสมัย (Synchronic comparison) ระบบคำสรรพนามของภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศจีน 3 ภาษา คือ ภาษาปู้หล่าง ภาษาเต้ออ้าง และภาษาหว่า จากการเปรียบเทียบจะเห็นว่าระบบคำสรรพนามของทั้งสามภาษามีระบบระเบียบที่ชัดเจนและสอดคล้องกัน กล่าวคือ แบ่งสรรพนามเป็นสามบุรุษ คือ บุรุษที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ มีการแบ่งพจน์เป็นสามพจน์ ได้แก่ สรรพนามเอกพจน์ ทวิพจน์และพหูพจน์ โดยใช้วิธีการคงรูปโครงสร้างคำเดิม แล้วเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นเพื่อแบ่งแยกบุรุษ และแปรเสียงสระเพื่อแบ่งพจน์ จากการเปรียบเทียบดังที่ได้กล่าวมา สามารถสรุปความสัมพันธ์ของระบบคำสรรพนามของภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศจีนได้ว่า คำบุรุษสรรพนามภาษาปู้หล่างมีความ

ใกล้เคียงกับภาษาที่ว่าทั้งระบบ ส่วนภาษาเตออ้างมีบางส่วนที่มีความสัมพันธ์ห่างออกไปจากภาษาทั้งสองเล็กน้อย แต่โดยภาพรวมแล้วทั้งสามภาษามีระบบคำบุรุษสรรพนามที่มีความคล้ายคลึงกันสามารถสรุปได้ ดังตารางต่อไปนี้ (สัญลักษณ์ “+” หมายถึงสอดคล้องกัน สัญลักษณ์ “±” หมายถึงมีสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่มีเพียงบางส่วนที่ต่างกัน สัญลักษณ์ “-” หมายถึงไม่สอดคล้องกัน)

ตาราง BDW 4 : สรุปความสัมพันธ์					
		เอกพจน์	ทวีพจน์	พหูพจน์	สรุปความสัมพันธ์
บุรุษที่ 1		ฉัน	เราสอง	พวกเรา	
	B	ɯŋʔ1	aʔ1	ɛʔ1	+
	D	ʔo	ja:i	ʔxi	±
	W	ʔɯʔ	ʔaʔ	ʔeʔ	+
สรุปความสัมพันธ์	BDW	+	±	±	
บุรุษที่ 2		เธอ	เธอทั้งสอง	พวกเธอ	
	B	miʔ2	paʔ2	pɛʔ2	+
	D	mɔi	pa:i	pɯi	+
	W	maiʔ	paʔ	peʔ	+
สรุปความสัมพันธ์	BDW	+	+	+	
บุรุษที่ 3		เขา	เขาทั้งสอง	พวกเขา	
	B	ɯn1	kaʔ2	keʔ2	±
	D	di	ka:i	kɯi	±
	W	mɔh	keʔ	kiʔ	±
สรุปความสัมพันธ์	BDW	-	+	+	

4.2.1.2 หน่วยคำเติม

B. หน่วยคำเติมในภาษาปู่หล่าง จากข้อมูลในบทที่ 3 จะเห็นว่าภาษาปู่หล่าง มีหน่วยคำเติมสามประเภท คือ หน่วยคำเติมหน้า หน่วยคำเติมท้าย และหน่วยคำเติมกรอบ แต่ไม่พบหน่วยคำเติมกลาง หน่วยคำเติมทั้งสามลักษณะข้างต้นสามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

หน่วยคำเติมภาษาปู่หล่าง	Affix	ทำหน้าที่
หน่วยคำเติมหน้า	/n/	เปลี่ยนคำกริยาเป็นคำนาม
		เปลี่ยนคำกริยาเป็นคำลักษณนาม
		เปลี่ยนคำกริยาถูกทำให้เกิด เป็น คำกริยาเกิดเองปกติ
	/ŋ/	เปลี่ยนคำกริยาเกิดเองปกติเป็นคำกริยาถูกทำให้เกิด
		เปลี่ยนคำกริยาเป็นคำนาม
		เปลี่ยนคำนามเป็นคำลักษณนาม
		เปลี่ยนคำกริยาเป็นคำลักษณนาม
	เปลี่ยนคำคุณศัพท์เป็นการทำให้เกิดคุณศัพท์	

	/kaʔ4/	เปลี่ยนจากการทำกริยาฝ่ายเดียวเป็นทำกริยาสองฝ่าย
หน่วยคำเติมท้าย	/a4/	สร้างคำลักษณนามจากพยัญชนะท้ายของคำนาม
หน่วยคำเติมกรอบ	/paʔ4 __a4/	เพิ่มความเข้มข้นของความหมายให้มีปริมาณหรือคุณภาพมากยิ่งขึ้น

D. หน่วยคำเติมในภาษาเต๋ออั้ง จากข้อมูลในบทที่ 3 พบว่าภาษาเต๋ออั้งมีเพียงหน่วยคำเติมหน้า ไม่พบหน่วยคำเติมลักษณะอื่น จากข้อมูลหน่วยคำเติมหน้าที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

หน่วยคำเติมภาษาเต๋ออั้ง	Affix	ทำหน้าที่
หน่วยคำเติมหน้า ที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์	/k'/	เปลี่ยนกริยาฝ่ายเดียว เป็น กริยาสองฝ่าย
	/k'/	เปลี่ยนกริยาทำให้เกิด เป็นกริยาเกิดเอง
	/a'/	เปลี่ยนกริยาเป็นคำนาม
หน่วยคำเติมหน้าคำนาม	/a'/	มักนำหน้าคำนามที่มีความหมายเกี่ยวกับสัตว์
	/k'/	มักนำหน้าคำนามที่มีความหมายเกี่ยวกับอวัยวะ
	/ŋ'/	มักนำหน้าคำนามที่มีความหมายเกี่ยวกับพืชผักผลไม้
	/ŋ'/	ไม่ระบุ
	/ma/	ไม่ระบุ

W. หน่วยคำเติมในภาษาหว่า จากการศึกษาข้อมูล พบว่าภาษาหว่ามีหน่วยคำเติมหน้าและหน่วยคำเติมท้าย แต่ไม่มีหน่วยคำเติมกลางและเติมกรอบ จากข้อมูลหน่วยคำเติมหน้าที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

หน่วยคำเติมภาษาหว่า	Affix	ทำหน้าที่
หน่วยคำเติมหน้า	/k/	เปลี่ยนคำนามเป็นคำกริยา
	/g หรือ gh/	เพิ่มความหมายมากขึ้น หนาแน่นขึ้น
	/tɕau,kɔn/	เปลี่ยนคำกริยาเป็นคำนาม
	/tɕau,kɔn/	เปลี่ยนคำกริยาเป็นคำนาม(ผู้กระทำ / สิ่งที่ใช้กระทำ)
	/kok/	เพิ่มความห่างไกลออกไป แยกออก
	/pu,du,tɕu,su/	มีความถี่มากขึ้น ซ้ำ กันมากขึ้น
หน่วยคำเติมท้าย	ซ้ำพยัญชนะต้นเปลี่ยนเสียงสระ	ซ้อนเพื่อเสียง

จากการเปรียบเทียบลักษณะร่วมของหน่วยคำเติมในภาษาปู้หล่าง ภาษาเต้ออ้าง และภาษาหว่า พบว่า ภาษาทั้งสามมีการใช้หน่วยคำเติมสองลักษณะ คือ

1. แบบที่เติมแล้วทำให้คำมีการเปลี่ยนหน้าที่ทางไวยากรณ์หรือความหมาย มี 9 แบบ ได้แก่ (1) เปลี่ยนคำกริยาเป็นคำนาม (2) เปลี่ยนคำนามเป็นคำกริยา (3) เปลี่ยนคำกริยาเป็นคำลักษณนาม (4) เปลี่ยนคำนามเป็นคำลักษณนาม (5) เปลี่ยนกริยาทำให้เกิดเป็นกริยาเกิดเอง (6) เปลี่ยนกริยาเกิดเองเป็นกริยาถูกทำให้เกิด (7) เปลี่ยนคำคุณศัพท์เป็นคำที่ทำให้เกิดคุณศัพท์ (8) เปลี่ยนการกระทำฝ่ายเดียวเป็นการกระทำสองฝ่าย (9) เพิ่มความเข้มข้นของความหมาย

2. แบบที่เติมแล้วไม่ได้ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ เป็นเพียงการเติมเพื่อเสียง หรือเพื่อจัดกลุ่มคำที่มีความหมายเดียวกัน หรือเป็นคำชนิดเดียวกัน แต่ทั้งนี้ก็ยังมีส่วนที่ไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่าทำหน้าที่ใด หรือไม่ทำหน้าที่ก็มี ข้อมูลการใช้หน่วยคำเติมของทั้งสามภาษารูปเป็นตารางต่อไปนี้

ภาษา	affixation	prefix	infix	Suffix	circumfix	
ปู้ หล่าง	/n/	เปลี่ยนคำกริยาเป็นคำนาม				
		เปลี่ยนคำกริยาเป็นคำลักษณนาม				
		เปลี่ยนกริยาทำให้เกิดเป็นกริยาเกิดเอง				
	/n/	เปลี่ยนกริยาเกิดเองเป็นกริยาถูกทำให้เกิด				
		เปลี่ยนคำกริยาเป็นคำนาม				
		เปลี่ยนนามเป็นคำลักษณนาม				
		เปลี่ยนคำกริยาเป็นคำลักษณนาม				
		เปลี่ยนคำคุณศัพท์เป็นคำที่ทำให้เกิดคุณศัพท์				
/kaʔ4/	เปลี่ยนการกระทำฝ่ายเดียวเป็นการกระทำสองฝ่าย					
/a4/			เปลี่ยนคำนามเป็นคำลักษณนาม			
/paʔ4 __a4/				เพิ่มความเข้มข้นของความหมาย		
เต้อ อ้าง	/a'/	เปลี่ยนคำกริยาเป็นคำนาม				
	/k'/	เปลี่ยนการกระทำฝ่ายเดียวเป็นการกระทำสองฝ่าย				
	/m', k' /	เปลี่ยนกริยาเกิดเองเป็นกริยาถูกทำให้เกิด				
หว่า	/k/	เปลี่ยนคำนามเป็นคำกริยา				
	/g/ หรือ /gh/	เพิ่มความเข้มข้นของความหมาย				
	/tɕau, kɔŋ/	เปลี่ยนคำกริยาเป็นคำนาม				

/tɕau, kɔŋ/	เปลี่ยนคำกริยาเป็นคำนาม (ผู้กระทำ)			
/kok/	เพิ่มความเข้มข้นของความหมาย			
/ pu, du, tɕu, su/	เพิ่มความเข้มข้นของความหมาย			
พยัญชนะ เดียวกันเปลี่ยน เสียงสระ			ซ้อนเพื่อเสียง	

4.2.1.3 คำยืมจากภาษาจีน แม้ว่าชาวปู้หล่าง เต่ออ่าง และหว่า จะมีภาษาแม่เป็นของตนเอง และพูดภาษาแม่ของตนเองเป็นหลัก แต่ด้วยเหตุที่เป็นพลเมืองของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน อยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลจีน ทำให้ภาษาจีนหลั่งไหลถ่ายเทเข้าสู่วงคำศัพท์ของภาษาต่างๆ เป็นจำนวนมาก ในหนังสือ “ปริทรรศน์ภาษา” ต่างๆ ซึ่งเป็นหนังสือในโครงการ “สรรนิพนธ์รวมชุดประเด็นชนกลุ่มน้อย 5 ประการของคณะกรรมการชนกลุ่มน้อยแห่งชาติ” พบว่า ในภาษาของชนกลุ่มน้อยต่างๆ มีคำยืมภาษาจีนเป็นจำนวนมาก ในบางภาษามีการวิเคราะห์ระบบเสียง โดยถือว่าเสียงของภาษาจีนเป็นสมาชิกของภาษานั้นๆ ด้วย เพราะเห็นว่าเดิมทีชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ไม่สามารถออกเสียงคำที่มาจากภาษาจีนได้ แต่ใช้เสียงที่มีอยู่ในภาษามาทดแทน แต่ปัจจุบันคนรุ่นใหม่ ซึ่งได้รับการศึกษาจากโรงเรียนของรัฐบาล คำยืมภาษาจีนที่ยืมเข้าไปใช้ในภาษาของตนเองสามารถออกเสียงได้ถูกต้อง จึงวิเคราะห์ว่าเสียงภาษาเหล่านั้นเป็นสมาชิกของระบบเสียงในภาษาชนกลุ่มน้อยด้วย อิทธิพลของคำยืมภาษาจีนที่มีต่อภาษามอญ - เขมร สรุปได้ดังนี้

B. ชาวปู้หล่าง ได้รับอิทธิพลจากเสียงภาษาจีนสำเนียงภาษาจีนท้องถิ่น (คือภาษาจีนถิ่นยูนนาน) คือ เสียงภาษาจีนกลาง /tɕ และ tɕʰ/ สำเนียงภาษาจีนท้องถิ่นออกเสียงเป็น /ts และ tsʰ/ เมื่อชาวปู้หล่างยืมไปใช้ออกเสียงเป็น /tɕ, tɕʰ/ ภายหลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน เยาวชนรุ่นใหม่ที่ได้เข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐบาลสามารถออกเสียงคำยืมจากภาษาจีนได้ถูกต้อง แต่สำหรับกลุ่มวัยกลางคนถึงสูงอายุไม่ได้เข้าศึกษาก็จะออกเสียงนี้ไม่ได้ ดังนั้นในการวิเคราะห์ระบบเสียงจึงยังไม่ได้จัดเสียงนี้ไว้เป็นระบบเสียงภาษาปู้หล่าง ดังข้อมูลต่อไปนี้

เสียงภาษาจีน	พินอิน	เสียงในภาษาปู้หล่าง	ตัวอย่างคำที่ออกเสียงแบบภาษาจีน	ออกเสียงแบบภาษาปู้หล่าง
/tɕ, tɕʰ/	/zh, ch	/tɕ, tɕʰ/	厂 chǎng “โรงงาน”	tɕʰaŋ2
			政 Zhèng “รัฐบาล”	tɕeŋ2
			查 Chá “ตรวจสอบ”	tɕʰa1
			产 Chǎn “ผลิต”	tɕʰan2
			治 zhì “รักษา”	tɕi1

D. ชาวเต๋ออ้าง อาศัยอยู่ใกล้ชิดกับชนที่มีวัฒนธรรมที่เข้มแข็งกว่า คือ ชาวไต นับแต่อดีตเรื่อยมาภาษาเต๋ออ้างจึงยืมคำจากภาษาไตมาใช้เป็นจำนวนมาก แต่การยืมคำภาษาจีนไม่ได้ยืมมาจากภาษาจีนโดยตรง แต่ยืมผ่านภาษาไทยมาอีกทอดหนึ่ง ทำให้ยากแก่การตัดสินว่าระบบเสียงภาษาจีนที่มีอิทธิพลต่อภาษาเต๋ออ้างคือเสียงใด แต่ภายหลังจากการปฏิวัติวัฒนธรรม (จีนใหม่) การปกครองของรัฐบาลเข้าถึงทุกกลุ่มชาติพันธุ์โดยตรง ทำให้ภาษาเต๋ออ้างมีคำยืมจากภาษาจีนโดยตรง ซึ่งคำศัพท์กลุ่มนี้เป็นคำศัพท์ที่เกิดขึ้นในยุคจีนใหม่ จากการวิเคราะห์ระบบเสียงคำยืมในภาษาเต๋ออ้าง พบเสียงที่ได้รับอิทธิพลจากคำยืมภาษาจีนสองชุดคือ

(D.1) คำยืมเสียงพยัญชนะ ชาวเต๋ออ้างออกเสียงพยัญชนะภาษาจีนกลาง โดยการเทียบเคียงกับเสียงที่มีในภาษา คือ เสียง /tʂ, tʂʰ/ และ ts, tsʰ/ ออกเสียงเป็น /tɕ, tɕʰ/ เสียง /tɕ, tɕʰ/ ออกเสียงเป็น /k, kʰ/ เสียง /ʃ, ɕ, x/ ออกเสียงเป็น /s/ เสียง /z/ ออกเสียงเป็น /j/ และเสียง /w/ ออกเสียงเป็น /ʔ/ ดังตัวอย่างคำต่อไปนี้

เสียงภาษาจีน	พินอิน	เสียงในภาษาเต๋ออ้าง	ตัวอย่างคำที่ออกเสียงแบบภาษาจีน	ออกเสียงแบบภาษาเต๋ออ้าง
/tʂ, tʂʰ/	/zh, ch	/tɕ, tɕʰ/	中, 厂 zhōng, chǎng “กลาง, โรงงาน”	tɕuŋ, tʂʰaŋ
ts, tsʰ/	/z, c/	/tɕ, tɕʰ/	组, 参 zǔ, cān “หมู่, ร่วม”	tɕu, tɕʰan
/tɕ, tɕʰ/	/j, q/	/k, kʰ/	己, 区 jǐ, qū “ตนเอง, เขต”	ki, kʰi
ʃ, ɕ, x	/sh, x, h/	/s/	商, 县 shāng, xiàn “การค้า, อำเภอ”	saŋ, sian
Z	/r/	/j/	人 rén “คน”	jin
w	/w/	/ʔ/	(台) 湾 Táiwān “ไต้หวัน”	ʔuan

(D.2) เสียงสระ อิทธิพลของเสียงภาษาจีนใหม่ไม่มีผลต่อจำนวนเสียงสระในภาษาเต๋ออ้าง แต่ในอดีตที่ผ่านมาภาษาเต๋ออ้างยืมคำภาษาจีนเก่า¹จำนวนหนึ่ง ซึ่งเสียงสระบางเสียงในภาษาจีนเก่ามีการเปรียบเทียบของเสียงสระที่ต่างกันสองเสียง แต่ภาษาจีนใหม่ได้รวมเสียงสระเหล่านั้นเป็นเสียงเดี่ยวแล้ว แต่ภาษาเต๋ออ้างยังคงออกเสียงคำภาษาจีนเก่าที่มีการเปรียบเทียบเสียงสระนั้นอยู่ นอกจากนี้ยังพบว่า เสียงสระ /i/ ที่มีพยัญชนะท้าย /ŋ/ ภาษาเต๋ออ้างออกเสียงตามภาษาจีนท้องถิ่น เป็น /in/ ดังข้อมูลและตัวอย่างต่อไปนี้

¹ การศึกษาทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติของจีนนั้นจัดแบ่งระยะเวลาภาษาเป็น 4 ช่วงคือ ภาษาจีนยุคก่อนประวัติศาสตร์ (上古汉语 Shànggǔ Hànyǔ) คือภาษาจีนสมัยโจว 周 Zhōu 1046 ถึง 256 ปีก่อนคริสตกาล ภาษาจีนยุคกลางประวัติศาสตร์ (中古汉语 Zhōnggǔ Hànyǔ) คือภาษาจีนสมัยหนานเป่ย์ 南北 Nánběi ถึงสมัยถัง 唐 Táng คือปี ค.ศ.420 ถึง ค.ศ.907 ภาษาจีนยุคใกล้ปัจจุบัน (近代汉语 Jìndài Hànyǔ) คือภาษาจีนในศตวรรษที่ 5 คือช่วง ทหาราชวงศ์ 六朝 Liùcháo ได้แก่สมัย ตงอู๋ 东吴 Dōng wú ตงจิน 东晋 Dōngjìn ซ่ง 宋 Sòng ฉี 齐 Qí เหลียง 梁 Liáng และเฉิน 陈 Chén) และภาษาจีนยุคปัจจุบัน ภาษาจีนเก่าในงานวิจัยนี้หมายถึงภาษาจีนยุคกลางประวัติศาสตร์

เสียงสระ ภาษาจีนปัจจุบัน [pinyin]	เสียงสระ ภาษาจีนเก่า	ตัวอย่างคำ [pinyin]	เทียบคำภาษาไทย ¹	ออกเสียงแบบ ภาษาเต๋ออ๋าง
o [o]	o	剥 [bō]	ปอก	po
	ʁ?	墨 [mò]	หมึก	mʁ?
ɔ [ɛ]	ʁ	德 [dé]	ธรรม (คุณธรรม)	tʁ
	o	可 [kě]	ได้	kho
ai [ai]	ai	派 [pài]	พรรค	phai
	ʁ	白 [bái]	ขาว	pʁ
ei [ɔi]	ʁi	肥 [féi]	อ้วน	fʁi
	ʁ	北 [běi]	ทิศเหนือ	pʁ
ɔŋ [eng]	ʁŋ	恩 [ēn]	เมตตา	ʔʁŋ
	uŋ	丰 [fēng]	เฟื่อง	fuŋ
ie [ie]	ɛ	列 [liè]	เรียง	lɛ
	ai	解 [jiě]	แก้	kai
uo [uo]	o	(老)挝 [wō]	ลาว	ko
	uai	国 [guó]	แคว้น (ประเทศ)	kuai
un [un]	un	顿 [dùn]	ตอน	tun
	ui	昆(明) [kūn]	คุนหมิง	kui
ye [üe]	o	学 [xué]	เรียน	ɕo
	ɛ	缺 [quē]	ขาด	tɕhɛ
เสียงสระที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาจีนสำเนียงท้องถิ่น				
iŋ [ing]	平 [píng]		เรียบ	phin
un [ün]	军 [jūn]		ทหาร	kin

(W.) ชาวหว่า นับแต่อดีตมาภาษาหว่ายืมคำจากภาษาไตมาใช้จำนวนหนึ่ง แต่การยืม คำต่างๆ มาใช้นั้นไม่ได้ยืมเสียง หากแต่ปรับใช้เสียงที่มีในภาษาของตน เช่น เสียง /f/ ออกเสียงเป็น /ph/ จนกระทั่งหลังยุคปฏิวัติวัฒนธรรมจีน ชาวหว่าเริ่มยืมคำจากภาษาจีนมากขึ้น เสียง /f/ ที่เคยแทนด้วย /ph/ กลับค่อยๆ เกิดเสียง /f/ ที่ถูกต้องขึ้น เกิดเป็นเสียงที่มีในระบบเสียงภาษาหว่า

นอกจากนี้เสียงที่เป็นเสียงเฉพาะในภาษาจีนอย่างเสียง /tʂ, tʂʰ/ และ ts, tsʰ/ เมื่อภาษาหว่ายืมมาใช้ ก็เป็นลักษณะเดียวกันกับสองภาษาข้างต้น คือ ไม่ก็ออกเสียงตามสำเนียงภาษาจีนท้องถิ่นเป็น /ts, tsʰ/ หรือเทียบกับเสียงในภาษาหว่าออกเสียงเป็น /tɕ, tɕʰ/ แต่ปัจจุบันชาว

¹ ประเด็นสำคัญที่พบอีกประการหนึ่งคือ เมื่อเทียบกับคำในภาษาไทยแล้วยังพบว่ามียังพบว่ามีบางคำคล้ายคลึงกัน สันนิษฐานว่าเป็นคำศัพท์ที่ภาษากลุ่มไทและภาษาจีนใช้ร่วมกันมาตั้งแต่ภาษาจีนยุคกลางประวัติศาสตร์ ภาษาเต๋ออ๋างอาจยืมคำเหล่านี้จากภาษาจีนหรือกลุ่มชนที่พูดภาษาไทก็ได้

หว่าออกเสียงคำยืมจากภาษาได้ชัดเจน และเกิดมีหน่วยเสียง / ts,tsʰ/ เพิ่มขึ้นมาในระบบเสียงภาษา
หว่าในที่สุด ดังข้อมูลและตัวอย่างต่อไปนี้

เสียง ภาษาจีน	พินอิน	เสียงใน ภาษาหว่า	ตัวอย่างคำภาษาจีน [pinyin]	ความหมาย	ออกเสียงแบบภาษาหว่า
/tʂ/	zh	/tʂ/	制 [zhì]	ควบคุม	tʂɛ
tʂʰ	ch	/tʂʰ/	持 [chí]	ยาวนาน	tʂʰɛ
/ts/	z	/tʂ/	自 [zì]	ตนเอง	tʂɛ
tsʰ	c	/tʂʰ/	词 [cí]	คำศัพท์	tʂʰɛ
/f/	/f/	/ph/	放 [fàng]	ปล่อย	phaŋ

4.2.2 ลักษณะร่วมระดับไวยากรณ์

4.2.2.1 ลักษณะเปรียบเทียบ

(1) โครงสร้างประโยคความเดียว จากการเปรียบเทียบโครงสร้างประโยค
พื้นฐานของทั้งสามภาษาพบว่าโครงสร้างอย่างเดียวกัน คือ [S.V.O] ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

	S.	V.	O.	ความหมาย
ภาษาปู้หล่าง	uŋʔ1 “ฉัน”	toŋ2 “กิน”	som1 “ข้าว”	ฉันกินข้าว
ภาษาเต้อ่าง	ʔo “ฉัน”	hɔ:m “กิน”	pɔ:m “ข้าว”	ฉันกินข้าว
ภาษาหว่า	ʔɤʔ “ฉัน”	ʔih_ “กิน”	som “ข้าว”	ฉันกินข้าว

(2) รูปแบบคำบ่งชี้ รูปแบบและตำแหน่งการวางคำบ่งชี้ในทั้งสามภาษา
เหมือนกัน คือ [นาม + คำบ่งชี้] ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

	คำนาม	คำบ่งชี้	ความหมาย
ภาษาปู้หล่าง	paʔ4 “คน”	en2 “นี้”	คนนี้
ภาษาเต้อ่าง	ʔi “คน”	ŋʔŋ “นี้”	คนนี้
ภาษาหว่า	pui “คน”	ʔan “นี้”	คนนี้

(3) การแสดงความเป็นเจ้าของ โครงสร้างของคำแสดงความเป็นเจ้าของในทั้ง
สามภาษามีรูปแบบเหมือนกัน คือ [นามที่ถูกเป็นเจ้าของ + คำแสดงความเป็นเจ้าของ (สามารถละได้)
+ ผู้ที่เป็นเจ้าของ] ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

	นามที่ถูกเป็นเจ้าของ	คำแสดงความเป็นเจ้าของ	ผู้ที่เป็นเจ้าของ	ความหมาย
ภาษาปู้หล่าง	ŋaʔ2 “บ้าน ”	laʔ1 “ของ”	uŋʔ1 “ฉัน”	บ้านของฉัน
ภาษาเต้อ่าง	giaŋ “บ้าน ”	ʔen “ของ”	ʔo “ฉัน”	บ้านของฉัน
ภาษาหว่า	ŋiɛʔ “บ้าน ”	tʂiɛ_ “ของ”	ʔɤʔ “ฉัน”	บ้านของฉัน

(4) โครงสร้างประโยคเปรียบเทียบ ทั้งสามภาษามีโครงสร้างประโยคเปรียบเทียบเหมือนกัน คือ [A + คุณศัพท์ + คำแสดงการเปรียบเทียบ (กว่า) + B] ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

	A	คุณศัพท์	คำแสดงการเปรียบเทียบ (กว่า)	B	ความหมาย
ภาษาปู้หล่าง	mi?2 “เธอ”	log1 “สูง”	ʃʉ?1 “กว่า”	u?1 “ฉัน”	เธอสูงกว่าฉัน
ภาษาเต้อ่าง	moɿ “เธอ”	dza:r “สูง”	doɿ “กว่า”	?o “ฉัน”	เธอสูงกว่าฉัน
ภาษาหว่า	mai? “เธอ”	lhuaŋ “สูง”	khaiŋ “กว่า”	?ʃʉ? “ฉัน”	เธอสูงกว่าฉัน

(5) การใช้คำลักษณนาม ภาษาทั้งสามมีการใช้คำลักษณนาม โดยมีรูปแบบและตำแหน่งของคำเหมือนกัน คือ [นาม + จำนวน + ลักษณนาม] ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

	นาม	จำนวน	ลักษณนาม	ความหมาย
ภาษาปู้หล่าง	sim1 “นก”	ti?4 “หนึ่ง”	tu?4 “ตัว”	นกหนึ่งตัว
ภาษาเต้อ่าง	sim “นก”	?u “หนึ่ง”	tu “ตัว”	นกหนึ่งตัว
ภาษาหว่า	sim “นก”	ti? “หนึ่ง”	mu “ตัว”	นกหนึ่งตัว

แต่มีข้อมูลภาษาปู้หล่างที่พบว่า การวางตำแหน่งของคำลักษณนามสามารถวางสลับที่กันได้ เป็น [จำนวน + ลักษณนาม + นาม] ซึ่งรูปแบบดังกล่าวนี้เหมือนกับรูปแบบการใช้คำลักษณนามในภาษาจีน ในขณะที่ภาษาเต้อ่างกับภาษาหว่าไม่มีรูปแบบดังกล่าวนี้ ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

	นาม	จำนวน	ลักษณนาม	ความหมาย
ภาษาปู้หล่าง	ti?4 “หนึ่ง”	tu?4 “ตัว”	sim1 “นก”	นกหนึ่งตัว

4.2.2.2 ลักษณะเปรียบเทียบต่าง

(1) การแสดงคำถาม รูปแบบประโยคคำถามสามภาษา มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ภาษาปู้หล่างกับภาษาหว่าวางคำแสดงคำถามในตำแหน่งท้ายสุดของประโยค ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

	ประธาน	กริยา	คำแสดงคำถาม	ความหมาย
ภาษาปู้หล่าง	mi?2 “เธอ”	hʃɿ1 “ไป”	mu?4 “ไหน”	เธอไปไหน
	mi?2 “เธอ”	pin1 “เป็น”	nʃɿ2 “ใคร”	เธอเป็นใคร
	en2 “นี่”	pin1 “เป็น”	ŋa? “อะไร”	นี่เป็นอะไร
	mi?2 “เธอ”	hʃɿ1 “ไป”	num1 “ไหม”	เธอไปไหม
	ɛ?1 “พวกเรา”	khɛ?1 “ทำ”	ka?4 zɔ?2 “อย่างไร”	พวกเราทำอย่างไร
ภาษาหว่า	mai? “เธอ”	hu “ไป”	dʉu mɔ? “ไหน”	เธอไปที่ไหน
	mai? “เธอ”	mɔh “เป็น”	mɔ? “ใคร”	เธอเป็นใคร
	?an “นี่”	mɔh “เป็น”	pa ti? “อะไร”	นี่เป็นอะไร
	mai? “เธอ”	hu “ไป”	laih “ไหม”	เธอไปไหม
	?e? “พวกเรา”	zɔh “ทำ”	kah mɔh “อย่างไร”	พวกเราทำอย่างไร

แต่ภาษาเต๋ออ้างวางคำแสดงคำถามไว้ในตำแหน่งหน้าสุดของประโยค ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

	คำแสดงคำถาม	ประธาน	กริยา	ความหมาย
ภาษาเต๋ออ้าง	mɔw “ไหน ”	mɔi “เธอ ”	ha:uʔ “ไป”	เธอไปไหน
	ʔi se “ใคร ”	mɔi “เธอ ”	muh “เป็น”	เธอเป็นใคร
	se “อะไร ”	mɔi “เธอ ”	sw:n “กิน ”	เธอกินอะไร
	ʔaŋ “ไหม ”	mɔi “เธอ ”	ʔi ha:u “ไป” ↗	เธอไปไหม
	mɔw “อย่างไร ”	ʔɔi “พวกเรา”	bai “ทำ ”	พวกเราทำอย่างไร
	หมายเหตุ : รูปประโยคคำถามว่าใช้ไหมในภาษาเต๋ออ้าง จะใช้ร่วมกับใช้ลักษณะน้ำเสียงสูงขึ้นในคำสุดท้าย			

(2) การวางลำดับของส่วนขยาย จากการเปรียบเทียบข้อมูลการวางตำแหน่งของส่วนที่ทำหน้าที่ขยายความพบว่า ภาษาทั้งสามมีรูปแบบการวางตำแหน่งของส่วนที่ทำหน้าที่ขยายเหมือนและต่างกัน ดังนี้

a. ส่วนขยายคำกริยา ภาษาปู้หล่างและภาษาหว่าวางส่วนที่ทำหน้าที่ขยายคำกริยาไว้หน้าคำกริยาเป็น [ส่วนขยาย + คำกริยา] แต่ภาษาเต๋ออ้างวางไว้หลังคำกริยา คือ [คำกริยา + ส่วนขยาย] แต่ ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

[ส่วนขยาย + คำกริยา]	ส่วนขยาย	คำกริยา	ความหมาย
ภาษาปู้หล่าง	tɕat2 “มาก”	kɕu2 “ชอบ”	ชอบมาก
	tɕat2 “มาก”	lat “กลัว ”	กลัวมาก
ภาษาหว่า	ket “มาก”	ʔiʔi “รัก”	รักมาก
	ket “มาก”	sak “อึด”	อึดมาก

[คำกริยา + ส่วนขยาย]	คำกริยา	ส่วนขยาย	ความหมาย
ภาษาเต๋ออ้าง	jo “กลัว ”	wʔiɔh “มาก”	กลัวมาก
	sw:n “อยาก”	wʔiɔh “มาก”	อยากมาก

b. ส่วนขยายคำนาม ทั้งสามภาษาวางตำแหน่งของส่วนที่ทำหน้าที่ขยายคำนามเหมือนกัน คือ วางไว้หลังคำนาม [คำนาม + ส่วนขยาย] ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

[คำนาม + ส่วนขยาย]	คำนาม	ส่วนขยาย	ความหมาย
ภาษาปู้หล่าง	pap2 “หนังสือ ”	tɕhuʔ1 “ใหม่ ”	หนังสือใหม่
	phɕu kaʔ4 “ดอกไม้ ”	qhak “แดง ”	ดอกไม้แดง
ภาษาเต๋ออ้าง	giaŋ “บ้าน ”	mai “ใหม่ ”	บ้านใหม่
	poh “ดอกไม้ ”	rɕŋ “แดง ”	ดอกไม้แดง

ภาษาหว่า	si beɿ “เสื่อ ”	khrauɿ “ไหม ”	เสื่อไหม
	tai “ดอกไม้ ”	paiŋ “ขาว ”	ดอกไม้ขาว

c. ส่วนขยายคำคุณศัพท์ ภาษาปู้หล่างและภาษาหว่าวางตำแหน่งของส่วนที่ทำหน้าที่ขยายไว้หน้าคำคุณศัพท์เหมือนกัน คือ [ส่วนขยาย + คำคุณศัพท์] ส่วนภาษาเต้อ่างวางส่วนขยายไว้หลังคำคุณศัพท์ คือ [คำคุณศัพท์ + ส่วนขยาย] ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

[ส่วนขยาย+ คำคุณศัพท์]	ส่วนขยาย	คำคุณศัพท์	ความหมาย
ภาษาปู้หล่าง	tɕat2 “มาก”	laŋ “ยาว”	ยาวมาก
	tɕat2 “มาก”	loŋ “สูง”	สูงมาก
ภาษาหว่า	ket “มาก”	laŋ “ยาว”	ยาวมาก
	tɕat2 “มาก”	lhuaŋ “สูง”	สูงมาก

[คำคุณศัพท์ + ส่วนขยาย]	คำคุณศัพท์	ส่วนขยาย	ความหมาย
ภาษาเต้อ่าง	doŋ “ยาว”	วไวห “มาก”	ยาวมาก
	vah “กว้าง”	วไวห “มาก”	กว้างมาก

รูปแบบการวางตำแหน่งของส่วนขยายคำกริยา คำนาม และคำคุณศัพท์ ที่วางไว้หลังคำหลัก พบว่าภาษาเต้อ่างเป็นระบบเดียวกันทั้งภาษา ส่วนภาษาปู้หล่างและภาษาหว่ามีเฉพาะการขยายคำนาม

คำกริยา + ส่วนขยาย	คำนาม + ส่วนขยาย	คำคุณศัพท์ + ส่วนขยาย
D	D	D
	B	
	W	

รูปแบบการวางตำแหน่งของส่วนขยายคำกริยาและคำคุณศัพท์ ที่วางไว้หน้าคำหลัก พบในภาษาปู้หล่างและภาษาหว่า

ส่วนขยาย + คำกริยา	ส่วนขยาย+คำนาม	ส่วนขยาย+คำคุณศัพท์
B		B
W		W

4.3 ความสัมพันธ์ของภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนกับภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศไทย

หัวข้อนี้อยู่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ แต่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะลองนำคำศัพท์มาเปรียบเทียบกับภาษาที่เป็นตัวแทนของภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศไทยดู ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาหัวข้ออื่นๆ ต่อไป

ในที่นี้จึงจะได้นำตัวอย่างคำศัพท์ภาษาเขมรถิ่นไทยมาเป็นตัวแทนเปรียบเทียบ ดังนี้

ตัวอย่างคำภาษาปู้หล่างกับภาษาเขมรถิ่นไทย					
คำ	เขมรถิ่นไทย	ความหมาย	คำ	เขมรถิ่นไทย	ความหมาย
ti?1	dai	มือ	zuk1	tajik	หู
tɕuŋ3	tɕuŋ	ดิน	te?1	dΛi	ดิน
tiu3	dɔu	ไป	pun1	bun	สี่ (เลขสี่)
tɕak1	seh	ม้า	tui3	tijŋ	ซ้อ
ŋai4 ŋi?2	t ^h ŋai	พระอาทิตย์	ŋam1	c ^h iam	เลือด
tɕoh2	tɕui	ช่วย	hom1	t ^h om	ใหญ่
suu?1	tɕ ^h uu	ปวด	ka?4 aŋ	tɕ?4ŋ	กระดุก
ŋu?2	t ^h ma	หิน	phx _o ka?4	p ^h ka	ดอกไม้
ŋai2	c ^h ŋai	ไกล	la?1	sanlΛ?1	ใบ

ตัวอย่างคำภาษาเต๋อฮ้าง

คำ	เขมรถิ่นไทย	ความหมาย	คำ	เขมรถิ่นไทย	ความหมาย
dʒʉŋ	tʃuŋ	ตื่น	mʉiʔ	mʉat	ปาก
ŋʉʉi	ŋkui	นั่ง	phʉn	bun	สี่
ple	plɛ	ผลไม้	a'ka:u	ŋkw	ข้าวสาร
bʉt	kmet	มีด	mɛ:n	mʉ	ดู
ʔa:ŋ	tʃʔʌŋ	กระต๊าก	brai	prai	ป่า
kiar	k ^h ɛ	พระจันทร์	pʃh	bʌʔ	เปิด
k'ŋʉʉi	t ^h ŋai	พระอาทิตย์	paŋ pa	piŋ pliat	ผีเสื้อ
vɛŋ	wiŋ	คืน กลับ	ʃʉʔ	ruo	หา

ตัวอย่างคำภาษาหว่อกับภาษาเขมรถิ่นไทย					
คำ	เขมรถิ่นไทย	ความหมาย	คำ	เขมรถิ่นไทย	ความหมาย
tai?	dai	มือ	te?	dai	ดิน
siam	sim	กลุ่มชาติพันธุ์ไต	sin	sAn	ถ้ำ
ηai	c ^h ηai	ไถล	si ηai?	t ^h ηai	พระอาทิตย์
phuan	pram	ห้ำ	gau?	ηkw	ข้าวสาร
pɔŋ	puŋ	เฟิงจะ	tɕauŋ	tɕuŋŋ	ดิน
kɔn	kon	ลูก	bauh	bA?	เปิด อ้า
pɨh	bɔh	กวาด	krak	srɛ	นา
lauh	ηuuh	เหงื่อ	lik	tɕruk	หมู

จากการเปรียบเทียบตัวอย่างคำศัพท์ข้างต้นพบว่า แม้ว่าจะเป็นภาษาที่พูดกันคนละพื้นที่(ประเทศ) และอยู่ห่างไกลกันมากก็ตาม แต่ก็ยังมีความคล้ายคลึงกันมาก สามารถชี้ให้เห็นถึงร่องรอยความสัมพันธ์ในฐานะภาษาร่วมตระกูลได้เป็นอย่างดี

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้เรียบเรียงโดยการสังเคราะห์จากผลงานและทรรศนะของนักวิชาการจีน โดยได้ศึกษาและเปรียบเทียบภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน 3 ภาษา คือ ภาษาเต้อ่าง ภาษาปู้หล่าง และภาษาหว่า

บทสรุปเกี่ยวกับข้อมูลชาติพันธุ์วรรณนาและการเปรียบเทียบทางภาษาศาสตร์ จะได้รายงานในบทที่ 5 นี้ ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับชาติพันธุ์ การจัดตระกูลภาษา ระบบเสียง การสร้างคำ และปัญหาเรื่องคำยืมจากภาษาอื่น

เหตุที่นักภาษาศาสตร์ชาวจีนที่เข้าไปศึกษาภาษาของชนกลุ่มน้อยไม่ทราบว่าคำศัพท์ที่เก็บข้อมูลมาได้นั้นเป็นคำศัพท์แท้ในภาษาของชนกลุ่มน้อยนั้นหรือไม่ หรือเป็นคำศัพท์ที่ยืมมาจากภาษาอื่น ซึ่งจากข้อมูลพบว่ามีภาษาตระกูลไทปะปนอยู่ในภาษาของชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลมอญ - เขมรเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้การวิเคราะห์ข้อมูลอื่น ๆ คลาดเคลื่อน

5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับชาติพันธุ์

กลุ่มชาติพันธุ์ปู้หล่าง ภาษาจีนออกเสียงว่า ปู้หล่าง (布朗 Bùlǎng) อาศัยอยู่ในเขตปกครองตนเองชาวไต (傣族自治州 Dǎi Zú zìzhìzhōu) สิบสองปันนา (西双版纳 Xīshuāngbǎnnà) ในมณฑลยูนนาน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 91,882 คน มีรายงานการตั้งถิ่นฐานของชาวปู้หล่างในประเทศไทย จากรายงานการวิจัยของ มัชฌิมวารรณ (2546) และสุชาติดา(2546) พบว่ามีชาวปู้หล่างตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยที่บ้านห้วยน้ำขุ่น จังหวัดเชียงราย

กลุ่มชาติพันธุ์เต้อ่าง ภาษาจีนออกเสียงว่า เต้อ่าง ในประเทศจีน เรียกตัวเองว่า /tʰʔa:ŋ/) ตั้งถิ่นฐานอย่างกระจัดกระจายในมณฑลยูนนาน (云南 Yúnnán) ในเขตปกครองตนเองชาวไต (傣族 Dǎi Zú) ชาวจิงโพ (景颇族 Jǐngpō Zú) การตั้งถิ่นฐานส่วนใหญ่มักอยู่ร่วมกับชาวไต (傣族 Dǎizú) จิงโพ (景颇 Jǐngpō Zú) หว่า (佤 Wǎ Zú) และชาวฮั่น (汉 Hàn Zú) มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 17,935 คน จากรายงานการวิจัยของเบญจวรรณ (2546) วาสนา (2546) และสกุณี (2545) พบว่าในประเทศไทยก็มีชนกลุ่มนี้อาศัยอยู่ บริเวณดอยอ่างขาง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มชาติพันธุ์หว่า ภาษาจีนออกเสียงว่า หว่า มีถิ่นฐานอยู่ในมณฑลยูนนาน บริเวณดังกล่าวครอบคลุมพื้นที่ช่วงทิศใต้ของเทือกเขานู (怒山 Nùshān) ที่ติดต่อกับแม่น้ำหลานซาง (澜沧江 Lán cāng jiāng) ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวหว่า จึงเรียกชื่อบริเวณหุบเขาแห่งนี้ว่า “หุบเขาอาหว่า” (阿佤山区 Ā wǎ shānqū) มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 396,610 คน จากรายงานการวิจัยของ วัฒนา(2541) พบว่าในประเทศไทยก็มีชนกลุ่มนี้อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดเชียงราย

สรุปข้อมูลถิ่นที่อยู่		
กลุ่มชาติพันธุ์	ประเทศจีน	ประเทศไทย
ปู้หล่าง	เขตปกครองตนเองชาวไตสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน	อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
เต้อ่าง	เขตปกครองตนเองชาวไตและชาวจิงโพ เมืองเต้อ่าง มณฑลยูนนาน	อำเภอแม่สาย อำเภอฝาง อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
หว่า	ช่วงทิศใต้ของเทือกเขานู ที่ติดต่อกับแม่น้ำ หลานซาง ชื่อ “หุบเขาอาหว่า” มณฑลยูนนาน	บ้านสันติสุข ตำบลป่าตึง จังหวัดเชียงราย

5.2 การจัดตระกูลภาษา ภาษาทั้งสามจัดไว้ในตระกูลภาษาที่ภาษาจีนเรียกว่า สายตระกูลภาษาเอเชียใต้ ตระกูลภาษามอญ - เขมร โดยที่แต่ละภาษาจัดไว้ในแขนงต่างกัน ดังนี้

สายตระกูลภาษาเอเชียใต้ ตระกูลภาษามอญ - เขมร		
ภาษาปู้หล่าง	จัดอยู่ในแขนงภาษาหว่า – เต้อ่าง	บางกระแสจัดไว้เป็นแขนงภาษาปู้หล่างแยกออกมาต่างหาก
ภาษาเต้อ่าง	จัดอยู่ในแขนงภาษาหว่า – เต้อ่าง	
ภาษาหว่า	จัดอยู่ในแขนงภาษาหว่า	

5.3 ระบบเสียง สรุปเรื่องระบบเสียงดังตารางต่อไปนี้

ภาษา	พยัญชนะต้น	พยัญชนะ ควบกล้ำ	พยัญชนะ ท้าย	สระเดี่ยว ใส/ขุ่น	สระประสม สองเสียง/สามเสียง	วรรณยุกต์	การใช้ทำนองเสียง	โครงสร้างพยางค์	ภาษาถิ่น	ตัวอักษร
B	35	8	11	9/-	14/2	4	ไม่มี	+C±C±C+V±V±V±C	2	ไม่มี
D	31	13	9	10/-	17/2	ไม่มี	↗ คำถาม	+C±C±C+V±V±V±C	3	ไม่มี
W	38	16	3	9/18	28/4	2 (ถิ่นหว่า)	ไม่มี	+C±C+V±V±V±C	3	อักษรโรมัน

ลักษณะเด่นที่พบจากการเปรียบเทียบภาษาทั้งสามพบว่า

1. การเปรียบเทียบของสระเสียงใสกับสระเสียงขุ่น มีในภาษาหว่าเท่านั้น ในขณะที่ภาษาอื่นไม่มี
2. โครงสร้างพยางค์ในภาษาหว่ามีพยัญชนะควบกล้ำได้เพียงสองเสียง ในขณะที่ภาษาอื่นมีสามเสียง
3. สระประสมสามเสียง ภาษาหว่ามีมากกว่าภาษาอื่น คือมี 4 เสียง ในขณะที่ภาษาปู้หล่างและภาษาเต้อ่างมี 2 เสียงเหมือนกัน
4. ภาษาหว่ามีเสียงพยัญชนะท้ายน้อยที่สุดคือ มี 3 เสียง /ŋ, h, ʔ/ ในขณะที่ภาษาปู้หล่างและภาษาเต้อ่างมีมากถึง 11 เสียง และ 9 เสียงตามลำดับ
5. ภาษาปู้หล่างเป็นภาษาเดียวที่มีระบบเสียงวรรณยุกต์ ในขณะที่ภาษาอื่นไม่มี (ยกเว้นภาษาหว่า มีเฉพาะในภาษาถิ่น ซึ่งเป็นเสียงวรรณยุกต์ที่ได้รับอิทธิพลจากพยัญชนะท้าย ยังไม่ใช้ระบบเสียงวรรณยุกต์ที่สมบูรณ์)

5.4 การสร้างคำ

ลักษณะเด่นของการสร้างคำในภาษาตระกูลมอญ - เขมร คือ การเติมหน่วยคำเติมเพื่อให้คำทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ต่างกัน ลักษณะเช่นนี้พบในภาษาปู้หลัง ภาษาเต้อ่าง และภาษาหว่าในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเช่นเดียวกัน

จากการเปรียบเทียบหน่วยคำเติมใน ภาษาปู้หลัง ภาษาเต้อ่าง และภาษาหว่าในบทที่ 4 พบว่าภาษาปู้หลังมีการใช้หน่วยคำเติมหน้า หน่วยคำเติมท้าย และหน่วยคำเติมกรอบ ภาษาเต้อ่างมีการใช้หน่วยคำเติมหน้าอย่างเดียว ส่วนภาษาหว่ามีการใช้หน่วยคำเติมหน้าและหน่วยคำเติมท้าย ในลักษณะของการซ้อนเพื่อเสียง ทั้งสามภาษาไม่มีการใช้หน่วยคำเติมกลาง นอกจากนี้ยังพบลักษณะร่วม คือ ทั้งสามภาษามีการใช้หน่วยคำเติมหน้าเพื่อเปลี่ยนคำกริยาเป็นคำนามเหมือนกัน ภาษาปู้หลังและภาษาเต้อ่างมีการใช้หน่วยคำเติมหน้าเพื่อเปลี่ยนการกระทำฝ่ายเดียวเป็นการกระทำสองฝ่าย ภาษาปู้หลังและภาษาหว่ามีการเพิ่มความเข้มข้นของความหมาย แต่ใช้วิธีต่างกัน คือภาษาปู้หลังใช้หน่วยคำเติมกรอบ ส่วนภาษาหว่าใช้หน่วยคำเติมหน้า พิจารณาจากปริมาณการใช้หน่วยคำเติมพบว่า การเติมหน่วยคำเติมหน้าเป็นวิธีที่ใช้มากที่สุด รองลงมาคือหน่วยคำเติมท้ายและหน่วยคำเติมกรอบตามลำดับ ส่วนภาษาที่มีการใช้หน่วยคำเติมมากที่สุดคือภาษาปู้หลัง รองลงมาคือภาษาเต้อ่างและภาษาหว่าตามลำดับ ข้อมูลต่าง ๆ สรุปเป็นตารางต่อไปนี้ (p=prefix, i = infix, s =suffix, c = circumfix)

การทำหน้าที่ทางไวยากรณ์	ปู้หลัง				เต้อ่าง				หว่า			
	p	i	s	c	p	i	s	c	p	i	s	c
เปลี่ยนคำกริยาเป็นคำนาม (ผู้กระทำกริยา)	/				/				/			
เปลี่ยนคำนามเป็นคำกริยา									/			
เปลี่ยนคำกริยาเป็นคำลักษณนาม	/											
เปลี่ยนคำนามเป็นคำลักษณนาม			/									
เปลี่ยนกริยาทำให้เกิดเป็นกริยาเกิดเอง					/							
เปลี่ยนกริยาเกิดเองเป็นกริยาถูกทำให้เกิด	/											
เปลี่ยนคำคุณศัพท์เป็นคำที่ทำให้เกิดคุณศัพท์	/											
เปลี่ยนการกระทำฝ่ายเดียวเป็นการกระทำสองฝ่าย	/				/							
เพิ่มความเข้มข้นของความหมาย				/					/			
ซ้อนเพื่อเสียง										/		
เติมหน้าคำนาม					/							
ไม่แสดงความหมาย					/							

5.5 ปัญหาเรื่องคำยืมจากภาษาอื่น

ประเด็นสำคัญที่พบอีกประการหนึ่ง คือ เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งสามอยู่ใกล้ชิดกับกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมเข้มแข็งกว่าอย่างชาวไต จึงเป็นเหตุให้ในอดีตภาษาปู่หล่าง ภาษาเต้ออ้างและภาษาหว่าในประเทศจีนยืมคำศัพท์ภาษาไต (รวมถึงคำศัพท์ร่วมเชื้อสายไท - จีน) มาใช้เป็นจำนวนมาก ต่อมาหลังการก่อตั้งสาธารณรัฐประชาชนจีน ภาษาของชาวฮั่นก็มีอิทธิพลต่อภาษาต่างๆ ภาษาจีนใหม่ได้หลั่งไหลเข้าสู่ภาษาของชนกลุ่มน้อยอีกกระลอกหนึ่ง

คำศัพท์ภาษาจีนใหม่สามารถวิเคราะห์ได้ไม่ยาก เนื่องจากเป็นคำยืมที่ปรากฏชัดเจน แต่สำหรับคำศัพท์ที่มีการยืมหรือใช้ร่วมกันมาแต่อดีต ทำให้เป็นเรื่องที่ยากลำบากมากในการตัดสินใจว่าเป็นคำของภาษาไต ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาของนักวิชาการจีนพบว่า เหตุที่นักภาษาศาสตร์ชาวจีนที่เข้าไปศึกษาภาษาของชนกลุ่มน้อยไม่ทราบว่าคำศัพท์ที่เก็บข้อมูลมาได้นั้นเป็นคำศัพท์แท้ในภาษาของชนกลุ่มน้อยนั้นหรือไม่ หรือเป็นคำศัพท์ที่ยืมมาจากภาษาอื่น ซึ่งจากข้อมูลพบว่ามีภาษาไตปะปนอยู่ในภาษาของชนกลุ่มน้อยที่พูดภาษาตระกูลมอญ - เขมรเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างข้อมูลเช่น

5.5.1 คำภาษาปู่หล่างที่ปรากฏในงานวิจัย	ความหมาย	คำภาษาเขมรถิ่นไทย
tu?1	ตัว (ร่างกาย)	klun
na?4	นา	srɛ
ŋa?	หน้า	mu?
mo2	โม	ŋken
kam1	รำ(ข้าว)	kantua?

5.5.2 คำภาษาเต้ออ้างที่ปรากฏในงานวิจัย	ความหมาย	คำภาษาเขมรถิ่นไทย
pha	ผ้า	kap
kla	ต้นกล้า	snap
ŋuk	งอก	doh
tɕɛ:m	เค็ม	prai
tɕau	เข้า	pruuk

5.5.3 คำภาษาหว่าที่ปรากฏในงานวิจัย	ความหมาย	คำภาษาเขมรถิ่นไทย
fɯn	พื้น	ruah
saj	ข้าง	dom rai
kau	แก้ว	pram
mak muŋ	มะม่วง	sawai
si giŋ	ขิง	kaŋŋai

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นว่าคำศัพท์ที่นักวิชาการจีนเก็บข้อมูลมาจากผู้บอกภาษาและเข้าใจว่าเป็นคำในภาษามอญ - เขมรนั้น ความจริงแล้วพ้องกับภาษาตระกูลไทมากกว่า จึงน่าจะเป็นคำยืมจากภาษาตระกูลไท เหตุการณ์เช่นนี้ส่งผลให้ผลงานการศึกษาภาษาของชนกลุ่มน้อยต่างๆ ในประเทศจีนตามประเด็นต่างๆ เช่น การวิเคราะห์ระบบเสียง การวิเคราะห์วิธีการสร้างคำ ยังมีความผิดพลาดคลาดเคลื่อนอยู่ จากการเปรียบเทียบจะเห็นได้ชัดว่าคำที่ยกตัวอย่างมาเป็นคำที่คล้ายกับภาษาใดมากกว่า ไม่คล้ายกับคำในภาษาตระกูลมอญ - เขมร

ดังนั้นผู้ที่ศึกษาภาษาตระกูลมอญ - เขมรในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนหรือในพื้นที่อื่นๆ จำเป็นต้องมีความรู้ภาษาอื่นๆ ในตระกูลนั้นด้วย เพื่อประโยชน์ในการเทียบเคียง รวมถึงต้องมีความรู้ในภาษาตระกูลอื่นที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เมื่อได้ยืมคำศัพท์จากผู้บอกภาษาก็จะสามารถเชื่อมโยงในเชิงเปรียบเทียบความคล้ายคลึงกับภาษาในตระกูลเดียวกัน และเชื่อมโยงกับภาษาตระกูลอื่นได้ ทำให้สามารถวิเคราะห์ได้ว่าเป็นคำในภาษานั้นๆ จริง หรือเป็นคำยืม และช่วยให้ได้ผลการวิจัยที่ถูกต้องแม่นยำมากขึ้นด้วย

บรรณานุกรม

- เบญจวรรณ กสิโสภา. (2546) การศึกษาระบบเสียงและการจัดกลุ่มทางเชื้อสายของภาษา
 ดาระอั้ง (ปะหล่อง) บ้านห่อแลอำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.
 อักษรศาสตร์ (ภาษาศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มัชฌิมาวรรณ สุวรรณวัฒน์. (2546) การใช้ภาษาและทัศนคติทางภาษาของกลุ่มคนปลังบ้าน
 ห้วยน้ำขุ่นจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ศิลปศาสตร์ (ภาษาศาสตร์)
 บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล.
- เมชฌ สอดส่องกฤษ. (2552) "เสียงปฏิภาค /r/,/k/,/kh/ และเสียงปฏิภาคอื่นๆ: หลักฐานความสัมพันธ์
 ของภาษาจีนกับภาษาไทยในฐานะภาษาร่วมตระกูล" วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์.
 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ปีที่ 31 ฉบับที่ 2, หน้า 5 - 28.
- _____. (2555) สารานุกรมชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยสาธารณรัฐประชาชนจีน. พิมพ์ครั้งที่ 2.
 อุบลราชธานี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- _____. (2556A) ปู่หล่าง : ภาษาตระกูลมอญเขมรในประเทศจีนตามทรรศนะของนักวิชาการจีน.
 วารสารศาสนาและวัฒนธรรม. วิทยาลัยศาสนศึกษา.มหาวิทยาลัยมหิดล.ปีที่ 8 ฉบับที่ 1
 มกราคม – มิถุนายน 2557. หน้า 17 - 36.
- _____. (2556B) ระบบคำสรรพนามของภาษาตระกูลมอญเขมรในประเทศจีน. **The Journal.**
 วารสารคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1. หน้า 119-142.
- _____. (2557A)ชาติพันธุ์วรรณนากลุ่มชาติพันธุ์มอญ - เขมรในประเทศสาธารณรัฐ ประชาชนจีน.
 เอกสารรวมบทความวิชาการและบทความวิจัยการประชุมวิชาการระดับชาติ มนุษยศาสตร์
 สังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.อุบลราชธานี:วิทยาการพิมพ์, หน้า 83-106.
- _____. (2557B)ต่ออ้าง:ภาษาตระกูลมอญเขมรในประเทศจีนตามทรรศนะของ นักวิชาการจีน.
 วารสารอารยธรรมโขงสาละวิน. สถานอารยธรรมศึกษาโขง-สาละวิน มหาวิทยาลัยนเรศวร.
 ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2557. หน้า 89 - 102.
- _____. (2557C)รายงานการวิจัยเรื่อง การทดลองใช้คำศัพท์พ้องเสียงภาษาไทย-จีนสอนภาษาจีนให้
 ผู้เรียนชาวไทย.ใน หนังสือรวมบทความวิชาการการประชุมทางวิชาการจีนศึกษาระดับ
 นานาชาติ ครั้งที่ 2 เรื่อง "ไข่มุกหล่นบนจานหยก การศึกษาภาษา การสอน และวรรณกรรม
 จีน" มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย คณะมนุษยศาสตร์และประยุกต์ศิลป์. หน้า 26-44.
- _____. (2557D) หน่วยคำเติมในภาษาตระกูลมอญเขมรในประเทศจีน. **วารสารศาสนาและ
 วัฒนธรรม.** วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม -
 ธันวาคม 2557. หน้า 57 - 74.
- _____. (2558A) หว่า : ภาษาตระกูลมอญเขมรในประเทศจีนตามทรรศนะของนักวิชาการจีน.
 วารสารอารยธรรมโขงสาละวิน. สถานอารยธรรมศึกษาโขง - สาละวิน มหาวิทยาลัย
 นเรศวร. ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2558. หน้า 276 - 308.

- วัฒนา ตันติวุฒิปกรณ์. (2541) การศึกษาระบบเสียงภาษาว้า บ้านสันติสุข หมู่ 19 ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วาสนา ละอองปลิว. (2546) ความเป็นชายขอบและการสร้างพื้นที่ทางสังคมของคนพลัดถิ่น: กรณีศึกษาชาวดาระอั้งในอำเภอเชียงดาว. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สกุณี ธีรัฐพลวัฒน์. (2545) ดาระอั้ง : คนชายขอบสองแผ่นดิน. วารสารสังคมวิทยา มหุขยวิทยา. ปีที่ 21 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2545, หน้า 97 - 123.
- สุชาติา เจียพงษ์. (2546) ไวยากรณ์ภาษาปัลลั บ้านห้วยน้ำขุ่น จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (ภาษาศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุมิตร ปิติพัฒน์ (2541) การศึกษาชนกลุ่มน้อยในประเทศจีนตอนใต้. สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ .
- สุริยา รัตนกุล. (2531) นานาภาษาในเอเชียอาคเนย์ ภาคที่ 1 : ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกและภาษาตระกูลจีน - ทิเบต. นครปฐม : สถาบันภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- 陈相木, 王敬骝, 赖永良. (1986) 《德昂语简志》北京: 民族出版社. Chénxiāngmù, Wáng Jìngliú, Lài Yǒngliáng. (1986) “Dé’áng yǔ jiǎn zhì” Běijīng: Mínzú chūbǎn shè. (เงินเชียงมู หวางจิ่งหลิวและล่าหย่งเหลียง. (1986) ปริทรรศน์ภาษาเต้ออ้าง. ปักกิ่ง : สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)
- 黄尚明. (2008) 从考古学看先秦时期濮人的迁徙. 华中师范大学学报 (人文社会科学版) 47年, 1期. Huáng Shàngmíng. (2008) Cóng kǎogǔ xué kàn xiānqín shíqí Pú rén de qiānxǐ. Huázhōng Shīfàn Dàxué xuébào (Rénwén Shèhuì kēxué bǎn) 47 nián, 1 qī. (หวงซ่างหมิง. (2008) มองการอพยพย้ายถิ่นยุคก่อนจีนของชาวผู่จากการศึกษาทางโบราณคดี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยครุศาสตร์หัวตง. ปีที่ 47, ฉบับที่ 1)
- 李道勇、聂锡珍、邱鹏锋. (1986) 《布朗语简志》北京: 民族出版社. Lǐ Dàoyǒng, Niè Xīzhēn, Qiū Èfēng. (1986) “Bùlǎng yǔ jiǎn zhì” Běijīng: Mínzú chūbǎn shè. (เหล่ต้าหวง เนี่ยซีจินและชิวเอ้อเฟิง. (1986) ปริทรรศน์ภาษาปู้หล่าง. ปักกิ่ง : สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)
- 颜其香, 周值志. (1995) 《中国孟高棉语族语言与南亚语系》. 北京: 中央民族大学出版社. Yán Qíxiāng, Zhōu Zhízhì. (1995) “Zhōngguó Mèng Gāomián yǔzú yǔyán yǔ NánYà yǔxì”. Běijīng: Zhōngyāng Mínzú Dàxué chūbǎn shè. (เหยียนฉีเซียง, โจ้วจื่อจื่อ (1995) ภาษากลุ่มมอญ – เขมรกับภาษาสายตระกูลออสโตรเอเชียติกในประเทศจีน. ปักกิ่ง : สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)
- 周值志, 颜其香. (1984) 《佯语简志》北京: 民族出版社. Zhōu Zhízhì, Yán Qíxiāng. (1984) “Wǎ yǔ jiǎn zhì” Běijīng: Mínzú chūbǎn shè. (โจ้วจื่อจื่อ, เหยียนฉีเซียง (1984) ปริทรรศน์ภาษาหว่า. ปักกิ่ง : สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)
- Blood, H. and E. Blood. 1966. The pronoun system of Uon Njun Mnon Rolom. Mon - Khmer

Studies.2:103-111.

- Buakaw, S. 2012. A Phonological study of Paluang dialect spoken in Thailand and Myanmar, with focuses on vowels and final nasals. Ph.D. dissertation. Mahidol University.
- Chén, X-M. et. al. 1986. Da-angyu jianzhi. Beijing, National Minorities Press. (A description of the Ta-ang language, in Chinese). [500+ word glossary]
- Davies, Henry R. 1909. *Yün-nan: the link between India and the Yangtze*. Cambridge, Cambridge University Press.
- Dissawarotham, P. 1986. The Phonology of Plang as spoken in Banhuaynamkhan Ciengrai Province. MA. thesis, Mahdol University [Appendix p98-135 est. 750words]
- Deepadung, S. 2009. Ethnicity and the Dara-ang (Paluang) in Thailand. *Journal of Language and Culture* 28(1):7-29.
- Deepadung, S. and Patpong, P. 2010. Dara-ang : Language, culture and ethnic identity maintenance at the Thai – Myanmar border. [In Thai] Research Institute of Languages and Culture of Asia, Mahidol University.
- Deepadung, S. 2011. Name and sub-groups of the Paluang: Apreliminary field survey in Yunnan and Kengdung. *MANUSYA*. 14(2) 88 – 104.
- Deepadung, S. 2013. Personal Pronouns in Palaung Dialects. *SIL Language and Culture Documentation and Description* 22.
- Diffloth, Gérard. 1980. The Wa Languages. *Linguistics of the Tibeto-Burman Area*. Vol. 5/2. Berkeley: University of California.
- Diffloth, G. 1991. Palaungic vowels in Mon-Khmer perspective. In Davison ed. *Austroasiatic Languages, essays in honour of H. L. Shorto*. SOAS, University of London.
- Drage, G. 1907. *A few notes on Wa*. Rangoon, superintendent, Government Press.
- Giaphong, S, 2004. Plang Grammar as spoken in Huay Namkhun Village, Chiang Rai Province. MA .Thesis, Mahdol University. [Appendix A, p159-173 est. 1000 words]
- Janzen, M. 1991. Pale-English Dictionary. (language also known as Ta'ang) (495.986jan SIL/BKK) [typed ms.; est. 3,500 words]
- Li, D., Nie, X, and Oiu, E. 1986. Bulangyu jianzhi. Chinese Academy of Social Sciences, Beijing. (A description of Bulang (Lamet). [500+ word glossary]
- Luce, Gordon H. 1965. Danaw, a dying Austroasiatic language. *Lingua* 14:98-129.
- Milne, L. 1921. *An Elementary Palaung Grammar*. Oxford, Clarendon Press.
- Milne, L. 1931. *A dictionary of English-Palaung and Palaung-English*. Rangoon, Superintendent, Government Printing and Stationary.
- Milne, L. 1931. *A dictionary of English-Palaung and Palaung-English*. Rangoon, Superintendent, Government Printing and Stationary. [about 5000 words –

- transcription needs some interpretation and may not always be reliable]
- Mitani, Y. 1966. Descriptive Study of the Lawa language (Bo Luang district). *Tônan Ajia Kentyû* (South East Asian Studies) 4.2: 40-62.
- Mitani, Y. 1972. A short vocabulary of Lawa. *Tônan Ajia Kentyû* (South East Asian Studies), 10.1:131-68.
- Mitani, Y. 1972. Studies in the Lawa phonology. *Tônan Ajia Kentyû* (South East Asian Studies), 10.2: 174-96.
- Mitani, Y. 1977. Paluang dialects: A Preliminary comparison. *South East Asian Studies* 15(2):193-212
- Mitani, Y. 1979. Vowel Correspondences between Riang and Palaung. *Studies in Thai and Mon-Khmer Phonetics and Phonology in Honour of Eugénie J.A. Henderson*. Chulalongkorn University Press, Bangkok, pp142-50.
- Ostapirat, W. 2009. Some phonological criteria for Paluang sub-grouping. *Journal of Language and Culture* 28(1):63-76.
- Pinnow, H.J. 1965. Personal pronouns in the Austroasiatic languages: A historical study. Translated by H.L. Shorto. *Lingua* 14:3-42.
- Paulsen, Debbie L. 1989. A Phonological Reconstruction of Proto-Plang. M.A. Thesis, The University of Texas at Arlington. [556 reconstructions and reflexes in 3 dialects]
- Proschan, F. 1996. A Survey of Khmuic and Palaungic Languages in Laos and Vietnam. *Pan-Asiatic Linguistics*, 3: 895-919.
- Ratanakul, S. 1986. Lawa-Thai Dictionary. Institute of Language and Culture for Rural Development, Mahidol University, Salaya. [420 page dictionary – maybe a third Thai loans]
- Ratanakul, S. 1987. *Thai - Lawa Dictionary*. Institute of Language and Culture for Rural Development, Mahidol University, Salaya.
- Rattanapitak, A. 2009. Paluang Worslist. *Journal of Language and Culture* 28(1):77-122.
- Schmidt, Pater W. 1904. *Grundzüge einer Lautlehre der Khasi-Sprache in ihren Beziehungen zu derjenigen der Mon- Khmer-Sprachen. Mit einem Anhang: die Palaung-Wa-, und Riang-Sprachen des mittleren Salwin*. Abh. Bayerischen Akademie der Wissenschaft, 1.22.3:677- 810.
- Shorto, Harry L. 1960. Word and syllable patterns in Palaung. *Bulletin of the School of Oriental and African Studies* 23:544- 57.
- Shorto, Harry L. 1963. The Structural pattern of northern Mon- Khmer languages. In H.L. Shorto (ed.), *Linguistic Comparison in South-East Asia and the Pacific*. pp 45-61.

- Svantesson, Jan-Olof. 1988. U. *Linguistics of the Tibeto-Burman Area*, 11.1:64-133. Ta-ang (Gold Palaung), Pale
- Wallace, J.M. 1966. Katu Personal pronoun. *Mon-Khmer Studies*. 2:55-62.
- Watkins, J. 2002. *The Phonetics of Wa*. Canberra, Pacific Linguistics 531.
- Watson, S.K. 1964. Personal pronouns in Pacoh. *Mon-Khmer Studies*. 1:81-97.
- Wenk, K. 1965. Drei Lawa vokabularien aus Nordthailand. *Oriens Extremus* 12:107-127.
- Young, M. V. 1934. *Lai Yohan, Gospel of John in Wa*. Rangoon, American Baptist Mission Press.
- Zhou, Z. and Yan Q. 1983. Approaching the Consonantism of Ancient Wa from Phonological Correspondences Among the Dialects of Contemporary Wa. In *Yuyan Yanjiu No.1*. Beijing, Institute of Nationality Studies, Chinese Academy of Social Sciences.
- Zhou, Z. et. al. 1991. *Pug lai cix ding yiie sindong lai Vax mai Hox*. Kunming, Yunnan Minorities Press. (A Concise Dictionary of Wa and Chinese)
- Zhou, Z. et. al. 1991. *Pug lai cix ding yiie sindong lai Vax mai Hox*. Kunming, Yunnan Minorities Press. (A Concise Dictionary of Wa and Chinese)

เอกสารสารสนเทศ

Gordon, Raymond G., Jr. (ed.), 2005. *Ethnologue: Languages of the World*, Fifteenth edition. Dallas, Tex.: SIL International. Online version: <http://www.ethnologue.com>

聂锡珍、邱鄂锋。Niè Xīzhēn, Qiū Èfēng. เนี่ยซีเจิน และ ชิวเอ้อเฟิง): ใน <http://www.chinabaik.com>) สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2556

ภาคผนวก 1

รายการคำศัพท์ภาษาปู้หล่าง

คำศัพท์ภาษาปู้หล่าง รวบรวมและแปลมาจาก

李道勇、聂锡珍、邱鹏锋。(1986)《布朗语简志》北京：民族出版社。Lǐ Dàoyǒng, Niè Xīzhēn, Qiū Èfēng. (1986) “Bùlǎng yǔ jiǎn zhì” Běijīng: Mínzú chūbǎn shè. (หลี่ต้าหวยง เนี่ยซีเจินและชีวเอ้อเฟิง. (1986) *ปริทรรศน์ภาษาปู้หล่าง*. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)

คำศัพท์ในภาษาปู้หล่าง นอกจากคำศัพท์เฉพาะเผ่าพันธุ์ภาษาปู้หล่างแล้ว ยังมีคำยืมจากภาษาต่างๆ ได้แก่

- คำยืมภาษาจีนใหม่ เป็นคำยืมภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรมในปี ค.ศ. 1949 จะทำหมายเหตุไว้ข้างท้ายคำว่า (จ.) คำยืมกลุ่มนี้ส่วนมากเป็นคำศัพท์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง การศึกษา เศรษฐกิจสังคม สาธารณสุข วิทยาการสมัยใหม่ เป็นต้น ซึ่งเป็นคำที่เกิดขึ้นใหม่ และไม่มีใช้ในภาษาปู้หล่าง
- คำยืมจากภาษาไทย จะทำหมายเหตุไว้ข้างท้ายคำว่า (ท.)
- และยังมีคำอีกประเภทหนึ่งที่พ้องทั้งภาษาจีนและภาษาไทย นักวิชาการจีนถือว่าเป็นคำยืมภาษาจีนเก่า ซึ่งเป็นคำภาษาจีนยุคก่อนและกลางประวัติศาสตร์ ในขณะที่ฝั่งนักวิชาการที่ศึกษาความสัมพันธ์ของภาษาไทย - จีน มีความเห็นว่าคำศัพท์เหล่านี้เป็นคำศัพท์ที่ภาษาไทยและภาษาจีนเคยใช้ร่วมกันมาแต่อดีต และเรียกว่าคำศัพท์ร่วมเชื้อสายไทย - จีน คำกลุ่มนี้จะทำหมายเหตุไว้ว่า (ทจ.)

สำหรับการระบุความหมายของคำยืม หรือคำต้องสงสัยเหล่านี้จะ ใช้รูปแบบ / อักษรย่อคำยืม = คำ / หากเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกันกับความหมายที่ให้ไว้ในช่องคำภาษาจีนและคำภาษาไทย ก็จะไม่ระบุคำที่พ้องนั้น แต่หากเป็นคำอื่นจะระบุคำพ้องเอาไว้ด้วย

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
ai ⁴ ɲaʔ ⁴	bhɤp ¹	肺 fèi	ปอด
ak ¹	ak ¹	弓 gōng	คันธนู
al ⁴ kaʔ ⁴ liej ²	al ² lialh ¹	七 qī	เจ็ด
an ² (ทจ.)	ta ²	鞍子 ānzi	อาน
an ² (ทจ.)	.ian ² (ทจ.=เรียน)	念 niàn	อ่าน
at ² (ท.=อาจ)	kham ¹ (ทจ.ช=ขาม)	敢 gǎn	กล้า
at ² (ท.=อาจ)	al ² .ia ²	勇敢 yǒnggǎn	กล้าหาญ
au ¹	tiŋ ² noi ²	叔父 shúfù	อาผู้ชาย (น้องชายพ่อ)
au ¹	ek ¹	姐夫 jiěfū	พี่เขย(สามีของพี่สาว)
au ¹	tiŋ ² noi ²	姨父 (母妹之夫) yífu (mǔ mèi zhī fū)	น้าเขย (สามีของ น้องสาวของแม่)
aʔ ¹	aʔ ¹	我俩 wǒ liǎ	สรรพนามบุรุษที่ 1 ทวิพจน์
ɔn ² (ท.=อ่อน)	pioal ¹	嫩 (菜嫩) nèn (cài nèn)	นุ่ม นิ่ม
ɔn ²	an ¹	那 nà	คำบ่งชี้ระยะไกล นั้น นั้น โน้น
ɔŋ ¹	ɔŋ ¹	大蜂 dà fēng	ผึ้ง
ɔŋ ¹ kaʔ ⁴ meʔ ⁴	pu ² mo ² puʔ ²	弟弟 dìdì	น้องชาย
ɔŋ ¹ kaʔ ⁴ pɤn ¹	pu ² mo ² puʔ ²	妹妹 mèimei	น้องสาว
en ²	en ¹	这 zhè	คำบ่งชี้ระยะใกล้ นี้ นี้
eh ¹	ɛal ¹	鸡 jī	ไก่
eh ¹ kap ²	ti ²	鸭子 yāzi	เป็ด
eh ¹ maʔ ²	ɛal ¹ maʔ ²	母鸡 mǔ jī	ไก่ตัวเมีย
eh ¹ mɿŋ ¹	ɛal ¹ uʔ ¹	公鸡 gōngjī	ไก่ตัวผู้
eh ¹ pheij ²	ɛal ¹ pieʔ ²	雉 zhì (野鸡 yějī)	ไก่ป่า
ek ² qhak ¹ (ท.=แอก)	ek ¹ (ท.=แอก)	牛轭 niú è	ไม้ที่ใช้คาดไถบนหลังวัว
en ¹	leʔ ¹ (ท.)	小 xiǎo	เล็ก
eŋ ¹	eŋ ¹	屎 shǐ	ขี้
eŋ ²	i ² ɲam ²	现在 xiànzài	ตอนนี้
eŋ ¹	eŋ ¹	粪 fèn	มูลสัตว์
et ¹ (ท.=ละเอียด)	leʔ ¹ (ท.)	细 (细线) xì (xì xiàn)	เล็ก ละเอียด

สำเนียงชินม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
ɛʔ ¹	eʔ ¹	我们 wǒmen	สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์
fan ² (ท.)	van ¹ (ท.)	撒 (种子) sā (zhǒngzǐ)	หว่าน (หว่านเมล็ด พันธุ์)
fan ² ton ¹ (จ.)	fan ¹ ton ² (จ.)	反动 fǎndòng	ปฏิกริยา, ผลย้อนกลับ
fan ² tui ¹ (จ.)	fan ¹ tui ³ (จ.)	反对 fǎnduì	คัดค้าน
faʔ ⁴ tehaŋ ¹ (จ.)	fa ² teaŋ ² (จ.)	发展 fāzhǎn	พัฒนา
feh ¹	ghlaʔ ¹	裤子 kùzi	กางเกง
fuuk ¹	fɿ ¹	耙 bà	คราด (นาม)
fuuk ¹ , phiak ²	.iam ²	耙 bà	คราด (กริยา)
fok ¹	vhoi ¹ (ท.=ห้อย)	挂 (挂在墙上) guà (guà zài qiáng shàng)	แขวน, ติด (บนกำแพง)
fun ²	fɿn ¹	肥料 féiliào	ปุ๋ยเคมี
ɿ ⁴	huaik ¹	了 le	แล้ว
ɿik ¹	uik ¹	都,全 dōu, quán	ทั้งหมด
ɿm ¹	loh ²	咸 xián	เค็ม
ɿn ¹	moh ²	他 tā	สรรพนามบุรุษที่ 1 เอกพจน์
hak ¹	hak ¹	皮肤 pífū	ผิวหนัง
han ¹	mham ¹	窝 (鸡窝) wō (jī wō)	รัง (รังไก่)
haŋ ⁴ huɿ ²	.ɿulh ²	蜘蛛 zhīzhū	แมงมุม
haʔ ⁴ sip ² (ท.)	ha ² sip ¹ (ท.=ห้าสิบ)	五十 wǔshí	ห้าสิบ
hoi ³ (ท.)	al ² zah ¹	百 bǎi	ร้อย
hɔn ¹	tiŋ ³	长 (长大) zhǎng (zhǎng dà)	เติบโต
hɔn ¹	tiŋ ²	大 dà	ใหญ่
hɔn ¹	tiŋ ²	粗 (粗大) cū (cūdà)	หนา (ใหญ่)
hɔn ⁴ (ท.)	.ioan ² (ท.)	热 (天气热) rè (tiānqì rè)	(อากาศ) ร้อน
hoŋ ¹	.ioŋ ¹	柱子 zhùzi	เสา
hɿ ¹	hu ²	去 qù	ไป
hɿ ¹ , tiu ³	hu ¹	走 zǒu	เดิน
hɿm ²	lhɿk ¹	浇 (浇菜) jiāo (jiāo cài)	รด (ผัก)

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
hɤn ¹	krɔ̃ ²	多 duō	จำนวนมาก
hik ¹ (kaɔ̃ ⁴ mat ³)	pat ¹	割 (肉) gē (ròu)	หั่น (เนื้อ)
huok ¹	hɤk ¹	毛 máo	ขน(นาม)
huok ¹	hɤk ¹	头发 tóufǎ	ผม
huok ¹ kein ¹	glɤn ¹	辫子 biànzǐ	ผมเปีย
huum ¹	hɤm ¹	洗澡 xǐzǎo	อาบน้ำ
hom ¹ (ท.=หอม)	kaiŋ ¹ ka ¹	蒜 suàn	กระเทียม
hoɔ̃ ¹	hoɔ̃ ¹	汉族 Hànzú	ชนเผ่าฮั่น
huik ²	ɔat ³ (ท.=ฮอด)	到 dào	ถึง
huk ¹	hak ¹	上 (上山) shàng (shàngshān)	ขึ้น (เขา)
hul ¹	hoɔ̃ ¹	呕吐 ǒutù	อาเจียน
iau ¹ ,kaɔ̃ ⁴ xaɔ̃ ¹	loɔ̃ ¹ ɛɔ̃ ¹	玩耍 wánshuǎ	เล่น
im ¹	em ¹	生 (生肉) shēng (shēngròu)	(เนื้อ) สด
iŋ ¹ ,miel ¹	iŋ ¹	回去 huíqù	กลับไป
it ¹	et ¹	睡 shuì	นอน
ka ɔ̃ ⁴ nak ²	ɲak ²	筋 jīn	กล้ามเนื้อ
kah ¹ (ทจ.)	kah ¹ (ทจ.)	解 (解绳结) jiě (jiě shéng jié)	แก้ (ปมเชือก)
kak ¹ khuɔ̃ ¹	kak ¹	树枝 shùzhī	กิ่งไม้
kam ¹ kaɔ̃ ⁴ phaɔ̃ ²	gam ² ɔaɔ̃ ²	粗糠 cū kāng (谷亮 gǔ liàng)	ข้าว
kam ¹ mum ²	gam ² pioal ¹	细糠 xì kāng	ข้าวบด
kan ⁴	seɔ̃ ¹ peɔ̃ ²	输 shū	แพ้
kan ¹	kan ¹	事情 shìqíng	เรื่องราว
kan ¹ klɤik ²	teho ¹ vu ¹ (จ.)	错误 cuòwù	ความผิดพลาด
kan ¹ mɤl ²	tehe ² tian ¹ (จ.)	缺点 quēdiǎn	ข้อเสีย
kan ¹ ɲom ¹	ziu ² tian ¹ (จ.)	优点 yōudiǎn	ข้อดี
kan ⁴	kan ³	失败 shībài	พ่ายแพ้
kan ⁴ pu ¹ (จ.)	kan ² pu ¹ (จ.)	干部 gàn bù	เจ้าหน้าที่ราชการ
kaŋ ³	kaŋ ²	鼠 shǔ	หนู
kaŋ ⁴ kiauɔ̃ ⁴	kwɔŋ ¹	瓶子 píngzi	ขวด
kap ² , tam ² (ท.)	mɔi ²	和 hé	กับ, และ
kat ¹	kat ¹	刺 cì	หนาม

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
kaʔ ³	ka ³	包 bāo	ห่อ (กริยา)
kaʔ ⁴ sip ² (ท.)	kaʔ ² sip ¹ (ท.)	九十 jiǔshí	เก้าสิบ
kaʔ ⁴ tam ¹	tam ¹	螃蟹 pángxiè	ปู
kaʔ ⁴ ŋiʔ ²	pu ² ŋeʔ ²	白天 báitiān	กลางวัน
kaʔ ⁴ pai ¹	za ² koan ²	烟 yān (叶子烟 yèzi yān)	บุหรี่ปั่น
kaʔ ⁴ ak ²	al ¹ lak ¹	乌鸦 wūyā	อีกา
kaʔ ⁴ aŋ ¹	siʔ ¹ aŋ ¹	骨头 gǔtóu	กระดูก
kaʔ ⁴ xiŋ ¹	si ¹ uiŋ ¹	蛇 shé	งู
kaʔ ⁴ kak ⁴	si ¹ kah ¹	穗子 suìzi (稻穗 dào suì)	รวง (รวงข้าว)
kaʔ ⁴ kɿ ²	poʔ ² kvəan ¹	朋友 péngyǒu	เพื่อน
kaʔ ⁴ lɿŋ ³	ghɿŋ ¹ (ท.)	箩筐 luókuāng	เข่ง (ที่สานด้วยไม้ไผ่)
kaʔ ⁴ meʔ ²	al ² miʔ ²	男人 nánrén	ผู้ชาย
kaʔ ⁴ meʔ ² naŋ ² num ¹ (ท.)	pu ² nhum ¹ (ท.=ผู้ หนุ่ม)	青年男子 qīngnián nánzǐ	ชายหนุ่ม
kaʔ ⁴ mxiŋ ¹	tai ² mɿ ¹	天花 tiānhuā	ฝีดาษ
kaʔ ⁴ mual ²	al ² moalh ²	芭蕉 bājiāo	กล้วย
kaʔ ⁴ nɛʔ ²	vhaʔ ¹	猴子 hóuzi	ลิง
kaʔ ⁴ ŋeʔ ¹	al ² ŋiʔ ²	针 zhēn	เข็ม
kaʔ ⁴ ŋom ²	koan ¹	儿童 értóng	เด็ก ลูก
kaʔ ⁴ oŋ ¹	nak ¹ (ท.หน้า + an)	胸脯 xiōngpú	หน้าอก
kaʔ ⁴ pɿŋ ¹	bun ¹	女人 nǚrén	ผู้หญิง
kaʔ ⁴ pɿŋ ¹ naŋ ² num ¹	pu ² kɿih ¹	青年女子 qīngnián nǚzǐ	หญิงสาว
kaʔ ⁴ saŋ ¹ (ทจ.)	saŋ ¹ (ทจ.)	象 xiàng	ช้าง
kaʔ ⁴ tak ¹	dak ¹	舌头 shétou	ลิ้น
kaʔ ⁴ tɛɛʔ ¹	so ¹ (จ.)	锁 suǒ	ใส่กลอน ปิด
kaʔ ⁴ tɿl ²	tu ² (จ.)	肚子 (腹部) dùzi (fùbù)	ท้อง
kaʔ ⁴ tiŋ ²	tiŋ ² al ² toalh ²	肚脐 dùqí	สะดือ
kaʔ ⁴ tom ¹ , kaʔ ⁴ pup ¹	tɔm ¹	肝 gān	ตับ
kaʔ ⁴ vaŋ ¹	tɛoŋ ²	腿 tuǐ	ขา
kaʔ ⁴ xai ³	al ¹ ŋoŋ ¹	刀 dāo	มีด

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
kaʔ ⁴ kok ²	tialh ¹	打架 (狗) dǎjià (gǒu)	(หมา) กัดกัน
kaʔ ⁴ luh ²	tialh ²	打架 (人) dǎjià (rén)	(คน) ทะเลาะกัน
kaʔ ⁴ miel ²	khuun ¹ (ท.)	还 huán	คืน
kaʔ ⁴ teh ²	kloŋ ¹	碗 wǎn	ชาม
kaʔ ⁴ teh ²	phan ² (ทจ.=พาน)	盘子 pánzi	จาน
kaʔ ⁴ tɿt ²	tut ²	打架 (牛) dǎjià (niú)	(วัว) ชนกัน
kaʔ ¹	kaʔ ¹	鱼 yú	ปลา
kaʔ ¹ laʔ ⁴ ku ²	an ² ŋeʔ ²	前天 qiántiān	วันก่อน
kaʔ ²	to ¹	给 gěi	ให้
kaʔ ²	to ¹	送 sòng	ส่ง
kaʔ ²	kaʔ ²	他俩 tā liǎ	สรรพนามบุรุษที่ 3 ทวิพจน์
kaʔ ⁴ kel ¹	ke ²	黄瓜 huángguā	แตงกวา
kaʔ ⁴ lɿŋ ²	bin ²	尘土 chéntǔ	ฝุ่น
kaʔ ⁴ muʔ ²	mɔʔ ²	石头 shítou	ก้อนหิน
kaʔ ⁴ poŋ ²	puŋ ²	竹笋 zhúsǔn	หน่อไม้
kaʔ ⁴ au ¹	ma ¹	天 tiān	ฟ้า
kaʔ ⁴ ɔʔ ¹	oʔ ¹	竹子 zhúzi	ไผ่
kaʔ ⁴ xh ¹	siʔ ¹ ul ¹	暖和 nuǎnhuo	อบอุ่น
kaʔ ⁴ ɣm ¹	siʔ ¹ um ¹	烂 làn	เน่า
kaʔ ⁴ het ¹¹	mhɔŋ ¹	听 tīng	ฟัง
kaʔ ⁴ heʔ ¹	sut ¹	抬 (拣) tái (jiǎn)	เลือก
kaʔ ⁴ im ¹	al ² muik ²	坟墓 fénmù	หลุมฝังศพ
kaʔ ⁴ khal ¹ , saʔ ⁴ khal ¹	klɿ ¹	跌 diē	ล้ม
kaʔ ⁴ kian ³	teian ³	重 zhòng	หนัก
kaʔ ⁴ kuʔ ¹	al ¹ kɿʔ ¹	斑鸠 bānjiū	นกเขาลาย
kaʔ ⁴ laik ²	seʔ ⁴ mɔh ²	假 jiǎ	ปลอม
kaʔ ⁴ laŋ ²	al ² lalh ²	集市 jí shì	ตลาด
kaʔ ⁴ lɿm ¹	pap ²	棵 (一棵树) kē (yī kē shù)	ต้น (ลักษณะนามของ ต้นไม้)

สำเนียงชินม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
kaʔ⁴ lɿŋ¹	peŋ² (จ.)	平 píng	ราบ
kaʔ⁴ lok²	al¹ lok¹	沸 (水开了) fèi (shuǐ kāile)	(น้ำ) เดือด
kaʔ⁴ lop²	al² ŋop²	鳞 lín	เกล็ดปลา
kaʔ⁴ maŋ³	ɿaŋ² mi² (ท.=มั่งมี)	富 fù	รวย
kaʔ⁴ meʔ²	miʔ²	丈夫 zhàngfū	สามี
kaʔ⁴ mɿŋ¹	mɿŋ¹	星星 xīngxīng	ดาว
kaʔ⁴ mɿŋ²	o¹	儿媳 érxí	ภรรยาของลูกชาย
kaʔ⁴ muik¹	siʔ² tul²	蚂蚁 mǎyǐ	มด
kaʔ⁴ muul²	muu²	银子 yínzi	เงิน (แร่เงิน)
kaʔ⁴ moi² (kaʔ⁴ poi²)	moi²	黄牛 huánɡniú	วัว
kaʔ⁴ moʔ²	mɔʔ¹	藏 (收藏) cáng (shōucáng)	เก็บสะสม
kaʔ⁴ muiŋ³	al² moiŋ²	妻子 qīzi	ภรรยา
kaʔ⁴ muʔ²	al² mɔʔ²	梦 mèng	ความฝัน
kaʔ⁴ ɿa²	mɔh²	什么 shénme	อะไร
kaʔ⁴ nah²	kɿan² (ทจ.=คร้าน)	懒 lǎn	ขี้เกียจ
kaʔ⁴ nat²	kaʔ⁴ nat¹	纸 zhǐ	กระดาษ
kaʔ⁴ nɛʔ¹	dui¹	蓑衣 suōyī	เสื้อกันฝนที่ทำด้วยหญ้า หมวดม้งกร
kaʔ⁴ ɿal¹	ɿalh²	笑 xiào	หัวเราะ
kaʔ⁴ ɿek¹	bak²	稀 (粥很稀) xī (zhōu hěn xī)	เหลว (ข้าวต้มเหลว)
kaʔ⁴ ɿom¹	pioal¹	软 ruǎn	อ่อน
kaʔ⁴ ɿai³	ɿai²	远 yuǎn	ไกล
kaʔ⁴ ɿiʔ²	ɿeʔ²	天(日) tiān (rì)	วัน
kaʔ⁴ oh¹	kɿoh¹	干 (衣服干) gān (yīfú gān)	(เสื้อผ้า) แห้ง
kaʔ⁴ pai¹	al¹ tah¹	药 yào	ยา
kaʔ⁴ paŋ³	klɔŋ¹ mɔŋ² (ท.= กลองโหม่ง)	锣 luó	ฆ้อง
kaʔ⁴ peik²	voik²	尘 chén	ฝุ่น
kaʔ⁴ pɿl³	pu²	厚 hòu	หนา
kaʔ⁴ pɿŋ¹, nkum¹	al¹ pɿŋ¹	埋 (埋于地下) mái (mái yú dìxià)	ฝัง (ไว้ในใต้ดิน)

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
kaʔ⁴ pheiʔ¹	si² p.ɿaiʔ¹	辣 là	เผ็ด
kaʔ⁴ piŋ²	teʔ¹ lhau¹	泥(稀泥) ní (xīní)	โคลน
kaʔ⁴ pluʔ²	al² plɔʔ²	补 (补衣服) bǔ (bǔ yīfú)	ซ่อม, เย็บปะ (เสื้อผ้า)
kaʔ⁴ puok²	al¹ pɿk¹	桥 qiáo	สะพาน
kaʔ⁴ qhak¹	ɿak¹	红 hóng	แดง
kaʔ⁴ suaj¹	soalh¹	炭 tàn	ถ่าน
kaʔ⁴ tai² (ท.)	paŋ² poan²	兔子 tùzǐ	กระต่าย
kaʔ⁴ tap¹	siʔ¹ tap¹	雪 xuě	หิมะ
kaʔ⁴ tap¹	siʔ¹ tap¹	霜 shuāng	น้ำค้าง
kaʔ⁴ tap¹ kuan⁴	siʔ¹ tap¹ kɿŋ¹	冰 bīng	น้ำแข็ง
kaʔ⁴ taʔ¹	si² taʔ¹	尾巴 wěibā	หาง
kaʔ⁴ teak¹	gɔh² kham¹	喜鹊 xǐquè	นกสาริกาปากดำ
kaʔ⁴ teaʔ¹	phaʔ² teao¹ (ท.=พระเจ้า)	神 shén	เทพเจ้า
kaʔ⁴ teaʔ¹ kaʔ⁴ pui¹	al¹ moʔ¹	影子 yǐngzi	เงา
kaʔ⁴ texh², teoʔ¹	sian¹ tei¹ (จ.)	选举 xuǎnjǔ	เลือกตั้ง
kaʔ⁴ teiaʔ¹	siaʔ¹	鬼 guǐ	ผี
kaʔ⁴ tom¹	tom¹ (จ.)	蛋 dàn	ไข่
kaʔ⁴ tom¹	tom¹	生 shēng	เกิด
kaʔ⁴ teʔ¹	teʔ¹	地(天地) dì (tiāndì)	แผ่นดิน
kaʔ⁴ teʔ¹	al¹ lun¹ teʔ¹	土(干土) tǔ (gàntǔ)	ดิน
kaʔ⁴ teʔ²	mhaiŋ¹	问 wèn	ถาม
kaʔ⁴ tɿl²	tu²	胃 wèi	กระเพาะอาหาร
kaʔ⁴ tɿŋ¹	tɿʔ²	累 (疲乏) lèi (pífá)	เหนื่อย (อ่อนเพลีย)
kaʔ⁴ tiʔ⁴	teʔ²	一 yī	หนึ่ง
kaʔ⁴ tuw¹	tɿʔ¹ al aŋ¹	山洞 shāndòng	ถ้ำ
kaʔ⁴ tuw¹	tɿʔ¹	窟窿 kūlóng	ถ้ำ, อุโมงค์
kaʔ⁴ ton²	ɿhoŋ¹	稠 (粥很稠) chóu (zhōu hěn chóu)	ข้น (ข้าวต้มข้น)
kaʔ⁴ tuan¹	kɿeŋ¹ (ท.=แกร่ง)	紧 (绑的紧) jǐn (bǎng de jǐn)	แน่น (มัดแน่น)
kaʔ⁴ tuh²	siʔ² tul²	蚱蜢 zhàměng	ตั๊กแตน
kaʔ⁴ ui²	si² oi¹	臭 chòu	เหม็น

สำเนียงชินม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
kaʔ ⁴ ui ²	siʔ ² oi ¹ ŋhek ¹	腥 xīng	กลิ่นคาว
kaʔ ⁴ uʔ ¹	uʔ ¹	啼 (公鸡叫) tí (gōngjī jiào)	ขัน (ไก่ตัวผู้ขัน)
kaʔ ⁴ vai ³	ai ² vai ²	虎 hǔ	เสือ
kaʔ ⁴ vai ³ muʔ ¹	ai ² vai ²	豹 bào	เสือดาว
kaʔ ⁴ vaʔ ²	sok ² (ทจ.เสาะ/索 suǒ)	寻找 xúnzhǎo	ค้นหา, แสวงหา
kaʔ ⁴ zat ¹ eh ¹	ai ² kui ²	鸡冠 jīguān	หงอนไก่
kaʔ ⁴ zɿʔ ¹	lɿ ¹	最 zuì	ที่สุด
kaʔ ⁴ zum ³	moat ¹	阴 yīn	มืด
kaʔ ⁴ zoʔ ²	kuut ¹ zuh ³ te ²	怎么 zěnmě	อย่างไร
kaʔ ⁴ zu ²	ŋoʔ ²	灰 (草木灰) huī (cǎomùhuī)	ขี้เถ้า
kaʔ ⁴ zuŋ ¹	siaŋ ¹ (จ.)	轻 qīng	เบา
kaʔ ⁴ kah ²	goah ³	分 (分配) fēn (fēnpèi)	แบ่ง (จัดสรร)
kaʔ ⁴ kɿt ¹ , saʔ ⁴ kɿt ¹	kɿt ³	想 (想考) xiǎng (xiǎng kǎo)	คิด (พิจารณา)
kaʔ ⁴ klah ⁴ , saʔ ⁴ klah ⁴	mu ¹	粒 (一粒米) lì (yī lì mǐ)	เม็ด (ข้าวหนึ่งเม็ด)
kaʔ ⁴ laik ²	dzho ¹	骗 piàn	หลอก
kaʔ ⁴ meʔ ²	eh ¹	嫁 jià	(ผู้หญิง) แต่งงาน
kaʔ ⁴ muiŋ ²	tui ²	娶 qǔ	(ผู้ชาย) แต่งงาน
kaʔ ⁴ pai ¹	pai ¹	医治 yīzhì	รักษา
kaʔ ⁴ phum ¹	sum ² som ¹	饿 è	หิว
kaʔ ⁴ qhaŋ ³ , saʔ ⁴ qhaŋ ³	gɿaŋ ³	抢 qiǎng	แย่งชิง
kaʔ ⁴ teal ¹	tialh ¹	打架 (马) dǎjià (mǎ)	(ม้า) ชนกัน
kaʔ ⁴ toʔ ¹	toʔ ¹ (ท.ต่อ)	连接 liánjiē	เชื่อมต่อกัน
kaʔ ⁴ tim ¹	siʔ ² tem ¹	九 jiǔ	เก้า
kaʔ ⁴ vat ²	tik ¹	扔 (丢掉) rēng (diūdiào)	โยน (ทิ้ง)
kaʔ ⁴ xaiʔ ³ , saʔ ⁴ xaiʔ ³	ai ² ŋoŋ ² tɿʔ ¹	菜刀 càidāo	มีดทำกับข้าว
ko ²	koʔ ¹	哈尼族 Hāní zú	ชนเผ่าฮานี
ko ¹ , kian ²	kian ¹	硬 yìng	แข็ง
koi ⁴ (ท.ค่อย)	koi ²	慢慢 màn man	ค่อยๆ ช้า ๆ

สำเนียงชินม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
koi ⁴ , ka ⁴ tum ¹	koi ²	慢 màn	ช้า
kein ¹	glian ¹	编 (编辫子) biān (biān biànzi)	ถัก (เปีย)
ke ⁴ miŋ ² (จ.)	ke ² miŋ ² (จ.)	革命 géming	การปฏิวัติ
keh ¹	peh ¹	摘 (果子) zhāi (guǒzi)	เด็ด(ผลไม้)
keh ² ,klok ²	kɿeŋ ¹ (ทจ.=แห่น/啃 kěn)	啃 (骨头) kěn (gǔtou)	แทะ(กระดูก)
ket ² ,kək ² (ท.)	kiat ² (ท.)	咬 yǎo	กัด
ke ²	ke ¹	他们 tāmen	สรรพนามบุรุษที่ 3 พหูพจน์
kxh ¹	al ¹ pɔ ¹	穿山甲 chuānshānjiǎ	ตัวลิ้น หรือ ตัวนิ่ม
kxh ⁴ ŋai ¹	hxk ¹ ŋai ¹	眉毛 méimáo	คิ้ว
kxi ¹ ,aŋ ¹	ɔ ¹	愚蠢 yúchǔn	โง่เขลา
kx ¹	kulh ¹	煮 (煮饭) zhǔ (zhǔ fàn)	หุง(ข้าว)
kx ³	al ¹ mulh ¹	爱 (爱小孩) ài (ài xiǎohái)	รัก เอ็นดู (เด็ก)
kxm ¹	teai ¹	钉 (钉钉子) dīng (dīng dīngzi)	ตอก (ตะปู)
kxŋ ¹	kxŋ ¹	平原(坝子) píngyuán (bàzi)	ที่ราบ
kxŋ ¹	kxŋ ¹	城 chéng	เมือง
kx ⁴ , ka ⁴ tut ²	oalh ¹	肿 zhǒng	บวม
kha ² ka ² ve ²	tam ² ve ¹	左面 zuǒmiàn	ด้านซ้าย
kha ² ka ⁴ tom ²	tam ² tom ¹	右(面) yòu (miàn)	ด้านขวา
kha ² nai ² (ทจ.=ใน / 内 nèi)	tam ² nɔŋ ¹	里面 lǐmiàn	ด้านใน
kha ² na ² (ท.=ข้างหน้า)	ka ² ka ¹	前面 qiánmiàn	ด้านหน้า
kha ² nok ² (ท.=ข้างนอก)	tam ² nok ² (ท.)	外面 wàimiàn	ด้านนอก
kha ² qhu ²	ka ² kie ¹	后面 hòumiàn	ด้านหลัง
kha ² teoh ²	hoat ¹ sit ²	下面 xiàmiàn	ด้านล่าง
kha ² tuh ²	hoat ¹ loŋ ²	上面 shàngmiàn	ด้านบน
kha ² van ² ɔk ² (ท.)	tam ² ŋe ² lek ²	西(西方) xī (xīfāng)	ทิศตะวันตก
khaŋ ⁴ khi ¹	khi ¹	月亮 yuèliàng	พระจันทร์

สำเนียงชินม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
khauʔ ⁴ pɛʔ ² (ท.= ข้าว)	xp ¹ ɿoŋ ¹	粥 zhōu	โจ๊ก, ข้าวต้ม
khauʔ ⁴ tɔk ² (ท.=ข้าว)	khauʔ ² tok ¹ (ท.=ข้าว)	高粱 gāoliang	ข้าวฟ่าง
khɔ ²	dʒhu ¹	锄头 chútóu	จอบ
khɔ ² kaʔ ⁴ tɛʔ ¹ (ท.)	khauʔ ¹ pauh ¹ so ¹	钥匙 yàoshi	กุญแจ
khɔk ² (ท.)	khɔk ²	圈 (牛圈) quān (niú quān)	คอก
khɔŋ ¹	to ¹ khɔŋ ¹	家禽, 家畜 jiāqín, jiāchù	สัตว์เลี้ยงจำพวกสัตว์ปีก สัตว์เลี้ยงจำพวกสี่ขา
khein ¹ (ท.)	pɔk ¹ taiʔ ¹	胳膊 gēbei	แขน
khein ⁴	kɤn ³	更 gèng	ยิ่ง
khek ² (ทจ.=แขก / 客 kè)	khek ¹	客人 kèrén	แขก
khen ¹	ŋhaʔ ¹	辣 (草烟) là (cǎo yān)	จุน (ยาสูบ)
kheʔ ¹	teoʔ ¹ (จ.)	做 (做工) zuò (zuògōng)	ทำ (งาน)
khɤ ³ , sin ² (ทจ.=เส้น / 线 Xiàn)	ŋeiŋ ²	条 (一条绳子) tiáo (yītiáo shéngzi)	เส้น (ลักษณะนามของ เชือก)
khiap ² (ท.=เกียบ)	khiap ¹	鞋子 xiézi	รองเท้า
khin ¹	ghian ¹	胆 dǎn	ดี(นาม)
kip ¹ (ท.=กีบ)	teoŋ ²	蹄 (马蹄) tí (mǎtí)	กีบม้า
khiu ¹	lhvan ¹	蓝 lán	(สี) ฟ้า
khiu ¹	ŋa ²	绿 lǜ	(สี) เขียว
khiʔ ¹	khiʔ ¹	柴 chái	ฟืน
khiʔ ¹ , nɤn ¹	khiʔ ¹	月(月份) yuè (yuèfèn)	เดือน
khluʔ ² , ŋ ɿol ¹	kɿup ²	跪 guì	คุกเข่า
khoik ¹	khuik ¹	洗 xǐ	ล้าง
khoʔ ¹	goʔ ¹	等候 děnghòu	รอคอย
khoʔ ²	khio ¹	炒 chǎo	ผัด
khoʔ ² siuʔ ⁴ (จ.)	kho ¹ so ¹ (จ.)	科学 kēxué	วิทยาศาสตร์
khuan ³ , lek ² (ท.), (ท.=เหล็ก)	doi ¹ deam ¹	锤子 chuízi	ค้อน

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
khuaʔ ⁴ tsiʔ ²	xp ¹ al ² ŋaʔ ²	糍粑 cíbā	ขนมบะข่าง
khup ²	khup ¹	袜子 wàzi	ถุงเท้า
khut ² (ท.)	khut ¹	刮 guā	ขูด, โกน
khuʔ ¹	khauʔ ¹	棍子 gùnzi	ตะบอง, ไม้พลอง
khuʔ ⁴ teuʔ ⁴	ma ²	种子 zhǒngzi	เมล็ดพันธุ์
khuʔ ¹	khauʔ ¹	树 shù	ต้นไม้
khuʔ ¹ pliʔ ¹	pliʔ ¹	果子, 水果 guǒzi, shuǐguǒ	ผลไม้
khuʔ ¹ ma ² lim ¹	khauʔ ¹ a ¹ kan ¹	栗树 lì shù	ต้นเกาลัด
khuʔ ¹ xan ³ (จ.=松 sōng)	khauʔ ¹ giʔ ²	松树 sōngshù	ต้นสน
khuʔ ⁴ tuʔ ¹	to ¹ lɿk ¹	野兽 yěshòu	สัตว์ป่า
khuʔ ⁴ zuk ¹ , tan ⁴	feŋ ²	耳环 ěrhuán	ต่างหู
kiau ¹	man ² kiau ¹ (ท.=เกียบ)	甘薯 (红薯) gānshǔ (hóngshǔ)	มันเทศ
ki ²	kih ²	盐 yán	เกลือ
kin ⁴ (จ.)	kin ² (จ.)	斤 jīn	ครึ่งกิโล
kiŋ ¹	ŋoalh ²	价钱 jiàqián	ราคา
kiŋ ¹	ŋoalh ¹	贵 guì	แพง
kip ¹ (ท=ขลิบ.)	kii ¹ (ท=ขลิบ.)	剪 jiǎn	ตัด
kiuʔ ³	tɛ ²	勤 qín	ขยัน
klai ³	zok ³	搬 (搬桌子) bān (bān zhuōzi)	ย้าย (โต๊ะ)
klaŋ ¹	klaŋ ¹	老鹰 lǎoyīng	นกอินทรี
klaŋ ¹ veik ¹	koan ¹ faik ¹	燕子 yànzi	นกนางแอ่น
klom ¹	zok ³ (ท=ยก)	抬 tái	ยกขึ้น
klom ¹	klom ¹	挑(tiāo)	เลือก
klom ¹	klom ¹	扛 káng	แบก, หาม
klon ¹ (ท=คลอง)	klon ¹ (ท=คลอง)	河 hé	แม่น้ำ
kleŋ ²	kleiŋ ¹	磨 (磨刀) mó (mó dāo)	ลับ (มีด)
kleʔ ¹	jaʔ ²	赶 (驱赶) gǎn (qūgǎn)	ไล่ (ขับไล่)
klviŋ ¹	kluiŋ ¹	胖 pàng	อ้วน
klɿt ¹	ɿvik ¹	拔 (拔手) bá (bá shǒu)	ดึง (มือ)

สำเนียงชินม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
kliŋ ¹	al ¹ hai ¹	水蛭 (水蚂蟥) Shuǐzhì (shuǐ mǎhuáng)	ปลิง
ku ²	təm ¹ pək ²	常常 chángcháng	บ่อย
kuh ¹	gɿ ¹	风 fēng	ลม
kuh ¹	gɿ ¹	刮风 guā fēng	ลมพัด
kuŋ ¹	krŋ ¹	父亲 fùqīn	พ่อ
kum ⁴	krɯm ²	簸 (簸米) bō (bō mǐ)	ใช้กระตังผัด (ข้าว)
kuʔ ¹	kuʔ ¹	饱满 bǎomǎn	เต็ม อิ่มเอิบ
koŋ ² sor ¹ (จ.)	koŋ ¹ sr ² (จ.)	公社 gōngshè	ประชาคม
koh ¹	koh ¹	收 (回) shōu (huí)	เรียกคืน, เพิกถอน
kon ¹ kaʔ ⁴ meʔ ²	koan ¹ al ² miʔ ²	儿子 érzi	ลูกชาย
kon ¹ kaʔ ⁴ pɿn ¹	koan ¹ bun ¹	女儿 nǚ'ér	ลูกสาว
kon ¹ phau ¹	ek ¹	女婿 nǚxù	ลูกเขย
kon ¹	kɿt ¹	生 (生孩子) shēng (shēng hái'zi)	(ทารก) คลอด
kon ² on ² , liŋ ¹ tau ⁴ (จ.)	liŋ ¹ tau ³ (จ.)	领导 lǐngdǎo	ผู้นำ
koŋ ² (ท.)	tam ¹ .iom ¹	虾 xiā	กุ้ง
koŋ ¹ tehan ² taŋ ⁴ (จ.)	koŋ ² tehan ¹ taŋ ¹ (จ.)	共产党 gòngchǎndǎng	พรรคคอมมิวนิสต์
koŋ ¹ teiŋ ² thuan ⁴ (จ.)	koŋ ² tehiŋ ¹ thoan ² (จ.)	共青团 gòngqīngtuán	กลุ่มเยาวชนลัทธิ คอมมิวนิสต์
koŋ ¹ (ท.), lɿ ¹	ŋoat ²	堆 duī	กอง, เนิน
koŋ ² fɿn ² (จ.)	koŋ ² fɿn ¹ (จ.)	工分 gōngfēn	ค่าตอบแทน
koŋ ² nie ² (จ.)	koŋ ¹ niʔ ² (จ.)	工业 gōngyè	อุตสาหกรรม
koŋ ² teak ² (ท. กงจักร)	lai ¹ zen ¹	自行车 zìxíngchē	รถจักรยาน
koŋ ² tehan ² (จ.)	koŋ ¹ tehan ¹ (จ.)	工厂 gōngchǎng	โรงงาน
koŋ ² zen ⁴ (จ.)	koŋ ¹ .ien ² (จ.)	工人 gōngrén	คนงาน
koŋ ² zen ⁴ kai ² tei ⁴ (จ.)	koŋ ¹ .ien ² kai ¹ tee ² (จ.)	工人阶级 gōngrén jiējí	ชนชั้นแรงงาน
koʔ ⁴ (ทจ.)	ku ¹ (ทจ.)	也 yě	ก็ (ด้วยเหมือนกัน)
koʔ ⁴ (ท.)	a ¹	就 jiù	ก็ (จึง)
koʔ ⁴ pin ¹	sum ¹ moh ³	或者 huòzhě	หรือว่า
kua ² (ทจ.= กวา/瓜 guā)	bil ¹	瓜 guā	แตง

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
kual ¹ , qhaŋ ¹	.ɔh ³	吠 (狗叫) fèi (gǒu jiào)	เสียงสุนัขเห่า
kuan ²	koan ²	还 hái	ยังคง
kuan ² miŋ ⁴ (จ.)	koan ¹ miŋ ² (จ.)	光明 guāngmíng	แสงอันสว่างไสว
kuan ² zon ² (จ.)	koan ¹ .ɔŋ ² (จ.)	光荣 guāngróng	เกียรติยศ
kuat ¹ kuot ² , ɲxɲɔ ³	ai ¹ zuuŋ ¹	发料 fā liào	ส่งวัสดุ
kuat ¹ , nket ²	si ² kiak ²	冷 (天气冷) lěng (tiānqì lěng)	(อากาศ) เย็น
kuh ¹	kauh ¹	从 cóng	จาก
kui ²	koi ¹	有 yǒu	มี
kui ²	iŋ ¹	来 lái	มา
kuik ¹	ha ² kuik ¹	晴 qíng	แจ่มใส
kul ¹ , sip ² (ทจ.= สิบ/十 shí)	ko ¹	十 shí	สิบ
kut ¹ (ท.=ชูด)	kiak ²	剃 (用刀剃头) tì (yòng dāo tìtóu)	โกน (ใช้มีดโกนโกนหัว)
ku ² (ท.)	ku ² (ท.)	双 (一双鞋) shuāng (yīshuāng xié)	คู่ (ลักษณะนาม)
ku ² xom ⁴ mo ² (ท.หอม)	kaiŋ ¹ mo ¹	葱 cōng	หัวหอม(นาม)
lai ¹ (ท.)	lhai ¹ (ท.)	流 liú	ไหล
lan ¹ ka ² me ² (ท.=หลาน)	koan ¹ al ² mi ²	侄子 zhízi	หลานชาย (ลูกชายของพี่และน้อง)
lan ¹ ka ² me ² (ท.=หลาน)	koan ¹ lhan ¹ al ² mi ² (ท.=หลาน)	孙子 sūnzi	หลานชาย (ลูกชายของลูก)
lan ¹ ka ² pɲn ¹ (ท.=หลาน)	koan ¹ bun ¹	侄女 zhínǚ	หลานสาว (ลูกสาวของ พี่และน้อง)
lan ¹ ka ² pɲn ¹ (ท.=หลาน)	koan ¹ lhan ¹ bun ¹ (ท.=หลาน)	孙女 sūnnǚ	หลานสาว (ลูกสาวของลูก)
lan ¹	lan ¹	长 cháng	ยาว
lat ¹	lhat ¹	怕 pà	กลัว
lat ⁴ tha ² fai ³ (ท.)	la ² tha ¹ fai ¹ (ท.)	火车 huǒchē	รถไฟ
lau ² si ² , naŋ ² qhuun ¹ (จ.)	lau ² sɲ ¹ (จ.)	老师 lǎoshī	ครู, อาจารย์
la ²	la ²	茶 chá	ชา
la ²	lau ² (ท.=เล่า)	说 shuō	พูด

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
laʔ ¹	lau ² (ท.=เล่า)	告诉 gàosù	บอก
lɔʔ ¹	lhaʔ ¹	叶子 yèzi	ใบไม้
lɔʔ ¹ , teim ⁴	eh ¹	要 yào	ต้องการ
lɔʔ ⁴	blah ¹	张 (一张纸) zhāng (yī zhāng zhǐ)	แผ่น (ลักษณะนามของ กระดาษ)
lɔʔ ⁴ ɲaʔ ² (ท.)	ai ² ɲaʔ ² (ท.)	芝麻 zhīma	งา
laʔ ⁴ al ¹	ɿa ¹	二 èr	สอง
laʔ ⁴ oi ¹	loi ¹	三 sān	สาม
laʔ ⁴ ul ¹	ɿom ¹ al ¹ lolh ¹	油 yóu	น้ำมัน
laʔ ⁴ ul ¹	al ¹ loalh ¹	肥 (肉肥) féi (ròu féi)	อ้วน
lom ³	vai ³ (จ.)	快 (刀快) kuài (dāo kuài)	(มีด) คม
lom ⁴ (ท.=ล้อม)	din ¹	篱笆 líbā	รั้ว
loŋ ³	luŋ ²	黑 hēi	ดำ
lɔk ² (ท.)	lhɛk ¹ (ท.)	铁 tiě	แร่เหล็ก
lɔk ² (ท.)	lhɛk ¹ (ท.)	钢 gāng	เหล็ก
leʔ ⁴	li ²	八哥 bāgē	นกขุนทอง
leʔ ⁴	boʔ ²	再 zài	อีก
leʔ ⁴	kɿn ³	又 yòu	อีกแล้ว
leik ²	lɛk ²	进 jìn	เข้า
lein ² (ท.)	puoŋ ¹	旱 hàn	แห้งแล้ง
lein ³	ɿɛʔ ¹	少 shǎo	น้อย
lɛʔ ¹	lhɛʔ ¹	雨 yǔ	ฝน
lɛʔ ¹	lhɛʔ ¹	下雨 xià yǔ	ฝนตก
lxin ²	kluʔ ²	钝 (刀钝) dùn (dāo dùn)	(มีด) ทู่
lxk ¹ lxk ¹ , xxi ¹ xxi ¹	ai ¹ zɿh ¹	摇 yáo	เขย่า
lɔŋ ¹ (ท.)	ɲɛl ¹	黄 huáng	เหลือง
lxʔ ²	lx ²	锯 jù	เลื่อย
liam ² (ท.)	pon ¹ teok ²	方 (方桌) fāng (fāngzhuō)	เหลี่ยม
lian ² , lo ²	kɿʔ ²	跑 pǎo	วิ่ง
liat ² (ท.)	leŋ ¹	舔 tiǎn	เลีย

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
liəu ¹	tɛɯ ²	湿 (衣服湿) shī (yīfú shī)	(เสื้อผ้า) เปียก
liel ¹	khul ² lil ¹	滚 gǔn	กลิ้ง
liə ²	lialh ¹	六 liù	หก
lih ²	lih ¹	下 (下山) xià (xiàshān)	ลง (เขา)
lih ²	lih ¹	出 chū	ออก
lik ² phei ² (lik ² klon ¹)	pialh ¹	野猪 yězhū	หมูป่า
lik ²	lik ²	猪 zhū	หมู
li ³	ɲoit ¹	螺蛳 luósī	หอยทาก
lim ¹	kui ¹	箱子 xiāngzi	กล่อง, ลัง
liŋ ²	pɛm ¹	旧 jiù	เก่า
luh ²	prh ¹	打 (打人) dǎ (dǎ rén)	ตี (คน)
lui ³	tan ¹	细 (细面粉) xì (xì miànfěn)	(แป้ง) ละเอียด
lum ²	lum ²	脓 nóng	หนอง
lu ²	gialh ²	破 pò	แตก
lu ²	lhɯ ²	坏 (东西坏) huài (dōngxī huài)	(ของ) พัง
lok ¹ , luh ²	ɲrik ¹	拔 (拔草) bá (bá cǎo)	ถอน (หญ้า)
lom ²	gɔŋ ¹	茎 jīng	ก้าน
lon ³	bloan ¹	咽 yàn	กลืน
loŋ ¹	lhan ¹	高 gāo	สูง
loŋ ² (น.)	tiŋ ²	伯父 bófù	พี่ชายของพ่อและแม่
loŋ ² (น.)	tiŋ ² noi ²	姨父 (母姐之夫) yífù (mǔ jiě zhī fū)	ลุงเขย (สามีพี่สาวของแม่)
lot ² (น.)	ɲot ¹ (น.)	车子 chēzi	รถ
lot ³ (น.)	ɲot ¹ (น.)	汽车 qìchē	รถยนต์
lo ² hɯ ¹	lo ² hɯ ¹	落后 luòhòu	ล้าหลัง
luan ¹	num ² eh ¹	刚才 gāngcái	เพิ่งจะ
luan ¹ ti ²	i ² ŋe ²	今天 jīntiān	วันนี้
luk ² nat ² (ท. ลูก/นัด)	luk ² nat ²	子弹 zǐdàn	กระสุน
luk ² non ³	luk ² non ²	兵 bīng	ทหาร
lu ⁴ liel ¹	mu ¹	圆 yuán	กลม

สำเนียงชินม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
mah ¹	mal ¹	地(旱地)dì(hàndì)	ที่ (ดิน)
mai ¹	khit ¹ , (ท.=ขีด) mhai ¹	写 xiě	เขียน
mak ² (ท.ถิ่นเหนือและ อีสาน=มัก แปลว่ารัก)	al ¹ mulh ¹	爱 ài	รัก
mak ² (ท.=มัก แปลว่า รัก)	al ¹ mulh ¹	喜欢 xǐhuān	ชอบ
mak ² o ³ (ท.=ปักโอ) (ท.=หมาก เป็นคำเรียก ผลไม้และสิ่งของลักษณะ กลม ก้อน)	mhak ¹ kliŋ ¹ saŋ ¹	柚子 yòuzi	ส้มโอ
mak ² peiŋ ²	mak ² pak ²	南瓜 nánguā	ฟักทอง
mak ² taʔ ⁴	pliʔ ¹ al ² ta ²	桃子 táozi	ลูกท้อ
mak ² kiauʔ ²	nuk ² mhak ²	肾 shèn	ไต
mak ² lum ²	mak ² lom ¹	球 qiú	ลูกบอล
mak ⁴ khɿ ² (ท.)	ma ² khɿ ¹	茄子 qiézi	มะเขือ
maŋ ²	piəʔ ²	吃(剩下的东西) chī (shèng xià de dōngxī)	กิน (ของเหลือ)
man ⁴ muʔ ⁴	ta ² moʔ ²	哪里 nǎlǐ	ที่ไหน
man ⁴ muʔ ⁴	moʔ ³	哪 nǎ	ไหน
man ⁴ niʔ ¹ (ท.=นี่)	ka ² tin ¹	这里 zhèlǐ	ในที่นี้
man ⁴ noʔ ¹	ka ² toan ¹	那里 nàlǐ	ในที่นั้น
man ⁴ pain ¹ qhɿŋ ²	koŋ ¹ su ¹ (จ.=公司 gōngsī)	商店 shāngdiàn	ห้างสรรพสินค้า
man ⁴ teeŋ ²	tam ² nhiʔ ¹	旁边 pángbiān	ด้านข้าง
man ⁴ teh ¹	taʔ ² moʔ ²	那里(远一点) nàlǐ (yuǎn yīdiǎn)	ในที่แห่งนั้น (ไกลไปอีก)
mau ³ (ท.)	zoik ¹ (จ.)	醉 zuì	เมา
maʔ ²	maʔ ²	母亲 mǔqīn	มารดา
maʔ ²	tiŋ ²	姑母(父之姐) gūmǔ (fǔ zhī jiě)	ป้า (พี่สาวของพ่อ)
maʔ ²	tiŋ ²	姑母(父之妹) gūmǔ (fǔ zhī mèi)	อา (น้องสาวของพ่อ)
maʔ ² loŋ ²	tiŋ ²	伯母 bómǔ	ป้าสะไก้
maʔ ² oi ¹	tiŋ ²	叔母 shúmǔ	อาสะไก้
maʔ ² oi ¹	tiŋ ²	舅母(母兄之妻) jiùmǔ (mǔ xiōng zhī qī)	ป้าสะไก้ (ภรรยาของพี่ชายแม่)
maʔ ² oi ¹	tiŋ ²	舅母(母弟之妻)	น้าสะไก้

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
		jiùmu (mǔ dì zhī qī)	(ภรรยาของน้องชายแม่)
maʔ ² oi ¹	tiŋ ²	姨母 (母之姐) yímǔ (mǔ zhī jiě)	ป้า (พี่สาวของแม่)
maʔ ² oi ¹	tiŋ ² noi ²	姨母 (母之妹) yímǔ (mǔ zhī mèi)	น้าหญิง (น้องสาวของแม่)
mɔ ² (ทจ.)	mho ¹	磨 mó	โม่, ถู, เสียดสี
mɔ ² (ทจ.)	mho ¹	磨 (磨米) mó (mó mǐ)	โม่, ขัด (ข้าว)
mɔk ²	ai ² mɔk ²	炮 pào	ปืนใหญ่
mɔk ²	muk ²	砍 (砍树) kǎn (kǎn shù)	ตัด (ต้นไม้)
məʔ ² zaʔ ¹ (ท.=หมอ ยา)	mho ¹ za ¹	医生 yīshēng	หมอ
mei ⁴ (จ.)	mxi ²	煤 méi	ถ่านหิน
meiʔ ⁴	mai ²	尺 chǐ	ฟุต
mek ¹ , kem ²	kiam ²	抱 (小孩) bào (xiǎohái)	อุ้ม, กอด (เด็ก)
mɛʔ ²	ble ²	修理 xiūlǐ	จัดการซ่อมแซม
mɛʔ ² , pkein ²	ble ²	改 gǎi	แก้
mɛl ²	lok ²	驾 jià	ขับขี่
mɛl ²	lhɛʔ ²	坏 huài	เสีย
mɛl ³	koʔ ¹ koŋ ²	丑 chǒu	ขี้เหร่
mɛn ¹ (ทจ.)	mhuun ¹ (ทจ.)	万 wàn	หมื่น
mɛŋ ⁴ zuŋ ² (ท.แมง ยุง)	mhoŋ ¹	蚊子 wénzi	ยุง
mɛʔ ² leiŋ ⁴ (ท.=เมื่อ แล้ง)	noŋ ² leiŋ ²	旱季 hànqì	ฤดูแล้ง
mɛʔ ² lɛʔ ¹	noŋ ² va ² sa ¹	雨季 yǔjì	ฤดูฝน
ui ²	xi ¹	喂 (喂鸡) wèi (wèi jī)	ให้อาหาร (ไก่)
mian ⁴ tceiʔ ⁴ khep ² (ท.)	mɔŋ ² ŋeʔ ²	蜈蚣 wúgōng	ตะขาบ
miau ¹ (ทจ.)	miau ²	猫 māo	แมว
miel ¹	thoʔ ¹ (ทจ.)	退 tuì	ถอย
miet ¹	biat ¹	捏 niē	หยิบ, คีบ
miet ⁴ (ท.)	ai ² zoat ² ziet ²	拧 (毛巾)	บิด (ผ้าขนหนู)

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
		níng (máo jīn)	
miŋ ² teu ¹ (จ.)	miŋ ² teu ¹	民主 mínzhǔ	ประชาธิปไตย
miŋ ⁴ tehu ² (จ.), pha ² sa ¹ (ท. = ภาษา)	pha ² sa ¹ (ท. = ภาษา)	民族 mínzú	ชาติพันธุ์
mi ¹	mhai ¹ (ท.)	鸡虱 jī shī	ไร
mi ²	mɛ ¹	你 nǐ	คุณ
mu ²	blak ²	蝙蝠 biānfú	ค้างคาว
mut ¹	mhut ¹	捉 (鸡) zhuō (jī)	จับ (ไก่)
uun ¹	ɾn ¹	放 (放置) fàng (fàngzhì)	ปลด (ตำแหน่ง)
mok ¹	ot ¹	坐 zuò	นั่ง
mok ¹	ot ¹	住 (住家) zhù (zhùjiā)	อยู่, พัก (พักอยู่บ้าน)
mok ¹	ot ¹	在 zài	อยู่
mot ²	ŋa ¹	干净 gānjìng	สะอาด
mo ² fan ³ (จ.)	mo ¹ fan ¹ (จ.)	模范 mófàn	แบบอย่าง
muh ²	mol ¹	爬 (虫在地上爬) pá (chóng zài dìshàng pá)	ปีน, ไต่ (หนอนไต่อยู่บนพื้น)
mui ¹	moi ¹	斧头 fǔtóu	ขวาน
mui ²	hɿk ¹ nhoat ² (ท.)	胡子 húzi	หนวด
mul ¹	bhɔm ¹	心 xīn	หัวใจ
mul ²	mɿlh ¹	鼻子 bízi	จมูก
mul ² hɔn ¹	tan ¹ lian ¹ (จ.)	胆量 dǎnliàng	กล้าหาญ
mun ¹	huaik ¹	吗 ma	ไหม
mun ⁴	phi ¹	水獭 shuǐtǎ	นาก
muŋ ¹	noŋ ¹	抬 (头) tái (tóu)	เงย (หน้า)
mut ²	ta ² ɔm ¹	云 yún	เมฆ
mut ²	ta ² ɔm ¹	雾 wù	หมอก
mu ¹	mau ¹	绳子 shéngzi	เชือก
mu ² sɿ ²	kui ²	拉祜族 Lāhù zú	ชนเผ่าลาหู่
mu ² (จ.)	mu ¹ (จ.)	亩 mǔ	ไร่ (หน่วยวัด)
mu ² sem ²	meap ¹ seam ¹	剪子 jiǎnzi	กรรไกร
u ¹	ɿ ¹	我 wǒ	ฉัน (สีพนามบุรุษที่ 1 เอกพจน์)

สำเนียงชินม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
ŋ it ¹	tean ²	床 chuáng	เตียง
ŋ lek ¹	gɯm ¹ klek ¹	腋下 yè xià	รักแร้
ŋ mat ²	ka ³	扎 zhā	ตำ, แทะ
ŋ mual ²	ba ¹ klip ¹	肩膀 jiānbǎng	ไหล่
ŋ ŋak ¹	poan ²	跳舞 tiàowǔ	เต้นรำ
ŋ ŋum ²	kum ³	含 hán	อม
ŋ ŋoŋ ²	ŋuŋ ¹	腰 yāo	เอว
ŋ sat ¹	dzhot ¹	梳子 shūzi	หวี
ŋ saʔ ¹	pu ² sa ¹	明天 míngtiān	พรุ่งนี้
ŋ sɯm ¹	dzhum ¹	种 (种菜) zhǒng (zhòng cài)	ปลูก (ผัก)
ŋ som ¹	piai ²	民歌 míngē	เพลงพื้นบ้าน
ŋ sop ¹	pein ¹	握 (刀把) wò (dāobà)	จับ (มีด)
ŋ sop ²	baik ²	把 (一把米) bǎ (yī bǎ mǐ)	กำ (ข้าวหนึ่งกำ)
ŋ sum ¹	pu ² som ¹	夜里 yèlǐ	ยามกลางคืน
ŋ up ¹ , piauʔ ² zaiŋ ⁴ (จ.)	piau ¹ zaiŋ ²	表扬 biǎoyáng	สรรเสริญ
ŋ veŋ ²	veiŋ ¹	缺 quē	ขาด (ไม่ครบ)
ŋ vuik ¹	fok ¹	镰刀 liándāo	เคียวเกี่ยวข้าว
ŋ xaʔ ²	bjaʔ ²	偷 tōu	ขโมย
ŋ xaʔ ² tual ¹	kɯʔ ²	逃 (逃走) táo (táozǒu)	หนี (วิ่งหนี)
ŋ xoŋ ³	bɯŋ ²	马 mǎ	ม้า
ŋ xeik ³	gɛk ²	蚰 qū	จิ้งหรีด
ŋ xeʔ ²	ŋhoʔ ¹	稻草 dàoǎo	ฟางข้าว
n xɯŋ ³	bɯiŋ ²	虱子 (衣服上的) shīzi (yīfú shàng de)	เหา (ในเสื้อผ้า)
ŋ xok ²	bɯk ²	狼 láng	หมาป่า
nai ³ (ท.=นาย)	nai ² (ท.=นาย)	官 guān	ข้าราชการ
nak ³ (ท.นาก)	ai ¹ zɯŋ ¹	龙 lóng	มังกร
nal ²	koiŋ ¹	恨 hèn	เกลียด
nam ¹	nam ¹	血 xuè	เลือด
nam ² mɯŋ ¹	mɯŋ ¹ (ท.=ช่อง/ร่อง)	沟(水渠) gōu (shuǐqú)	คลอง, คูน้ำ
nam ⁴ mɯk ²	nam ² mhak ¹	墨 mò	หมึก

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
(ทจ. น้ำหมึก/墨 mò)	(ทจ.)		
nam ⁴ mɿk ² (ทจ.)	nam ² mhak ¹ (ทจ.)	墨水 mòshuǐ	น้ำหมึก
nam ⁴ sak ² (ท.=น้ำซัก)	al ¹ tah ¹ hɔ ¹	肥皂 féizào	สบู่
nam ⁴ si ² (ท.=น้ำสี)	nam ² si ¹	漆 qī	สีน้ำมัน, แลคเกอร์
naŋ ² a ² la ²	a ² .la ²	英雄 yīngxióng	วีรบุรุษ
naŋ ² pa ² son ¹	pu ² koat ² , ta ² (ท.=ตา)	老人 lǎorén	คนแก่
naŋ ² aŋ ²	pui ² ɔ ¹	哑巴 yǎbā	เป็นใบ้
naŋ ² ka ² pi ²	pui ² zhot ¹	疯子 fēngzi	เป็นบ้า
naŋ ² kok ¹	pui ² vok ¹	跛子 bǒzi	ขาพิการ
naŋ ² lut ¹	put ² lhxt ¹	聋子 lóngzi	หูหนวก
naŋ ² ŋai ¹ npi	pui ² lek ¹ ŋai ¹	瞎子 xiāzi	ตาบอด
naŋ ² su ² (ท.=หนังสือ)	lai ² (ท.=ลาย)	信 xìn	จดหมาย
nat ² (ท.=นัด)	nat ²	枪 qiāng	ปืน
na ² (ท.)	ŋai ¹	脸 liǎn	หน้า
na ²	na ²	酸 suān	เปรี้ยว
na ² (ท.)	na ²	田 tián	นา
na ² lɿn ¹ (ท.=เดือน)	na ² dɿn ¹ (ท.=เดือน)	工资 gōngzī	เงินเดือน
na ² zai ³	num ² piem ¹	故事 gùshì	เรื่องราว, นิทาน
nok ²	ne ¹	看 kàn	มอง
nm ³	kat ¹ num ¹	雷 léi	ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า
nm ³	num ²	年 nián	ปี
nm ³	num ²	孵 fū	ฟัก (ไข่)
nm ³ sa ²	num ² iŋ ¹	明年 míngnián	ปีหน้า
nm ³ ku ²	num ² blot ²	去年 qùnián	ปีก่อน
nm ³ luan ²	an ¹ num ²	前年 qiánnián	ปีที่แล้ว
nm ³ sa ² ku ²	num ² al ¹ teh ¹	后年 hòunián	ปีต่อๆ ไป
nm ³ ti ²	i ² num ²	今年 jīnnián	ปีนี้
nrn ¹	pui ² mo ²	谁 shuí	ใคร
nrn ¹ kau ² (ท.=เดือนเก้า)	dɿn ¹ kau ²	九月 jiǔ yuè	เดือนกันยายน
nrn ¹ ha ² (ท.=เดือนห้า)	dɿn ¹ ha ²	五月 wǔ yuè	เดือนพฤษภาคม

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
นรน ¹ kəm ¹ (ท.= เดือน กุมภาพันธ์)	dรน ¹ kam ¹	二月 èr yuè	เดือนกุมภาพันธ์
นรน ¹ piat ² (ท.= เดือน มีนาคม)	dรน ¹ piat ¹	八月 bā yuè	เดือนสิงหาคม
นรน ¹ sam ¹ (ท.= เดือน มีนาคม)	dรน ¹ sam ¹	三月 sān yuè	เดือนมีนาคม
นรน ¹ si ² (ท.= เดือน เมษายน)	dรน ¹ si ²	四月 sì yuè	เดือนเมษายน
นรน ¹ sip ² (ท.= เดือน พฤษภาคม)	dรน ¹ sip ¹	十月 shí yuè	เดือนตุลาคม
นรน ¹ sip ² et ² (ท.= เดือนสิงหาคม)	dรน ¹ sip ² et ²	十一月 shíyī yuè	เดือนพฤศจิกายน
นรน ¹ sip ² soŋ ¹ (ท.= เดือนธันวาคม)	dรน ¹ sip ¹ soŋ ²	十二月 shí'èr yuè	เดือนธันวาคม
นรน ¹ teiet ² (ท.= เดือนกรกฎาคม)	dรน ¹ teiet ¹	七月 qī yuè	เดือนกรกฎาคม
นรน ¹ teiŋ ¹	dรน ¹ teiŋ ¹	正月 zhēngyuè	เดือนมกราคม
นรน ¹ xək ² (ท.= เดือน มิถุนายน)	dรน ¹ .hok ¹	六月 liù yuè	เดือนมิถุนายน
นร? ⁴ tu? ¹ (ท.= เนื้อตัว)	to ¹ (ท.= ตัว)	身体 shēntǐ	ร่างกาย
nkan ³ (ท.= คาน)	khau? ¹ kləm ¹	扁担 biǎndan	ไม้คาน
nkəŋ ³	gəŋ ²	山 shān	ภูเขา
nkəm ³	bli ²	手镯 shǒuzhuó	กำไลข้อมือ
nkhut ¹	golh ¹	豪猪 háozhū	เม่น
nkleik ¹	mhiam ¹	爪 zhǎo	กรงเล็บ
nkliak ¹ ti? ¹	gian ¹ tai? ¹	手指 shǒuzhǐ	นิ้ว
nkuh ²	goh ¹	喙 huì	จะงอยปาก
nkul ²	ghum ¹	倒塌 dǎotā	ถล่ม
nkum ³	pu ² guŋ ²	枕头 zhěntou	หมอน
nku? ¹	pu ² kau? ¹	昨天 zuótiān	เมื่อวาน
nu? ²	teɣ ² (ท.)	名字 míngzì	ชื่อ
num ¹	nəm ²	尿 niào	ปัสสาวะ
nom ¹	teak ¹	美丽 měilì	สวยงาม
nom ¹	tchak ¹	好 hǎo	ดี
noŋ ¹ (ท.=หนอง)	glə? ¹	池塘 chí táng	สระน้ำ
noŋ ² nie ² (จ.)	noŋ ¹ ni? ²	农业 nóngyè	เกษตรกรรม
npein ⁴	teŋ ¹	掷 (石头) zhì (shítóu)	โยน, ขว้าง (ก้อนหิน)

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
npɛh ¹	mom ¹	簸箕 bòjī	ที่ตักขยะ
npɔk ²	pot ¹	断 (树, 竹) duàn (shù, zhú)	(ต้นไม้, ไม้ไผ่) หัก
npɔŋ ³	al ² va ²	门 mén	ประตู
npɔu ¹	lho ¹ dot ¹	嘴唇 zuǐchún	ริมฝีปาก
npɔ ²	piai ²	歌 gē	เพลง
npɔ ²	piai ²	唱歌 chànggē	ร้องเพลง
npɔh ¹	philh ¹ phalh ¹	拍 (灰尘) pāi (huīchén)	ปัด (ฝุ่น)
npiat ²	zap ²	闭 (眼) bì (yǎn)	หลับ (ตา)
npih ¹	bilh ¹	扫帚 sàozhǒu	ไม้กวาด
npih ¹	bil ¹	冬瓜 dōngguā	ฟักเขียว
npol ¹	bo ¹	碓 duì	ครกตำข้าว
npon ¹	bɔŋ ¹	梯子 tīzi	บันได
nqhɔn ¹	lau ² mhɔŋ ¹	教 jiào	สอน
nqhu ¹	noan ²	脊背 jǐbèi	กระดูกสันหลัง
ntal ²	din ¹	墙壁 qiángbì	ผนัง, กำแพง
nta ²	da ²	拈 zhā	หยิบ
nta ² , nkuh ²	gɛh ²	陡 dǒu	สูงชัน
nteam ³	ioik ¹	漏 lòu	รั่วไหล
nteam ³	dzuuh ¹	滴 dī	หยด
ntea ²	dai ¹	裙子 qúnzi	กระโปรง
ntehaŋ ³	ghɔŋ ¹ (น.)	筛子 shāizi	ตะแกรง
ntehiat ² , nteiam ²	dzuuh ¹	滴 (一滴水) dī (yī dīshuǐ)	หยด (น้ำหนึ่งหยด)
ntein ³	kɔi ¹	线 xiàn	เส้น / สาย
ntom ¹ , nkon ¹ (น.)	gɔ ¹	堆 (堆积泥土) duī (duījī nítǔ)	กอง (ดินเหนียว)
ntcup ¹	mhɔk ¹ (น.)	帽子 màozi	หมวก
ntɔŋ ¹	kaiŋ ¹	头 tóu	ศีรษะ
ntɔŋ ²	ti ² muut ¹	立刻 lìkè	ทันที
nteuŋ ³ (น.=ตั้ง)	dzuŋ ³ (น.=ตั้ง)	竖 shù	แนวตั้ง
nte ¹	dī ³	近 jìn	ใกล้
ntɔn ³ , ka ² tɔh ²	boalh ¹	踢 (人) tī (rén)	เตะ (คน)
ntɔŋ ¹	bulh ¹	搓 (绳子)	บิด (เชือก)

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
		cuō (shéngzi)	
ntxt ²	pot ¹	断 (绳, 线) duàn (shéng, xiàn)	(เชือก, เส้นด้าย) ขาด
nthep ¹	dah ³	拍 (桌子) pāi (zhuōzi)	ตบ (โต๊ะ)
nthop ² (ท.)	dah ³	拍 (手) pāi (shǒu)	จับ (มือ)
ntum ¹	vui ¹	暗 àn	มืด
ntum ¹	hvek ³	黑 (天黑) hēi (tiān hēi)	(ท้องฟ้า) มืดดำ
ntuiŋ ³	dot ¹	嘴 zuǐ	ปาก
ŋui ²	ma ²	核 (果核) hé (guǒ hé)	เมล็ด (เมล็ดผลไม้)
nuk ²	lhvm ¹	满 mǎn	เต็ม
num ¹	al ² num ²	膀胱 pángguāng	กระเพาะปัสสาวะ
num ² (ท.= หมูม)	pu ² nhum ¹	年轻 niánqīng	วัยรุ่น
nam ³ (ท.= ยาม)	nam ³ (ท.= ยาม)	时候 shíhòu	เวลา, ตอนที่
ŋaŋ ² ŋet ³	doŋ ¹ ni ²	萤火 yínguǒchóng	หิ่งห้อย
ŋat ¹	toŋ ²	伸 (手) shēn (shǒu)	ยื่น (มือ)
ŋa ²	ŋa ²	房屋 fángwū	ห้องพัก
ŋa ²	ŋa ²	家 jiā	บ้าน
ŋuh ²	moh ²	真 zhēn	จริง
ŋuh ² , liau ² ti ²	a ¹	一定 yīdìng	แน่นอน
ŋu ²	ŋu ²	喝 (水) hē (shuǐ)	ดื่ม (น้ำ)
ŋok ³ (ท.= 脑 nǎo)	doŋ ¹	脑髓 nǎosǔi	สมอง
ŋu ² hek ¹ , hek	ghok ¹	咳嗽 késòu	ไอ, จาม
ŋai ¹	ŋai ¹	眼睛 yǎnjīng	ตา
ŋai ¹ ka ² qhoŋ ²	al ¹ ŋoŋ ¹	膝盖 xīgài	เข่า
ŋai ¹ to ¹	ŋok ² (ท.= งอก)	芽 (种子芽) yá (zhǒngzi yá)	หน่อ (หน่อเมล็ด)
ŋai ⁴ ŋi ²	ŋe ²	太阳 tàiyáng	พระอาทิตย์
ŋaik ²	koalh ²	发芽 fāyá	แตกหน่อ
ŋaik ³	dziam ¹	剁 (剁肉) duò (duò ròu)	สับ(เนื้อ)
ŋap ²	ŋap ²	鳃 sāi	แก้มปลา
ŋa ²	ŋa ²	痒 yǎng	คัน
ŋa ² ŋa ¹	teok ¹	膩 nì	เลี่ยน

สำเนียงชินม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
ŋok ¹	ŋok ²	脖子 bózi	คอ
ŋeiŋ ¹	ŋeiŋ ¹	短 duǎn	สั้น
ŋɔn ² ntɔŋ ¹	lhək ² kaiŋ ¹	头帕 tóu pà	หมวกผ้าประจำชนเผ่า
ŋim ¹	mhiam ²	指甲 zhǐjiǎ	เล็บมือ
ŋin ⁴ ŋon ³	krɔŋ ³ (ท.=ครึ่ง)	半 (一半) bàn (yībàn)	ครึ่ง (ครึ่งหนึ่ง)
ŋon ²	pon ²	可能 (大约) kěnéng (dàyuē)	อาจจะ (ประมาณว่า)
ŋual ²	ŋu ²	火 huǒ	ไฟ
ŋual ² toh ²	mek ¹ khít ¹ (ท.)	火柴 huǒchái	ไม้ขีด
oh ²	ga ¹	先 xiān	ก่อน
oh ² qhuu ²	blot ² huaik ¹	从前 cóngqián	เมื่อก่อน
oi ¹	o ²	嫂子 sāozi	พี่สะใภ้ (ภรรยาของพี่ชาย)
op ¹	veh ²	窄 zhǎi	แคบ
ot ¹	oat ¹	擦 cā	เช็ด, ถู
pai ¹	pai ¹	零 líng	ศูนย์(ตัวเลข)
paiŋ ¹	teolh ¹	卖 mài	ขาย
paiŋ ²	paiŋ ²	白 bái	ขาว
pal ⁴ saʔ ¹ ŋiʔ ²	ɔŋ ¹	黄蜂 huángfēng	ต่อ (ผึ้งเหลือง)
pam ²	dziaik ¹	嚼 jué	เคี้ยว
pan ³ (ท.)	pan ¹ (ท.)	千 qiān	พัน
paŋ ¹	ŋoat ¹	椅子 yǐzi	เก้าอี้
paŋ ¹	ŋoat ¹	凳子 dèngzi	ม้านั่ง
pap ² (ท.=พับ)	pap ² (ท.)	书 shū	หนังสือ
pau ² kau ¹ (จ.)	pau ² kau ¹ (จ.)	报告 bàogào	ประกาศ, รายงาน
paʔ ¹	paʔ ¹	你俩 nǐ liǎ	สรรพนามบุรุษที่ 2 ทวิพจน์
paʔ ⁴ ɔn ²	an ¹	那个 nàgè	อันนั้น
paʔ ⁴ en ²	en ¹	这个 zhègè	อันนี้
paʔ ⁴ soŋ ¹	koat ²	老 (老人) lǎo (lǎorén)	(คน) แก่
poi ² kheɪ ¹ , (ท.=ปล่อยแก่) kai ⁴ faŋ ¹ (จ.)	kai ¹ faŋ ³ (จ.)	解放 jiěfàng	ปลดปล่อย

สำเนียงชินม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
pɔk ²	pok ¹	骑 (骑马) qí (qímǎ)	ขี่ (ม้า)
pɔk ²	pɔk ¹	趟 tàng	รอบ, ครั้ง (ลักษณะนาม)
pɔk ² , tɔp ¹ (น.)	mɔʔ ³	答 dá	ตอบ
pɔʔ ²	kɔʔ ¹	背 (背小孩) bèi (bèi xiǎohái)	แบก (เด็ก)
pɛʔ ¹	pɛʔ ¹	你们 nǐmen	สรรพนามบุรุษที่ 2 พหูพจน์
pɛʔ ²	pɛʔ ²	赢 yíng	ชนะ
pɛʔ ⁴ (ท.=แพะ)	pɛʔ ²	羊 yáng	แกะ
pɤh ¹	pui ¹	飞 fēi	บิน
pɤi ³	pui ²	人 rén	คน
pɤi ³ mɤl ²	tɛon ¹ (ท.=โจร)	敌人 dírén	ศัตรู
pɤi ³	pui ²	别人 biérén	คนอื่น
pɤiŋ ¹	puiŋ ¹	射 shè	ยิง, ปล่อย
pɤiŋ ¹ khuʔ ⁴ tuʔ ¹	hu ¹ sɔk ² ti ¹ puiŋ ¹	打猎 dǎliè	ล่าสัตว์
pɤk ²	koat ²	舀 (舀水) yǎo (yǎo shuǐ)	ตัก (น้ำ)
pɤk ² , ɲ mat ² (ท.)	mat ³ (ท.)	捆 kǔn	มัด
pɤl ²	pok ² (จ.=泡 pào)	泡沫 pàomò	ฟอง, โฟม
pɤn ⁴ muʔ ⁴	pon ² mɔʔ ²	多少 duōshǎo	เท่าไร
pɤŋ ²	pɤŋ ¹	吹 chuī	เป่า
pɤʔ ²	tɤlh ¹	乳房 rǔfáng	เต้านม
pha ² (ท.)	luk ¹	劈 (劈柴) pī (pīchái)	ผ่า (ฟืน)
phai ² mɤŋ ²	po ² hai ¹ me ² na ¹ (ท.=ฟอไรเมนา)	农民 nóngmín	ชาวนา
phak ⁴ pɤk ² (ท.=ผัก)	phak ¹ phɤk ¹	萝卜 luóbo	ผักกาดหัว
phak ⁴ xɔŋ ²	tɤʔ ¹ na ³	苋菜 xiàncài	ผักเขียไน้
phaʔ ⁴ laʔ ⁴	tha ² lai ¹	脸盆 liǎn pén	อ่างล้างหน้า
phaʔ ⁴ tɛheŋ ²	ɔ ¹	锅 (烧菜的) guō (shāo cài de)	หม้อ
phaʔ ⁴ zat ²	huaik ¹ sɤʔ ¹ huaik ¹ zɔŋ ¹	疟疾 nüèjí	โรคมาลาเรีย
phaʔ ⁴ moŋ ²	tɤʔ ¹ phau ¹ poŋ ¹	窗户 chuānghù	หน้าต่าง
phaʔ ¹ (ท.)	dɔp ²	盖子 gàizi	ฝาปิด

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
phaʔ ⁴ tai ³	ksi ¹	棉花 miánhuā	ฝ้าย
phaʔ ⁴ miap ²	ai ² plɿk ¹ plak ¹	打闪 dǎ shǎn	ฟ้าแลบ
phaʔ ⁴ saŋ ¹	kat ² mum ²	打雷 dǎ léi	ฟ้าผ่า
phaʔ ⁴ tet ² (ท.)	pha ¹ tet ² (ท.)	国家 guójiā	ประเทศ
phaʔ ⁴ zat ¹	zhom ¹	瘦 (人瘦) shòu (rén shòu)	(คน) ผอม
phaʔ ⁴ zaʔ ¹	heŋ ¹	聪明 cōngmíng	ฉลาด
phom ²	khai ¹ khui ¹ (จ.)	开会 kāihuì	ประชุม
pheh ¹	hial ¹	蜜蜂 mìfēng	ผึ้ง
pheik ² (ท.)	ut ¹	辣椒 làjiāo	พริก
pheik ²	bek ²	吐 (口水) tǔ (kǒushuǐ)	ถ่ม (น้ำลาย)
phel ¹	pie ¹	雹子 báozi	ลูกเห็บ
phɿk ¹ (ท.)	puik ¹ (ท.)	翅膀 chibǎng	ปีก
phɿk ²	dxap ¹ (ท.)	踩 cǎi	เหยียบ
phɿŋ ¹	tai ²	花 huā	ดอก
phɿŋ ¹	puh ¹	开花 kāihuā	ออกดอก
phɿn ¹	phɿn ¹	件 (一件衣服) jiàn (yī jiàn yīfú)	ชิ้น, ตัว (เสื้อหนึ่งตัว)
phi ⁴ phin ⁴	phi ² phiŋ ³	批评 pīpíng	ตำหนิ
phil ¹	pilh ¹	扫 (扫地) sǎo (sǎodi)	กวาด (พื้น)
phun ²	phun ¹	桌子 zhuōzi	โต๊ะ
phuʔ ²	bhxʔ ¹	三脚 (灶) sānjiǎo (zào)	เตาสามขา
phot ¹	txm ¹	救 jiù	ช่วย
phoʔ ¹	pun ¹	石灰 shíhuī	ปูนขาว
phoʔ ¹	si ² piʔ ²	衣服 yīfú	เสื้อผ้า
phan ¹	phoan ¹	五 wǔ	ห้า
phuʔ ⁴ tiau ² (จ.)	pliʔ ¹ ai ¹ he ¹	葡萄 pútáo	องุ่น
phuʔ ⁴ mxl ³	si ² kvik ²	生气 shēngqì	โกรธ
pi ² (ท.)	pi ¹ (ท.)	喷呐 suǒnà	เปี / แตร
pian ¹ (ทจ.=แผ่น / 板 bǎn)	pian ¹ (ทจ.)	板子 bǎnzi	ไม้กระดาน
piat ² sip ² (ทจ.)	piat ¹ sip ¹	八十 bāshí	แปดสิบ
pil ²	pi ²	忘记 wàngjì	ลืม

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
pin ¹ (น.)	moh ²	是 shì	ใช่, เป็น
piŋ ¹ (น.)	gal ¹	烤 kǎo	ย่าง, ปิ้ง
pit ³ (น.)	tɛʔ ³ (น.=แตะ)	贴 tiē	ติด ปิด แปะ
piʔ ¹ (น.=ปี)	num ²	岁 suì	อายุ
piʔ ⁴ (จ.=笔 bǐ)	pit ¹ (จ.)	钢笔 gāngbǐ	ปากกา
piʔ ⁴ (จ.)	pit ¹ (จ.)	铅笔 qiānbǐ	ดินสอ
plai ¹	plai ¹	酒 jiǔ	เหล้า
plaj ³	al ² vaʔ ²	本民族自称 Běn mínzú zìchēng	ชื่อที่ชาวปู้หล่างเรียกตนเอง
plɔŋ ¹	plɔŋ ¹	茅草 máocǎo	หญ้าคา
plein ⁴	mɿ ¹	直 (棍子直) zhí (gùnzǐ zhí)	(ท่อนไม้) ตรง
plet ¹ , xai ¹ (น.=พลัด, หาย)	gai ¹	遗失 yíshī	ทำหาย
pliʔ ¹	pliʔ ¹	结果 (果树结果) jiē guǒ (guǒshù jiéguǒ)	ผล (ผลไม้)
pliʔ ¹ kaʔ ⁴ num ¹	pliʔ ¹ biom ¹	柿子 shìzi	ลูกพลับ
plwut ²	bloan ¹	吞 tūn	กลืน, ยัด
ploi ¹ (น.)	bloi ¹ (น.)	放 (把鸟放走) fàng (bǎ niǎo fàng zǒu)	ปล่อย (นก)
plui ¹ khɔŋ ²	leŋ ³	放牧 fàngmù	ปล่อยสัตว์เลี้ยง (ตามทุ่ง)
pon ² (น.=ผล)	pon ²	得到 dédào	ได้รับ
poʔ ⁴ soʔ ⁴ (จ.)	poʔ ¹ so ²	剥削 bōxuè	ขูดรีด
pu ⁴ tean ² (จ.)	pu ² tean ¹	部长 bùzhǎng	หัวหน้า
puan ¹	niʔ ²	肉 ròu	เนื้อ
puik ¹	puik ¹	脱 (衣服) tuō (yīfú)	ถอด (เสื้อผ้า)
puk ²	kon ¹	挖 wā	ขุด
pu ¹	polh ¹	麂子 jǐzi	แก้ง
pun ¹	pon ¹	四 sì	สี่
puʔ ¹	tiŋ ² noi ²	舅父 (母之兄) jiùfù (mǔ zhī xiōng)	ลุง (พี่ชายของแม่)
puʔ ¹	tiŋ ² noi ²	舅父 (母之弟) jiùfù (mǔ zhī dì)	น้าชาย (น้องชายของแม่)
puʔ ²	tui ¹	浮 fú	ลอย

สำเนียงชินม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
puʔ ⁴ paʔ ²	.ɲulh ²	龟 guī	เต่า
puʔ ⁴ paʔ ²	.ɲulh ²	鳖 biē	ตะพาบ
qhah ¹	ɔm ¹	烤 (火) kǎo (huǒ)	ผิง, ย่าง (ไฟ)
qhah ¹	hok ¹	晒 shài	(พระอาทิตย์) ส่องแสง, ตากแดด
qhak ¹	kiak ¹	水牛 shuǐniú	ควาย
qhaʔ ¹	kiəʔ ¹	路 lù	ทาง
qhaʔ ¹ lot ²	kiəʔ ¹ .lot ¹	公路 gōnglù	ทางหลวง
qhɔm ³ (ทจ.=คำ / 金 jīn)	sɿɛ ¹	金子 jīnzi	ทอง
qhɔn ¹	b.ɔat ²	醒 (睡醒) xǐng (shuǐ xǐng)	ตื่น (นอน)
qhɔŋ ¹ (ท.=ของ)	kiɔŋ ² (ท.=ของ)	东西 dōngxī	สิ่งของ
qhɔp ¹	al ¹ tɔh ¹	遇见 yùjiàn	พบเจอ
qhiŋ ¹	kiilh ¹	熊 xióng	หมี
qhuik ¹	kiɔik ¹	掉 diào	ตก
qhuŋ ¹	kiɔŋ ¹ (ท.)	鼓 gǔ	กลอง
qhuʔ ² ŋaʔ ²	siʔ ¹ oʔ ¹	梁 (檩木) liáng (lǐn mù)	คาน (ไม้แป)
qhɔŋ ¹	kɔŋ ¹ plai ¹	喉咙 hóulóng	ลำคอ
qhul ¹	g.ɔŋ ²	粮仓 liángcāng	ยุ้งฉาง
sai ³ (ทจ.)	sai ¹ (ทจ.)	沙子 shāzi	ทราย
sak ¹	sak ¹	饱 bǎo	อิ่ม
sam ¹ sip ² (ท.)	sam ¹ sip ¹	三十 sānshí	สามสิบ
san ³	phat ¹	钻 (钻洞) zuān (zuān dòng)	เจาะ (ถ้ำ)
sat ¹ (ท.=สาด)	dzhat ¹ fuk ¹	席子 xízi	เสื่อ
sat ¹	sot ¹	梳 (梳头) shū (shūtóu)	หวี (กริยา)
saʔ ⁴ kuʔ ⁴	ŋal ² kauʔ ¹	后天 hòutiān	วันมะรืนนี้
saʔ ⁴ kiŋ ¹ (ท.)	si ¹ kiŋ ¹ (ท.)	姜 jiāng	ขิง
saʔ ⁴ le ²	li ²	玉米 yùmǐ	ข้าวโพด
sem ¹	siam ¹ (ท.=สยาม)	傣族 Dǎizú	ชนเผ่าไต
sɛʔ ⁴ (ท.)	khoan ²	鞭子 biānzi	แส้
sɿ ¹ hui ¹ teu ¹ zi ² (จ.)	sɿ ¹ hui ¹ teu ¹ zi ²	社会主义 shèhuì zhǔyì	ลัทธิสังคมนิยม

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
sr ⁴ teaŋ ² (จ.)	sr ² teaŋ ¹	社长 shè zhǎng	ประธาน
sr ⁴ zian ⁴ (จ.)	sr ² zian ²	社员 shèyuán	สมาชิก
srŋ ² liʔ ² (จ.)	srŋ ² li ²	胜利 shènglì	ชัยชนะ
srŋ ² tehaŋ ¹ (จ.)	srŋ ¹ tehaŋ ¹	生产 shēngchǎn	ผลิต
srp ²	tok ² (ท.=ทุกข์)	难 nán	ยาก
srt ¹	tok ²	深 (深奥) shēn (shēn'ào)	ลึกซึ้ง
srʔ ²	xn ¹	装 zhuāng	บรรจุ
si ² sip ² (ท.)	si ¹ sip ¹ (ท.)	四十 sìshí	สี่สิบ
sian ² tehuan ⁴ (จ.)	sian ¹ tehoan ¹ (จ.)	宣传 xuānchuán	ประกาศ
sian ² teiŋ ¹ (จ.)	sian ¹ teiŋ ² (จ.)	先进 xiānjìn	ก้าวหน้า
siaŋ ² (ทจ.เซียง/乡 xiāng)	siaŋ ¹ (ทจ.เซียง/乡 xiāng)	乡 xiāng	บ้านเกิด
sim ¹	sem ¹	鸟 niǎo	นก
sin ¹	al ² min ³	数 (数东西) shù (shù dōngxī)	นับ (ของ)
sin ¹	sin ¹	熟 (熟肉) shú (shú ròu)	(เนื้อ) สุก
siŋ ¹ ,sian ¹ (จ.)	sian ¹	县 xiàn	อำเภอ
siŋ ² (ทจ. =เสียง/声 shēng)	siŋ ¹ (ทจ.)	声音 shēngyīn	เสียง
siŋ ² fuʔ ⁴ (จ.)	siŋ ² fu ² (จ.)	幸福 xìngfú	มีความสุข
sip ² et ² (ทจ.)	sip ¹ et ¹ (ทจ.)	十一 shíyī	สิบเอ็ด
sip ² sam ¹ (ทจ.)	sip ¹ sam ¹ (ทจ.)	十三 shí sān	สิบสาม
sip ² si ² (ทจ.)	sip ¹ si ¹ (ทจ.)	十四 shí sì	สิบสี่
sip ² soŋ ¹ (ท.)	sip ¹ soŋ ¹ (ท.)	十二 shí èr	สิบสอง
siu ⁴ srŋ ¹ , (จ.) naŋ ² xen ²	so ² srŋ ¹ (จ.)	学生 xuéshēng	นักเรียน
siʔ ¹	siʔ ¹	头虱 tóu shī	เหา
siʔ ⁴ kil ¹	koŋ ² ki ¹	横 héng	แนวนอน
suw ¹	lai ² (ท.)	花 (花布) huā (huā bù)	ลาย (ผ้า)
suw ¹	pein ¹	拿(持) ná(chí)	จับ, หยิบ
suw ¹	srʔ ¹	痛 tòng	เจ็บ
suw ² (ทจ.ชื่อ,ตรง/实 shí)	peŋ ² (ท.=ผิง)	正 zhèng	ตรง

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
som ¹	xp ¹	饭 fàn	ข้าวสวย
som ¹ kaʔ ⁴ lai ¹	xp ¹ al ² lai ¹	粽子 zòngzi	ขนมบะจ่าง
som ¹ lik ²	xp ¹ lik ²	食 (猪食) shí (zhū shí)	อาหารหมู
soŋ ²	soŋ ¹	苦 kǔ	ขม
soʔ ¹	soʔ ¹	狗 gǒu	หมา
soʔ ⁴ siau ¹ (จ.)	soʔ ¹ siau ¹ (จ.)	学校 xuéxiào	โรงเรียน
su ¹ tei ¹ (จ.)	su ¹ tei ² (จ.)	书记 shūjì	เลขานุการ
suai ³ (ท.ชอย)	soi ² (ท.ชอย)	切 qiē	หั่น (ตัด)
suan ³ (จ.)	soan ¹ (จ.)	算 (计算) suàn (jìsuàn)	คิด (คำนวณ)
suat ² , (ท.) ŋ sxt ²	pak ¹ (ท.=ปัก)	插 chā	สอด
sut ²	sut ¹	蚊帐 wénzhàng	มุ้ง
tah ¹	al ¹ lɿʔ ¹	休息 xiūxi	พักผ่อน
tai ³ piau ² (จ.)	tai ² piau ² (จ.)	代表 dàibiǎo	ตัวแทน
taŋ ¹	taŋ ¹	编 (编箩) biān (biān luó)	ถัก (ตะกร้า)
taŋ ¹	taŋ ¹	打 (打毛线) dǎ (dǎ máoxiàn)	ถัก (ไหมพรม)
taŋ ¹	taŋ ¹	织 (织布) zhī (zhī bù)	ทอ (ผ้า)
tak ⁴ ton ³	ɿet ¹ (ท.)	蟋蟀 xīshuài	จิ้งหรีด
taŋ ⁴ klau ³	tai ² lak ²	蝴蝶 húdié	ผีเสื้อ
taŋ ² zian ⁴ (จ.)	taŋ ¹ zian ² (จ.)	党员 dǎngyuán	สมาชิกพรรค
taŋ ³	si ² tiat ²	跨 (跨沟) kuà (kuà gōu)	ข้าม (ข้ามคลอง)
taŋ ³ ,mot ²	hwaik ¹	过 guò	ผ่าน
taʔ ¹ (ท.)	taʔ ¹ (ท.)	祖父 zǔfù	ปู่ (พ่อของพ่อ)
taʔ ¹	gauʔ ¹ (ท.=ข้าว)	米 mǐ	ข้าวสาร
taʔ ¹ (ท.)	taʔ ¹ (ท.)	外祖父 wàizǔfù	ตา (พ่อของแม่)
taʔ ¹ (ท.)	taʔ ¹ (ท.)	岳父 yuèfù	พ่อตา (พ่อของภรรยา)
teah ²	teialh ³	稀 xī	น้อย เบาบาง
teai ¹	teai ¹	钉子 dīngzi	ตะปู
teak ³ (ท.=จักร)	teak ² (ท.=จักร)	机器 jīqì	เครื่องจักร

สำเนียงชินม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
teak ³ khe? ¹ zet ¹	teak ² taiŋ ¹	织布机 zhī bù jī	เครื่องทอผ้า
teak ⁴ teo? ¹	goak ² so? ¹	螳螂 tángláng	ตั๊กแตนตำข้าว
teal ¹	boalh ¹	踢 tī	เตะ (เตะ, ใช้สำหรับสัตว์)
tean ¹ khu? ¹ (ท.=ช่าง)	mu ² kuŋ ¹ (จ.=木工 mùgōng)	木匠 mùjiàng	ช่างไม้
teap ²	kiə? ¹	中 (射中) zhòng (shè zhòng)	ถูก, โดน (ยิง)
teat ² (ท.=จัด แปลว่ามาก)	lx ¹	很 hěn	มาก
teau ⁴ (ทจ.)	teau ²	早 zǎo	เช้า
teau? ⁴ ŋa? ² (ทจ.=เจ้า)	teau ² ŋa? ²	主任 zhǔrèn	ผู้อำนวยการ
teen ² fu ⁴ (จ.)	teen ² fu ¹ (จ.)	政府 zhèngfǔ	รัฐบาล
teen ² tehe ⁴ (จ.)	teen ² tchev? ² (จ.)	政策 zhèngcè	นโยบายการปกครอง
teen ² teho ⁴ (จ.), mian ²	teen ³ teho? ¹ (จ.)	正确 zhèngquè	แจ่มชัด
teen ² tei ¹ (จ.)	teen ² teu ¹ (จ.)	政治 zhèngzhì	การปกครอง
tce? ² (ท.)	tce ³ (ท.)	浸 jìn	แช่, เปียก
tce? ² , ka? ⁴ mu ¹	mu ²	钱 qián	เงิน
tceiŋ ¹ (ท.=แจ้ง)	ian ³ (จ.)	亮 liàng	สว่าง
tev ²	tev? ²	相信 xiāngxìn	เชื่อมั่น
tev? ⁴	zuŋ ²	懂 dǒng	เข้าใจ
tehp ²	koan ¹ saik ¹	麻雀 máquè	นกกระจอก
teheiŋ ¹	ian ¹	高兴 gāoxìng	ดีใจ
tchek ² (ท.)	tchia ¹ (ท.)	撕 (纸) sī (zhǐ)	ฉีก (กระดาษ)
tchvŋ ¹	zuh ¹ pu? ¹	被子 bèizi	ผ้าห่ม
tchi ²	tchi ¹	区 qū	เขตปกครอง
tchiŋ ² ŋo? ⁴ (จ.)	tchiŋ ¹ ŋo? ² (จ.)	侵略 qīnlüè	รุกราน
tchiŋ ⁴ teoŋ ⁴ (จ.)	tchien ² teoŋ ² (จ.)	群众 qúnzhòng	ฝูงชน
tchi? ⁴ (จ.)	tchi? ²	旗子 qízi	ธง
tchup ²	teup ¹	穿 (衣服) chuān (yīfú)	สวม (เสื้อผ้า)
tchu? ¹	iau? ¹	新 xīn	ใหม่
tei ² su? ⁴ (จ.)	tei ² su? ² (จ.)	技术 jìshù	เทคโนโลยี
tei ⁴ ziu ² (จ.)	tei ² ziu ² (จ.)	自由 zìyóu	อิสระ

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
teian ² sɿʔ ⁴ (จ.)	teian ² seʔ ² (จ.)	建设 jiànshè	ก่อสร้าง
teian ⁴ teha ¹ (จ.)	teian ¹ teha ² (จ.)	检查 jiǎnchá	ตรวจสอบ
teiauʔ ² zuʔ ⁴ (จ.)	teiau ² zuʔ ¹ (จ.)	教育 jiàoyù	การศึกษา
teiet ² sip ² (ทจ.)	teiat ¹ sip ¹ (ทจ.)	七十 qīshí	เจ็ดสิบ
tein ² tei ¹ (จ.)	tein ¹ tei ² (จ.)	经济 jīngjì	เศรษฐกิจ
tein ² zan ¹ (จ.)	tein ¹ zan ¹ (จ.)	经验 jīngyàn	ประสบการณ์
tein ³	teein ³	缝 fèng	เย็บ
teit ² teai ¹	teit ² teai ¹	思想 sīxiǎng	ความคิด
teiʔ ⁴ hua ¹ (จ.)	tei ¹ hoa ¹	计划 jìhuà	แผนการ,โครงการ
teiʔ ⁴ teiʔ ⁴ (จ.)	tei ² tei ² (จ.)	积极 jījí	สะสม
tɔk ² ,som ¹	pjaʔ ²	吃 chī	กิน
tcun ²	al ² vɿn ²	铅 qiān	ตะกั่ว
teun ²	pe ¹	豆子 dòuzi	ถั่ว
teup ¹	teup ¹	戴 dài	ใส่, สวม
teuʔ ¹	teuʔ ¹	记得 jìdé	จำได้
tɔŋ ³	poi ²	别 (别去) bié (bié qù)	อย่า (ไป)
teoh ² (ทจ.=ช่วย/助 zhù)	tɿm ¹	帮助 bāngzhù	ช่วยเหลือ
teoŋ ⁴ li ² (จ.)	teoŋ ¹ li ¹ (จ.)	总理 zǒnglǐ	นายกรัฐมนตรี
teop ²	tak ³	猜 cāi	เดา
teot ⁴	huaik ¹	已经 yǐjīng	แล้ว, เรียบร้อย
teoʔ ⁴ vu ¹ (จ.)	teoʔ ² vu ² (จ.)	觉悟 juéwù	ตื่นตัว, สำนึกตัว
tɔp ¹	tɔp ¹	庾 tuǒ	วา (ความยาวตาม แนวนอนของแขนที่ยื่น ออกมา)
teu ⁴ si ² (จ.)	teu ¹ siʔ ² (จ.)	主席 zhǔxí	ประธาน
teuan ² (จ.)	ŋan ² tei ¹	砖 zhuān	อิฐ
teum ¹ (ท.)	teom ¹ (ท.)	沉 chén	จม
teum ⁴ (ท.จุ่ม/ซุ่ม แปลว่า ทุก)	hoat ¹	每 měi	ทุก
teuŋ ³	teuŋ ²	脚 jiǎo	เท้า
teuŋ ³	kauh ¹ teuŋ ²	站 (站立) zhàn (zhàn lì)	ยืน
teuʔ ¹	kaiŋ ¹ kiauʔ ¹	芋头 yùtóu	เผือก

สำเนียงชินม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
tek ²	tək ²	量	จำนวน
ten ³	sai ¹	赔偿 péicháng	ชดเชย
ten ² (ท.)	ten ²	蜡烛 làzhú	เทียน
tək ² (ท.)	tək ¹	裂开 liè kāi	แตกแยก
tep ⁴ piap ²	pliŋ ¹ (ท.)	变 biàn	เปลี่ยน
tsk ¹ (ท.=ชัก)	teak ² (ท.=ชัก)	牵 (牵牛) qiān (qiān niú)	ลาก (วัว)
tsl ²	toŋ ²	靠 kào	พึ่ง
tsn ⁴	hoat ¹	后 hòu	หลัง
tsŋ ³	tsŋ ¹	灯 dēng	โคมไฟ
tsŋ ³	piuk ¹	称 chēng	ชั่ง (กริยา)
tsŋ ⁴ ,lak ¹	lha ¹	迟 chí	สาย (เวลา)
tsu ² tceŋ ² (ท.=ต่อ ชิง)	to ¹ tceŋ ¹ (จ.斗争 Dòuzhēng)	奋斗 fèndòu	ต่อสู้
tsʔ ¹ kaʔ ⁴ meʔ ⁴	pu ² mo ² koat ²	哥哥 gēgē	พี่ชาย
tsʔ ¹ kaʔ ⁴ pɿn ¹	pu ² mo ² koat ²	姐姐 jiějie	พี่สาว
thai ⁴ tu ¹ (จ.)	thai ² tu ² (จ.)	态度 tàidù	ท่าทาง
thau ² lun ¹ (จ.)	thau ² lun ³ (จ.)	讨论 tāolùn xuǎnjǔ	อภิปราย
thei ¹ (ท.=ไถ)	thai ¹	犁 lí	คันไถ
thei ¹ (ท.=ไถ)	thai ¹ (ท.=ไถ)	犁 (犁地) lí (lí dì)	ไถ (กริยา)
thi ² ha ² (ท.)	khəʔ ² ha ² (ท.)	第五 dì wǔ	ที่ห้า
thi ² kau ² (จ.)	thi ² kau ¹ (จ.)	提高 tígāo	ยกระดับ
thi ² nŋ ² (ท.)	khəʔ ² nŋ ² (ท.)	第一 dì yī	ที่หนึ่ง
tho ² la ² tei ² (จ.)	tho ¹ la ¹ tei ¹ (จ.)	拖拉机 tuōlājī	รถแทรกเตอร์
tho ² liŋ ¹ (ท.=ถั่วลิสง)	krɿm ² hoʔ ¹	花生 huāshēng	ถั่วลิสง
thoŋ ³ (ทจ.)	puŋ ¹	桶 tǒng	ถัง
thoŋ ⁴ tei ² (จ.)	thoŋ ² tei ² (จ.)	同志 tóngzhì	สหાય
thu ¹	thu ¹	筷子 kuàizi	ตะเกียบ
thuan ⁴ teie ² (จ.)	thoan ² teie ² (จ.)	团结 tuánjié	สามัคคี
thuan ⁴ zian ⁴ (จ.)	thoan ² zian ² (จ.)	团员 tuányuán	สมาชิกในคณะ
tiam ³ (ท.)	tiam ²	低 (矮) dī (ǎi)	(เตี้ย) ต่ำ
tian ² hua ² ,sai ⁴ tian ² (จ.)	sai ¹ lhek ¹ (ท.=สายเหล็ก)	电话 diànhuà	โทรศัพท์
tian ² tsŋ ³ (จ.)	tian ¹ tsŋ ¹ (จ.)	电灯 diàndēng	หลอดไฟ

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
tian ² zɪŋ ² (จ.)	tian ² zɪŋ ¹ (จ.)	电影 diànyǐng	ภาพยนตร์
tiap ¹	dep ¹	跳蚤 tiàozaǒ	ไร
tiel ³	tɔ ²	浅 (水浅) qiǎn (shuǐ qiǎn)	(น้ำ) ตื้น
tieʔ ⁴	ti ²	箭 jiàn	ลูกศร
tiu ¹	tɛ ¹	甜 tián	หวาน
tiʔ ¹	taiʔ ¹	手 shǒu	มือ
tiʔ ⁴ ŋup ⁴	pu ² ŋop ²	早晨 zǎochén	เช้าตรู่, ตอนเช้า
tiʔ ⁴ plai ³	pu ² ŋeʔ ²	中午 zhōngwǔ	ตอนเที่ยง
tiʔ ⁴ puh ²	pu ² som ¹	晚上 wǎnshàng	ตอนกลางคืน
tiʔ ⁴ khau ³	taiʔ ¹	下 xià	ครั้ง (ลักษณะนามของกริยา)
tiʔ ⁴ phoʔ ¹	taiʔ ¹ si ² piʔ ²	袖子 xiùzi	แขนเสื้อ
tiʔ ⁴ , mɤn ²	to ¹ (ท.=ตัว)	自己 zìjǐ	ตัวเอง
tui ³	al ¹ vi ¹	买 mǎi	ซื้อ
tuŋ ¹	tilh ¹	菌子 jūnzi	เห็ด
tuʔ ¹	tvʔ ¹	菜 (饭菜) cài (fàn cài)	กับข้าว
tuʔ ¹	tvʔ ¹	蔬菜 shūcài	ผัก
tuʔ ¹ pain ³	tvʔ ¹ klauʔ ¹ pain ²	白菜 báicài	ผักกาดขาว
toh ¹	pauh ¹	开 (开门) kāi (kāimén)	เปิด (ประตู)
toh ²	tiam ¹	打 (打铁) dǎ (dǎtiě)	ตี (เหล็ก)
toh ²	soat ¹	杀 (杀猪) shā (shā zhū)	ฆ่า (หมู)
tok ¹	tɔk ¹	点 (点灯) diǎn (diǎndēng)	จุด (ตะเกียง)
tok ²	tok ²	穷 qióng	จน
toŋ ¹ zian ⁴ (จ.)	toŋ ¹ zian ² (จ.)	动员 dòngyuán	ระดมพล, ชุมนุม
toŋ ³ (ท.=ทอง)	lat ²	铜 tóng	ทองแดง
tuan ¹ (ท.=ตอน)	seh ¹	阉 (阉鸡) yān (yān jī)	ตอน (ไก่)
tuh ¹	plak ¹	揭 (揭盖子) jiē (jiē gàizi)	เปิด (ฝา)
tuk ²	nɛʔ ¹	斗笠 dǒuli	หมวกสาน
tuk ⁴	ko ² ko ¹ loŋ ¹	跳 tiào	กระโดด

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
tum ²	al ² moat ²	疮 chuāng	แผลที่เนาเปื้อย
tu? ¹ (ท.=ตัว)	to ¹ (ท.=ตัว)	字 zì	ตัวอักษร
tu? ²	taoh ¹	烟(炊烟) yān (chuīyān)	บุหรี (ควันบุหรี)
tu? ⁴	kr? ¹	个 (一个人) gè (yīgè rén)	คน (คนหนึ่งคน)
um ¹	.lom ¹ tr? ¹	汤 tāng	ซุบ, แกง
um ¹ kuik ¹	.lom ¹ al ¹ l ¹ h ¹	汗 hàn	เหงื่อ
um ¹ miah ¹	.lom ¹ mial ¹	痰 tán	เสมหะ
um ¹ miah ¹	.lom ¹ mial ¹	口水 kǒushuǐ	น้ำลาย
um ¹ mie? ²	nam ² oi ¹	糖 táng	น้ำตาล
um ¹ mu? ²	.lom ¹ m ¹ rlh ¹	鼻涕 bíti	น้ำมูก
um ¹ ηai ¹	.lom ¹ ηai ¹	眼泪 yǎnlèi	น้ำตา
um ¹ pu? ²	.lom ¹ trlh ¹	奶 nǎi	นม
um ¹	.lom ¹	水 shuǐ	น้ำ
um ¹ hcn ¹	nam ² ma ³ sa ¹ mut ¹	海 hǎi	ทะเล
um ¹ mxi ¹	.lom ¹ mhxi ¹	露 lù	น้ำค้าง
um ¹ mo ¹ (ท.=บ่อ)	nam ² mo ¹ (ท.=น้ำบ่อ)	井 jǐng	บ่อน้ำ
un ² , teu? ⁴	se? ¹	不, 没 bù, méi	ไม่
un ² ka? ⁴ tuan ¹	dr? ²	松 (绑得松) sōng (bǎng dé sōng)	หลวม (มัดแบบหลวม)
un ² kui ² , teu? ¹ kui ²	se? ¹ koi ¹	没有 méiyǒu	ไม่มี
un ² pin ¹	se? ¹ moh ²	不是 bùshì	ไม่ใช่
vah ²	dhial ¹	追 zhuī	ตาม
vah ²	vah ²	宽 kuān	กว้าง
vai ³	vai ³	借 jiè	ยืม
vai ⁴ ni? ¹ (vai ⁴ en ²)	i ² nam ² ti ² hu ²	今后(以后) jīnhòu (yǐhòu)	ต่อจากนี้, หลังจากนี้
vak ¹ mol ¹	ηo? ²	蚯蚓 qiūyǐn	ไส้เดือน
vak ² tot ⁴ hok ¹	.r? ²	蜻蜓 qīngtíng	แมลงปอ
vak ²	koη ²	虫 chóng	แมลง, หนอน
va? ⁴	pu ² kia ¹	佉族 Wázú	ชนเผ่าว้า
va? ⁴ (จ.)	ηan ² kho ¹	瓦 wǎ	กระเบื้อง
veik ²	vek ²	肠子 chángzi	ไส้

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
vɛh ²	lɔm ¹	溢 yì	ล้น, เปี่ยมล้น, เกินไป
vɛi ³ (ท.=ไว)	vai ¹ (ท.=ไว)	快 kuài	เร็ว
vɛin ² (ท.=แวน)	vean ¹ (ท.=แวน)	镜子 jìngzi	กระจก
vɛiŋ ²	vuok ¹	歪 wāi	เอียง
vɛt ² ,klet ²	va ³	包围 bāowéi	โอบล้อม
vit ²	zuut ³	旋转 xuánzhuǎn	หมุนเวียน
voŋ ¹ ŋiu ¹	teialh ¹	韧 rèn	แกร่ง, แข็งแรง
vui ⁴ sŋɿ ² (จ.)	vui ¹ sŋɿ ¹ (จ.)	卫生 wèishēng	สุขภาพและอนามัย
vuik ²	vok ¹	割 (谷子) gē (gǔzi)	เกี่ยว (ข้าว)
vui ² ta ¹ (จ.)	vui ² ta ² (จ.)	伟大 wěidà	ยิ่งใหญ่
vuk ¹ (ท.=วาก)	guok ¹	弯 wān	งอ
vun ⁴ hua ² (จ.)	vun ² hua ² (จ.)	文化 wénhuà	วัฒนธรรม
xai ² nqheiq ¹	ko ² bjai ²	脏 zāng	สกปรก
xai ³	khau ² xai ²	榕树 róngshù	ต้นมะเดื่อจีน
xak ³	ge ¹	喊 hǎn	ตะโกน
xan ¹ (ท.)	han ¹ (ท.)	鹅 é	ห่าน
xan ¹	ɿhan ¹	牙齿 yáchǐ	ฟัน
xan ⁴ xoi ³	ɿoi ²	苍蝇 cāngyíng	แมลงวัน
xoh ¹	su ²	病 bìng	ป่วย
xok ¹	ŋho ²	稻子 dàozi	ข้าว
xok ²	ɿok ²	田鸡 tiánjī	กบ
xok ² sip ² (ท.)	ɿhok ¹ sip ² (ท.)	六十 liùshí	หกสิบ
xo ²	lɿk ² (ท.)	挑选 tiāoxuǎn	เลือก
xom ²	kulh ¹	蒸 zhēng	นึ่ง
xom ² (ท.)	hom ¹ (ท.)	香 xiāng	หอม (กลิ่น)
xom ³	khɿn ¹	欠 qiàn	หนี้
xoŋ ¹	ɿoŋ ²	两 liǎng	ชื่อมาตราวัดน้ำหนัก
xoŋ ⁴ ti ²	si ² tai ²	八 bā	แปด
xep ²	ɿip ²	草 cǎo	หญ้า
xɛik ²	po ²	话 huà	คำ
xɛiŋ ³ (ท.= แสง/แรง)	ɿŋɿ ² (ท.=แสง/แรง)	力气 lìqì	พลัง
xɛl ²	ɿial ²	根 gēn	ราก
xɛl ¹	na ¹ ɿe ¹	额头 étóu	หน้าผาก

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
xɛn ² (ท.= เรียน)	.ian ² (ท.= เรียน)	读 dú	อ่าน
xɛn ³ (ท.= เรียน)	.ian ² (ท.= เรียน)	学 xué	เรียน
xɛʔ ²	kulh ¹	煮 (煮菜) zhǔ (zhǔ cài)	ต้ม (อาหาร)
xxik ¹	huik ¹	瘦 shòu	เนื้อ
xxŋ ¹	.uŋ ¹	角 jiǎo	เขา (นาม)
xxɿ ² (ท.)	huŋ ¹	臭虫 chòuchóng	เรือด
xxʔ ¹ (ท.)	.uʔ ¹ (ท.)	深 (水深) shēn (shuǐshēn)	(น้ำ) ลึก
xxʔ ⁴ (ท.)	.ɿ ¹ (ท.)	船 chuán	เรือ
xuut ¹	hɿt ¹	闻 wén	ดม
zam ²	zam ²	哭 kū	ร้องไห้
zaŋ ⁴	se ¹ ŋaŋ ¹	未 (没有) wèi (méiyǒu)	ไม่มี
zat ² ,lot ²	oal ¹	拉 (向前) lā (xiàng qián)	ลาก (ไปข้างหน้า)
zau ³	teeʔ ³	浅 (浅显) qiǎn (qiǎnxiǎn)	ตื้น
zau ³	za ²	便宜 piányí	ถูก
zau ³	za ²	容易 róngyì	ง่าย
zaʔ ² (ท.)	zaʔ ² (ท.)	祖母 zǔmǔ	ย่า (แม่ของพ่อ)
zaʔ ² (ท.)	zaʔ ² (ท.)	外祖母 wàizǔmǔ	ยาย (แม่ของแม่)
zaʔ ² (ท.)	zaʔ ² (ท.)	岳母 yuèmǔ	แม่ยาย (แม่ของภรรยา)
zaʔ ²	.ɿhaʔ ²	老 lǎo	เก่า
zom ⁴ (ท.)	ŋom ³ (ท.)	染 rǎn	ย้อม (สี)
zeŋ ² vu ¹ (จ.)	zeŋ ² vu ¹	任务 rènwù	ภารกิจ, ภาระหน้าที่
zeŋ ⁴ miŋ ⁴ (จ.)	.ieŋ ² miŋ ² (จ.)	人民 rénmín	ประชาชน
zet ¹	pik ²	布 bù	ผ้า
zɿm ³	zom ¹	死 sǐ	ตาย
zɿm ³	.ɿham ¹	枯 kū	เหี่ยวเฉา
zi ¹ teian ¹ (จ.)	zi ² teian ¹	意见 yìjiàn	ความคิดเห็น
zian ⁴ (จ.)	zian ¹	元 (一元钱) yuán (yīyuán qián)	หยวน (เงินหนึ่งหยวน)
zih ¹	.ɿhi ¹	薄 báo	บาง
zih ¹ (จ.)	teal ²	稀 xī	น้อย เบาบาง
ziŋ ¹	koŋ ²	凉快 liángkuai	เย็นสบาย
ziŋ ² toŋ ¹ (จ.)	ziŋ ² toŋ ² (จ.)	运动 yùndòng	กีฬา

สำเนียงซิ่นม่านเอ้อ	สำเนียงกวางชวง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
ziŋ ⁴ haŋ ² (จ.)	ziŋ ² haŋ ² (จ.)	银行 yínháng	ธนาคาร
zoŋ ² fu ¹ (จ.)	zoŋ ¹ fu ² (จ.)	拥护 yǒnghù	สนับสนุน
zoŋ ³	zuŋ ²	知道 zhīdào	รู้, ทราบ
zoŋ ³	tce? ²	会 huì	ได้, สามารถ
zuk ¹	zhak ¹	耳朵 ěrduǒ	หู
zun ²	zen ¹ hoŋ ¹	飞机 fēijī	เครื่องบิน
zuŋ ¹	zaŋ ¹	村子 (寨子) cūnzi (zhàizi)	ชนบท, หมู่บ้านที่มีรั้ว ล้อม 4 ด้าน
zuŋ ² (จ.)	ɛh ¹	用 yòng	ใช้
zu? ¹	zo? ²	看见 kànjiàn	มองเห็น

ภาคผนวก 2

รายการคำศัพท์ภาษาเต๋ออ๋าง

คำศัพท์ในภาษาเต๋ออ๋าง รวบรวมและแปลมาจาก

陈相木, 王敬骝, 赖永良。(1986) 《德昂语简志》北京: 民族出版社。Chénxiāngmù, Wáng Jìngliú, Lài Yǒngliáng. (1986) “Dé’áng yǔ jiǎn zhì” Běijīng: Mínzú chūbǎn shè. (เงินเซียงมู่ หวางจิ้งหลิวและล่ายหย่งเหลียง. (1986) **ปริทรรศน์ภาษาเต๋ออ๋าง**. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.

คำศัพท์ในภาษาเต๋ออ๋าง นอกจากคำศัพท์เฉพาะเผ่าพันธุ์ภาษาเต๋ออ๋างแล้ว ยังมีคำยืมจากภาษาต่างๆ ได้แก่

- คำยืมภาษาจีนใหม่ เป็นคำยืมภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรมในปี ค.ศ. 1949 จะทำหมายเหตุไว้ข้างท้ายคำว่า (จ.) คำยืมกลุ่มนี้ส่วนมากเป็นคำศัพท์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง การศึกษา เศรษฐกิจสังคม สาธารณสุข วิทยาการสมัยใหม่ เป็นต้น ซึ่งเป็นคำที่เกิดขึ้นใหม่ ไม่มีใช้ในภาษาเต๋ออ๋าง
- คำยืมจากภาษาไทย จะทำหมายเหตุไว้ข้างท้ายคำว่า (ท.)
- และยังมีคำอีกประเภทหนึ่งที่พ้องทั้งภาษาจีนและภาษาไทย นักวิชาการจีนถือว่าเป็นคำยืมภาษาจีนเก่า ซึ่งเป็นคำภาษาจีนยุคก่อนและกลางประวัติศาสตร์ ในขณะที่ฝั่งนักวิชาการที่ศึกษาความสัมพันธ์ของภาษาไทย - จีน มีความเห็นว่าคำศัพท์เหล่านี้เป็นคำศัพท์ที่ภาษาไทยและภาษาจีนเคยใช้ร่วมกันมาแต่อดีต และเรียกว่าคำศัพท์ร่วมเชื้อสายไท - จีน คำกลุ่มนี้จะทำหมายเหตุไว้ว่า (ทจ.)

สำหรับการระบุความหมายของคำยืม หรือคำต้องสงสัยเหล่านี้จะ ใช้รูปแบบ / อักษรย่อคำยืม. = คำ / หากเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกับ ความหมายที่ให้ไว้ในช่องคำภาษาจีนและคำภาษาไทย ก็จะไม่ระบุคำที่พ้องนั้น แต่หากเป็นคำอื่นจะระบุคำพ้องเอาไว้ด้วย

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
a:kaʔ	左 zuǒ	ด้านซ้าย
a:ʔ theŋ	弓 gōng	คันธนู
a' dxʔ	今天 jīntiān	วันนี้
a' tha	火车 huǒchē	รถไฟ
a' ʔa:iʔ	先 xiān	ก่อน
a' beŋ	蜘蛛 zhīzhū	แมงมุม
a' dɔn	蟋蟀 xīshuài	จิ้งหรีด
a' dzaih	梳子 shūzi	หวี
a' dzom	蚊子 wénzi	ยุง
a' fr	耙 bà	คราด
a' gia	瘦 (人瘦) shòu	ผอม
a' gip	剪子 jiǎnzi	กรรไกร
a' ka:u	米 mǐ	ข้าวสาร
a' krih	豪猪 háozhū	เม่น
a' khəŋ	臭虫 chòuchóng	ตัวเรือด
a' ʔau	休息 xiūxi	พักผ่อน
a' lui	磨 (石磨) mó	เครื่องโม่
a' mah	遗失 yíshī	ทำหาย
a' mə	哪 (哪一个) nǎ	ไหน
a' mə:ŋ	脖子 bózi	คอ
a' məih	篱笆 líbā	รั้ว
a' məx	昨天 zuótiān	เมื่อวาน
a' miau	猫 māo	แมว
a' moŋ	蚱蜢 zhàměng	ตั๊กแตน
a' mu	事情 shìqíng	เรื่องราว
a' nan	那 nà	นั่น
a' ŋoi	凳子 dèngzi	ม้านั่ง
a' ŋoi ne	椅子 yǐzi	เก้าอี้
a' pih	扫帚 sàozhǒu	ไม้กวาด
a' plɿŋ (n.)	水蛭 shuǐzhì	ปลิง
a' ploɿ	斑鸠 bānjiū	นกเขา
a' prat	青蛙 qīngwā	กบเขียว
a' prat da:ŋ	田鸡 tiánjī	กบ

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
a'pum	故事 gùshì	นิทาน
a'rou:i	苍蝇 cāngying	แมลงวัน
a'rvŋ	鹿子 lùzi	กวาง
a'rim	指甲 zhǐjiǎ	เล็บมือ
a'sxh	醒 xǐng	ตื่น ฟุ้ง
a'tcoŋ	螳螂 tángláng	ตุ๊กแต่นตำข้าว
a'te	立刻 lìkè	เดี๋ยวนี้
a'va:i diat	豹 bào	เสือดาว
a'va:i'khroŋ	老虎 lǎohǔ	เสือ
a'?a:i?	前 qián	ข้างหน้า
a'?u	这 zhè	นี้
a'?oih	右 yòu	ด้านขวา
a'?o?	狗 gǒu	หมา
aŋo?	生气 shēngqì	โกรธ
ba:m	嚼 jué	เคี้ยว
ba:ŋ tea:?	天花 tiānhuā	โรคฝีดาษ
bah	酒 jiǔ	สุรา
ban	后 hòu	ข้างหลัง
ban	布 bù	ผ้า
baŋ	竹笋 zhúsǔn	หน่อไม้
baŋ boh	门 mén	ประตู
ba?	跨 (跨小沟) kuà	ก้าว
ba?	骑 qí	ขี่
bo:t	切 qiè	หั่น
bo:?	花 (花颜色) huā	คละสี
bo:m	瘦 shòu	เนื้อไขมันน้อย
bot	烟(叶子烟) yān	ใบยาสูบ
bε	赢 yíng	ชนะ
bε	胜利 shènglì	ชัยชนะ
bε (ท.=แพะ)	羊 yáng	แพะ
bε?	生 (吐口水) yàn	พ่น, ถ่ม
bɣn	要 yào	ต้องการ
bɣn	得到 dédào	ได้รับ

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
bi:phar	旋转 xuánzhuǎn	หมุน, วน
biai	歌 gē	เพลง
biai	民歌 míngē	เพลงพื้นบ้าน
bial	唱歌 chànggē	ร้องเพลง
bir	忘记 wàngjì	ลืม
blau	腿 tuǐ	ขา
blo:ʔ	白 bái	สีขาว
bliau	稀 xī	น้อย เบาบาง
buut	跑 pǎo	วิ่ง
bo	背 (被小孩) bèi	แบก
bon	水獭 shuǐtǎ	นาก(สัตว์)
boʔ	姓 xìng	นามสกุล
bra	偷 tōu	ขโมย
bra:ŋ	酸 suān	เปรี้ยว
brai	草 cǎo	หญ้า
brw:m	朋友 péngyǒu	เพื่อน
brw:ŋ	灶 zào	เตา
brɔh	吠 fèi	เห่า
broʔ	狼 láng	สุนัขจิ้งจอก
bru:n	蚂蚁 mǎyǐ	มด
bu	乳房 rǔfáng	เต้านม
buih ʔom	泡沫 pàomò	ฟอง
buŋ	箩筐 luókuāng	ตะกร้าไม้ไผ่
but (ท.)	刀 dāo	มีด
but(ท.)	菜刀 cǎidāo	มีดทำครัว
๑ ʔɔh	很 hěn	มาก
๑'ʔɔh	真 zhēn	จริง
๑ hui teu jiʔ (จ.)	社会主义 shèhuì zhǔyì	สังคมนิยม
๑ jɛ:n (จ.)	社员 shèyuán	สมาชิก
๑ tea:ŋ (จ.)	社长 shè zhǎng	ประธาน
๑ eian tein (จ.)	先进 xiānjìn	ก้าวหน้า
๑ eiaŋ	放牧 fàngmù	เลี้ยงปศุสัตว์
๑ eu ki (จ.)	书记 shūjì	เลขานุการ

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
da:ŋ	大 dà	ใหญ่
dam	住 zhù	พัก
dar	牵 qiān	จูง
dau (จ.)	逃 táo	วิ่งหนี
daʔ	舀 yǎo	ตัก(กริยา)
dɔ:ŋ (ทจ.)	铜 tóng	ทองแดง
dɔ:ʔ ja:ʔ	腋下 yè xià	รักแร้
dɔh	芋头 yùtóu	เผือก
dɛh	给 gěi	ให้
dɛt	短 duǎn	สั้น
di	他 tā	สรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์
dia	用 yòng	ใช้
diat	小 xiǎo	เล็ก
dih	数 shǔ	นับ
do	搬 bān	ย้าย
doŋ	长 chǎng	ยาว
doŋ	远 yuǎn	ไกล
dot	根 (一根棍子) gēn	ท่อน (ลักษณะนาม)
doiʔ	都 dōu	ทั้งหมด
dza:r	高 gāo	สูง
dzaih	梳 shū	หวี (กริยา)
dzan	重 zhòng	หนัก
dzaŋ	站 zhàn	ยืน
dzɔ:i (ท.)	帮助 bāngzhù	ช่วยเหลือ
dzɔ:t	落后 luòhòu	ล้าหลัง
dzɔ:t (ท.)	滴 dī	หยด
dzɔh	掉 diào	ตก
dzɔt	滴 (一滴水) dī	หยด
dzɛ (ท.)	浸 jìn	แช่
dzɛt	沉 chén	จม
dzɛih	买 mǎi	ซื้อ
dzɛŋ	脚 jiǎo	เท้า
dzɛŋ gian	柱子 zhùzi	เสา

คำภาษาเต๋ออ้าง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
dzɿŋ va (ท.=ถุง) (จ.=袜 wà)	袜子 wàzi	ถุงเท้า
dziŋ	缝 fèng	เย็บ
dzɔʔ	抱 bào	อุ้ม
dzut	染 (染衣物) rǎn	ย้อม
fa (ท.)	盖子 gàizi	ฝา
fa tean (จ.)	发展 fāzhǎn	พัฒนา
fa:n tuŋ (จ.)	反动 fǎndòng	ย้อนกลับ
fan tui (จ.)	反对 fǎnduì	คัดค้าน
faʔ (จ.)	挂 guà	แขวน
fɿ	耙 bà	คราด
fit	韧 rèn	เหนียว
fu (จ.)	浮 fú	ลอย
gam	放 (放置) fàng	ปลดปล่อย
gat	稠 chóu	ข้น แหนหนา
gat	老 (老人) lǎo	ชรา
gaʔ	咬 yǎo	กัด
gɔ:i	在 zài	อยู่
geh	跌 diē	ล้ม
geh	倒塌 dǎotā	พังทลาย
gianŋ	房屋 fángwū	เรือน
gianŋ	家 jiā	บ้าน
gip	剪 jiǎn	ตัด
gra:n (ทจ.=คร้าน) ¹	懒 lǎn	เกียจคร้าน
grai	说 shuō	พูด
grai	告诉 gàosù	บอก
gram	孵 fū	ฟัก (ไข่)
gret (จ.)	肯 (啃骨头) kěn	เนื้อติดกระดูก
gre gre	慢慢 màn man	ช้าๆ ค่อยๆ
gru	东西 dōngxi	สิ่งของ
gru taʔ	织布机 zhībùjī	กี่ทอผ้า

¹ อ่านรายละเอียดเกี่ยวกับคำศัพท์รวมเชื้อสายไท-จีนได้ ใน เมฆม สอดส่องภทษ.(2557) รายงานการวิจัยเรื่อง การทดลองใช้คำศัพท์พ้องเสียงภาษาไท-จีนสอนภาษาจีนให้ผู้เรียนชาวไทย. ใน หนังสือรวมบทความวิชาการการประชุมทางวิชาการจีนศึกษาระดับนานาชาติ ครั้งที่ 2 เรื่อง "ไข่มุกหล่นบนจานหยก การศึกษาภาษา การสอน และวรรณกรรมจีน" มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย คณะมนุษยศาสตร์และประยุกต์ศิลป์. หน้า 26-44.

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
gum	簸 bō	ผัด
ha:n (ท.)	鵝 é	ห่าน
ha:u	走 zǒu	เดิน
ha:u	去 qù	ไป
ham	声音 shēngyīn	เสียง
ha?	欠 qiàn	เป็นหนี้
hɔ:i (ท.)	螺螄 luósī	หอยทาก
hɔ:m	吃 chī	กิน
hɔ:m lɛ?	食 shí	อาหาร (อาหารสัตว์)
hɔ:?	脑髓 nǎosuǐ	สมอง
hɔi?	已经 yǐjīng	แล้ว
hɔk tau (ท.)	龟 guī	เต่า
hɔn	蛇 shé	งู
hɔŋ	光荣 guāngróng	เกียรติยศ
hɔt	厚 hòu	หนา
hɔ?	上 (上山) shàng	ขึ้น
he	树 shù	ต้นไม้
he	柴 chái	ฟืน
he ɛo	榕树 róngshù	ต้นมะเดื่อ
he la:i	柳树 liǔshù	ต้นหลิว
he ŋ'ge	松树 sōngshù	ต้นสน
he sa mu	杉树 shānshù	ต้นจามจุรี
heŋ	千 qiān	พัน
heŋ khoih	早 zǎo	เช้า
hɜ:ŋ	光明 guāngmíng	แสงสว่าง
hɜ:r	呕吐 ǒutù	อาเจียน
hɜŋ (ท.=แห้ง)	干 gān	แห้ง
hir	铁 tiě	เหล็ก
hoi	辫子 biànzi	ผมเปีย
hot	蒸 zhēng	ตุ๋น
hu:r	沸 fèi	เดือด
hum	洗澡 xǐzǎo	อาบน้ำ
hup nu:n (ท.= นุ่น)	被子 bèizi	ผ้าห่ม

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
hur	皮肤 pífū	ผิว
hu?	毛 máo	ขน
hu? liŋ	头发 tóufa	ผม
hu? moh	胡子 húzi	หนวด
hu? mo ɲa:i	眉毛 méimáo	คิ้ว
i'kriaih	螃蟹 pángxiè	ปู (ค่านาม)
i'mo	多少 duōshǎo	เท่าไร
i'pɔ:t	今后 jīnhòu	หลังจากนี้
i'rai	箭 jiàn	ลูกศร
i'tehut	虾 xiā	กุ้ง
ja juu	茶 chá	ชา
jah	百 bǎi	ร้อย
jaih	答 dá	ตอบ
jai?	撕 sī	ฉีก
jam	死 sǐ	ตาย
jaŋ	卖 mài	ขาย
joh	自己 zìjǐ	ตัวเอง
jɔŋ	肉 ròu	เนื้อสัตว์
jen (ท.=เย็น)	凉快 liángkuai	เย็น (อากาศเย็น)
jxi(jai)	我们 wǒmen	สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์
jxi?	醉 zuì	เมา
ji kian (จ.)	意见 yìjiàn	ความคิดเห็น
jia na:i	外祖母 wàizǔmǔ	ยาย (แม่ของแม่)
jia ?ɔ:k	祖母 zǔmǔ	ย่า (แม่ของพ่อ)
jiam	哭 kū	ร้องไห้
jia?	敢 gǎn	กล้า
jin eun (จ.)	英雄 yīngxióng	วีรบุรุษ
jin haŋ (จ.)	银行 yínháng	ธนาคาร
jin tuŋ (จ.)	运动 yùndòng	กิจกรรม
jin vu (จ.)	任务 rènwù	ภาระหน้าที่
juu	看见 kànjiàn	มองเห็น
jo	怕 pà	กลัว
ju:r	烤 kǎo	ตากให้แห้ง

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
juh	搖 yáo	สั่น, โยก
juh juh	发抖 fādǒu	สั่น
jum	高兴 gāoxìng	ดีใจ
k'au: ?	半 (一半) bàn	ครึ่ง
k'ba:ŋ	补 bǔ	ปะซ่อม
k'bar	嘴唇 zuǐchún	ริมฝีปาก
k'br	穿山甲 chuānshānjiǎ	ตัวนิ่ม
k'bit (ทจ.)	闭 bì	ปิด, หลับ, หุบ
k'blo:i	嫩 (菜嫩) nèn	อ่อนนุ่ม
k'bra:n	饿 è	หิว
k'bra:n ?om	渴 kě	กระหาย
k'bran	虱子 (衣服上的) shīzi	ไรที่อยู่ตามเสื้อผ้า
k'bu	葱 cōng	หอม (หัวหอม)
k'buh	尘土 chéntǔ	ฝุ่น
k'dam	苎麻 zhùmá	ป่าน
k'dah	额头 étóu	หน้าผาก
k'dai	正 (帽子戴得正) zhèng	ดิ่ง
k'dai s'ŋoi	中午 zhōngwǔ	กลางวัน
k'do:n	收 shōu	รับ
k'dop	蝙蝠 biānfú	ค้างคาว
k'dr	脏 zàng	สกปรก
k'dih	扎 zhā	แทง
k'diŋ	肚脐 dùqí	สะดือ
k'duih	推 tuī	ผลัก
k'dui?	跪 guì	คุกเข่า
k'dziau	恨 hèn	เกลียด
k'fa:ŋ	灰 (草木灰) huī	ขี้เถ้า
k'go:?	啼 tí	ร้องไห้
k'jaih	美丽 měilì	สวย
k'jyh	表扬 biǎoyáng	ชื่นชม
k'joŋ	穗子 (稻穗) suìzi	รวงข้าว
k'ko:t	抬 tái	ยก
k'ko:t	扛 káng	แบกหาม

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
k'lah	缺 quē	ขาดหายไป
k'lo:m (ท.)	圆 (球很圆) yuán	กลม
k'lo:p	衣服 yīfú	เสื้อผ้า
k'loŋ	跳 tiào	กระโดด
k'liŋ sa:ŋ	钟 zhōng	ระฆัง
k'mah	借 (借钱) jiè	ยืม
k'mai (ท.=ใหม่)	新 xīn	ใหม่
k'muk	堆 duī	กอง
k'mu?	影子 yǐngzi	เงา
k'nam	鬼 guǐ	ผี
k'nam pleŋ	雷 Léi	ฟ้าร้อง
k'niam	握 wò	จับ
k'niam	捏 niē	หยิบ
k'no	教育 jiàoyù	การศึกษา
k'no	教 jiāo	สอน
k'no	学 xué	เรียน
k'no	塞 sāi	ยัด
k'not	打架 dǎjià	ทะเลาะวิวาท
k'nu:r	手指 shǒuzhǐ	นิ้วมือ
k'ŋia	主人 zhǔrén	เจ้าบ้าน
k'o?	咳嗽 késòu	ไอ
k'phro:m (ท.=พร้อม)	团结 tuánjié	สามัคคี
k'puŋ	埋 mái	ฝัง
k'pu?	桥 qiáo	สะพาน
k'ram	平 (路平) píng	เรียบ
k'rɔp (ท.=ครอบ)	包围 bāowéi	โอบล้อม
k'sa:ŋ	分 (分配) fēn	จัดสรร
k'soih	炭 tàn	ถ่าน
k'ta:?	舌头 shétou	ลิ้น
k'tai	地 (天地) dì	ฟ้าดิน
k'tai	土 tǔ	ดิน
k'tat	断 duàn	หัก
k'tau sor	山洞 shāndòng	ถ้ำ

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
k'to:m	肝 gān	ตับ
k'to:ŋ	头帕 (男) tóu pà	ผ้าโพกหัว
k'teə:ʔ	玩耍 wánshuǎ	แกล้ง
k'tehaʔ	猜 cāi	ทาย
k'tha:ʔ	拍 pāi	ตี
k'tiar	跳蚤 tiàozǎo	ตัวไร
k'to	链接 liànjiē	เชื่อมต่อ
k'tuh	遇见 yùjiàn	พบเจอ
k'vxi	上面 shàngmiàn	ข้างบน
k'viat	歪 wāi	เอียง
k'ʔa:ŋ	核(果核) hé	เมล็ด
k'ʔa:ŋ	骨头 gǔtōu	กระดูก
k'ʔaʔ	乌鸦 wūyā	นกกา
k'ʔə:ʔ	刺 cì	หนาม
k'ʔu:r kat	秋 qiū	ฤดูใบไม้ร่วง
k'ʔu:r mai	春 chūn	ฤดูใบไม้ผลิ
ka	鱼 yú	ปลา
ka ke	鸽子 gēzi	นกพิราบ
ka:i	和 (老师和同学) hé	และ, กับ
ka:t	刮 guā	ขูด
ka:t	剃 tì	โกน
ka:t (ท.=ภาค/ตลาด)	集市 jíshì	ตลาด
ka:ʔ	跳舞 tiàowǔ	เต้นรำ
kah (ท.=แก้)	解 (解绳结) jiě	แก้มัด
kai	勤 qín	ขยัน
kai	积极 jījí	กระตือรือร้น
kai faŋ (จ.)	解放 jiěfàng	ปลดปล่อย
kai:ʔ	沙子 shāzi	ทราย
kan	姑母 (父之姐) gūmǔ	ป้า (พี่สาวของพ่อ)
kan	舅母(母兄之妻) jiùmǔ	ป้าสะใภ้ (ภรรยาของพี่ชายแม่)
kan	舅母(母弟之妻) jiùmǔ	น้าสะใภ้ (ภรรยาของน้องชายแม่)
kan	岳母 yuèmǔ	แม่ยาย (แม่ของภรรยา)

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
kan diat	姑母 (父之妹) gūmǔ	อา (น้องสาวของพ่อ)
kan pu (จ.)	干部 gānbù	เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล
kap	骗 piàn	โกหก
kat	疟疾 nüèjí	โรคมาลาเรีย
kat	冷 lěng	หนาว
kau	个 (一个人) gè	คน (ลักษณะนาม)
ka?	树枝 shùzhī	กิ่ง
kw:n a'lian	青年男子 qīngnián nánzǐ	ชายหนุ่ม
kw:n a'lian	儿子 érzi	ลูกชาย
kw:n a'pia	青年女子 qīngnián nǚzǐ	หญิงสาว
kw:n baŋ boh	窗户 chuānghù	หน้าต่าง
kw:n k'la?	燕子 Yànzi	นกนางแอ่น
kw:n no li?	学生 xuéshēng	นักเรียน, นักศึกษา
kw:n nɔ:m	儿童 értóng	เด็ก
kw:n r'pia	女儿 nǚ'ér	ลูกสาว
kw:n vai ?i'mai	侄子 zhízi	หลานชาย (ลูกชายของพี่น้อง)
kw:n vai ?i'pon	侄女 zhínǚ	หลานสาว (ลูกสาวของพี่น้อง)
kw:t	挑 tiāo	หาบ
kw?	弯 wān	โค้ง
ke (น.)	老 (菜老) lǎo	แก่ (พืชผัก)
ket	砍 kǎn	ตัด
ky min (จ.)	革命 géming	การปฏิวัติ
ky:r	十 shí	สิบ
ky:r la ?a	十二 shí'èr	สิบสอง
ky:r lu lu?	十一 shíyī	สิบเอ็ด
ky:r lu ?oi	十三 shí sān	สิบสาม
kyi	他们 tāmen	สรรพนามบุรุษที่ 3 พหูพจน์
kyt (ท.=เกิด)	生 (生孩子) shēng	คลอด
kha teek	喜鹊 xǐquè	นกสาธิตปากดำ
kha:m (ท.=ข้าม)	经过 jīngguò	ผ่าน
kha:m kha:?	粗糠 cū kāng	รำหยาบ
kha:m nɔt (ทจ.=รำ/糠 kāng)	细糠 xì kāng	รำอ่อน
kha:?	痰 tán	เสมหะ

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
khai hui (จ.)	开会 kāihuì	ประชุม
khat so (จ.)	锁 suǒ	แม่กุญแจ
khau puk	糍粑 cí bā	ขนมที่ทำจากแป้งข้าวเหนียว
khok (ท.)	牛圈 niú quān	คอกวัว
khonŋ ɲa:m	糖 táng	น้ำตาล
khe	汉族 hànzú	ชนชาติฮั่น
khək (ทจ.)	客人 kèrén	แขก
khē? dín	现在 xiànzài	ตอนนี้
khiam sa	幸福 xìngfú	ความสุข
khin teunŋ (จ.)	群众 qúnzhòng	มวลชน
khinŋ kat	冬 dōng	ฤดูหนาว
khinŋ lo? mɿ	夜里 yèlǐ	กลางคืน
khinŋ lo? ɲiar	早晨 zǎochén	ตอนเช้า
khinŋ lo? san	白天 báitiān	กลางวัน
khinŋ mai	夏 xià	ฤดูร้อน
khiu (ท.=เขียว)	蓝 lán	สีน้ำเงิน
khloh	过 (过河) guò	ข้าม
khlip	斗笠 dǒulì	หมวก
khuk	粗 cū	หยาบ
kho ɕo (จ.)	科学 kēxué	วิทยาศาสตร์
khrainŋ (ท.=แกร่ง)	硬 yìng	แข็ง
khram	富 fù	ร่ำรวย
khraŋ khrau	松 (绑得松) sōng	หย่อน
khroh	赶 gǎn	ไล่
khroh brai	打猎 dǎ liè	ล่าสัตว์
khrir	金子 jīnzi	ทองคำ
khruŋ	筛子 shāizi	กระชอน
khro?	喉咙 hóulóng	ลำคอ
khro	鸡冠 jīguān	หงอนไก่
khu:n	鸟窝 niǎo wō	รังนก
khu:r	风 fēng	ลม
khu:r	刮风 guā fēng	พัด (กริยา)

คำภาษาเต๋อฮ้าง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
khuai (จ.=块 kuài หน่วยเงินจีน)	元(一元钱) yuán	หยวน (สกุลเงิน)
khun sa:ŋ	神 shén	เทพ
khon'da:ʔ	炒 chǎo	ผัด
ki euʔ (จ.)	技术 jìshù	เทคโนโลยี
ki hua (จ.)	计划 jìhuà	แผนการ
kia (จ.)	假 jiǎ	ปลอม
kian sɿ (จ.)	建设 jiànshè	สร้าง
kian teha (จ.)	检查 jiǎnchá	ตรวจ
kiaŋ tai	手镯 shǒuzhuó	กำไล
kiap tin (ท.=เก็บตีน)	鞋 xié	รองเท้า
kin (จ.)	斤 jīn	เท่ากับครึ่งกิโลกรัม
kin ki(จ.)	经济 jīngjì	เศรษฐกิจ
kin ŋian (จ.)	经验 jīngyàn	ประสบการณ์
kiŋ	头 tóu	ศีรษะ
kiŋ ker	膝盖 xīgài	เข่า
kio vu (จ.)	觉悟 juéwù	สำนึกตัว
kip (ท.)	蹄 (马蹄) tí	กีบม้า
kip teo:i	爪 zhǎo	เล็บ
kiu	难 nán	ยาก
kla	粒 (一粒米) lì	เม็ด
kla:m	老鹰 lǎoyīng	นกอินทรี
kla:ŋ	裙子 qúnzi	กระโปรง
kla:u	锅 guō	กระทะ
klai	雨 yǔ	ฝน
klai	下雨 xià yǔ	ฝนตก
klan	胖 pàng	อ้วน
klɔ:i (ท.)	芭蕉 bājiāo	กล้วย
klɔ:ŋ (ท.)	鼓 gǔ	กลอง
kluh	窟窿 kūlóng	อุโมงค์
kluh	落 luò	ร่วงหล่น
klon	瓜 guā	แตง
klon klai	冬瓜 dōngguā	แตงเขียว

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
klon reŋ	南瓜 nánguā	ฟักทอง
ko gia (จ.)	国家 guójiā	ประเทศ
kra:u	蛋 dàn	ไข่
kra:u	生(下蛋) shēng	ออกลูก
kra:u a'pɿk	萝卜 luóbo	หัวไชเท้า
kra:ʔ	水牛 shuǐniú	ควาย
krəh	话 huà	คำพูด
kreh	熊 xióng	หมี
krian	搓 cuō	ถู
ku	床 chuáng	เตียง
kun	父亲 fùqīn	พ่อ
kun diat	叔父 shúfù	อา
kun diat	姨父 (母妹之夫) yífū	น้าเขย (สามีของน้องสาวพ่อ)
kun ʔa:n	伯父 bófù	ลุง
kunʔa:n	姨父 (母姐之夫) yífū	ลุงเขย (สามีของพี่สาวพ่อ)
kuŋ	田 tián	ทุ่งนา
kuŋ ɛɿ (จ.)	公社 gōngshè	ชุมชนพรรคคอมมิวนิสต์
kuŋ fɿn (จ.)	工分 gōngfēn	ปริมาณการทำงาน
kuŋ jin (จ.)	工人 gōngrén	กรรมกร
kuŋ jin ka:i kɛ (จ.)	工人阶级 gōngrén jiējí	ชนชั้นกรรมาชีพ
kuŋ ŋɛ (จ.)	工业 gōngyè	อุตสาหกรรม
kuŋ tean (จ.)	工厂 gōngchǎng	โรงงาน
kuŋ teha:n ta:ŋ (จ.)	共产党 gòngchǎndǎng	พรรคคอมมิวนิสต์
kuŋ tehin thuan (จ.)	共青团 gòngqīngtuán	สันนิบาตเยาวชนคอมมิวนิสต์
la	迟 chí	สาย (เวลา)
lə	叶子 yèzi	ใบ
la:i	下(打一下) xià	ครั้ง (ใช้บอกความถี่ของกริยา)
la:ŋ ja:n	旗子 qízi	ธง
la:r	饱 bǎo	อิ่ม
la:t	磨 (磨刀) mó	ลับ (มีด)
la:ʔ loʔ	打闪 dǎ shǎn	ฟ้าแลบ
la:ʔ so	钥匙 yàoshi	ลูกกุญแจ
ləcoʔ	耳朵 ěrduǒ	หู

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
l̩ai (ท.)	流 liú	ไหล
lam	肾 shèn	ไต
lam	快 (刀快) kuài	คม
lau suu (จ.)	老师 lǎoshī	อาจารย์
l̩aʔ	聪明 cōngmíng	ฉลาด
laʔ ban	后 (后去) hòu	หลัง
laʔ khe:p	旁边 pángbiān	ด้านข้าง
laʔ khrum	下面 xiàmiàn	ข้างล่าง
laʔ mə	哪里 nǎlǐ	ที่ไหน
laʔ nan	那里 nàlǐ	ที่นั่น
laʔ ɲar	里面 lǐmiàn	ข้างใน
laʔ nɔʔ	外面 wàimiàn	ข้างนอก
laʔ ʔuu	这里 zhèlǐ	ที่นี่
lɔ:k	变 (蛹变蛾) biàn	เปลี่ยนแปลง
lɔ:ŋ krɔ:ŋ	脊背 jǐbèi	สันหลัง
lɔih	洗 (洗衣) xǐ	ซัก
lɛ:ŋ tin	自行车 zìxíngchē	จักรยาน
leh	下 (下山) xià	ลง
leh	出 (出去) chū	ออก
leŋ	晴 qíng	สดใส
leŋ mi:n	飞机 fēijī	เครื่องบิน
leʔ	猪 zhū	หมู
leʔ brai	野猪 yězhū	หมูป่า
lɜ:n (ท.)	月 yuè	เดือน
lɜ:n ha(ท.=เดือนห้า)	五月 wǔ yuè	เดือนพฤษภาคม
lɜ:n hok (ท.=เดือนหก)	六月 liù yuè	เดือนมิถุนายน
lɜ:n kam(ท.=เดือนกุมภาพันธ์)	二月 èr yuè	เดือนกุมภาพันธ์
lɜ:n kau (ท.=เดือนกันยายน)	九月 jiǔ yuè	เดือนกันยายน
lɜ:n pɛ:t (ท.=เดือนแปด)	八月 bā yuè	เดือนสิงหาคม
lɜ:n sa:m (ท.=เดือนมีนาคม)	三月 sān yuè	เดือนมีนาคม
lɜ:n si(ท.=เดือนเมษายน)	四月 sì yuè	เดือนเมษายน
lɜ:n sip (ท.=เดือนตุลาคม)	十月 shí yuè	เดือนตุลาคม
lɜ:n sip sɔ:ŋ (ท.=เดือนธันวาคม)	十二月 shí'èr yuè	เดือนธันวาคม

คำภาษาเต๋ออ้าง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
lɿ:n sip ʔet (ท.=เดือนสิบเอ็ด)	十一月 shíyī yuè	เดือนพฤศจิกายน
lɿ:n teen (ท.=เดือน /จ.=正 zhēng)	正月 zhēngyuè	เดือนมกราคม
lɿ:n tɛet (ท.=เดือนเจ็ด)	七月 qī yuè	เดือนกรกฎาคม
lɿh	趟(去一趟) tàng	รอบ (ลักษณะนาม)
lian	兵 bīng	ทหาร
liat	舔 tiǎn	เลีย
lin tau (จ.)	领导 lǐngdǎo	ผู้นำ
lip	钻 zuān	เจาะ
lip	进 (进来) jìn	เข้า
lip	侵略 qīnlüè	รุกราน
liʔ	字 zì	ตัวอักษร
liʔ k'pa:u	信 xìn	จดหมาย
liʔ la:i	文化 wénhuà	วัฒนธรรม
luuk (ท.)	深 shēn	ลึก, เข้ม
loi	零 (一百零五) líng	ศูนย์
lom	掷 zhì	ขว้าง
lon (ท.)	溢 yì	ล้น
loʔ	挖 wā	ขุด
lu	坏 huài	เลว
lui	磨 (磨米) mó	โม่ (แป้ง)
luk khɿ (ท.)	女婿 nǚxù	ลูกเขย (สามีของลูกสาว)
luk paw (ท.)	儿媳 érxí	ลูกสะใภ้ (ภรรยาของลูกชาย)
luk teo:n	砖 zhuān	อิฐ
luʔ	件 (一件衣服) jiàn	ตัว (เสื้อผ้า)
m	也 yě	ก็...เหมือนกัน
m ʼbreʔ	蛆 qū	ตัวอ่อนของแมลง
m ʼbraŋ	马 mǎ	ม้า
m ʼblam	多 duō	มาก
m ʼbluʔ	头帕 (女) tóu pà	ผ้าโพกหัว
m ʼbre	修理 xiūlǐ	ซ่อม
m ʼbre	改 gǎi	แก้
m ʼbre	少 shǎo	น้อย

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
m'kr	后天 hòutiān	เมื่อวานขึ้น
m'miok	炮 pào	ปืนใหญ่
m'ŋiar	明天 míngtiān	วันพรุ่งนี้
m'phrit (ท.)	辣椒 làjiāo	พริก
m'piar	簸箕 bòji	กระด้ง
m'pra:u	梦 mèng	ความฝัน
ma diat	叔母 shúmǔ	อาสะไภ้
ma diat	姨母 (母之妹) yímǔ	น้า (น้องสาวของแม่)
ma s'viat	鸚鵡 zhè gū	นกกระทา
ma:i	别 (别去) bié	อย่า
ma:r	地 dì	พื้นดิน
ma:u	石头 shítou	หิน
mai	热 rè	ร้อน
mai na	钉 dīng	ตะปู
man	好 hǎo	ดี
man ๑ ʔoh	正确 zhèngquè	ถูกต้อง
man man	一定 yīdìng	แน่นอน
maʔ iar	母鸡 mǔ jī	ไก่ตัวเมีย
mə:i	你 nǐ	สรรพนามบุรุษที่ 2 เอกพจน์
mə:n (ท.)	枕头 zhěntou	หมอน
mə:ŋ	碓 duì	ครกกระเดื่อง
mə:ŋ a'ko:t	扁担 biǎndan	เสาแหกรก
mə:ŋ ləp	吞 tūn	กลืน
mə:ŋ lip	咽 yàn	กลืน
mə:ʔ	黄牛 huángniú	วัว
mək ɳə:ŋ (ท.)	雾 wù	หมอก
mɛ	母亲 mǔqīn	แม่
meh	打 dǎ	ทุบตี
mɛ:r	爬 pá	ปีน
mɛh	有 yǒu	มี
mɛʔ (ทจ.)	墨 mò	หมึก
mi khat (ท.)	火柴 huǒchái	ไม้ขีด

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
mih teu (จ.)	民主 mínzhǔ	ประชาธิปไตย
min tehu (จ.)	民族 mínzú	ชนชาติ
muun (ทจ.)	万 wàn	หมื่น
mo fa:n (จ.)	模范 mófàn	บุคคลตัวอย่าง
mo teo (จ.=摩托 mótuō ภาษาจีนยืมจากภาษาอังกฤษคือ motor)	汽车 qìchē	รถยนต์
mo teo (จ.)	车子 chēzi	รถ
mu (จ.)	亩 mǔ	ไร่
mu tea:ŋ (ทจ.=ช่าง / 匠 jiàng)	木匠 mùjiàng	ช่างไม้
muh	是 shì	ใช่
muih	鼻子 bízi	จมูก
muih	鼻涕 bíti	น้ำมูก
moi?	嘴 zuǐ	ปาก
mum	钝 dùn	ทู่
mouŋ	滚 gǔn	กลิ้ง
ŋ'dat	近 jìn	ใกล้
ŋ'do:ŋ	梯子 tīzi	บันได
ŋ'de:ŋ	路 lù	ถนน
ŋ'de:ŋ da:ŋ	公路 gōnglù	ทางหลวง
ŋ'dɛr	浅 qiǎn	ตื้น, อ่อน
ŋ'dzam	软 ruǎn	อ่อน
ŋ'dɛ:r	轻 qīng	เบา
ŋ'grai?	鳞 lín	เกล็ด
ŋ'ro:ŋ	墙壁 qiángbì	ผนัง
ŋ'tiap	包 (包糖) bāo	ห่อ
ŋ'ʔa:n	伯母 bómǔ	ป้าสะใภ้
ŋ'ʔa:n	姨母 (母之姐) yímǔ	ป้า (พี่สาวของแม่)
ŋ'ʔu:t	云 yún	เมฆ
nam man (ท.)	油 (植物油) yóu	น้ำมันพืช
ŋa:m	血 xuè	เลือด
ŋai	老鼠 lǎoshǔ	หนู
ŋam	猴子 hóuzi	ลิง

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
nam ban	明年 míngnián	ปีหน้า
nam drʔ	后年 hòunián	สองปีข้างหน้า
nam m̩	今年 jīnnián	ปีนี้
nam ʔa:iʔ	去年 qùnián	ปีที่แล้ว
namʔa:iʔɿeh	前年 qiánnián	สองปีที่แล้ว
nap	知道 zhīdào	รู้
nap	懂 dǒng	เข้าใจ
nap	会 huì	สามารถ
naʔ	再 zài	อีก
naʔ dr	刚才 gāngcái	เพิ่งจะ
no:iɦ	胆量 dǎnliàng	ความกล้าหาญ
no:ŋ	泥 ní	โคลน
noih	心 xīn	หัวใจ
noih	思想 sīxiǎng	ความคิด
ne	靠 kào	พึ่ง
ne	喷呐 suǒnà	ปี่
niam	把 (一把米) bǎ	กำ
niat	拧 níng	บิด
niau	疮 chuāng	บาดแผล
nih	尺 chǐ	ฟุต
noʔ	满 mǎn	เต็ม
num (ท.=หนุ่ม)	年轻 niánqīng	อ่อนเยาว์
nuŋ	角 jiǎo	เขา (นาม)
nuŋ min (จ.)	农民 nóngmín	เกษตรกร
nuŋ ne (จ.)	农业 nóngyè	เกษตรกรรม
num	未 wèi	ยังไม่...เลย
no:i	腰 yāo	เอว
niaih	笑 xiào	หัวเราะ
niaŋ	棵 (一棵树) kē	ต้น (ลักษณะนาม)
niaŋ	条 (一条绳子) tiáo	เส้น (ลักษณะนาม)
niar	绿 lǜ	สีเขียว
num	相信 xiāngxìn	เชื่อ

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
ηu?	湿 shī	เปียก
ηa ɔ (ท.)	芝麻 zhīma	งา
ηa:i	脸 liǎn	ใบหน้า
ηa:i	眼睛 yǎnjīng	ตา
ηa:m	甜 tián	หวาน
ηah	杀 shā	ฆ่า
ηam	含 hán	อม
ηar	火 huǒ	ไฟ
ηar kək	灯 dēng	โคมไฟ
ηar sɛ:ŋ	电灯 diàndēng	หลอดไฟ
ηw:ih	价钱 jiàqián	ราคา
ηwih	贵 guì	แพง
ηx:k (ท.=นาก)	龙 lóng	มังกร
ηx:?	看 kàn	ดู
η̃xi	容易 róngyì	ง่าย
η̃o	稻子 dàozi	ข้าว
ηoi	坐 zuò	นั่ง
ηoh	发芽 fāyá	แตกหน่อ
ηok	芽(种子芽) yá	ต้นกล้า
p'hw: η	北 běi	ทิศเหนือ
p'le?	针 zhēn	เข็ม
p'tea:n	西 xī	ทิศตะวันตก
pa:i	洗(洗手) xǐ	ล้าง
pa:η ?x?	胸脯 xiōngpú	หน้าอก
pah	开(开门) kāi	เปิด
paŋ pa	蝴蝶 húdié	ผีเสื้อ
paŋ ta:i (ท.)	兔子 tùzǐ	กระต่าย
pap (ท.=พับ)	书 shū	หนังสือ
pau kau (จ.)	报告 bàogào	รายงาน
pa?	撒 sā	ทิ้ง
pw:i	你们 nǐmen	สรรพนามบุรุษที่ 2 พหูพจน์
pw:m	饭 fàn	ข้าว, อาหาร
pw:m khe	玉米 yùmǐ	ข้าวโพด

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
po:m nuŋ be	粽子 zòngzi	บ๊ะจ่าง
po:m prɔih	粥 zhōu	โจ๊ก
pon	射 shè	ยิง
pɛ (ท.=แป)	梁 liáng	คาน
peh	摘 zhāi	เด็ด
pɛt (ท.)	鸭子 yāzi	เป็ด
pɛʔ	尖 (笔嘴尖) jiān	แหลม, คม
pɤ	姑父 (父姐之夫) gūfu	ลุงเขย (สามีของป้า)
pɤ	舅父 (母之兄) jiùfù	ลุง (พี่ชายของพ่อ)
pɤ	舅父 (母之弟) jiùfù	น้า (น้องชายของแม่)
pɤ	岳父 yuèfù	พ่อตา (พ่อของภรรยา)
pɤ diat	姑父 (父妹之夫) gūfu	อาเขย (สามีของน้องสาวพ่อ)
pɤ:n khian	态度 tàidù	ทัศนคติ
pha (ท.)	劈 pī	ผ่า
pha:n lah ɲa:i (จ.=盆 pén)	脸盆 liǎn pén	อ่างล้างหน้า
phai	快 kuài	เร็ว
phan	五 wǔ	ห้า
phat	读 dú	อ่าน
phɤ:n	桌子 zhuōzi	โต๊ะ
phiaŋ	翅膀 chìbǎng	ปีก
phiar	蜜蜂 mìfēng	ผึ้ง
phla:n	穷 qióng	ยากจน
phro	蒜 suàn	กระเทียม
phru	飞 fēi	บิน
phun	肥料 féiliào	ปุ๋ย
phun	粪 fèn	ขี้ มูลสัตว์
phon	四 sì	สี่
phup phɤ:p	肺 fèi	ปอด
piat	擦 cā	เช็ด
pih	扫 sǎo	ปัดกวาด
pla:n	盘子 pánzi	จาน
pla:ŋ	亮 liàng	สว่าง

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
pla:ŋ ja:ʔ	胳膊 gēbei	แขน
pla:ŋ kiar	月亮 yuèliàng	พระจันทร์
pla:ʔ	个 (一个碗) gè	ใบ
pla:ʔ	把 (一把刀) bǎ	เล่ม
pla:ʔ	张 (一张纸) zhāng	แผ่น
plaŋ	茅草 máocǎo	หญ้าคา
plɔ:ŋ	河	แม่น้ำ
ple	果子 guǒzi	ผลไม้
ple	结果(树结果) jiéguǒ	ออกผล
ple a'rɔŋ seŋ	葡萄 táo pú	องุ่น
ple pluk	球 qiú	ลูกบอล
ple s'bot	柿子 shìzi	ลูกพลับ
ple s'bum	桃子 táozi	ลูกท้อ
ple s'na:t	子弹 zǐ dàn	กระสุน
pleh	放 (放走) fàng	ปล่อย
pleŋ	天 tiān	ฟ้า
pleŋ k'nam	打雷 dǎ léi	ฟ้าร้อง
po	便宜 piányí	ถูก
poh	花 huā	ดอกไม้
proih	开花 kāihuā	บาน (กริยา)
priaŋ	油 (动物油) yóu	ไขมันสัตว์
priaŋ	肥 féi	เนื้อติดไขมัน, อ้วน
priar	雪 xuě	หิมะ
priar	雹子 báozi	ลูกเห็บ
po	官 guān	ข้าราชการ
pu tea:ŋ (จ.)	部长 bùzhǎng	หัวหน้า
pu:r	七 qī	เจ็ด
pu:t	吹 chuī	เป่า
pu:t ɦʔ	粮仓 liángcāng	ยุ้งฉาง
pui taŋ	萤火虫 yíng huǒ chóng	หิ่งห้อย
puiʔ	脱 (脱衣) tuō	ถอด
puŋ	胃 wèi	กระเพาะอาหาร
puŋ tchi	膀胱 pángguāng	กระเพาะปัสสาวะ

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
r'ba:ŋ	锣 luó	ฆ้อง
r'dza:n	镰刀 liándāo	เคียว
r'ʔa:ŋ	陡 dǒu	ชัน
ra k'nam	医生 yīshēng	แพทย์
ɾa:ŋ	牙齿 yáchi	ฟัน
ra:i	晒 shài	ตากแดด
ɾa:n	漆 qī	สีน้ำมัน
ra:ŋ ra:ŋ	蜈蚣 wúgōng	ตะขาบ
ɾat	扔 rēng	โยน
rau	村子 cūnzi	หมู่บ้าน
rou:n	场子 chǎngzi	ลำไ้
rou:ŋ	沟 (水渠) gōu	คูคลอง
rou:ŋ	两 liǎng	สอง
rou:t	来 lái	มา
rou:t	到 dào	ถึง
rouih	挑选 tiāoxuǎn	เลือก
rouiʔ	漏 lòu	รั่ว
rouŋ	竹子 zhúzi	ต้นไผ่
re:ŋ (ท.)	力气 lìqì	ความแข็งแรง
ɾeh	长 (长大) zhǎng	โต
reŋ	做 zuò	ทำ
reŋ k'plŋ	生产 shēngchǎn	ผลิต
ɾer	薄 báo	บาง
reʔ	等候 děnghòu	รอคอย
rx	愚蠢 yúchǔn	โง่
rx (ท.)	船 chuán	เรือ
rx:n (ท.)	银子 yínzi	เงิน
rxʔ	拔 bá	ดึง
rxŋ	红 hóng	สีแดง
ɾxʔ	寻找 xúnzhǎo	ค้นหา
riaih	根 gēn	ราก
riang	稻草 dào cǎo	ฟาง
rim	抢 qiǎng	แย่งชิง

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
rit	紧 jǐn	ตึง
ruup	追 zhuī	ไล่ตาม
ruih	工资 gōngzī	เงินเดือน
ruʔ	浇 jiāo	รด
s'ba	高粱 gāoliang	ข้าวฟ่าง
s'bxn	爱 (爱小孩) ài	รัก
s'ka:r	横 (横躺在路上) héng	ขวาง
s'kha:n	时候 shíhòu	เวลา
s'kiar	黄瓜 huángguā	แตงกวา
s'la	裤子 kùzi	กางเกง
s'lo:ʔ	碗 wǎn	ชาม
s'lun	茄子 qiézi	มะเขือเทศ
s'ma:r	种子 zhǒngzi	เมล็ด
s'man	星星 xīngxīng	ดาว
s'mo:t	问 wèn	ถาม
s'mi	蜡烛 làzhú	เทียนไข
s'mui	斧头 fǔtóu	ขวาน
s'na:t	枪 qiāng	ปืน
s'na:ʔ	筋 jīn	กล้ามเนื้อ
s'nam	年 nián	ปี
s'nam	岁 suì	อายุ
s'nam	药 yào	ยา
s'nam	医治 yīzhì	รักษา
s'ŋa:u	听 tīng	ฟัง
s'ŋoi	太阳 tàiyáng	พระอาทิตย์
s'ŋoi	天 (日) tiān	วัน
s'pia loih	肥皂 féizào	สบู่
s'pla:ŋ	肩膀 jiānbǎng	ไหล่
s'pra:ŋ	锄头 chútóu	จอบ
s'ta	尾巴 wěibā	หาง
s'thai (ท.=ไถ)	犁 lí	คันไถ
s'to	衣服 yīfú	เสื้อผ้า
s'tur	痒 yǎng	คัน

คำภาษาเต๋ออ้าง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
s'ʋu:n (ท.=อุ่น)	暖和 nuǎnhuo	อบอุ่น
sa	剁 duò	ตัด
sa:ŋ (ทจ.)	象 xiàng	ช้าง
sa:ŋ pho	甘蔗 gānzhè	อ้อย
sa:t plɔ:ŋ (ท.=เสาด)	席子 xízi	เสื่อ
sa:ʔ	称 chēng	ชั่ง (กริยา)
sai	头虱 tóu shī	เหา
sai	鳃 sāi	ครีป
sam	种 (种菜) zhòng	ปลูก
sam	又 yòu	อีก
sauu	装 zhuāng	บรรจุ
saŋ	胆 dǎn	ถุงน้ำดี
saŋ	苦 kǔ	ขม
sar	柞(拇指与中指张开之长度) zhà	คืบ
sau	病 bìng	โรค
sau	痛 tòng	เจ็บปวด
sauʔ i'mai	孙子 sūnzi	หลานชาย (ลูกชายลูก)
sauʔ i'pɔn	孙女 sūnnǚ	หลานสาว (ลูกสาวลูก)
sov:n (จ.)	算 suàn	คำนวณ
sov:n (จ.)	想 xiǎng	คิด
sov:ʔ	盐 yán	เกลือ
soi (ท.=ชอย)	细 xì	ละเอียด
soih i'gri	煤 méi	ถ่านหิน
se	什么 shénme	อะไร
se se	常常 chángcháng	บ่อยๆ
sɤŋ	棉花 miánhuā	ฝ้าย
sɤŋ	线 xiàn	ด้าย
sí (จ.)	锡 xī	ดีบุก
si na	方 (方桌) fāng	เหลี่ยม
sian ki (จ.)	选举 xuǎnjǔ	เลือกตั้ง
sian tehuan (จ.)	宣传 xuānchuán	โฆษณา
siaŋ (ทจ.)	姜 jiāng	ขิง

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
siap (ท.)	插 chā	เสียบ
siat	枯 kū	เหี่ยว
sim eiaŋmɔːʔ	八哥 bāgē	นกขุนทอง
sim rau	麻雀 máquè	นกกระจอก
sin	熟 shú	สุก
siŋ	鸟 niǎo	นก
suu (ท.=ซื่อ, สือ แปลว่า ตรง)	直 (棍子直) zhí	ตรง
suŋŋ (จ.)	升 shēng	ลิตร
sŋɛ	干净 gānjìng	สะอาด
so	钱 qián	เงิน
soŋ	伸 shēn	ยืด
sui pi (จ.)	自来水笔 zìláishuǐbǐ	ปากกาหมึกซึม
sum	双 (一双鞋) shuāng	คู่
sur	山 shān	ภูเขา
sut	蚊帐 wénzhàng	มุ้ง
t'ʔa:ŋ	德昂 dé'áng	คำเรียกตนเองของชาวเต๋ออั้ง
ta	八 bā	แปด
ta na:i	外祖父 wàizǔfù	ตา (พ่อของแม่)
ta ʔɔ:k	祖父 zǔfù	ปู่ (พ่อของพ่อ)
tai	手 shǒu	มือ
tai piau (จ.)	代表 dàibiǎo	ตัวแทน
tai s'ʔo	袖子 xiùzi	แขนเสื้อ
tai tɔ:k (ท.=ตอก)	锤子 chuízi	ค้อน
taŋ jɛ:n (จ.)	党员 dǎngyuán	สมาชิกพรรคการเมือง
tap	庹(两臂左右平伸之长度) tuǒ	วา
tat	旧 jiù	เก่า
tau	蔬菜 shūcài	ผัก
tau	菜 cài	ผัก
tau pik (ท.=เต่า)	鳌 áo	เต่ายักษ์ (สัตว์ในเทพนิยาย)
tau raŋ rvi	苋菜 xiàncài	ผักโขม
tauʔaiʔ blɔːʔ	白菜 báicài	กะหล่ำปลี
taʔ	织 zhī	ถัก

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
to:k (ท.)	钉 dīng	ตอก
to:n	编 biān	ถัก
to:n (ท.)	阉 (阉公鸡) yān	ตอน (ทำหมัน)
to:r	六 liù	หก
tea:k (ท.)	机器 jīqì	เครื่องจักร
team	镜 jìng	กระจก
teap	贴 tiē	แปะ
teap	点 (点灯) diǎn	จุด (ไฟ)
teau (ทจ.=เช้า)	早 zǎo	เช้า
teou:m	拥护 yǒnghù	สนับสนุน
teou:ŋ	棍子 gùnzi	กระบอง
teou:ŋ var	鞭子 biānzi	แส้
teouŋ mo:ŋ	蓑衣 suōyī	เสื้อกันฝนที่ทำจากหญ้า
tee (จ.)	纸 zhǐ	กระดาษ
tee:m (ท.=เค็ม)	咸 xián	เค็ม
teem	就 jiù	ก็
teen	城 chéng	เมือง
teyn fu (จ.)	政府 zhèngfǔ	รัฐบาล
teyn tehɿ (จ.)	政策 zhèngcè	นโยบาย
teyn tei(จ.)	政治 zhèngzhì	การเมือง
tchen pi (จ.)	铅笔 qiānbǐ	ดินสอ
tehoʔ	中(射中) zhōng	โดน เข้าเป้า
tchuh	踢 tī	เตะ
tehun (จ.)	寸 cùn	นิ้ว (หน่วยวัด)
tehup	穿 (穿衣) chuān	สวม
tehup	戴 (戴帽) dài	ใส่
teu (ท.)	名字 míngzì	ชื่อ
teu ziu (จ.)	自由 zìyóu	อิสรภาพ
toŋ	茎 jīng	ก้าน
toŋ	煮 zhǔ	ต้ม
teoʔ se:ŋ	瓶子 píngzi	ขวด
teu ei (จ.)	主席 zhǔxí	ประธาน, ประธานาธิบดี
teuŋ li (จ.)	总理 zǒnglǐ	นายกรัฐมนตรี

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
tɔʔ	烟 (炊烟) yān	ควัน
ten	踩 cǎi	เหยียบ
tɛ:m (ท.=แต้ม)	写 xiě	เขียน
tɛh	裂开 liè kāi	แตกออก
tɛh	破 pò	ขาด
tɛk hɔ:m	剥削 bōxuē	ขูดรีด
ten tɛh:ŋ	锯 jù	เลื่อย
tɛŋ	黄 huáng	สีเหลือง
tɛʔ	量 liàng	วัด (กริยา)
tɿ	最 zuì	ที่สุด
tɿ:k	箱子 xiāngzi	กล่อง
tɿh	拿 ná	เอา
tɿh	娶 qǔ	แต่งงาน(ใช้กับผู้ชาย)
tɿh	救 (救人) jiù	ช่วย
tɿu (จ.)	斗 dòu	โตว (มาตราดวงวัดของจีน)
tɿu tɛɿn (จ.)	斗争 dòuzhēng	ต่อสู้
thə:p	板子 bǎnzi	ไม้กระดาน
thai (ท.)	犁 lí	ไถ
thau lun(จ.)	讨论 tāolùn	อภิปราย
tho:r	拾 shí	เก็บ
thɿ:ŋ	慢 màn	ช้า
thi kau (จ.)	提高 tígāo	ยกระดับ
tho la ki (จ.)	拖拉机 tuōlājī	รถแทรกเตอร์
thu	筷子 kuàizi	ตะเกียบ
tho (ท.)	豆子 dòuzi	ถั่ว
tho lin (ท.= ถั่วดิน)	花生 huāshēng	ถั่วลิสง
thu:n	石灰 shíhuī	ปูน
thu:t (ท.=ถด)	退 tuì	ถอย
thuan jɛ:n (จ.)	团员 tuányuán	สมาชิกในคณะ
thun (ท.)	桶 tǒng	ถัง
thun tɛu (จ.)	同志 tóngzhì	สมาชิกร่วมพรรค
tí ji (จ.)	第一 dì yī	ลำดับที่หนึ่ง
tí vu (จ.)	第五 dì wǔ	ลำดับที่ห้า

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
tiam	打 dǎ	ตี
tian jin (จ.)	电影 diànyǐng	ภาพยนตร์
tianŋ	喝 hē	ดื่ม
tih	菌子 jūnzi	เห็ด
tim	九 jiǔ	เก้า
tu:t	拉 lā	ลาก
tuuk	还 (我还要) hái	ยัง
to leh s'ŋoi	东 dōng	ทิศตะวันออก
to lip s'ŋoi	南 nán	ทิศใต้
toi	捉 zhuō	จับ
ton	每 (每天) měi	ทุกๆ
toŋ	记得 jìdé	จำได้
toŋ teŋ	耳环 ěrhuán	ต่างหู
tu (ท.=ตัว)	只 (一只鸡) zhī	ตัว (ลักษณนาม)
tu (ท.=ตัว)	身体 shēntǐ	ร่างกาย
tu ʔi	人 rén	คน
tun	送 sòng	มอบให้
tuŋ	平原 (坝子) píngyuán	ที่ราบ
tuŋ jian (จ.)	动员 dòngyuán	ระดมพล, ชุมนุม
tuʔ	捆 kǔn	มัด
uih	臭 chòu	เหม็น
va (จ.)	瓦 wǎ	กระเบื้อง
va ʔi'mai	弟弟 dìdì	น้องชาย
va ʔi'pon	妹妹 mèimei	น้องสาว
va:t	烤 kǎo	ปิ้ง, อั้ง, ย่าง, ผิง
va:u	勇敢 yǒnggǎn	กล้าหาญ
va:ʔ	虫 chóng	แมลง
va:ʔ liar	蚯蚓 qiūyǐn	ไส้เดือน
va:ʔ na	喜欢 xǐhuān	ชอบ
vah	宽 kuān	กว้าง
vai ʔi'mai	哥哥 gēgē	พี่ชาย
vai ʔi'pon	姐姐 jiějie	พี่สาว
vaŋ	黑 hēi	สีดำ

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
var	繩子 shéngzi	เชือก
var krɔh	电话 diànhuà	โทรศัพท์
vɔ:ʔ	割 gē	ตัด
vɛ:t	失败 shībài	พ่ายแพ้
vɛŋ	嫁 jià	แต่งงาน (ใช้กับผู้หญิง)
vɛŋ	回 huí	กลับ
vɛʔ	肚子(腹部) dùzi	ท้อง
vɿ sɿŋ (จ.)	卫生 wèishēng	สุขอนามัย
vɿh	揭 jiē	แกะ
viat	还 huán	คืน
viat	赔偿 péicháng	ชดใช้
vui	喊 hǎn	ตะโกน
vui ta (จ.)	伟大 wěidà	ยิ่งใหญ่
ʔa	二 èr	สอง
ʔa kr:r	二十 èr shí	ยี่สิบ
ʔa s'ŋɔi	初二 chū èr	วันที่สอง
ʔa:iʔ a'mɿ	前天 qiántiān	วันมะรืน
ʔa:iʔ ʔu	从前 cóngqián	เมื่อก่อน
ʔa:n (ทจ.)	鞍子 ānzi	อานม้า
ʔah	累 lèi	เหนื่อย
ʔam	烂 làn	เน่า
ʔap	音 yīn	เสียง
ʔap	阴 yīn	มืด
ʔar	嫂子 sāozi	พี่สะใภ้ (ภรรยาของพี่ชาย)
ʔɔ:i	喂 (喂鸡) wèi	ให้อาหารสัตว์
ʔɔ:m	辣 là	เผ็ด
ʔɔ:p	窄 zhǎi	แคบ
ʔɔih	肿 zhǒng	บวม
ʔɔŋ	黄蜂 huángfēng	ตัวต่อ
ʔɔŋ jan gru	商店 shāngdiàn	ร้านค้า
ʔɔŋ k'no liʔ	学校 xuéxiào	โรงเรียน
ʔɔŋ luiʔ	错误 cuòwù	ผิด
ʔɔŋ man	优点 yōudiǎn	ข้อดี

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
ʔəŋ ʔɿ man	缺点 quēdiǎn	ข้อเสีย
ʔeh	骂 mà	ด่า
ʔeh k'no	批评 pīpíng	คำวิจารณ์
ʔɛk (ท.)	牛鞭 niú è	แอกควาย
ʔɛm	低 dī	ต่ำ
ʔɿ	不 bù	ไม่
ʔɿ be (ทจ.=แพ้ว / 败 bài)	输 shū	แพ้ว
ʔɿ mɿh	没有 méiyǒu	ไม่มี
ʔɿ muh	不是 bùshì	ไม่ใช่
ʔɿ'k'jaih	丑 chǒu	น่าเกลียด
ʔɿi	咱们 zánmen	สรรพนามบุรุษที่ 1 ทวิพจน์ พจน์
ʔi	别人 biérén	คนอื่น
ʔi eoʔ lut	聋子 lóngzi	คนหูหนวก
ʔi dzɿŋ tehɿt	跛子 bǒzi	คนพิการ
ʔi dziau ʔi dzia	敌人 dírén	ศัตรู
ʔi gat	老人 lǎorén	คนชรา
ʔi kuŋ	人民 rénmín	ประชาชน
ʔi mai	男人 nánrén	ผู้ชาย
ʔi ŋa:i ʔap	瞎子 xiāzi	คนตาบอด
ʔi pɔn	女人 nǚrén	ผู้หญิง
ʔi rɿ	疯子 fēngzi	คนบ้า
ʔi se	谁 shuí	ใคร
ʔi ʔɿ nap teh krɔh	哑巴 yǎbā	คนใบ้
ʔi'mai	丈夫 zhàngfū	สามี
ʔi'pɔn	妻子 qīzi	ภรรยา
ʔianŋ	屎 shǐ	ขี้
ʔiar	鸡 jī	ไก่
ʔiar brai	雉 (野鸡) zhì	ไก่ฟ้า
ʔiar kɔŋ	公鸡 gōngjī	ไก่ตัวผู้
ʔiaʔ	姐夫 jiěfū	พี่เขย (สามีของพี่สาว)
ʔim	生 (生肉) shēng	ดิบ

คำภาษาเต๋ออั้ง	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
?it	睡 shuì	นอน
?o	我 wǒ	สรรพนามบุรุษที่ 1 เอกพจน์
?u s'ŋo:i	初一 chū yī	วันที่หนึ่ง
?u(lu?)	一 yī	หนึ่ง
?oi	三 sān	สาม
?oi s'ŋo:i	初三 chū sān	วันที่สาม
?uih	闻 wén	ได้ยิน, ได้กลิ่น
?uih 'ŋur	香 (花香) xiān	หอม (กลิ่น)
?uih ?im	腥 xīng	คาว
?om	水 shuǐ	น้ำ
?om a' ŋa:n	露 lù	น้ำค้าง
?om bra?	霜 shuāng	น้ำค้างแข็ง
?om bu	奶 nǎi	น้ำนม
?om da:ŋ	海 hǎi	ทะเล
?om dum	脓 nóng	หนอง
?om dzu? ?om dza	蜻蜓 qīngtíng	แมลงปอ
?om khum	井 jǐng	บ่อน้ำ
?om muu? (ทจ.)	墨水 mòshuǐ	น้ำหมึก
?om muh	汗 hàn	เหงื่อ
?om ŋa:i	眼泪 yǎnlèi	น้ำตา
?om priar	冰 bīng	น้ำแข็ง
?om tau	汤 tāng	น้ำแกง
?om tchi	尿 niào	ปัสสาวะ
?om tuŋ	池塘 chí táng	สระน้ำ
?om ?a:ŋ	口水 kǒushuǐ	น้ำลาย
?un	藏(收藏) cáng	ซ่อน
?or	坟墓 fénmù	หลุมฝังศพ

ภาคผนวก 3

รายการคำศัพท์ภาษาหว่า

คำศัพท์ภาษาหว่า รวบรวมและแปลมาจาก

周值志, 颜其香。(1984) 《佹语简志》北京: 民族出版社。Zhōu Zhízhì, Yán Qíxiāng.
(1984) “Wǎ yǔ jiǎn zhì” Běijīng: Mínzú chūbǎn shè. (โจวจื่อจื่อ, เหียนฉีเซียง
(1984) ปริทรรศน์ภาษาหว่า. ปักกิ่ง : สำนักพิมพ์ชาติพันธุ์.)

คำศัพท์ในภาษาหว่า นอกจากคำศัพท์เฉพาะเผ่าพันธุ์หว่าแล้ว ยังมีคำยืมจากภาษาต่างๆ ได้แก่

- คำยืมภาษาจีนใหม่ เป็นคำยืมภายหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม ในปี ค.ศ.1949 จะทำหมายเหตุไว้ข้างท้ายคำว่า (จ.) คำยืมกลุ่มนี้ส่วนมากเป็นคำศัพท์เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง การศึกษา เศรษฐกิจสังคม สาธารณสุข วิทยาการสมัยใหม่ เป็นต้น ซึ่งเป็นคำที่เกิดขึ้นใหม่ ไม่มีใช้ในภาษาหว่า
- คำยืมจากภาษาไทย จะทำหมายเหตุไว้ข้างท้ายคำว่า (ท.)
- และยังมีคำอีกประเภทหนึ่งที่พ้องทั้งภาษาจีนและภาษาไทย นักวิชาการจีนถือว่าเป็นคำยืมภาษาจีนเก่า ซึ่งเป็นคำภาษาจีนยุคก่อนและกลางประวัติศาสตร์ ในขณะที่ฝั่งนักวิชาการที่ศึกษาความสัมพันธ์ของภาษาไทย - จีน มีความเห็นว่าคำศัพท์เหล่านี้เป็นคำศัพท์ที่ภาษาไทยและภาษาจีนเคยใช้ร่วมกันมาแต่อดีต และเรียกว่าคำศัพท์ร่วมเชื้อสายไท - จีน คำกลุ่มนี้จะทำหมายเหตุไว้ว่า (ทจ.)

สำหรับการระบุความหมายของคำยืม หรือคำต้องสงสัยเหล่านี้จะ ใช้รูปแบบ / อักษรย่อคำยืม. = คำ / หากเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกันกับความหมายที่ให้ไว้ในช่องคำภาษาจีนและคำภาษาไทย ก็จะไม่ระบุคำที่พ้องนั้น แต่หากเป็นคำอื่นจะระบุคำพ้องเอาไว้ด้วย

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
² a	啊 a	คำอุทานตอบรับ
² a liah	七 qī	เจ็ด
² a me ² ² ɿ i	哎呀 āiyā	คำอุทานว่าพอใจ
² a vɛ ²	哎哟 āiyō	คำอุทานว่าตกใจ
² a zoh	呀 ya	คำอุทานว่าแปลกใจ
² a iŋ	屎 shǐ	อุจจาระ
² a iŋ	粪 fèn	ขี้, อุจจาระ
² ah	读 dú	อ่าน
² ah	骂 mà	ด่า
² ak	弓 gōng	ธนู
² ak tchɔ ²	蟑螂 zhāngláng	แมลงสาบ
² ak zɔŋ	蜻蜓 qīngtíng	แมลงปอ
² an	那 nà	คำบ่งชี้ระยะไกล, นั่น, นั้น
² an bruŋ (ทจ.=อาน / 鞍 ān)	马鞍 mǎ'ān	อานม้า
² an ki ²	那些 nàxiē	เหล่านั้น
² aŋ	不(他不来) bù (tā bù lái)	ไม่ (เขาไม่มา)
² aŋ ko i	没有 méiyǒu	ไม่มี
² aŋ moh	不是 bùshì	ไม่ใช่
² aŋ mhɔm	坏 huài	พัง, เสียหาย (สิ่งของ)
² a ²	咱俩 zán liǎ	สรรพนามบุรุษที่ 1 ทวิพจน์
² ɔ	晴 qíng	ท้องฟ้าปลอดโปร่ง
² ɔ brak	铝锅 lǚ guō	หม้ออลูมิเนียม
² ɔ khaŋ	铁锅 tiě guō	กะทะ
² ɔn (ท.)	软 ruǎn	อ่อน
² ɔn (ท.)	嫩(菜嫩) nèn (cài nèn)	อ่อน (ผักอ่อน)
² ɔn dzu	年青 niánqīng	วัยรุ่น
² ɔŋ	胡峰 hú fēng	ต่อ (ผึ้งชนิดหนึ่ง)
² ɔt	擦 cā	เช็ด
² e ²	咱们 zánmen	สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์
² ɛh ² ɛh	好一会儿, 刚才 hǎo yīhuì'er, gāngcái	ดีขึ้นนิดหน่อย, สักครู่นี้เอง
² ɿ ²	我 wǒ	สรรพนามบุรุษที่ 1 เอกพจน์
² ia	鸡 jī	ไก่

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
² ia kla ²	戴胜 dài shèng	ช้อนกชนิดหนึ่ง
² ia prai ²	原鸡(野鸡) yuán jī (yějī)	ไก่ป่า
² ia teo	雉 zhì	ไก่ฟ้า
² ia me ² (ท.)	母鸡 mǔ jī	แม่ไก่
² ia seh	阉鸡 yān jī	ไก่ตอน
² ia si me ²	公鸡 gōngjī	พ่อไก่
² ia sian	小母鸡 xiǎo mǔ jī	แม่ไก่น้อย
² iak	小 xiǎo	เล็ก
² iak thai (ท.แอกไถ)	牛轭 niú è	แอก
² ian	绿豆 lǜdòu	ถั่วเขียว
² ih	吃 chī	กิน
² ih	戴 dài	สวม
² ih vo	过年 guònián	ฉลองปีใหม่
² im	生 shēng	ดิบ
² in	这 zhè	คำบ่งชี้ระยะใกล้, นี้, นี้
² in ki ²	这些 zhèxiē	เหล่านี้
² in	回 huí	กลับ
² it	睡 shuì	นอน
² ui	喂 wèi (喂鸡 wèi jī)	เอาอาหารให้สัตว์กิน (เอาอาหารให้ไก่กิน)
² un	放 fàng (放置 fàngzhì)	วาง (วางไว้)
² up	饭 fàn	ข้าว
² ot	住 zhù	อาศัย, อยู่
² ot	在 zài	อยู่
² o ²	竹子 zhúzi	ต้นไผ่
² uah	肿 zhǒng	บวม
² uik	正 zhèng	กำลังจะ
² u ²	啼 tí	ร้องไห้, ร้องไห้โฮ
ba	大腿 dàtǔi	ขาอ่อน
ban lia	滚 gǔn	กลิ้ง
bau ²	再 zài	อีก
bun	梯子 tīzi	บันได

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
bɿŋ (ท.)	瓦 wǎ	กระเบื้อง
bha uŋ	风 fēng	สายลม
bhɔ	松 sōng	เบา, คลาย
bhɔm	空气 kōngqì	อากาศ
bhɔŋ	香 xiāng	หอม (กลิ่น)
bì	瓜 guā	แตง
bì laiŋ	冬瓜 dōngguā	ฟัก
bì num	南瓜 nánguā	ฟักทอง
bia	簸箕 bòjī	บุงกี
bih	笤帚 tiáo zhǒu	ไม้กวาด
bion	芦笙 lúshēng	ขลุ่ยชนิดหนึ่งทำด้วยไม้ไผ่
blauŋ	膀胱 pángguāng	กระเพาะปัสสาวะ
blak	蝙蝠 biānfú	ค้างคาว
blauh	粑粑 bābā	ขนม
blauŋ	坡 pō	เนิน, ภู
blau ²	补 bǔ	ซ่อม, ปะ
blək	脊背 jǐbèi	สันหลัง
ble	手镯 shǒuzhuó	กำไล, สร้อยข้อมือ
blian	睁 zhēng	ลืมตา
bluih	经过 jīngguò	ผ่านไป
blut	吞 tūn	กลืน
bluŋ	插 chā	เสียบ, ปัก
bu	油 yóu	น้ำมัน
bu	肥(肉肥) féi (ròu féi)	อวบ
bun	故事 gùshi	นิทาน
bo prai ²	傍晚 bàngwǎn	พลบค่ำ
braŋ	蚊子 wénzi	ยุง
bra	锣 luó	ฆ้อง
brai	丑 chǒu	ขี้เหร่
brauk	豹狗 bào gǒu	สุนัขชนิดหนึ่งรูปร่างคล้ายเสือตัวเล็ก
bre ²	稻草 dào cǎo	ฟางข้าว
bre ²	偷 tōu	ขโมย
bru	蠓 měng	แมลงตัวเล็กที่คล้ายจิ้ง

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
bruŋ	虱子 shīzi	เห็บ, เหา (ที่อยู่บนเสื้อผ้า)
bruk	骑 qí	ขี่
bruŋ	马 mǎ	ม้า
bun	女人 nǚrén	ผู้หญิง
bun krih	青年女子 qīngnián nǚzǐ	หญิงสาว
dai	裙子 qúnzi	กระโปรง
dai kloŋ (ท.=คลอง)	河岸 hé'àn	ริมฝั่งแม่น้ำ
dai ²	锤子 chuízi	ค้อน
dai ² , si dai ²	八 bā	แปด
dau ²	窟窿 kūlóng	โพรง, รูขนาดใหญ่
dau ²	里 lǐ	ใน
dau ² ran	岩洞 yándòng	ถ้ำ
dau ² tiak	旷野 kuàngyě	ทุ่งโล่ง, ทุ่งกว้าง
dai	稠 chóu	ข้น
dak	舌头 shétou	ลิ้น
dauh	或 huò	หรือว่า
dau	腭 è	เพดานปาก
dɔm	右 yòu	ขวา
de ²	近 jìn	ใกล้
de ²	将 jiāng	จะ (จะต้องทำ)
dɛh	拍 pāi	ปรบ ตบ (ปรบ / ตบมือ)
dɛp	盖子 gàizi	ฝา
dɛ ²	拃 zhǎ	คืบ, ซึ่งเป็นหน่วยวัดความยาวที่ขยาย หรือถ่างหัวแม่มือและนิ้วชี้ออกจากกัน, ใช้หมายถึง ช่วงระยะที่ยาวและกว้าง 1 คืบ
dɛ ²	愚蠢 yúchǔn	โง่เขลา, เบบ้าปัญญา
diap	跳蚤 tiàozǎo	ตัวหมัด
dia	平 píng	เรียบ
diak	炒 chǎo	ผัด
dik	踩 cǎi	เหยียบ
dīm, si dīm	九 jiǔ	เก้า

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
dɪŋ	墙壁 qiángbì	กำแพง, ฝาผนัง
dɪŋ	这么点儿 zhème diǎnr	น้อยเหลือเกิน
dɪŋ	这么多 zhème duō	เยอะเหลือเกิน
di ² di ²	从前 cóngqián	แต่ก่อน
duu	白肚鼠(独鼠) báidù shǔ	หนูชนิดหนึ่ง
duu mɔ ²	哪里 nǎlǐ	ที่ไหน
duih	还 huán	คืน
duih (ทจ.)	退 tuì	ถอย
doŋ re	额头 étóu	หน้าผาก
duiŋ	搓 cuō (搓绳子 cuō shéngzi)	พัน (พันเชือก)
dum mɔ ² dum ² an	立刻 lìkè	ทันที
dut	断 duàn	ขาด (ขาดออกจากกัน)
dzhuih (จ.)	嘴 zuǐ	ปาก
dzuŋ sɿ ɲai ²	中午 zhōngwǔ	ตอนกลางวัน
dzauh	滴 zhāi (水往下滴 shuǐ wǎng xià zhāi)	หยด (น้ำหยดลงมา) ใช้เป็นคำกริยา
dzauh	滴(一滴水) dī (yī dīshuǐ)	หยด (น้ำหนึ่งหยด) ใช้เป็นลักษณนาม
dzau	跳 tiào	เต้น
dzauh	开始 kāishǐ	เริ่มต้น
dzhaik	凿子 záozǐ	สิ่ว
dzhat (ท.=สาด)	席子 xízi	เสื่อ
dzhom	脾气 píqì	นิสัย
dzhom kap	山歌 shāngē	เพลงชาวเขา, เพลงภูเขา, เพลงลูกทุ่ง
dzhɔŋ	高粱 gāoliang	ข้าวเกาเหลียง
dzhiu	锯子 jùzi	เลื่อย
dzhup gian	戒指 jièzhǐ	แหวน
dziak so	钥匙 yàoshi	กุญแจ
dzim	钉子 dīngzi	ตะปู
dzuu	坡(下坡) pō (xiàpō)	ลงเนิน
dzum	价钱 jiàqián	ราคา
dzuŋ	竖 shù	แนวตั้ง, ตั้งฉาก
fan toŋ (จ.)	反动 fǎndòng	ปฏิกริยา

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
fa ² (จ.)	发 fā (工资 gōngzī)	ส่ง (เงินเดือน, ค่าจ้างเงินเดือน)
fɿŋ	分 fēn (分配 fēnpèi)	แบ่ง (จัดสรร, แบ่งสรร)
gaih	搬 bān (搬家 bānjiā)	ย้าย (ย้ายบ้าน)
gau ² (ท.=ข้าว)	米 mǐ	ข้าวสาร
gam (ทจ.)	糠 kāng	รำ (ของข้าวหรือข้าวสาลี)
gam	剁 duò	ตัด, ฟัน, ฉีก
gaw	教 jiào	สอน
gaw	学 xué	เรียน
gaw ² rhəm	高兴 gāoxìng	ดีใจ
gan	苕麻 zhù má	ต้นป่าน, ใบของต้นป่าน
gɔ ² (ท.=กอ)	棵 kē (一棵树 yī kē shù)	ลักษณะนามของต้นไม้
gɔŋ	山 shān	ภูเขา
gɔŋ	茎 jīng	กึ่ง (ของพืช)
gɛ ²	握 wò	จับ กุม ถือ
gɛ ²	捉 zhuō	จับ รวบ
ghak (ท.=ซาก)	痰 tán	เสมหะ
ghin	胆 dǎn	ดี
ghlaŋ	这么高 zhème gāo	สูงเหลือเกิน
ghok	喉咙 hóulóng	คอหอย
ghrauh	跳舞 tiàowǔ	เต้นรำ
ghru	赶 gǎn	ไล่
ghruŋ	筛子 shāizi	ตะแกรง (ร่อน)
ghrup	倒塌 dǎotā	ล้มสลาย, ถล่ม
ghut	杌 bā	คราดที่ไม่มีฟัน
gian tai ²	手指 shǒuzhǐ	นิ้วมือ
gip koŋ	剪子 jiǎnzi	กรรไกร
gi ²	松明 sōngmíng	ไต้ที่ทำด้วยกิ่งสน
gləŋ	这么长 zhème zhǎng	ยาวเหลือเกิน
glau ²	泥 ní	ดินเหนียว, เลนเหนียว, โคลน
goih	豪猪 háozhū	เม่น
goih	跌 diē	หก ล้ม, ล้มคว่ำ
grai	遗失 yíshī	ตกหล่น, ตกหาย, สูญหาย
graik	蛆 qū	หนอนแมลงวัน

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
gru ^{ih}	蜘蛛 zhīzhū	แมงมุม
gru ^m	下 xià	ล่าง
gru [?]	跪 guì	คุกเข่า
gua [?]	左 zuǒ	ซ้าย
gua	脑髓 nǎosuǐ	มันสมอง
guan	这么宽 zhème kuān	กว้างเหลือเกิน
gun tu ^{ih}	乳房 rǔfáng	ทรวงอก
ha sip (ท.=ห้าสิบ)	五十 wǔ shí	ห้าสิบ
haiŋ	醒 xǐng (睡醒 shuì xǐng)	ตื่น (ตื่นนอน)
hauk	毛 máo	ขน
hauk dzhu ^{ih}	胡子 húzi	หนวด
hauk kaiŋ	头发 tóufǎ	เส้นผม
hauk nai lik	眉毛 méimáo	ขนคิ้ว
hau	呕吐 ǒutù	อาเจียน
hau teau [?] (จ.)	号召 hàozhào	เรียกร้อง (ให้มวลชนไปทำกิจกรรม อย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน) ส่งสัญญาณ
hauk	上 shàng	ขึ้น
hak	皮肤 pífu	ผิวหนัง
hak te [?]	地 dì	ที่, พื้นดิน
han (ท.)	鹅 é	ห่าน
hə tchɿ (จ.)	火车 huǒchē	รถไฟ
hoi (ท.)	螺蛳 luósī	หอย
hoik	已经 yǐjīng	คำวิเศษบอกกาลว่า, ผ่านไปแล้ว
ho [?] te [?] (จ.)	合作 hézuò	ร่วมมือ
hek	锡 xí	ดีบุก, สังกะสี
hiŋ	铃 líng	กระดิ่ง, กริ่ง
hu ^m	洗澡 xǐzǎo	อาบน้ำ
hoik	来 lái	มา
hoik	到 dào	ถึง
hok	晒 shài	แดดแสง, ส่อง (พระอาทิตย์ส่อง)
hon ze [?] khuat	马铃薯 mǎlíngshǔ	มันฝรั่ง, หัวมันฝรั่ง
hon [?] ʔoi	甘薯 gānshǔ	มันเทศ, ผลมันเทศ
hot	穷 qióng	ยากจน

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
hu	走 zǒu	เดิน
hu	去 qù	ไป
huan	长大 zhǎng dà	เติบโต
huik	瘦 shòu	เนื้อ (เนื้อไม่มีมัน)
huŋ	臭虫 chòuchóng	ตัวเรือด
iha ²	叶子 yèzi	ใบใหม่
ka	青鲟 qīng yòu	ฟังพอน
ka	烤 kǎo	ย่าง, บั้ง, อบ, ผิง
ka	先 xiān	ก่อน
ka duŋ	鼓 gǔ	กลอง
ka ho ²	小红米 xiǎo hóng mǐ	ข้าวแดง
ka muŋ	荞麦 qiáomài	ข้าวสาลี
ka teak	喜鹊 xǐquè	นกกาขงเขน
kai faŋ (จ.)	解放 jiěfàng	ปลดปล่อย, ปลดแอก
kaiŋ	头 tóu	หัว
kauŋ	田(水田) tián (shuǐtián)	ทุ่งนา
kau ²	身体 shēntǐ	ร่างกาย
kau ²	名字 míng zì	ชื่อ
kau ²	个 gè	อัน (ลักษณะนามของสิ่งของ หรือ คน)
kau	十 shí	สิบ
kau dai ²	十八 shí bā	สิบแปด
kau diŋ	十九 shí jiǔ	สิบเก้า
kau liah	十六 shí liù	สิบหก
kau loi	十三 shí sān	สิบสาม
kau phuan	十五 shí wǔ	สิบห้า
kau pon	十四 shí sì	สิบสี่
kau ra	十二 shí èr	สิบสอง
kau ti ²	十一 shí yī	สิบเอ็ด
kau ² a liah	十七 shí qī	สิบเจ็ด
kauŋ	孔雀 kǒngquè	นกยูง
kauŋ	挖 wā	ขุด
kah (ทจ.)	解 jiě	แก้ (แก้เชือก แก้มัด)
kah	也	ก็

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
kah	向 xiàng	ไปยัง
kaiŋ	事情 shìqíng	เรื่องราว
kak khau ²	树枝 shùzhī	กิ่งก้าน
kan(จ.)	敢 gǎn	กล้า
kaŋ	横 héng	ด้านขวาง, แนวนอน
kaŋ pu (จ.)	干部 gàn bù	เจ้าหน้าที่ราชการ
kaŋ koi	兔子 tùzǐ	กระต่าย
kap	腮 sāi	แก้ม
kat	茨 cí	พืชพันธุ์หญ้าคาชนิดหนึ่ง
kat	刺 cì	แทง
kau sip (ท.)	九十 jiǔ shí	เก้าสิบ
ka ²	鱼 yú	ปลา
ka ² tei ²	泥鳅 níqiū	ปลาชนิดหนึ่ง, คล้ายปลาช่อน
koi	小米 xiǎomǐ	ข้าวเดือย
koi	慢 màn	ช้า
koi koi	慢慢 màn man	ช้าๆ (ค่อยๆ ทำ)
kok (ท.=คอก)	牛圈 niú quān	คอกปศุสัตว์, คอกวัว
kok	杯子 bēizi	แก้ว
kok	弯 wān	โค้ง, เบี้ยว
kɔn	还 hái	ยัง, ยังคง
kɔn bɔ i	影子 yǐngzi	เงา, ร่มเงา
kɔn bun	女儿 nǚ'ér	ลูกสาว
kɔn ɲom	儿童 értóng	เด็กน้อย
kɔn sai	悬钩子 xuán gōuzi	ลูกหม่อน
kɔn sau ² bun	孙女 sūnnǚ	ลูกสาวของลูก
kɔn sa u ² si me ²	孙子 sūnzi	ลูกชายของลูก
kɔn si me ²	儿子 érzi	ลูกชาย
kɔŋ	虫 chóng	หนอน
kɔŋ	瓶子 píngzi	ขวด
kɔp	窄 zhǎi	แคบ
ko ²	昨天 zuótiān	เมื่อวาน
ko ² teia (จ.)	国家 guójiā	ประเทศ

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
ke	黄瓜 huángguā	แตงกวา
ke lai	香瓜 xiāngguā	แตงหอม, แตงหวาน
keh	生 shēng	คลอด, ให้กำเนิด
kε	包 bāo	ห่อ (กริยา)
keh	让 ràng	ให้, ยอมให้
ket	很 hěn (hěn xiǎo)	มาก (วิเศษณ์/ดีมาก)
kε ²	他(她)俩 tā (tā) liǎ	สรรพนามบุรุษที่ 3 ทวิพจน์
kxt (ท.)	想(思考) xiǎng (sīkǎo)	คิด ครุ่นคิด
kx ² miŋ (จ.)	革命 gé mìng	ปฏิวัติ
khxi (ท.=เขย)	女婿 nǚxù	ลูกเขย
khai hui (จ.)	开会 kāihuì	ประชุม
khaiŋ	比 bǐ	คำเปรียบเทียบขั้นกว่า
khai ²	后 hòu	ข้างหลัง
khai ²	后 hòu (后去 hòu qù)	หลัง (ไปที่หลัง)
khau ²	毛薯 máo shǔ	มันชนิดหนึ่ง
khau ²	树 shù	ต้นไม้
khau ²	尺 chǐ	ฟุต ไม้ฟุต
khau ² gi ² si ² zie ²	杉树 shān shù	ต้นฉำฉา
khau ² da ²	鱼骨松 yú gǔ sōng	ต้นสนชนิดหนึ่ง
khau ² gi ²	松树 sōngshù	ต้นสน
khau ² glom	杆 gān	เสา
khau ² grai ²	漆树 qīshù	ชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง
khau ² kat roh	刺桐树 cì tóng shù	ชื่อต้นไม้ (ต้นปะการัง)
khau ² klət ² ia	蓖麻 bì má	ชื่อต้นไม้ (ต้นละหุ่ง)
khau ² krau ²	峨眉木荷 é méi mù hé (红毛树)	ชื่อต้นไม้ (ต้นขนแดง)
khau ² lhai ² k	货榔果树 huò láng guǒshù (酸枣树 suānzǎo shù)	ชื่อต้นไม้ (ต้นพุทรา)
khau ² nau	赤杨 chì yáng	ชื่อต้นไม้ (ต้นยางแดง)
khau ² pe ²	抱丝栗树 bào sī lì shù	ชื่อต้นไม้ (ต้นเกาลัด)
khau ² rui ² h	无花果树 wúhuāguǒshù (鸡嗉果树 jī sù guǒ shù)	ชื่อต้นไม้ (ต้นกระเพาะไก่)
khau ² si ² glai	柳树 liǔshù	ชื่อต้นไม้ (ต้นหลิว)
khau ² si ² zau ²	盐肤木 yán fū mù (盐酸树 yánsuān shù)	ชื่อต้นไม้ (ต้นผิวเกลือ / ต้นเกลือเปรี้ยว)

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
khau ² tai klɔ	攀枝花树 pānzhīhuāshù	ชื่อต้นไม้ (ต้นแคแสด)
kha ² tuŋ	锥栗树 Zhuī lì shù	ชื่อต้นไม้ (ต้นเกาลัดชนิดหนึ่ง)
khau ² ² uip pit	蜜蒙花书 mì méng huā shū	ชื่อต้นไม้ (ต้นดอกน้ำผึ้ง)
khəŋ (n.)	陀螺 tuólúo	ลูกข่าง
khɔ	锄头 chútóu	จอบ, เสียม
khom ² ² uik	全部 quánbù	ทั้งหมด
khəŋ bre	牲口 shēngkǒu	สัตว์พาหนะ (ช้าง, วัว, ม้า, ล่อ, ลา)
khət	田鸡 tiánjī (青蛙 qīngwā)	กบชนิดหนึ่ง
khe ²	究竟 jiùjìng	เหตุผล, มูลเหตุ, สาเหตุ
khiap teo	打闪 dǎ shǎn (闪电 shǎndiàn)	ฟ้าแลบ สายฟ้าแลบ
khiat	喊 hǎn	ตะโกน
khioŋ	轻 qīng	เบา
khi ²	月亮 yuèliàng	พระจันทร์
khi ²	月(月份) yuè (yuèfèn)	เดือน
khi ²	柴 chái	ไม้ฟืน
khi ² dai ²	八月 bā yuè	เดือนสิงหาคม
khi ² diŋ	九月 jiǔ yuè	เดือนกันยายน
khi ² kau	十月 shí yuè	เดือนตุลาคม
khi ² kau ra	十二月 shí'èr yuè	เดือนธันวาคม
khi ² kau tí ²	十一月 shíyī yuè	เดือนพฤศจิกายน
khi ² liah	六月 liù yuè	เดือนมิถุนายน
khi ² loi	三月 sān yuè	เดือนมีนาคม
khi ² phuan	五月 wǔ yuè	เดือนพฤษภาคม
khi ² pon	四月 sì yuè	เดือนเมษายน
khi ² ra	二月 èr yuè	เดือนกุมภาพันธ์
khi ² tí ²	正月 zhēngyuè	เดือนอ้าย
khi ² ² a liah	七月 qī yuè	เดือนกรกฎาคม
khlau	剃 tì	โกน
khla ²	裤子 kùzi	กางเกง
khliak	啃 kěn	แทะ
khliip	肩膀 jiānbǎng	บ่า
khut (n.)	刮 guā	โกน, ขูด

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
khoik	洗 xǐ	ล้าง
khroŋ (ท.กรง)	箩筐 luókuāng	กระบุงที่สานด้วยไม้ไผ่
khri	金子 jīnzi	ทองคำ
khruin	脏 zāng	สกปรก
khua	白冠噪眉 báiguān zàoméi	ชื่อนก (นกหงอนขาว)
khuai (จ.=块 kuài คำ ภาษาพูดมีคำเท่ากับ หยวน)	元 yuán	หยวน
khuan (ท.)	头发旋儿 tóufǎ xuán er	ขวัญ (ส่วนของผมที่หมุนวนเป็นเกลียว บนศรีษะ)
kiah	苏门羚 sū mén líng	ละมั่ง
kian	硬 yìng	แข็ง
kiap(ท.=เก็บ)	鞋 xié	รองเท้า
kian	重 zhòng	หนัก
kian	老鼠 lǎoshǔ	หนู
kiat	咬 yǎo	กัด
kih	盐 yán	เกลือ
kin (จ.)	斤 jīn	ชั่ง (มาตราน้ำหนักของจีนเท่ากับครึ่ง กิโลกรัม)
kip	剪 jiǎn	กรรไกร
kit	砍 kǎn	ฟัน ตัด
ki ²	他们 tāmen	สรรพนามบุรุษที่ 3 พหูพจน์
klain	磨 mó	ลับ (กรรยา. ลับมีด)
klai	蓝 lán	สีฟ้า
klai	绿 lǜ	สีเขียว
klan	老鹰 lǎoyīng	เหยี่ยว
klap	裱, 糊 biǎo, hú	ติด, แปะ (กระดาษ)
klon (ท.คลอง)	河 hé	แม่น้ำ
klgh	玩耍 wánshuǎ	เล่น
klian	抱 bào	กอด
klin(ท.)	水蛭 shuǐzhì (mǎhuáng)	ปลิง
kloh	蹄 tí (马蹄 mǎtí)	กีบ (ม้า)

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
klɔŋ	碗 wǎn	ชาม ถ้วย
klu	钝 dùn (刀钝 dāo dùn)	ทุ้ ไม่คม (มีดทุ้)
kluiŋ	胖 pàng	อ้วน
klun	鳞 mǎng	งูเหลือม
kuuiŋ	父亲 fùqīn	พ่อ
kuī	线 xiàn	เส้นด้าย, สาย, ลวด, เส้นไหม
kum	簸 bō	โยน
kut	鹌鹑 ānchún	นกกระทา
koī	有 yǒu	มี
koik	阳光	แสงดวงอาทิตย์
koh	收 shōu (收回来 shōu huílái)	รับ (รับกลับคืน)
koīŋ	恨 hèn	เกลียด
koŋ fɿŋ (จ.)	工分 gōngfēn	คะแนนการทำงาน, หน่วยปริมาณการ ทำงาน
koŋ ŋiɛ ² (จ.)	工业 gōngyè	อุตสาหกรรม
koŋ rɿŋ (จ.)	工人 gōngrén	กรรมกร
koŋ tehaŋ (จ.)	工厂 gōngchǎng	โรงงาน
koŋ rɿŋ kai teī ² (จ.)	工人阶级 gōngrén jiējí	ชนชั้นกรรมกร, ชนชั้นกรรมาชีพ
koŋ tehaŋ taŋ (จ.)	共产党 gòngchǎndǎng	พรรคคอมมิวนิสต์
koŋ tehaŋ teu zi (จ.)	共产主义 gòngchǎn zhǔyì	ลัทธิคอมมิวนิสต์
koŋ tehiŋ thuaŋ (จ.)	共青团 gòngqīngtuán	สันนิบาตเยาวชนคอมมิวนิสต์
krau	粮食 liángshí	เสบียงอาหาร
krauŋ	小舌 xiǎoshé	ลิ้นไก่
krau ²	芋头 yùtóu	เผือก
krai	说 shuō	พูด
krak	水牛 shuǐniú	ควาย
krauŋ	东西 dōngxī	สิ่งของ
krauŋ vaik	肠子 chángzi	ไส้, ลำไส้
kra ²	路 lù	ถนน

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
kra ² ho ₁ tɕh ₁	铁路 tiělù	ทางรถไฟ
kra ² tɕh ₁	公路 gōnglù	ทางหลวง
krɔk(ท.เกราะ)	木鼓 mù gǔ	กลองไม้
krɔ ²	瘦 shòu	ผอม
kreh	溢 yì	เปี่ยมล้น, ล้นไปด้วย, นอง
krɪh	熊 xióng	หมี
krim	耳环 ěrhuan	ต่างหู
krit	磨 mó (磨米 mó mǐ)	สี (สีข้าวสาร)
krut	钻 zuān	เจาะ
kroh	干 gān	แห้ง
krɔ ²	中 zhòng	ยิงตรงเป้า, โดน, ถูก
krɔ ²	等候 děnghòu	รอคอย
ku	床 chuáng	เตียง
ku (ท.)	双 shuāng	คู่ (ลักษณะนาม)
ku kɛ	鸽子 gēzi	นกพิราบ
kuat	冷 lěng	หนาว
kuɪh	煮 zhǔ	ต้ม, ปรุงอาหาร
kuat	老人 lǎorén	คนแก่ (ผู้สูงอายุ)
kum	含 hán	อม
la (ท.)	驴 lú	ลา
la	流 liú	ไหล
lai	松鼠 sōngshǔ	กระรอก
lai lom (ท.=ล้อม)	包围 bāowéi	โอบล้อม
lai siŋ	风猴 fēng hóu	ลิงลม
laih	集市/街 jíshì, jiē	ตลาด
laih	吗 ma	ไหม (คำถาม)
lau ²	休息 xiūxi	พักผ่อน
lauŋ	上 shàng	ขึ้น (จากล่างสู่ที่สูง)
lai (ท.= ลาย)	书 shū	หนังสือ
lai (ท.= ลาย)	信 xìn	จดหมาย
laik	进 jìn	เข้า
lak	乌鸦 wūyā	อีกา
lauh	淋 lín	สาด, ตาก (ฝน)

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
lauk (ท.)	挑选 tiāoxuǎn	คัดเลือก
lan	长 cháng	ยาว
lan teak	红瘰疣螬 hóng luǒ yóu yuán	สัตว์เลื้อยคลานชนิดหนึ่ง คล้ายจิ้งเหลน
lan tyn	最 zuì	คำเปรียบเทียบขั้นสุด(ที่สุด)
lat	梁 liáng	คาน
lau (ท.)	讲 jiǎng	พูด เล่า
lau (ท.=เล่า)	告诉 gàosù	บอกกล่าว
lau suu (ท.)	老师 lǎoshī	อาจารย์
lah	拔 bá	ดึง, ชัก, ถอน
lo (ท.)	骡子 luózi	ล่อ (สัตว์)
lo li	汽车 qìchē	รถยนต์
lok kain	头帕 tóu pà	ผ้าโพกหัว
lok teaun	裹腿 guǒtui	สนับ (ที่คลุมขา)
lom	尖 jiān	แหลม
lom	快 kuài (刀快 dāo kuài)	คม (มีดคม)
lom le	圆 yuán	กลม
lot	逃生 táoshēng	หลบ, หนี
lo ² ho (จ.)	落后 luòhòu	ล้าหลัง
le	鸚鵡 yīngwǔ	นกแก้ว
len	兵 bīng	ทหาร
let	舔 tiǎn	เลีย
lhai ²	水蛭 shuǐzhì (河蚂蝗 hé mǎ huáng)	ปลิง
lhaun	高 gāo	สูง
lhak	聪明 cōngmíng	ฉลาด
lhat	怕 pà	กลัว
lha ²	迟 chí	สาย (เวลา)
lha ² sup	菸叶 yān yè	ใบยาสูบ
lhen	骗 piàn	หลอก, โกง
lhe ²	雨 yǔ	ฝน
lhe ²	下雨 xià yǔ	ฝนตก
lhyn (ทจ.)	黄 huáng	สีเหลือง

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
lī	明纹花鼠 míng wén huā shǔ	กระรอกชนิดหนึ่ง (กระรอกหลังลาย)
liah	六 liù	หก
liak	买 mǎi	ซื้อ
liɑŋ	放牧 fàngmù	ปล่อย, เลี้ยงปศุสัตว์
lih	下 xià	ลง
lih	出 chū	ออก
lih bhaun̩	刮风 guā fēng	ลมพัด
lik	猪 zhū	หมู
liŋ tau (จ.)	领导 lǐngdǎo	ผู้นำ
lum	脓 nóng	หนอง
loi	三 sān	สาม
lok	沸 fèi, 开, kāi (水开 shuǐ kāi)	เดือด (น้ำเดือด)
lo ²	话 huà	คำพูด, ภาษา
lo ²	声音 shēngyīn	เสียง
lu siŋ (จ.)	路线 lùxiàn	เส้นทาง
lu lhek (ท.)	钢 gāng	เหล็กกล้า
luh	林姬鼠 lín jī shǔ	หนู
luk	劈 pī (劈柴 pīchái)	ผ่า (ผ่าฟืน)
luŋ	黑 hēi	สีดำ
ma	地 dì	ที่ (ที่ต่อน)
ma bre ²	休耕地 xiūgēngdì	พื้นที่ดินรกร้าง
mai	零 líng	เลขศูนย์
mai	和 hé	และ
mai rau ²	雨季 yǔjì	ฤดูฝน
mai ruŋ	旱季 hànjì	หน้าแล้ง
mai ²	你 nǐ	สรรพนามบุรุษที่ 2 อกพจน์
mau ²	绳子 shéngzi	เชือก
mau ² si vet	马鞭 mǎbiān	แส้ม้า
maiŋ (ท.แมง,แมลง)	小蚊虫 xiǎowénchóng	แมลงหวี่
mak	把 bǎ	ด้าม (ลักษณะนามของมีด)
mak kək (ท.=หมาก)	移 yí	ผลไม้ป่าชนิดหนึ่ง
mak khɿ (ท.)	茄子 qiézi	ต้นมะเขือ, ลูกมะเขือ

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
māk kram	辣椒 làjiāo	พริก
māk li	梨 lí	ลูกแพร์
māk muŋ (ท.)	芒果 mángguǒ	มะม่วง
māk nun (ท.)	菠萝蜜 bōluómì	ขนุน
māk teaŋ	石榴 shíliú	ทับทิม
māk teŋ	菠萝 bōluó	สับปะรด
māk vhan	柑 gān	ต้นส้ม, ผลส้ม
mau	银子 yínzi	เงิน (แร่)
mau	钱 qián	เงิน (เงินตรา)
mau rian	工资 gōngzī	เงินเดือน, ค่าจ้างเงินเดือน
man	布 bù	ผ้า
man pre (ท. = แพร)	绸子 chóuzi	ผ้าแพร
mat (ท.)	捆 kǔn	มัด, ผูก
mauŋ ɲai ²	蜈蚣 wúgōng	ตะขาบ
ma ²	破 pò	แตก
mɔ (ทจ. โม่)	磨 mó	ถู, เสียดสี, ลับ (ให้คม), ฟนหรือขัด (ให้เกลี้ยงเกลาและเป็นมัน) โม่(ให้ละเอียด)
mɔik	粥 zhōu	ข้าวต้ม
mɔh	是 shì	เป็น, คือ, ใช่
mɔi	黄牛 huánɡniú	วัว
mɔiŋ	口腔 kǒuqiāng	ช่องปาก
mɔk ɲho ² tea ²	面粉 miànfěn	แป้งหมี่ (ส่วนมากจะทำจากข้าวสาลี)
mɔ ²	谁 shuí	ใคร
mɔ ²	哪 nǎ	ไหน
me ²	甘蔗 gānzhe	อ้อย
me ²	丈夫 zhàngfū	สามี
me ²	嫁 jià	แต่งงาน (ใช้สำหรับผู้หญิง)
me ²	母亲 mǔqīn	แม่
me ²	几 jǐ	กี่
me ² diŋ	多少 duōshǎo	เท่าไร
me ² tiŋ	伯母 bómǔ	ป้า
mxi ² thaŋ	煤炭 méitàn	ถ่านหิน

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
mɔk (ทจ.)	墨 mò	หมึก
mha	箬片 fú piàn	กล่องใส่ลูกเกาท์แห้ง
mhaik	沙子 shāzi	ทราย, ดินทราย
mhɔm	好 hǎo	ดี
mhɔm graŋ	漂亮 piàoliang	สวย
mhɔn gauŋ (ท.)	枕头 zhěntou	หมอน
mhuum	(鸟)窝 (niǎo) wō	รัง (นก)
mhok (ทจ.)	帽子 màozi	หมวก
mi (ท.=มี)	富 fù	รวย
miau	猫 māo	แมว
miak (ท.=มัก แปลว่า ชอบ)	喜欢 xǐhuān	ชอบ
miŋ tchu ² (จ.)	民族 mínzú	ชนชาติ, ประชาชาติ
miŋ teu (จ.)	民主 mínzǔ	ประชาธิปไตย
muik	蚂蚁 mǎyǐ	มด
muih	鼻子 bízi	จมูก
mut rhɔm	生气 shēngqì	โกรธ
mo	爬 pá	ปีน ไต่
moi	斧头 fǔtóu	ขวาน
moik	庙, 山庙 miào, shān miào	วัด
moŋ	妻子 qīzi	ภรรยา
moŋ	娶 qǔ	แต่งงาน (ใช้กับผู้ชาย)
mo ²	藏 cáng	เก็บ, ซ่อน, รักษาไว้
mu	只 zhǐ (一只鸡 yī zhǐ jī)	ตัว (ลักษณะนามใช้กับสัตว์ เช่น ไก่ 1 ตัว)
mu	粒 lì (一粒米 yī lì mǐ)	เม็ด, เมล็ด (ลักษณะนามใช้กับเม็ด เช่น ข้าว 1 เม็ด)
mu (จ.)	亩 mǔ	มาตราส่วนวัดของจีน เท่ากับ 100 ตารางเมตร
muat	疮 chuāng	แผลที่เน่าเปื่อย, บาดแผล
muih	爱 ài	รัก
muap	芭蕉 bājiāo	กล้วย
mun	儿媳 érxí	ลูกสะใภ้

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
nauk	胸部 xiōngbù	หน้าอก
nam tɔŋ bɔn	镜子 jìngzi	กระจก
nam ² ɔi	糖 táng	ลูกกวาด
nat	枪 qiāng	ปืน
nauk	满 mǎn	เต็ม
nɔh	他 tā	สรรพนามบุรุษที่ 3 เอกพจน์
ne ² (ท.)	肉 ròu	เนื้อ
ne	多 duō	มาก
ne	更 gèng	ยิ่ง
ne re ²	更加 gèngjiā	มากยิ่งขึ้น
neh	懒 lǎn	ขี้เกียจ
ne ²	斗笠 dǒuli	งอบ, หมวก
ne ²	酸 suān	เปรี้ยว
nr	靠 kào	พึ่ง
nhau	肺 fèi	ปอด
nham	血 xuè	เลือด
nhɔŋ	潭 tán	สระน้ำที่ลึก, บ่อน้ำที่ลึก
num	尿 niào	เยี่ยว
noŋ miŋ (จ.)	农民 nóngmín	ชาวนา
noŋ niɛ ² (จ.)	农业 nóngyè	การเกษตร, การกสิกรรม
nu	难 nán	ยาก
num	年 nián	ปี
num	岁 suì	ปี (ลักษณะนามนับอายุ)
num	孵 fū	ฟัก (ไข่)
num ka	明年 míngnián	ปีหน้า
num tɛh	后年 hòunián	ปีถัดไป
num ² an nau ²	前年 qiánnián	ปีก่อน
num ² in	今年 jīnnián	ปีนี้
num ² in nau ²	去年 qùnián	ปีที่แล้ว
nu ² nu ²	刚才 gāngcái	เมื่อตะกี้
naŋ	条 tiáo	เส้น (ลักษณะนามของเชือกหรือสิ่งของลักษณะยาว)
nau ²	喝 hē	ดื่ม

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
ηau ²	灰 huī	เถ้า, ขี้เถ้า
ηuɔi	腰 yāo	เอว
ηe ²	针 zhēn	เข็ม
ηhak ηai	眼屎 yǎn shǐ	ขี้ตา
ηhot	推 tuī	ผลัก
ηie ²	房屋 fángwū	บ้าน, ตึกกรมบ้านช่อง
ηie ²	家 jiā	บ้าน
ηo	客人 kèrén	แขก, ลูกค้า
ηai	脸 liǎn	ใบหน้า
ηai	眼睛 yǎnjīng	ดวงตา
ηai lai (ท.=ลาย)	字 zì	ตัวอักษร
ηai ² ?in	今天 jīntiān	วันนี้
ηo	蚯蚓 qiūyǐn	ไส้เดือน
ηuŋŋ	短 duǎn	สั้น
ηok	脖子 bózi	ลำคอ
ηom	坐 zuò	นั่ง
ηe ²	痒 yǎng	คัน
ηhaŋŋ	蒸 zhēng	นึ่ง, อบ
ηhiat	听 tīng	ฟัง
ηhim	爪 zhǎo	เล็บ, กรงเล็บของสัตว์
ηhim	指甲 zhǐjiǎ	เล็บมือ
ηhuut	闻 wén (嗅 xiù)	ดมกลิ่น
ηho ²	稻子 dàozi	ต้นข้าว
ηho ² rauk	旱稻 hàndào	ข้าวนาดอน
ηho ² tea ²	小麦 xiǎomài	ข้าวสาลี
ηi	齿龈 chǐyín	เหงือก
ηiah	笑 xiào	หัวเราะ
ηot	凳子 dèngzi	ตั้ง, ม้ายาว
ηu	火 huǒ	ไฟ
ηuah	贵 guì	แพง
pa	的	ที่ (คำไวยากรณ์)
pa ti ²	什么 shénme	อะไร
pai	医治 yīzhì	รักษา, เยียวยา

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
pai gi ²	火柴 huǒchái	ไม้ขีดไฟ
pai ʔm	云 yún	ก้อนเมฆ
pau kau (จ.)	报告 bàogào	ประกาศ
pauh	开 kāi (开门 kāimén)	เปิด (เปิดประตู)
pau ²	舅父 jiùfù	ลุง (พี่ชายของแม่) น้าชาย (น้องชายแม่)
	岳父 yuèfù	พ่อตา (พ่อของภรรยา)
	姑父 gūfu	ลุง (สามีของพี่สาวน้องสาวพ่อ)
paɿŋ	白 bái	สีขาว
pauh	杀 shā (杀鸡 shā jī)	ฆ่า (ฆ่าไก่)
paŋ fa ² (จ.)	办法 bànfǎ	วิธีการ
pauk	绿嘴鹩 (赶马雀) lǜ zuǐ de juān	นกกาเหว่าปากเขียว
pau ² grɔm	朋友 péngyǒu	เพื่อน
pa ²	你俩 nǐ liǎ	สรรพนามบุรุษที่ 2 ทวิพจน์
pɔ	腰肌 yāo jī	สะโพก
pɔ	别 bié (别去 bié qù)	อย่า (ห้ามไม่ให้ทำ)
pɔk	答 dá	ตอบ
pɔp	炭疽病 tànjū bìng	โรคระบาด
pɔt	写 xiě	เขียน
peh	吐 tǔ (吐口水 tǔkǒu shuǐ)	ถ่มน้ำลาย
pet (ท.)	鸭子 yāzi	เป็ด
pe ² (ท.)	羊 yáng	แพะหรือแกะ
pe ²	赢 yíng	ชนะ
pe ²	胜利 shènglì	ชัยชนะ
pe ²	你们 nǐmen	สรรพนามบุรุษที่ 3 พหูพจน์
pe ² raŋ (ท.=แพะ)	山羊 shānyáng	แพะภูเขา
pe	假 jiǎ	ปลอม
peh	摘 zhāi (摘果子 zhāi guǒzi)	เด็ด, เก็บ (ผลไม้)
pet sip (ท.)	八十 bā shí	แปดสิบ
phai	快 kuài	เร็ว
phai phai	快快 kuài kuài	เร็ว ๆ
phau ²	铁三脚 (支锅用的) tiě sānjiǎo (zhī guō yòng de)	ขาตั้งเหล็กที่ใช้วางเตาทำอาหาร

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
phau sa ²	今后 jīnhòu	จากนี้ไป
phak	洗 xǐ (洗碗 xǐ wǎn)	ล้าง (ล้างถ้วย)
phan	盘子 pánzi	จาน
phɿ	耙 bà	คราด (นาม)
phɿ	耙 bà	คราด (กริยา)
phɿ ² (จ.=賠 péi)	赔偿 péicháng	ชดเชย, ชดใช้คืน
phī phīŋ(จ.)	批评 pīpíng	ตำหนิ
phia	板子 bǎnzi	กระดาน
phīŋ tɿŋ (ท.)	平等 píngděng	เสมอ, เท่าเทียม
phī ²	水獭 shuǐtǎ	นาก
phlu	吹 chuī	เป่า
phun	桌子 zhuōzi	โต๊ะ
phun	件 jiàn (一件衣服 yī jiàn yīfú)	ชิ้น, ตัว (ลักษณะนามของเสื้อผ้า)
phunŋ	脸盆 liǎn pén	อ่างล้างหน้า
phut	追 zhuī (追上 zhuī shàng)	ไล่ตาม, กวด
phon	肥料 féiliào	ปุ๋ย
phan	五 wǔ	ห้า
phuat	卷 juǎn (卷衣袖 juǎn yī xiù)	ม้วน, ขด (ม้วนแขนเสื้อ)
pi	忘记 wàngjì	ลืม
pian	上 shàng	บน
piau (จ.)	手表 shǒubiǎo	นาฬิกาข้อมือ
pih	扫(扫地) sǎo (sǎodi)	กวาด (กวาดพื้น)
plai	酒jiǔ	เหล้า
plai num	水酒 shuǐ jiǔ	เหล้าอ่อนๆ
plauŋ	发芽 fāyá	แตกหน่อ, ออกหน่อ
plauŋ ² o ²	竹笋 zhúsǔn	หน่อไม้
plak	半 bàn	ครึ่ง
plak dau ²	里面 lǐmiàn	ด้านใน
plak dɔm	右边 yòubiān	ข้างขวา
plak grum	下面 xiàmiàn	ด้านล่าง
plak gua ²	左边 zuǒbiān	ข้างซ้าย
plak lauŋ	上边 shàngbian	ข้างบน
plak pian	上面 shàngmiàn	ด้านบน

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
plak prai ²	外面 wàimiàn	ด้านนอก
plak seh	下边 xiàbian	ข้างล่าง
plauŋ	芽 yá (种子芽 zhǒngzǐ yá)	แตกหน่อ (หน่ออ่อนของเมล็ด)
plɔi (ท.)	放 fàng	ปล่อยไป
plɔŋ tai ²	胳膊 gēbo	แขน
pli ²	水果 shuǐguǒ	ผลไม้
pli ²	结果 jiéguǒ	ผลลัพท์
pli ² kroŋ moi	柿子 shìzi	ต้นพลับ, ลูกพลับ
pli ² loi	水林果 shuǐ lín guǒ	ชื่อผลไม้ชนิดหนึ่ง
pli ² si dzaun	杨梅 yángméi	ผลไม้เบอร์รี่ชนิดหนึ่ง
pli ² si me (ท.=สมอ)	橄榄 gǎnlǎn	ต้นสมอ, ลูกสมอ
pli ² si me siam	李子 lǐzi	ต้นพลัม, ลูกพลัม
pli ² si ve	木瓜 mùguā	มะละกอ
pli ² siat	葡萄 pútáo	องุ่น
pli ² te	桃子 táozi	ลูกท้อ
plon	茅草 máocǎo	หญ้าคา
po	碓, 臼 duì, jiù	ครกตำข้าว, ครก (บดยา)
poi ^h	麈子 jǐ zi	ละมั่ง
poi ^k	拧开 níng kāi	บิดเปิดออก
pon	得到 dédào	ได้รับ
pon	四 sì	สี่
pon plak	方 fāng	เหลี่ยม
pon bo	晚上 wǎnshàng	ตอนเย็น
pon nai ²	白天 báitiān	กลางวัน
pon ɲɔp	早晨 zǎochén	รุ่งสาง
pon sa ²	明天 míngtiān	พรุ่งนี้
pon sɔm	夜里 yèlǐ	ยามราตรี
prai ²	辣 là	เผ็ด
prai ²	天气 tiānqì	สภาพอากาศ
prai ²	外 wài	นอก
pran prɔk	萝卜 luóbo	ต้นหัวผักกาด, หัวผักกาด
prɔp	牛虻 niúméng	ตัวเหือบ

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
pre	雹 báo	ลูกเห็บ
preh	棕胸竹鸡 zōng xiōng zhú jī	ไก่กู่ (ไก่ขนสีน้ำตาลลายจุด)
preh	野猪 yě zhū	หมูป่า
prim	旧 jiù	เก่า
pruih	花 huā	ดอกไม้
pruih	开花 kāihuā	บาน
pruik	翅膀 chibǎng	ปีก
pru ²	被子 bèizi	ผ้าห่ม
pu	飞 fēi	บิน
pu	厚 hòu	หนา
puin	射 shè	ใช้กำลังผลักดันหรือแรงดีดส่ง (ลูกศร, ลูกกระสุน) ยิง
pui	人 rén	คน
pui	别人 biérén	คนอื่น
pui duk	瞎子 xiāzi	คนตาบอด
pui hun	群众 qúnzhòng	มวลชน
pui lhuut	聋子 lóngzi	คนหูหนวก
pui tehoh	跛子 bǒzi	ขาเป๋ คนขาพิการ
pui zhot	疯子 fēngzi	คนเป็นบ้า
pui ² ǔ	哑巴 yǎbā	คนใบ้
puk	舀 yǎo (舀水 yǎo shuǐ)	ตัก (ตักน้ำ)
pum	堆(堆积泥土) duī (duījī nítǔ)	กอง (ลักษณะนามแปลว่า “กอง”)
puŋ pian	蝴蝶 húdié	ผีเสื้อ
pu ²	背 bēi	แบก (แบกเด็กน้อย)
pu ² bun	妹妹 mèimei	น้องสาว
pu ² ke bun	姐姐 jiějie	พี่สาว
pu ² ke si me ²	哥哥 gēgē	พี่ชาย
pu ² si me ²	弟弟 dìdì	น้องชาย
ra	二 èr	สอง
ra lai tum	互相 hùxiāng	ซึ่งกันและกัน
rau ²	深 shēn (水深 shuǐshēn)	ลึก (น้ำลึก)
rauuk	灌, 倒进 guàn, dào jìn	กรอก, ราดน้ำ, สาดน้ำ, ทดน้ำเข้านา
rauh	红 hóng	สีแดง

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
rauh	直 zhí	ตรง (ไม่คดงอ)
rauh	实在 shízài	เป็นจริง
rauuk rhiam	炼铁 liàn tiě	หลอมเหล็ก
raŋ	岩 yán	หิน
rau	利息 lìxí	ดอกเบี้ย
rau khau ²	猴子 hóu zǐ	ลิง
rau ma	天 tiān	ฟ้า
rauh	吠(狗吠) fèi (gǒu fèi)	เห่า (สุนัขเห่า)
rouk	漏 lòu	รั่ว (ถังน้ำรั่ว)
roi	苍蝇 cāngyíng	แมลงวัน
roi	稍, 略 shāo, lüè	เล็กน้อย
roum	水 shuǐ	น้ำ
roum lah	汗 hàn	เหงื่อ
roum mau ²	石灰 shíhuī	หินปูน, ปูนขาว
roum mia	口水 kǒushuǐ	น้ำลาย
roum muih	鼻涕 bíti	ขี้มูก
roum nam mɤk (ท.)	墨水 mòshuǐ	น้ำหมึก
roum ηai	眼泪 yǎnlèi	น้ำตา
roum mɤ (ท.)	井 (水井) jǐng (shuǐjǐng)	บ่อน้ำ
roum rhuɸp	汤 tāng (菜汤 cài tāng)	น้ำซุปล, น้ำซุบผัก
roum duŋ	池塘 chí táng	อ่างเก็บน้ำ (ค่อนข้างตื้น)
roum kaiŋ si dap	冰 bīng	น้ำแข็ง
roum rauh	山洪 shānhóng	น้ำที่ไหลบ่ามาจากภูเขา
roum si grit si gra	海 hǎi	ทะเล
roum teie ²	露 lù	น้ำค้าง
rouŋ (ท.=ร่อง)	沟 gōu (水渠 shuǐqú)	คลอง คูน้ำ
rouŋ (จ.)	两 liǎng (一两 yī liǎng)	มาตราชั่งตวงของจีน (เท่ากับ 31.25 กรัม)
reh	陡 dǒu	สูงชัน
re ²	老 lǎo	แก่
re ²	较 jiào	ค่อนข้าง

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
rx (ท.)	船 chuán	เรือ
rxŋ mɨŋ koŋ sɿ (จ.)	人民公社 rénmín gōngshè	รูปแบบอำนาจการปกครองแบบชนชั้น กรรมาชีพ
rxŋ vu (ท.)	任务 rènwù	ภารกิจ, ภาระหน้าที่
rhaŋ	牙齿 yáchǐ	ฟัน
rha ²	雪 xuě	หิมะ
rhom	心 xīn	หัวใจ
rheŋ	千 qiān	พัน
rhi	薄 báo	บาง
rhiam	铁 tiě	เหล็ก
rhi ²	葛根 gégēn	รากพืชพันธุ์ไม้เลื้อยชนิดหนึ่ง
rhi ² khut	葛麻 gé má	เครือพืชชนิดหนึ่ง (สามารถทอเป็นผ้าได้)
rhuam	胎衣 tāiyī	รก
rhok sip (ท.)	六十 liù shí	หกสิบ
rhuat	撒 sā (撒种子 sā zhǒngzǐ)	หว่าน (หว่านเมล็ด)
riah	根 gēn	ราก, โคนต้น
riah	撕 sī (撕纸 sī zhǐ)	ฉีก (ฉีกกระดาษ)
rian	勤 qín	ขยัน
riaŋ (ท.)	力气 lìqì	แรง, กำลัง
riaŋ (จ.)	亮 liàng	สว่าง
rip	草 cǎo	หญ้า
rip doik si niak	车前草 chē qián cǎo	ชื่อพืชสมุนไพรชนิดหนึ่ง (หญ้า)
rip kaik	含羞草 hánxiū cǎo	ชื่อพืชสมุนไพรชนิดหนึ่ง (ผักกะเจ็ด)
rip ɲie ² go ² si diaŋ	马尾黄连 mǎwěi huánglián	ชื่อพืชสมุนไพรชนิดหนึ่ง (หญ้าหางม้า)
ruih	鸟鱼 niǎo yú	นกปลา
ron	柱子 zhùzi	เสา
ru	姓 xìng	ชื่อสกุล นามสกุล
ruk	真 zhēn	จริง
run	角 jiǎo	มุม
saih	雷 léi	ฟ้าร้อง

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
saiŋ	亩 mǔ	มาตราส่วนวัดของจีน เท่ากับ 100 ตารางเมตร
sau [?]	装 zhuāng	บรรจุ, ใส่
sau [?]	病 bìng	ป่วย
sau [?]	痛 tòng	เจ็บปวด
sau [?] hoik	疟疾 nüèjí	มาลาเรีย
sak	饱 bǎo	อิ่ม
sam sip (ท.)	三十 sān shí	สามสิบ
sam sip ha(ท.)	三十五 sān shí wǔ	สามสิบห้า
sam sip kau(ท.)	三十九 sān shí jiǔ	สามสิบเก้า
sam sip pət(ท.)	三十八 sān shí bā	สามสิบแปด
sam sip rhok(ท.)	三十六 sān shí liù	สามสิบหก
sam sip sam (ท.)	三十三 sān shí sān	สามสิบสาม
sam sip sɔŋ(ท.)	三十二 sān shí èr	สามสิบสอง
sam sip si(ท.)	三十四 sān shí sì	สามสิบสี่
sam sip teiat(ท.)	三十七 sān shí qī	สามสิบเจ็ด
sam sip ʔet (ท.)	三十一 sān shí yī	สามสิบเอ็ด
saiŋ (ทจ.)	大象 dà xiàng	ช้าง
saiŋ tɪŋ (จท.)	商店 shāngdiàn	ร้านค้า
sət	梳 shū	หวี (กริยา)
sɔ(จ.)	锁 suǒ	ปิด, ลงกลอน
sɔk (ทจ.เสาะ/ 索 suǒ)	寻找 xúnzhǎo	หา, ค้นหา, แสวงหา
sɔm	吃饭 chīfàn	กินข้าว
sɔm lik	猪食 zhū shí	อาหารหมู
sɔn (จ.)	算 suàn	คิด (คิดคำนวณ)
sɔŋ	囤 dùn	ภาชนะที่ใส่อาหารสานด้วยไม้ไผ่หรือหญ้าและฟางข้าว
se	输 shū	แพ้
se	失败 shībài	พ่ายแพ้
seh	下 xià	ลง
sɛh	阍 yān	ตอน (กริยา เช่น ตอนไก่)

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
set	紧 jǐn	แน่น (มัดแน่น)
sɿ hui teu zi (จ.)	社会主义 shèhuì zhǔyì	สังคมนิยม
sɿ ziŋ (จ.)	社员 shèyuán	สมาชิก
sɿŋ tɕhɑŋ (จ.)	生产 shēngchǎn	ก่อเกิดขึ้น
sɿ ziat	拧 níng	บิด, ชัน
sɿ glum	穗子 suìzi	พู่ระย้า, ริปบิน
sɿ miaŋ	官 guān	ข้าราชการ, ทหาร, ทางราชการ
sɿ ziap dzhuɿh	嘴唇 zuǐchún	ริมฝีปาก
sɿ bauk	桥 qiáo	สะพาน
sɿ bauŋ	埋(埋物) mái (mái wù)	ฝัง (ฝังของ)
sɿ be [?]	衣服(上衣) yīfú (shàngyī)	เสื้อผ้า
sɿ bum	菜园 càiyuán	สวนผัก
sɿ daiŋ	十分 shífēn	มากมาย, เต็มที่
sɿ dauh	遇见 yùjiàn	พบเจอ
sɿ dau [?]	洗 xǐ	ซักผ้า
sɿ dah	药 yào	ยา
sɿ dah sɿ dau [?]	肥皂 féizào	สบู่
sɿ dzhuŋ	常常 chángcháng	บ่อยๆ
sɿ dziɛ	打架 dǎjià	ชกต่อยกัน
sɿ ga ik	大后天 dàhòutiān	พรุ่งนี้ของมะรืน
sɿ gau [?]	斑马 bānmǎ	ม้าลาย
sɿ gau	子弹 zǐdàn	ลูกกระสุนปืน
sɿ gah	梳子 shūzi	หวี (นาม)
sɿ ghra	洗 xǐ (洗菜 xǐ cài)	ล้าง (ล้างผัก)
sɿ giŋ (ทจ.)	姜 jiāng	ขิง
sɿ grɔŋ	抬 tái	ยกขึ้น, ชูขึ้น
sɿ grɔŋ	扛 káng 抬 tái	แบกหาม
sɿ khroɿ	蓑衣 suōyī	เสื้อกันฝนที่สานด้วยหญ้าหนวดมังกร
sɿ me [?]	男人 nánrén	ผู้ชาย
sɿ me	种子 zhǒngzǐ	เมล็ด
sɿ min	数 shǔ (数东西 shǔ dōngxī)	นับ (นับสิ่งของ)
sɿ muik	坟墓 fénmù	สุสาน

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
sì nɔ	青年男子 qīngnián nánzǐ (未婚的)	วัยหนุ่ม
sì niak	筋 jīn	กล้ามเนื้อ, เอ็น
sì ɲai	远 yuǎn	ไกล
sì ɲaʔ	干净 gānjìng	สะอาด
sì ɲɛ	鬼 guǐ	ผี
sì sip (ทจ.)	四十 sì shí	สี่สิบ
sì vək	镰刀 liándāo	เคียวเกี่ยวข้าว
sì vɔŋ	玉米 yùmǐ	ต้นข้าวโพด, เมล็ดข้าวโพด
sì veʔ	门 mén	ประตู
sì zaunŋ	发抖 fādǒu	สั่น
sì zieʔ	神 shén	เทพเจ้า
sì ʔauh	热 rè	ร้อน(อากาศร้อน)
sì ʔaŋ	骨头 gǔtōu	กระดูก
sì ʔoi	臭 chòu	เหม็น
sì ʔoiŋ haik	腥 xīng (鱼腥 yú xīng)	คาว (คาวปลา)
sì ʔu	暖和 nuǎnhuo	อบอุ่น
sì ʔum	烂 làn	เน่า
sì bau	果子狸 guǒzi lí	ชะมด
sì bauʔ	鲮鲤 líng lǐ (穿山甲 chuānshānjiǎ)	ตัวนิ่ม (สัตว์)
sì dāʔ	尾巴 wěibā	หาง
sì do	蚱蜢 zhàměng	ตั๊กแตน
sì gauʔ	后天 hòutiān	มะรืนนี้
sì grit (ท.)	蟋蟀 xīshuài	จิ้งหรีด
sì gum	大大后天 dàdàhòutiān	มะรืนของมะรืน
sì mauʔ	石头 shítōu	ก้อนหิน
sì ɲaiʔ ʔan nauʔ	前天 qiántiān	วันก่อน
sì ɲaiʔ, ɲaiʔ	天(日) tiān (rì)	พระอาทิตย์, วัน
sì vai	豹子 bàozǐ	เสือดาว
sì vai koh ku	老虎 lǎohǔ	เสือ
sì vaik	燕子 yànzi	นกนางแอ่น
sì zɔŋ(จ.)	龙 lóng	มังกร

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
sì ² ʋih	小螃蟹 xiǎopángxiè	ปูขนาดเล็ก
sì ² ʋiŋ	蛇 shé	งู
sia	画眉 huàméi	นกเขียนคิ้ว (ตัวเป็นสีน้ำตาลท้องสีขาวอมเทา มีลายสีขาวยรอบตา)
sì ² ah	细 xì (细小 xìxiǎo)	ละเอียด, เรียว
sì ² dap	霜 shuāng	น้ำค้าง
sì ² ŋai ²	太阳 tàiyáng	พระอาทิตย์
sio ² siau (จ.)	学校 xuéxiào	โรงเรียน
sio ² srŋ (จ.)	学生 xuéshēng	นักเรียน
siau	用 yòng	ใช้ (ใช้งาน)
siau miɛ ² (จ.)	消灭 xiāomiè	สูญสิ้น, สูญสลาย, ตับสิ้น
sīm	鸟 niǎo	นก
sīm kaŋ	八哥儿 bāgēr	นกขุนทอง
sīm plŋ	茅草鸟 máocǎo niǎo	ชื่อนกชนิดหนึ่ง
sīm saik	麻雀 máquè	นกกระจอก
sīm ² ʋiŋ	星星 xīngxīng	ดวงดาว
sīn	熟 shú	สุก
sīŋ tehuan (จ.)	宣传 xuānchuán	โฆษณา
sīŋ tei (จ.)	选举 xuǎnjǔ	เลือกตั้ง
sīŋ teiŋ (จ.)	先选 xiān xuǎn	เลือกก่อน
sīt	切 qiè	หั่น (หั่นเนื้อ)
sí ²	虱子 shīzi (头上的 tóu shàng de)	เหา (ที่อยู่บนหัว)
sui siaŋ (จ.)	思想 sīxiǎng	ความคิด
sok	果核 guǒ hé	เมล็ดแข็งของผลไม้
sok la ²	肾 shèn	ไต
son	为 wèi	เพื่อ
soŋ	苦 kǔ	ขม
soŋ kih	咸 xián	เค็ม
so ²	狗 gǒu	หมา
so ² prai ²	狐 hú	สุนัขจิ้งจอก
so ² la	狼 láng	สุนัขป่า
su sai (ท.=สุกใส)	光芒 guāngmáng	ความสว่าง
sui pí ²	自来水笔 zìláishuǐbǐ	ปากกาหมึกซึม

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
(จ.=水笔 shuǐbǐ)		
sum	种 zhòng	ปลูก (ปลูกผัก)
sum	栽 zāi	เพาะ เพาะปลูก
sut	拾 shí (拣 jiǎn)	เก็บ (ขึ้นมาจากพื้น), คัด, เลือก
su ²	剥削 bōxuē	ขูดรีด
tai piau (จ.)	代表 dàibiào	ตัวแทน
tainj	织 zhī (织布 zhī bù)	ทอ (ทอผ้า)
tai ²	手 shǒu	มือ
tai ² si be ²	袖子 xiùzi	แขนเสื้อ
tau ²	蔬菜 shūcài	ผักสด
tau ²	菜 cài (饭菜 fàncai)	กับข้าว
tau ² ka	韭菜 jiǔcài	กุยช่าย
tau ² ki	香菜 xiāngcài	ผักชี
tau ² mo	葱 cōng	ต้นหอม
tau ² painj	白菜 báicài	ผักกาดขาว
tau ² si hɔ	蒜 suàn	กระเทียม
tau	黄鼬 huángyòu (黄鼠狼 huángshǔláng)	พังพอน
tau ^h	救 jiù	ช่วย (ช่วยเหลือ)
tau ²	烟 yān	ควัน
tai	棉花 miánhuā	ต้นฝ้าย
tai	花 huā	ดอกไม้
tainj	掷 zhì	โยน (โยนก้อนหิน)
tak ta	鹈鹕 zhè gū	นกกระทาจีน
tam	螃蟹 pángxiè	ปู (สัตว์)
tau ^k	累 lèi	เหนื่อย (อ่อนเพลีย)
tan	那里 nàlǐ	ที่นั่น
tan zinj (จ.)	党员 dǎngyuán	สมาชิกพรรคการเมือง
tau ^h	伸 shēn (伸手 shēnshǒu)	ยื่น (ยื่นมือ)
ta ²	祖父 zǔfù	พ่อของพ่อ
toi	对面 duìmiàn	ด้านตรงข้าม
toi	白鸬 báixián	ไก่อ่าสีเงิน
tea mau ²	梦 mèng	ฝัน

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
tcəi rhəm	饿 è	หิว
tcəu (ทจ.)	主人 zhǔrén	เจ้าภาพ, เจ้าของ
tcəu si dah	医生 yīshēng	หมอ
tcəi teiat	长尾山椒鸟 cháng wěi shānjiāo niǎo	นกขุนทองหางยาว
tcək	鹿 lù	กวาง
tcək(ท.=จักร)	机器 jīqì	เครื่องจักร, เครื่องยนต์
tcək pu	飞机 fēijī	เครื่องบิน
tcək tain man	织布机 zhī bù jī	เครื่องทอผ้า
tcəu ²	湿 shī (yīfú shī)	เปียก, ชื้น
tcəu (ทจ.)	早 zǎo	เช้า
tcəuŋ	脚 jiǎo	ตีน
tcəuŋ ɲot	盲蛛 máng zhū (长脚蜘蛛 cháng jiǎo zhīzhū)	แมงมุมขายาว
tcəuŋ lhoi	斑螫 bān áo	ด้วงลาย
tcəw ² vu (จ.)	觉悟 juéwù	ตื่นตัว, สำนึกตัว
tcə (จ.)	纸 zhǐ	กระดาษ
tcək	欠 qiàn	ค้างหนี้
tcəŋ fu (จ.)	政府 zhèngfǔ	รัฐบาล
tcəŋ tchɿ ² (จ.)	政策 zhèngcè	นโยบายการเมือง, นโยบายการปกครอง
tcəŋ tsi ² (จ.)	政治 zhèngzhì	การเมือง
tchə ² (จ.)	茶 chá	ชา
tchəŋ kə (จ.)	唱歌 chàngē	ร้องเพลง
tchə vu (จ.)	错误 cuòwù	ความผิดพลาด
tchək	问 wèn	ถาม
tchiu ² (จ.)	球 qiú	ลูกบอล
tchiŋ pi ² (จ.)	铅笔 qiānbǐ	ดินสอ
tchi ² (จ.)	旗子 qízi	ธง
tchiuŋ (จ.)	寸 cùn	นิ้ว (มาตรฐานวัด)
tei hua (จ.)	计划 jìhuà	แผนการ โครงการ
tei su ² (จ.)	技术 jìshù	วิทยาการ ฝีมือ
tei kua si zie ²	天花 tiānhuā	ฝีดาษ
teiau ziu ² (จ.)	教育 jiàoyù	การศึกษา

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
teiat sip(ท.)	七十 qī shí	เจ็ดสิบ
teie	山鹊鸰 shān jí líng	นกเต่าลม
teian(ทจ.)	称 chēng	ชั่ง (ชั่งน้ำหนักสิ่งของ)
teie(ทจ.)	要 yào	เอา
teie	稀 xī	น้อย เบาบาง
teie	的 de	คำแสดงความเป็นเจ้าของ “ของ”
teim(ท.)	尝 cháng	ชิม
teinj ญิง(จ.)	经验 jīngyàn	ประสบการณ์
teinj sx ² (จ.)	建设 jiànshè	ก่อสร้าง
teinj teha ² (จ.)	检查 jiǎnchá	ตรวจสอบ
teinj tei ² (จ.)	经济 jīngjì	เศรษฐกิจ
tei ²	会 huì (会做 huì zuò)	สามารถ (สามารถทำได้)
tei ² tei ² (จ.)	积极 jījí	กระตือรือร้น
tɔk(ท.)	钉 dīng	ตอก (ตอกตะปู)
tɔk(ท.=ตอก)	打 dǎ	ตี
tɔm	蛋 dàn	ไข่
tɔm	肝 gān	ตับ
tɔm	铺 pù (铺床 pūchuáng)	ปู (ปูเตียง)
tɔm	生 shēng (生蛋 shēng dàn)	ออก (ไข่ออกไข่)
tɔm goi	豌豆 wāndòu	ถั่วลันเตา
teum	黄豆 huángdòu	ถั่วเหลือง
teum tɛ ²	花生 huāshēng	ถั่วลิสง
teup	穿 chuān (穿衣服 chuān yīfú)	สวม (สวมเสื้อผ้า)
teup	阴 yīn	ห้องฟ้ามีดครีမ်
tɔŋ(จ.)	铜 tóng	ทองแดง
tɔŋ	知道 zhīdào	รู้
tɔŋ(จ.)	懂 dǒng	เข้าใจ
teo	烤火 kǎohuǒ (取暖 qǔnuǎn)	ผิงไฟ (รับความอบอุ่น)
teoih	卖 mài	ขาย
teon	抢 qiǎng	คว่ำ, แย่ง, ชิง
teot	掉 diào (掉在地上 diào zài dìshàng)	ตก (ตกลงบนพื้น)

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
teo ²	修理 xiūlǐ	ซ่อมแซม
teo ²	改 gǎi	แก้ (แก้ไข)
tɔp	度 tuǒ	วา (คำเรียกมาตราวัดตามความยาวสุด ปลายแขนจากข่างหนึ่งไปอีกข่างหนึ่ง)
teuan (จ.)	砖 zhuān	อิฐ
teun	扎 zhā (用针扎 yòng zhēn zhā)	ตำ, แทง (ใช้เข็มแทง)
teun	站 zhàn	ยืน (ยืนขึ้น)
teup (ท.= ชุบ)	浸 jìn	แช่ จุ่ม
teut	染 rǎn	ย้อม
tɔ ²	送 sòng	ส่ง มอบ
te	箭 jiàn	ศร
ten (ท.)	蜡烛 làzhú	เทียน
tɛ	甜 tián	หวาน
teh	变 biàn (蛹变蛾 yǒng biàn é)	ลอก (ดักแต่ลอกตัวเป็นผีเสื้อ)
tɛ ²	土 tǔ	ดิน
txk	箱子 xiāngzi	หีบ, กระเป๋าใบใหญ่, ลัง
txŋ (ทจ.)	灯 dēng	ตะเกียง
thai (ท.)	犁 lí	ไถ (นาม)
thai	犁 lí	ไถ (กริยา)
thai tu (จ.)	态度 tàidù	ลักษณะท่าทาง, อากัปกิริยา
thau luiŋ (จ.)	讨论 tāolùn	สนทนา
that	落 luò	ร่วง
thɔ	浅 qiǎn	ตื้น
thɔ la tei (จ.)	拖拉机 tuōlājī	แทรกเตอร์
thon tsi (จ.)	同志 tóngzhì	สหาย, เพื่อนร่วมอุดมการณ์
tho ²	塞 sāi	ยัดเข้าไป, อุด
thu	筷子 kuàizi	ตะเกียบ
thuan teiɛ ² (จ.)	团结 tuánjié	สามัคคี
thuan ziŋ (จ.)	团员 tuányuán	สมาชิกในคณะ
tiam	低 dī	ต่ำ
tiak	量 liàng	วัด (กริยา)
tian	渡 dù	ข้าม ข้ามฟาก

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
tiat	踢 tī	เตะ
tìh	菌子 jūnzi	เห็ด
tìk	扔 rēng	ขว้าง
tìn	这里 zhèlǐ	ที่นี่
tìŋ	伯父 bófù	ลุง (พี่ชายของพ่อ)
tìŋ	大 dà	ใหญ่
tìŋ hua (จ.)	电话 diànhuà	โทรศัพท์
tìŋ mu	粗 cū	หยาบ ใหญ่ ไม่ละเอียด
tìŋ txŋ (จ.)	电灯 diàndēng	หลอดไฟ
tìŋ zìŋ (จ.)	电影 diànyǐng	ภาพยนตร์
tí ²	一 yī	หนึ่ง
tí ²	自己 zìjǐ	ตัวเอง (คำแทนตัวเอง)
tí ²	地 de	คำไวยากรณ์ “อย่าง”, ทำอย่าง...
tí ² ŋa	二十 èr shí	ยี่สิบ
tí ² ŋa dí ²	二十八 èr shí bā	ยี่สิบแปด
tí ² ŋa dìm	二十九 èr shí jiǔ	ยี่สิบเก้า
tí ² ŋa liah	二十六 èr shí liù	ยี่สิบหก
tí ² ŋa loi	二十三 èr shí sān	ยี่สิบสาม
tí ² ŋa phuan	二十五 èr shí wǔ	ยี่สิบห้า
tí ² ŋa pon	二十四 èr shí sì	ยี่สิบสี่
tí ² ŋa ra	二十二 èr shí èr	ยี่สิบสอง
tí ² ŋa tí ²	二十一 èr shí yī	ยี่สิบเอ็ด
tí ² ŋa ² liah	二十七 èr shí qī	ยี่สิบเจ็ด
tuìh	奶 nǎi	นม, เต้านม
tuì	拿 ná	หยิบ, ถือ
tuòm	帮助 bāngzhù	ช่วยเหลือ
tuut tɔŋ	唢呐 suǒnà	เป่
tɔ	跑 pǎo	วิ่ง
tɔ (จ.)	都 dōu	คำไวยากรณ์ “ล้วน”
tɔ kau ² (ท.ถิ่นเหนือ ตัวเก่า แปลว่าตัวเอง)	自己 zìjǐ	ตัวเอง
tɔ tɛŋ (จ.)	斗争 dòuzhēng	ต่อสู้

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
toi	连接 liánjiē	ต่อเชื่อมกัน, ติดต่อกัน
tok	点 diǎn (点灯 diǎndēng)	จุด (จุดไฟ)
ton	平坝 píngbà	เขื่อน แหล่งน้ำ
ton tɿn (ท. = ถุงตีน)	袜子 wàzi	ถุงเท้า
ton zɿŋ (จ.)	动员 dòngyuán	ระดมพล, ระดมกำลัง
tu	胃 wèi	กระเพาะอาหาร
tu tɿ	蚕豆 cándòu	ถั่วปากอ้า
tuih saih	打雷 dǎléi	ฟ้าร้อง
tuh	裂开 liè kāi	ร้าว, แตกออกจากกัน
tuk	拉 lā	ลาก
tuk	牵 qiān	จูง (จูงวัว)
tuŋ (ทจ.)	桶 tǒng	ถัง
tu ²	少 shǎo	น้อย
vaik	肚子 dùzi	ท้อง
vaik	刀 dāo	มีด
vaik sɿt tau ² (จ. = 刀 dāo มีด)	菜刀 càidāo	มีดหั่นผัก
vau	勇敢 yǒnggǎn	กล้าหาญ
vok	割 gē	ตัด, เกี่ยว (เกี่ยวข้าว)
veŋ	城 chéng	กำแพงเมือง
veŋ	缺 quē	ขาดหาย (บิ่น)
veh	宽 kuān	กว้าง
vxi	前 qián	หน้า
vɿŋ hua (จ.)	文化 wénhuà	วัฒนธรรม
vhai ²	暗 àn	มืด
vhai ²	挂 guà	แขวน (แขวนไว้บนผนัง)
vha ²	叶猴 yè hóu	ค่าง
viak	蛙 wā	กบ
vui sɿŋ (จ.)	卫生 wèishēng	อนามัย, สุขอนามัย
vuh	打猎 dǎliè	ล่าสัตว์, ออกล่าสัตว์
zauŋ (ทจ. = ชุม/村 cūn)	村寨 cūnzài	หมู่บ้าน
zam	时候 shíhòu	เวลา, ขณะที่
zam ² in	现在 xiànzài	ตอนนี้

คำภาษาหว่า	คำภาษาจีนและพินอิน	คำภาษาไทย
zauk	借 jiè	ยืม
zau [?]	看见 kànjiàn	มองเห็น
zɔ	表扬 biǎoyáng	ชมเชย
zhia	蜜蜂 mìfēng	ผึ้ง
zi (ท.)	相信 xiāngxìn	เชื่อ
ziap	闭眼 bì yǎn	หลับตา
ziε [?]	我们俩 wǒmen liǎ	สรรพนามบุรุษที่ 1 ทวิพจน์
ziam	哭 kū	ร้องไห้
zie	便宜 piányí	ราคาถูก
zie	容易 róngyì	ง่าย
zieh	百 bǎi	ร้อย
zie [?]	祖母 zǔmǔ	ย่า (แม่ของพ่อ)
ziŋ haŋ (จ.)	银行 yínháng	ธนาคาร
zip zu	雾 wù	หมอก
ziu tɪŋ (จ.)	优点 yōudiǎn	จุดเด่น ข้อดี
zi [?]	我们 wǒmen	สรรพนามบุรุษที่ 1 พหูพจน์
zi [?] teiŋ (จ.)	意见 yìjiàn	ความเห็น ความคิดเห็น
zu zhauk	耳朵 ěrduǒ	ใบหู
zuh	做 zuò	ทำ (ทำงาน)
zuh kaiŋ	劳动 láodòng	แรงงาน
zuh nan	那样 nà yàng	อย่างนั้น
zuh nin	这样 zhè yàng	อย่างนี้
zum	死 sǐ	ตาย
zun	绵羊 miányáng	แกะ (สัตว์)

ดัชนีค้นคำ

กริยาเกิดเอง	20,36,57,84,85,86,100
กริยาทำให้เกิด	20,36,57,85,86,100
กริยาฝ่ายเดียว	85
กริยาสองฝ่าย	85
กว้อหมินตั้ง	14,29
ก่อกองทราย	16
การกระทำฝ่ายเดียว	86,100
การกระทำสองฝ่าย	86,100
การแปรรูปคำ	53,55,56,57,65,73
การร่ำมีด	15
กาลา	44,46
กู่ซื่อ	44
กู่ลา	44,46
เก็งหมา	12,27,45,46,47
ขลุ่ยน้ำเต้า	31
ชำติบ	45
ชำลาหว่า	46
ชำสุก	45
ชำหว่า	46
ชำหว่าเล็ก	45
ชำหว่าใหญ่	45
เขตปกครองตนเองชาวไต	12,27,98
เข้าพรรษา	16,32
คนดอย	28
คนพื้นที่	25,45
คนลอย	28
คำซ้อน	52,55
คำซ้ำ	35
คำโดด	34,35,36,51,52,53
คำโดดพยางค์คู่	51,52
คำโดดสองพยางค์	35,51,52
คำโดดหนึ่งพยางค์	34,51,52

คำแก้	22
คำบ่งชี้	22,40,55,60,90,109,181,182
คำบอกตำแหน่ง	61
คำประสม	19,36,51,52,53
คำพยานะต้นคู่	35
คำไม่แท้	22
คำยืม	B,21,34,37,50,57,63,68,87,88,90,97,101,102,108,147,180
คำศัพท์ร่วมเชื้อสาย	101,108,147,152,180
คำสระคู่	35
คำแสดงความเป็นเจ้าของ	23,39,90,213
คำแสดงคำถาม	39
จ้วง	44
จืดง	15,47
จิงโป	28
จิงโพ	A,2,27,29,33,98
จิงหง	12
จิ้น	13,28,40,45
เจิ้นคาง	13,24,27,28,31,46,62
เจี้ยกุน	14
โจวจื่อจื่อ	7
เงินกาง	28
เงินเซียงมู่	B,2,4,7,32,104,147
ซางหนิง	44,47
ซางหยวน	43,44,46,47,48,61
ซาผุเออร์	15
ชาวผู้ดำใหม่	44
ชาวผูปากแดง	44
ชีวเอ้อเฟิง	B,2,4,6,16,17,72,74,104,107,108
ชื่อไขว้ผุ	44
เซียงดาว	7,28,98,104
เซียงตุง	3
เซียงราย	A,2,6,7,17,62,98,103
เซียงใหม่	A,2,7,28,98,103,104
ซ่ง	13,44,45,,88

ชวงเจียง	12,24,44
ซ็อนเพื่อเสียง	55,85,87,100
ซิงเซ็ง	45
ซิจิน	13
ซิดิ่ง	14,24
ซีเหมิง	43,44,46,47,61
ซือกัง	49
ซื่อเหมา	12,14,24,45
เซิงซ่า	45
เซิงผุ	44
ตะอั้ง	28
ดาระอั้ง	1,2,3,7,28,50,103,104
ตงฮัน	45
ตระกูลภาษาเอเชียใต้	A,16,32,49,66,67,98
ตะอั้ง	28
ตักบาตร	16
ตัวอักษร	10,11,16,22,26,32,42,49,64,99,143,163,200
ต้าซ่าหว่า	45
ตาลัว	24
ต้าหลี่	13,28,45
เต้อหง	2,27,29,44,46,98
เตียนซี	46
ไต	A,2,3,12,13,14,15,16,21,24,26,27,28,23,31,32,33,34,37,42,44,45, 46,47,50,57,58,68,88,89,96,98,101,102,124,126,136,162,,165,198, 210
ถ้ง	13,28,44,45,46,88,141,175,216
ถิ่นปาร์ก	50,51,61,63,64,67,72
ถิ่นปู้ไหลย	33,40,41,42,66
ถิ่นรุหม่าย	41,42,66
ถิ่นหว่า	50,51,62,63,64,67,72,99
ถิ่นเหลียง	41,66
ถิ่นอาหว่า	50,51,61,62,63,64,67,72
เถิงซง	46
ทำนองเสียง	34,72,99

เทือกเขานู๋	A,2,44,98
ไทยพัฒนา	28
ไทใหญ่	28
นอแล	7,28,103
น่านเจ้า	13,28,45
น้ำเต้า	31,49
เนี้ยซีเงิน	B,2,6,16,17,72,74,104,107,108
บลัง	17
บ้านสันติสุข	7,62,98,104
เบญจวรรณ	7,98,103
แบบกิริยากรรม	19
แบบคำหลักคำรอง	19
แบบประกบคำ	19
แบบประกอบคำ	19
แบบประธานกริยา	19
แบบเสริมความ	19
ปฎิภาค	25,26,34,103
ปฎิวัตวิพัฒนธรรม	21,37,44,45,57,64,88,89,104,147,180
ประโยคเปรียบเทียบ	23,39,59,91
ปลั่ง	1,2,3,6,17,50,103,104
ปะลวง	28
ปะหล่อง	7,17,28,46,73,103
ปัง	13,17
ปางแดง	28
ปาต่ำ	14,24
ปาตึง	7,62,98,104
ป้าวจ้าง	49
ป้าวซาน	13,27,29,41,44
ปู่หล่างซาน	24
ปู่เหลย	33,40,41,42,66
ปู่เหลยใหญ่	40
ปู่หวาย	13
เป็งหลง	44
เปิ่นเหริน	25,45

ฝู	8,13,15,25,28,44,104,197
ฝูจื่อหมาน	44
ฝูดิบ	44
ฝูป่า	44
ฝูสุก	44
ฝูหมาน	13,25
ฝูเหริน	13,28
ฝาง	A,2,7,28,98,103
พม่า	3,17,28,44,73
พยัญชนะควบกล้ำ	18,25,33,41,42,61,62,63,69,99
พยัญชนะท้าย	18,26,33,35,41,42,51,55,62,63,72,85,88,99
พยัญชนะนาสิก	50
พยัญชนะเสียงขุ่น	50,56
พยัญชนะเสียงใส	56
พหูพจน์	B,22,38,54,55,73,74,75,76,77,78,79,80,81,82,83,84,110,117,133, 154,158,167,181,192,201,217
ฟูจื่อ	13,28
ฟูจื่อหมาน	28
เฟิ่งซิง	13
ภาษาเขมรถิ่นไทย	94,95,96,101
ภาษาจีนเก่า	88,89,108,147,180
ภาษาจีนท้องถิ่น	87,88,89
ภาษาจีนใหม่	88,101,108,147,180
ภาษาไต	16,21,24,32,33,34,37,45,50,57,58,68,88,89,101,102
ภาษาถิ่นปู้หล่าง	17,24,25,26,66
ภาษาถิ่นอาระวา	17,24,25,26,66
มัทฉิมาวรรณ	6,98,103
มูอี้จี้	49
เมซฌ	C,2,3,8,34,103,152
เมิ่ง	13,43,44,45,46,47,61
เมิ่งเหลียน	43,44,45,46,47,61
แม่จอน	28
แม่จัน	7,62,104
แม่น่านู๋	13,46

แม่น้ำหลานชาง	A,2,13,44,98
แม่น้ำเหมิงเลิ่ง	13,48
แม่สาย	2,17,98
โม้เจียง	12,24,48
ยูนนาน	A,C,1,2,3,12,13,14,27,28,43,44,45,64,87,98
ระอั้ง	28
รัฐฉาน	3,17
รัฐบาลจีน	2,21,37,58,64,87
รากศัพท์	53,54,55
รำวง	16
รุ่มลี	47
ลักษณะนาม	20,22,23,38,39,56,58,59,84,85,86,91,100,113,118,121,122,133, 142,151,158,163,166,176,185,186,188,194,196,198,199,202,204
ลักษณะร่วม	B,10,33,61,65,72,73,81,82,86,90,100
ล่าเจีย	45
ล่าหย่งเหลียง	B,2,4,7,32,104,147
ลาลา	46
ลาว	3,89
ลำดับชั้นทางภาษา	9,11
ลีซู	28
ลี่ทิง	46
ลูซี	27,28,31,33,40,41
ลูซี	28
เลียเปี้ย	28
วรรณยุกต์	A,10,11,16,18,26,32,34,42,49,50,51,63,72,76,99
วัง	28,44
วังจิวจื่อ	44
วังจิวจื่อหมาน	28
วังไวยวี	44
วังหมาน	44
วัฒนา	62,98,104
ว่า	1,2,3,7,13,15,17,28,39,44,48,54,62,64,93,104
วาสนา	7,98,104
เวียงก่ง	13

เวียดนาม	3
สกุณี	7,28,98,104
สรรนิพนธ์รวมชุด	2,87
สรรพนามทวิพจน์	22,38,55,74,75,76,77,78,79,80,81,83
สรรพนามพหูพจน์	22,38,55,74,75,76,77,78,79,80,81
สรรพนามเอกพจน์	22,38,55,74,75,76,77,78,79,80,81,82,83
สระเดี่ยว	18,34,41,42,51,62,63,70,83,99
สระประสม	18,34,41,42,51,52,63,70,71,83,99
สระประสมสองเสียง	51,71,83
สระประสมสามเสียง	51,71,99
สระประสมสามเสียง	51,71,99
สระพยัญชนะท้าย	18
สระยาว	70,71
สระสั้น	41,42
สระเสียงขุ่น	A,51,63,70,71,99
สระเสียงใส	A,51,63,70,71,99
ส่วนขยาย	23,24,39,52,53,60,92,93
ส่วนขยายคำกริยา	92,93
ส่วนขยายคำคุณศัพท์	23,93
ส่วนขยายคำนาม	92
สาละวิน	3,103
สิบสองปันนา	2,12,14,17,24,45,46,98
สุชาดา	6,98,104
สุมิตร	8,104
สุรียา	C,7,17,104
สุขา	45
สุผุ	44
เสริมหน้าเสียง	55
เสียงก้อง	33,34,56,57,68
เสียงไม่ก้อง	56,57
เสียงข่าหว่า	44
หน่วยคำเติม	B,84,85,86,100,103
หน่วยคำเติมกรอบ	B,84,85,100
หน่วยเติมท้าย	53,55

หน่วยเต็มหน้า	53,54
หนานเป้ย	45,88
หมางหมาน	28
ห้วยปง	28
หย่งซาง	13,28,45
หย่งเต๋อ	12,44,48,62
หยวน	28,43,44,45,46,47,48,61,145,160,192
หยุน	12
หราวจิ้น	40
หฺรูโป	28
หฺรูหม่าย	28,40,41,42,66
หฺรูอ้าง	28
หล่งชวน	31,41
หลานซาง	A,12,13,24,27,44,46,61,98
หลินซาง	12,13,14,29,45
หลี่ต้าวหย่ง	B,2,6,16,17,72,74,104,108
หวงเหอ	45
ห้วยจะนุ	28
ห้วยทรายขาว	28
ห้วยน้ำขุ่น	A,6,98,103,104
ห้วยหมากเสียม	28
ห้วยหวายนอก	28
หวางจิ้งหลิว	B,2,4,7,32,104,147
หว่านติง	29
หางสระ	4,18,69
หุบเขาอาหว่า	46,47,48,98
เหมิงห่าย	12,14,24,44
เหย่ฝู	44
เหยียนฉีเซียง	B,3,4,7,50,104,180
ออกพรรษา	16,32
ออสโตรเอเชียติก	2,7,8,9,17,67,104,
อักษรอักษรภาษาข่าหว่า	64
อักษรซาลา	64
อ่างซาง	A,2,28,98

อาราหว่า	13
อาหว่า	13,25,44,46,47,48,50,51,61,62,63,64,67,72,98
อ็ใจ	13
อิหว่า	13
เอเขียอาคเนย์	C,7,17,104
ฮั้น	13,14,15,21,27,28,29,31,37,43,44,45,46,47,48,50,57,98,101,111, 159
ฮั้นอู้ตี	45
ฮาซื่อ	44
ฮาลาหว่า	46
ฮาหว่า	44,46
เฮยเฟินผุ	44